

6

Questiones metaphisicales Cla
rissimi Doctoris Egidij or
dinis. S. Augustini.

COptimo sacrarum litterarum maximoque Theologo magistro Gratiano fulginati: necnon Totius alme religionis Augustiniane: vicario generali apostolico frater Joannes baptista Tholentinus Bachalarius
bachalarius indignus salutem plurimam.

Cum dedita opera in agrum picenū: ad lares visendos (Reuerendissime dñe vicarie) pedes afferrem: mihi quandam bibliothecarū intranti: mox fundatissimi Egedij romani bituricensis archiepiscopi opus e celo lapsum: quod prima philosophia longe lateque nuncupatur: obuium extitit. Qua de re mira et incredibili allectus Iacunditate: Tum ipsius dicendi lepore: cum etiā ipsorum aberrantius Inuentū profectu: ac nostre alme Heremite religionis decore: quod diu rubignie tectum iacuit: in lucem redegi ac impressione dignum dixi: Et maxime omnium vtilitati accedit: corexi et nulla vix pretermissa particula emendavi: Et enim vt verum fatear: omisso omnium hereticorum malleo et vasro Augustino: peritiorē parcat scotus: parcat denique totius mundi sapientes: profundiorē inuenio neminē. Sed die quō pater optimus: Quis sophistarum apertior: Quis ceterorum dyalecticorum planior: Quis in physico auditu profundior: Quis in metaphisicis perspicacior: Quis in diuina sapientia intymior: Certe sic audeo fari nullus Ab isto denique omnium humanarum diuinarumque scientiarum fonte tanquam riuulo e celo misso: Paulo veneto in 2º posteriorum libro attestate: ferem omnia peripatetici aristotelis vsquequaque dicta intellecta et illustrata sunt. Nam cum reuerendissime pater mente reuoluerem Cui hoc diuinū metaphisices opus dedicarē: Maxime visum est vestre Reuerendissime paternitati: omnium bonarum artium: ac religionis: presertim heremite cultori: cuius causa hoc onus tanquam enceladus sub ethna pressus libens suscepi tradere. Aux et argentum non est mihi: munusculum quod habeo hoc vestre dominationi do. Valeat Reuerendissima paternitas vestra cui me plurimum commendo. etc.

Cfrater Joannes baptista Tholentinus bachalarius remita versus ad lectorem.

Ecce tibi egedius: claro delapsus olympo:
Ecce heremite: religionis bonos.
Solutus aristotelis soluat: qui enigmata textus:
Solutus in offensus: qui pede carpat iter.
Hunc eme nam tanto: potes esse interprete tutus
Aucto: ab innicta nam egede nomen habet.

Primi Methaph.

Questiones methaphysicales Auree fundatissimi
Egidij romani bituricensis archiepiscopi ordinis diui
Augustini super libros methaphysice Aristo.

Questio prima.

Omnes homines natura scire desiderant
et cetera. Tex. i.

Quia istam scientiam primo queritur utrum methaphysica sit finis vel beatitudo ipsius hominis: et videtur quod non: quoniam si finis est melior his que sunt ad finem: sed methaphysica non est melior ipso homine: probatur ad minor.

quod methaphysica est accidens ab extrinseco: nullum accidens est melius substantia ergo. Preterea arguitur sic: Non est beatitudo hominis quod non confert ad virtutem: sed methaphysica non confert ad virtutem ergo. Ad alior patet per philosophum secundo moralium ubi dicit quod scientia aut parum aut nihil confert ad virtutem. Preterea non est beatitudo seu finis ipsius hominis: quod potest auferri ab homine: sed methaphysica potest auferri ab homine ergo. Ad alior videtur esse vera. minor patet per dictum philosophum tertio de anima ubi dicit quod intellectus non reminiscitur post mortem ergo.

In oppositum Est philosophus in quarto methaphysice. Quid sit dicendum ad hoc: breuiter dico quod duplex est felicitas seu beatitudo. Est. n. quedam felicitas que summe et simpliciter est felicitas sicut illa quam expectamus in futuro post presentem vitam: et de ista non intendimus ad presens: nec de ista loquitur philosophus: Alia est felicitas que summe et simpliciter non est felicitas: et est illa que ex puris naturalibus acquiri potest: et ista est possibilis in presenti vita et de hac loquitur philosophus et nos loqui intendimus. Et tunc dico quod ista felicitas seu beatitudo hominis non consistit nisi in ultimo ipsius hominis: et cum homo habeat in se duo. scilicet corpus et in habitibus naturam rectam: anima dominatur corpori sicut dicit philosophus in primo politico: in habitibus naturam peruersam: corpus dominatur anime: sicut dicit ibidem. Dico ergo quod felicitas hominis non consistit in bonis corporis: sed in bonis anime sicut dicit primo moralium et cum ipsi anime insint virtutes et potentie: et est ipsi habitus. Dico sicut philosophus ait quod beatitudo hominis non consistit in potentibus anime: quoniam sicut vnus homo habet intellectum et potentias anime: ita et alius homo: ideo beatitudo non consistit in potentibus anime: nec in habitibus anime: quoniam homo iustus et homo iniustus non differunt penes habitus: sicut dicitur in primo moralium in fine: quod homo felix non differt ab homine misero per dimidium vite: vt patet in dormientibus. vt dicitur ibidem: nisi pertransierit quidam motus sicut dicit philosophus. Unde fantasmata hominis felices meliora sunt quam fantasmata miseri. Et id dico quod consistit in operatione anime et hoc dicit philosophus quod felicitas est operatio anime et cum felicitas consistit in ultimo ipsius hominis quod est finis et optimum eius: et virtus est vltimum potentie. Dico ergo quod felicitas est operatio anime secundum virtutem: et cum virtus anime secundum quam consistit felicitas debeat esse regularis in quantum huiusmodi. Omne autem regulans secundum quod huiusmodi est perfectum: et omne regulatum est imperfectum. Dico ergo quod felicitas non consistit secundum vnam quamcumque virtutem anime: sed secundum virtutem perfectam: Est igitur felicitas operatio anime secundum virtutem perfectam: vt dicitur primo ethicorum et quarto: et cum sint in nobis duo genera. scilicet agibilia et speculabilia: et secundum hoc habeamus duplicem intellectum: practicum et speculatum. Specu-

Questio Prima

latus: cuius est considerare de speciebus tantum: et practicus cuius est considerare de agibilibus tantum. et propter hoc duplex est virtus intellectualis perfecta et regularis: alia scilicet prudentia que regulat et perficit intellectum practicum. et alia scilicet sapientia que regulat et perficit intellectum speculatum: et propter hoc philosophus distinguit duplicem felicitatem scilicet politicam et speculativam. et felicitas politica siue civilis est operatio anime secundum virtutem perfectam. que est prudentia. felicitas autem speculativa est operatio anime secundum virtutem perfectam que est sapientia. et ad istam felicitatem speculativam ordinatur alia felicitas scilicet civilis. et ideo methaphysica est finis siue beatitudo ipsius hominis loquendo de felicitate quam potest homo sibi acquirere in hac presenti vita. ex puris naturalibus.

Tunc ad rones ad primam videtur mihi quod ad solutionem prime rationis distinctio duplex habeat locum. Dicendo quod duplex est finis quidam finis qui est per se existens. et talis finis dicitur perfectus: non quia sit solum ratio perfectionis aliorum. sed dicitur perfectus quia habet in seipso perfectionem suam et perfectam. et talis finis per se existens non est coniunctus agenti. id est non inherens ei cuius est finis. quod est de ipse qui est finis aliorum. Est autem alius finis qui non est per se existens. sed est coniunctus agenti et talis finis dicitur perfectus non quia habeat in se perfectionem sed quia est ratio perfectionis aliorum. et perfectio in isto fine et in altero inuenitur quasi equivoce. et est simile de forma. sicut forma dicitur esse ens. non quia habeat esse per se. quia tunc generaretur quod est falsum. nam compositus generatur: sed dicitur esse ens. quia est ratio essendi eius cuius est forma. Est autem alia distinctio: quia licet bonum dicatur multipliciter: sicut et ens: tamen bonum dicitur secundum rationem contrariam ipsi enti aliquo modo. nam illud quod dat entitatem simpliciter. dat bonitatem secundum quid. et illud quod dat bonitatem simpliciter. dat entitatem secundum quid. sicut patet de anima. nam anima dat entitatem simpliciter. dat tamen bonitatem secundum quid. nam ex hoc quod homo est homo non habet quod sit bonus simpliciter. sed secundum quid. unde de non dicitur de homine virtuoso quod sit bonus sine additione. sed quod est bonus eo quod est homo. sed ipse virtutes sicut prudentia et sapientia dant bonitatem simpliciter et entitatem secundum quid. Nam ex hoc quod homo est iustus vel prudens non habet homo entitatem simpliciter sed secundum quid. Tunc ad propositum quando tu dicis finis est melior his que sunt ad finem. Dico quod si tu comparas finem qui est per se existens vel habens perfectionem in seipso ad ipsum hominem: bene concludit ratio: quoniam talis finis melior est ipso homine: et omnibus aliis que ordinantur ad ipsum: si autem velis comparare finem ipsius hominis qui est perfectus: non quia habeat perfectionem in seipso: sed quia est ratio perfectionis ipsius hominis. Tunc cum homo habeat perfectionem in seipso: finis habeat perfectionem quasi equivoce. Dico quod male comparas: quia non debet fieri comparatio nisi inter vniuoca. Si autem non comparas ipsum hominem ad suum finem: sed comparas ipsam animam non vt est subiecta in se perfectionem hominis: sed vt est ratio perfectionis solum ad ipsum finem. Tunc ad hoc valet secunda distinctio: nam ipsa anima habet entitatem simpliciter et bonitatem secundum quid: ipsa methaphysica siue beatitudo habet bonitatem simpliciter et entitatem secundum quid: et hoc modo est inconueniens. Ad secundam patet solutio cum tu dicis illud non est beatitudo hominis siue felicitas quod patet ad virtutem. Dico quod non quecumque scientia profert ad virtutem: sicut scire quod sit iustitia quid castitas: vnde multi sunt qui volunt scire quid est castitas: quod iustitia: nolunt tamen comparare simul: sed sunt similes infirmis volentibus audire consilia medicorum: nolentibus tamen facere secundum consilia eorum: et de istis dicit philosophus: quod sicut isti non habent corpus bene dispositum ad audiendum consilia medicorum: sic nec alij habent bonam dispositionem: quod volunt scire quid sit vir-

ms. l. Iustitia quid castitas: et tamen nolunt comparare finem
hec. Sed ipsa felicitas sine meth. est ipsa virtus: ideo non
concludit ratio: nisi de virtutibus moralibus et non intel-
lectualibus cuiusmodi est meth. **C** Ad aliud cum tu arguis
potest auferri ab homine ergo et c. Tu bene arguis quod non
fit summa et perfecta felicitas: sed quod non fit felicitas quam
homo acquirere possit ex puris naturalibus tunc non arguis:
et ista sufficiant de questione.

Questio Secunda.

Q **Veritur** Utrum unumquodque natu-
raliter feratur in suum finem:
et videtur quod non: dicit enim Aristoteles in 3. mo-
ralium ponens differentiam inter voluntatem et ele-
ctionem quod voluntas est finis: electio est eorum que sunt ad
finem. Est enim electio quasi conclusio et finis consilij: post
quam homo consiliatus est quid sit eligendum de aliquo. Tunc
eligit alteram partem et eam prosequitur ex hoc arguitur sic.
Si ergo voluntas differt a natura: tunc agere voluntatis
differt ab agere nature: et ulterius desiderare ipsius vo-
luntatis: differt a desiderare ipsius nature. Cum ergo na-
tura naturaliter suum finem desideret: voluntas igitur non
naturaliter desiderat suum finem: sed voluntarie: ergo. **C** **P**.
philosophus 9. metha. distinguit potentias naturales a potentijs
rationalibus et dicit ibidem quod potentie naturales determi-
nate se habent ad unum: potentie vero rationales se habent
ad opposita. Si ergo potentie naturales differunt a poten-
tijs rationalibus: ergo et agere potentiarum naturalium dif-
fert ab agere potentiarum rationalium: quia potentie natura-
les agunt naturaliter: potentie vero rationales agunt ratio-
nabiliter: cum ergo voluntas sit potentia rationalis volun-
tas desiderabit rationabiliter.

In oppositum est Aristoteles in 3. mo-
ralium ubi dicit quod unum
quodque naturaliter vult finem suum. Ad intelligentiam huius
questionis est primo intelligendum quod duplex est finis nam
omnis finis movet per cognitionem: aut per cognitionem
que est in ipso fine: aut per cognitionem que est in eo quod
mouetur verbi gratia primum principium: Siue prima cau-
sa: que indidit tales naturas ipsis rebus: ut tectum directe
in suum finem: est finis omnium movens alias res per cog-
nitionem que est in ipso: Unde sicut contingit arguere quod
est aliquis sagittator cognoscens ipsum signum: et dirigens
ipsam sagittam in ipsum signum: cum sagitta signum non
cognoscat ex hoc quod vadit directe in signum: sic in rebus na-
ture contingit quod cum nature particulares non cognoscat ip-
sum finem ut directe tendant in ipsum. Contingit arguere quod
demonstrare quod est aliquid univiale dirigens naturas par-
ticulares in suos fines: et ipsos cognoscens: sicut archite-
ctus signum cognoscit: et talis finis est prima causa et est fi-
nis omnium et utrum finem omnia appetunt: et desiderant et
de isto fine non est presens intentio: sed de alio fine qui mo-
vet per cognitionem que est in mobili est presens intentio.
Sicut patet in his que rationabilia sunt: pomum movet
hominem non per cognitionem que est in ipso. Sed per
cognitionem que in boie. **U**tr. s. unumquodque rationale ferat
in suum finem. **C** Ad intelligentiam huius est intelligendum quod tres
propositiones solent dici de natura. **C** Prima est quod illud
quod est naturale non admittit suum contrarium: sicut ait philosophus
in predicamentis quod cui unum contrarium inest naturaliter
sibi oppositum contingere non potest. **C** Alia propositio est
quod illud quod est a natura est uno modo et non pluribus modis
C Tertia propositio est quod per illud quod est naturale siue a
natura non acquirimus illud quod non inest nobis a natura: si-
cut ea que facimus per artem sicut per manum que est orga-
norum organorum ut patet tertio de anima: nos acqui-
rimus nobis illa que in sunt per artem. **C** Alterius est
intelligendum quod differentia est inter finem et ea que sunt ad
finem: sicut ostendit philosophus in primo politicorum: et est valde
notabile: dicit ibi quod finis appetibilis est in infinitum non enim
introducitur medicus aliquam sanitatem in infirmo: quin ad
hunc meliorem vellet introducere: sed ea que sunt ad finem
non sunt appetibilia in infinitum. Sed appetuntur 2^m pro-

portionem et ordinem que habent ad finem: ut patet de me-
dico: nam medicus non dat infirmo quancumque portionem:
siue flebotomia quam posset sibi dare: sed 2^m quod est necessa-
rium ad finem sequendum. s. ad sanitatem: ideo finis est
appetibilis in infinitum. ea que sunt ad finem: non. **C** Ex ista
differentia potest patere triplex differentia inter finem et
ea que sunt ad finem: quoniam ex hoc quod finis est appetibilis in
infinitum. ea que sunt ad finem non sequitur quod finis non ad-
mittit contrarium: ea que sunt ad finem cum non sint appetibi-
lia in infinitum per omnem modum appetibilitatis non admit-
tunt contrarium. **C** Alterius sequitur quod si finis non admittit
contrarium semper unum se habeat. **C** Alterius est in-
telligendum quod finis habet rationem principij: ea que sunt ad fi-
nem: rationem habent conclusionum et sicut conclusiones non ha-
bent omnem modum veritatis: sed contingit dubitare in ip-
sis: principia autem habent omnem modum veritatis: sic finis
ex eo quod habet rationem principij: habet per omnem modum quod sit
appetibilis in infinitum: ea que sunt ad finem cum habeant ra-
tionem conclusionis non sunt appetibilia in infinitum.

C Ex hoc sequitur quod per finem acquirimus ea que sunt ad
finem: sicut per aliquid naturale acquirimus illud quod inest
nobis per artem. **C** Cum ergo finis perveniat in illis tribus
propositionibus cum natura. **C** Dicendum est quod unumquodque
naturaliter fertur in suum finem: licet non sit ita per omnem mo-
dum naturalitatis: sicut in rebus naturalibus propter hoc ad-
ducta fuit prima distinctio de fine.

Tunc ad argumentum dicendum est: quod voluntas
potest dupliciter considerari: vel 2^m quod
natura: vel finem quod ratio: si consideretur finem quod ratio cum non
contingat arguere nec ratiocinari: nec sillogizare de ipso fi-
ne: sed de his que sunt ad finem. **C** Dicendum quod voluntas sic
considerata non tendit in ipsum finem. Voluntas tamen
considerata finem quod natura tendit in finem. **C** Ad aliam ratio-
nem patet solutio per ea que dicta sunt.

Questio Tertia.

Q **Veritur** Utrum Omnes homines
naturali appetitu scientias
appetant: et videtur quod non: quod de illud quod mo-
vetur ad aliquid naturaliter: habet aliquid de ipso
ad quod movetur: sed homo non habet aliquid de scientia: ergo
magis est evidens minor patet: quoniam Intellectus est si-
cut tabula rasa in qua nihil est de pictum sicut ait philosophus 3.
de anima. **C** **P**. Videmus quod multi homines retrahuntur
a scientia ergo. et c.

Ad intelligentiam huius questionis
est intelligendum
quod duplex potest esse causa quare aliquis non prosequitur suum
finem: vel quia ignorat ipsum et ipsius non consequitur. Alia
causa est quia licet non ignoret: propterea que sunt ad finem
non consequitur: quia ea que sunt ad finem gratia sunt: et licet
duplex possit esse causa quare aliquis non consequatur suum
finem. Tamen una potest esse causa quare aliquis non de-
siderat suum finem. s. quia ignorat: sed cum statim cognoscat
statim ipsum desiderat: Ratio autem quare ea que sunt ad
finem sunt causa quare aliquis non desiderat et consequitur
suum finem: est: quia finis est vitimum in opere et primum in
intentione: et desiderio: et quia ea que sunt ad finem procedunt
in opere et prosecutione ipsius finis: propter hoc ea que
sunt ad finem possunt esse causa quare aliquis non prosequi-
tur suum finem: sed quia ea que sunt ad finem non procedunt
in desiderio ipsius finis propter hoc ea que sunt ad finem
non possunt esse causa quare aliquis non desiderat suum finem
sed ipsa ignorantia finis est causa huius. **I**tem autem nul-
lus homo est ita ignarus: quoniam habeat in univiale cog-
nitionem primorum principiorum saltem aliquantulum. Unde com-
mentator dicit. 2. metha. quod homo se habet ad ista principia:
sicut locus ianne in domo: ita quod sicut locus ianne nemi-
nem latet: sic et principia communia neminem latent. Si er-
go omnes homines habent aliquam cognitionem de scientia:
quia habent in univiale aliquam cognitionem ipsorum prin-
cipiorum: quoniam nesciant educere conclusiones de principijs
et cum ipsa scientia sit finis ipsius hominis. Tunc apparet

manifeste qd oēs appetunt naturaliter ipsuz scire: licet ta-
men hoc scire in particulari & illud non appetunt: tamen
omnes appetunt scire in vniuersali.

Tunc ad rationes dicendū est cum
ne illud qd mouetur ad aliquid naturaliter hēt aliquid
de ipso ad qd mouetur. Dico qd homo habet aliqd de
scientia: quoniā aliquā cognitionem habet de principijs:
quō autē principia hant cognita: & per quā viam: istud po-
tēta apparebit: nūc ista sufficiant. &c.

Questio Quarta.

Veritur consequēter. Utrū omnes
hoies appetant metba. &
videt qd sic qm vniqdqz fertur in suū finem
nāliter. Sed methaphysica est finis siue bñtu-
do ipsius hoies ergo. **¶** oēs homines appetunt esse sa-
pientes. s; metba. est maxime sapiētia sicut pbat pñs in
littera ergo oēs hoies metba. appetunt. **¶** si oēs ho-
mines appetunt scire ergo oēs hoies appetunt maximas
sciētias. Cum ergo metba. sit maxima scia ergo &c.

Ad oppositū arguitur sic id qd nescitur eē
non desiderat cum ergo sint
multi hoies qui ignorant metba. imo ignorant ipsaz esse
ergo. Ad intelligentiā huius qōnis est intelligendū: qd si
cut est in causis agentib; ita est in finalibus: nā cāe agen-
tes inferiores siue medie: agūt in virtute prime cāe: sicut
dicit pñs in libro de generatione. Ignis enim cū sit ma-
xime actiuus: inter oīa corporalia elemēta: nō agit nisi in
virtute corporis celestis: & sicut est in istis efficiētib; sic
est in finalibus causis. s. qd sicut fines inferiores nō mouēt
nisi in virtute vltimi finis: sic & scie alie ab ista methaph.
non mouēt nisi in virtute istius sapiētie. cum sit vltimus
finis siue beatitudo ipsius hoies: quam hō ex puris natu-
ralibus acquirere pōt: & iō si tu queris. Utrū oēs hoies
appetant metba. in ppria forma. Dico qd nō: qz nō oēs
hoies sciūt metba. esse: sed situ queris. Utrū oēs hoies
appetant metb. nō in ppria forma: s; in alijs sciētijs que
nō mouent appetitū hoies: nisi in virtute illius summe sa-
pientie dicendū est qd sic & sic patet quomodo oēs homi-
nes appetunt methaphysicam.

Tunc ad rationes dicendū est & Ad primā cuz
dicit. Unumqdqz fertur nāliter &c.
Dico qd vey est: Sed ad minorē cuz tu dicis: metba. est
finis: dico qd vey est. tamen non oēs hoies: ponunt sapiē-
tiaz esse in metba. imo sunt quidā hoies: qui dicunt illos
esse sapiētes qui sunt astuti in istis sagacitatibus seculari-
bus: & errāt in apprehēsiōne finis. Unde cōtingit errare
in apprehēsiōne finis: sicut in psequētiōne finis: nā dixer
si in diuersis ponūt suū finē. **¶** Ad aliud qd tu dicis: oēs
hoies appetunt esse sapiētes: dico qd vey est. Tamē nō
omnes hoies appetunt sapientiā in metba. & iō nō oēs
homines in propria forma appetunt metba. **¶** Ad aliud
patet solutio per iam dicta.

Questio Quinta.

Veritur psequēter de subo istius
scie & pmo: Utrū deus sit
subiectum metba. & videt qd sic: qm sicut di-
cit pñs in littera: ista scia est diuina: qz est de
deo cū ergo illud sit subiectū in scia: de quo determinat
in scia. Si ergo de deo determinat in ista scientia ergo.
¶ Dicit pñs qd metba. determinat de substantijs se-
paratis a materia. Cū igitur deus sit maxime separatus a
materia ergo &c. Est. n. act' purus cui nihil admiscet de
potentia. Videtur qd deus sit maxime s; istius sciētie.

Ad oppositū arguit sic. Illud est subiectū
in scientia. In cuius virtute:
determinant oīa illa que determinant in illa sciētia: cum
ergo oīa illa que determinant in metba. determinantur
sub ratione entis ergo ens est subm in metb. & nō deus.

Ad dissoluendū hanc qōnem pcedere
possum' duplici via:
vno modo vt auicēna pcedit. Auicēna sic pcedit: ad de-

terminandū qd deus nō sit subiectus istius scie: dicit Ari-
stotiles. in libro posteriorū qd scia supponit de sbo suo (qz
est) Cuius ratio est qm si sciētia nō supponeret de subie-
cto (qz est) sed pbarer suū subiectum esse. Tūc ipsa scia
iret vltra suū subiectū & tunc se ipsam trāscenderet qd est
falsum: Cuius ratio est: qm subiectū scie est obiectus scie
nūc aut ita est: qd ipsa scia cum sit habitus sortitur spēs ex
suo subiecto siue obiecto qd idem est. Cū ergo nihil agat
vltra suam speciē scientia nō pōt trāscēdere suum subie-
ctum: iō scientia supponit de subiecto (qz est). Tūc vltē-
rius auicēna pcedit & querit. Utrū deum esse pbeur
in ista scia aut nō. Si dicatur qd sic. Tunc cuz nulla pber
suū subiectū esse: sequit qd deus nō sit s; istius scie: si di-
cat qd in ista scia nō probatur deū esse. Tūc adhuc auicē-
na pcedit sic: distinguit. n. quinqz genera sciaz. s. politice
que itēdit de ciuitate & de his que ad ciuitatē pñēt. Alie
aut sunt morales & iste tractāt de virtutibus. Alie sermo-
cinales sicut logicba: grāmaticba: & sub sciētijs sermoci-
nalibus cōprehendit rectoricba: s; qd docet ornatū ser-
monis. **¶** Alie aut sunt scie doctrinales sicut sunt scie ma-
thematice. Alie aut sunt nāles. Tunc cū quinqz sint gnā
sciaz querit auicēna. Utrū pber deū esse in ista scia aut
nō: si in ista scia pbat deū esse: tunc hētur ppositū: qd non
est s; in ista scia: si nō in ista. tunc in aliqua aliaz sciaz
probat deū esse: s; hoc est falsū qz nō pbat in scia politi-
ca: qz ipsa nō exēdit se ad entia sepata: imo finis eius est
pax ciuitatis vel aliqd aliud hōi. nec pbat in moralib;
qm ille tractāt de virtutib; nec pbat in sciētijs sermoci-
nalib; nec in sciētijs doctrinalib; qm mathema. aut sunt
de qstitate pñua: aut discreta: cū ergo deus nō sit aliqua
istaz quātitatū qz est sup oēm qstitatez sequit qd in talib;
nō pbat. Nec in sciētijs nālib; qz ille tractant de his
que subijciunt motui & trāsmutationi. Cū dicit auicēna
qd si nālis pbat deus esse: hoc nō est per ea que sunt sua.
Cū dicit auicēna qd si ipse pbat deū eē in suo lib: o phy.
hoc nō fecit nisi ad alliciendū animū auditoris: si ergo nō
probat in ista nec in alijs igit' despātiū est deū esse. Nā
illud est despātiū qd nō pōt pbari nec probat in aliqua
scia. Cum tñ possit pbari deū esse saltim per viā mor' &
multos effectus. Si ergo incōueniēs est dicere deū esse
despātiū: dicendū est qd in ista d; pbari deū esse. Cū in
nulla alia scia pbeur esse & per istā rōnē pcludit auicēna
deū non eē s; in ista scia: & sine dubio. Aliter & sine du-
bio & magis pprie: possumus ostēdere qd de' nō sit s; in:
& hoc tā ex pte s; qz ex his que pban' de sbo. **¶** Partes
aut subiecti istius scie sunt decē pdicamenta. s. sba qstitas:
& sic de alijs. Cū ista nō sint ptes dei: deus non erit s; in
istius. **¶** illa que demonstrant de sbo istius scie: sunt
actus: & pō: idē & diuersum: cā & causatū & sic de alijs &
iō cū ista non pueniāt ipsi deo: s; enti s; in qd ens.

Dicendum qd deus nō est s; in s; ens s; in qd
ens: quō aut hoc sit & per quam
viā postea appebit: s; cū pñs aliqui videat dicere qd de'
est s; in. Dicendū est sicut aliqui antiq' dicūt: distinguēdo
de sbo: vno' accipit s; in pro eo de quo pncipalr intēdit
in ista scia & sic accipiēdo s; in de' est s; in istius qm in ista
pncipalr intēdit de deo: sicut dñt. Alio' accipit pro eo
qd sub se pñmet oīa que determinant in scia & sic accipit
s; in pprie & isto' deus nō est s; in istius: si sic dicat sicut
dicūt semp incidet in errorē. Adale dicūt ē in hoc qd di-
cūt qd illud nō est s; in pprie de quo pncipalr intēdit in
scia. Dico sine dubio illud eē s; in pprie: qm ex ipso sor-
tit' scia spēm: & tale d; esse ppriū s; in illius & iō si nos vo-
lumus aliquo' pcedere deū eē s; in istius: debem' aliter
distinguere de sbo: dicēdo qd duplex est s; in pncipale in
scia. Est. n. quoddā s; in pncipale de quo p' & per se iten-
ditur in illa scia: & tale est s; in pncipale in illa scia. Aliud
est s; in pncipale: qd nō est pncipale per se & pmo s; ex
psequēti. Verbi grā: si eēt aliqua scia que dterminaret de
aiāl s; in qd aiāl. Tunc in illa scia: aiāl esset s; in pncipale
& p' illius scie: & cuz nā aiālis magis & verius saluet in
hoie: qz in aliquo p'eto sub aiāl si qras a me qd est s; in

illius scie: dicere qd hō est principale s̄m illius scie: non tñ principale per se & pmo s̄ ipm al: s̄ hō est subiectū p̄i cipale ex p̄sequiti qz in ipso saluat verius nā subiectū p̄i cipaliter p̄o & per se: s̄t̄ dico qd in metha. ens inq̄tū ens est s̄m p̄ncipaliter per se & pmo: & qz rō entis melius & verius saluat in deo quē in aliquo alio ente: pp hoc di co qd deus est s̄m principale illius scie: nō per se & pmo s̄ ex p̄nti vt dictus est. Et per hoc p̄z solutio ad rōes.

Questio Sexta.

Veritur sequenter: Utrum sit idē esse de p̄sideratōe alicui⁹ scie & esse s̄m illius: & hoc ad eidentia eozū que querunt prius & v̄ qz sic: quoniā illd nō

dī s̄m scie in quo est scia s̄ illud dī s̄m scie de quo est scia: sed scia est de his que p̄siderātur in illa scia ergo vt v̄ idē est esse de p̄sideratione alicuius scie & esse s̄m illi us. C̄p. s̄m aut est de p̄sideratione illius scie aut non: nō est dicere qd nō. Si tu dicis qd sit de p̄sideratione scie tunc cuz s̄m scie sit illud de quo est scia ipsa: v̄ qz sit idē esse s̄m illius scie & de consideratione eiusdem.

Ad oppositū arguit sic si idē esset subiectū in scia & de p̄sideratione scie tolleretur vnitas scie & esset p̄fusio in scia: quō aut hoc sit postea apparebit.

Ad istam qōnez dicere possumus qd est aliud esse de cōsideratione scie & esse s̄m scie eiusdem & hoc appet ex tribus. p̄o ex cōpatione sciaz ad inuicem. 2o ex cōpatione subiectoz ad sciaz & ad ea que cōsiderant in scia. 3o ex cōpatione subiectoz ad ea que determinant in scia. Et ad hoc videndum. p̄mo est intelligēdum: qd sicut libri particulares h̄ntes ordinez ad aliquā vnam sciam: h̄nt diuersitatē inter se: ita scie habentes ordinē ad aliquā vnam sciaz ad methaphy. s̄. que est finis & beatitudo ipsius hoīs: h̄nt diuersitates inter se & sicut libri particulares h̄nt istā diuersitatē sicut libri particulares p̄hie nālis: ita similiter & subiecta illoz libroz h̄nt istam diuersitatē. Nunc at intelligēdus est qd scie dupliciter differunt: vno quātum ad maiore & minore abstractionē: nā s̄m vnus scie est magis abstractus q̄ s̄m alterius: sicut videmus qd subiectum libri physicoz est corpus mobile: subiectū autē alteri⁹ libri est corpus mobile ad formā. Differunt. n. alter scie ad inuicem penes disperatū & nō disperatum: subiectus. n. vnus scie dicitur disperatū respectu subiecti alterius scie: qm̄ non continet sub subiecto illius scie: nec reducit ad ipm̄ verbi gr̄a subiectus libri de generatione est corpus mobile ad formā dī disperatū libri de celo & mūdo qd ē corpus mobile ad sitū tñ quoniā subiectū libri de generatione nō p̄tinet sub subiecto libri de celo & mūdo: & sicut s̄ba dupliciter differunt: sic & scie. Vna. n. scia ē magis abstracta q̄ alia: sicut metha. est magis abstracta q̄ mathematica quoniā metha. est de rebus abstractis tam a mā sensibili q̄ itelligibili mathema. abstrahit a mā sensibili: nō at intelligibili: nālis est min⁹ abstracta: quoniā abstrahit a mā hac sensibili & ab illa: nō tñ a materia sensibili simplr. Similiter scie differunt q̄tum ad esse disperatuz & nō disperatum: quoniā. Vna scia non cōtinetur ab alia: & hoc est v̄z in multis sciētis sicut p̄z. Nā p̄hia moralis nō p̄tinet sub naturali appet ergo qd scie h̄nt diuersitatē a subiectis: Cū ergo per illud idē per qd aliqd est diuersuz ab aliis: per illud idē sit ens & vnū. Si ergo sicut declaratū est scia h̄z diuersitatē a subiecto: & tñ ab oibus illis que determinātur in scia: nō sortitur scia sp̄m: apparet manifeste qd nō est idē esse de cōsideratione vnus scie & esse subiectū illi us. Vñ enim dictū est sicut dicit ph̄s in libro posteriorz capitulo de subalternatione sciaz qd vnum & idē h̄nt pōt esse de cōsideratione diuersaz sciaz: s̄ hoc est diuersimo de: quoniā subdunt diuersis rōnibus & hoc idē dicit cōmentator in. ii. metha. qd vna & eadē res pōt considerari a diuersis sciētis: sed scia qz sortitur sp̄m ex s̄bo pp hoc nō est possibile: qd vna res consideret a diuersis: sub vna rōne: & ex hoc apparet qd nō est idē cōsideratum & subie

ctum: cum idē possit esse de cōsideratione diuersaz sciaz non tñ s̄m. Hoc etiā apparet ex cōpatione scie ad s̄m & ad ea que determinant in scia. quoniā demonstrans nō est vltimus demonstratū. scia. n. sortitur specie ex subiecto & id cum nihil agat vltra suā speciem. scia non pōt demonstrare suū subiectum. Si ergo scia non demonstrat suum subiectū & cum multa considerent in scia que tñ scia demonstrat igit nō est idē esse de cōsideratione & esse s̄m. Hoc etiā apparet ex cōpatione subiecti ad ea que determinant in illa scia. scia enim nō tantum cōsiderat s̄m sed partes subiecti & passiones: vñ dicit ph̄s qd sciētia est vna que est vni⁹ generis subiecti p̄tes & passiones considerans. Unde subiectum scie & ea que cōsiderantur in scia differunt sicut magis cōmune & minus cōmune. qz omne s̄m in sciētia est de cōsideratione sciētie. non tamē omne cōsideratum in sciētia est subiectum sciētie. Et si tu queras que est ista cōmunitas. dico qd est cōmunitas analogie. quoniā illa oia que determinātur in sciētia. non determinantur in sciētia nisi per attributionē quā habet ad ipm̄ subiectum. ex his tribus que dicta sunt p̄z qd nō est idem esse subiectum scie & de consideratione illius.

Tūc ad rōnes Ad primā dicēdum est. cum tu dicis s̄m sciētie nō est illud in quo est scia sed de quo est sciētia. v̄z est: & cū tu dicis illud ergo est subiectum sciētie de quo cōsiderat in scia verum est hoc totum. Tamē tu nō probas qd omne illud de quo cōsideratur in scia sit subiectū. Si tñ hoc posses probare: ali quid esset: tu tamē non probas hoc per istam rationem. Ad aliud patet solutio per ea que dicta sunt. & c.

Questio Septima.

Veritur cum visum sit prius qd de us non est subiectū vnus sciētie. Utruz deus sit subiectus alicuius sciētie specialis: & videt qd sic quoniā sicut scia

cōmunitas est de aliquo cōi: sic sciētia specialis est de aliquo speciali: s̄ deus est aliqd speciale inter oia ergo: probatio assumpti: ratio enim cōmunitatis sumit ex hoc qd est aliquid cōe huic & illi cum aut ipsi deo nō sit aliquid cōe vnocū & istis que sunt citra p̄mū: ergo. C̄p. hoc idem arguit sic qm̄ enim scia recipit aliquid ab aliqua sciētia illa aqua alia recipit: cōsiderat illud p̄ncipaliter: sicut p̄z de metha. & p̄hia naturali: cum ergo methaphy. recipiat multa a p̄ho naturali de deo. s̄. qd sit infinite virtutis & multa alia: ergo vt videt phylolophus p̄ncipaliter considerat ipsum deum: ergo.

Ad hec breuiter intelligēdū est: qd scia & habet qd sit sciētia & qd sit vna & ab alio h̄t qd sit sciētia: & ab alio h̄z qd sit vna: saltim s̄m rōnem: s̄ h̄nt verum est qd aliqd per vnum & idē habet qd sit ens & qd sit vnum: loquēdo dico realiter. Tamē illud per qd ali quid est ens & vnū differt s̄m rōnem: s̄m qd per ipsum aliquid est ens & vnū. Similiter dico licet scia per vnū & idem h̄at qd sit sciētia & qd sit vna loquēdo realiter: illud tñ differt s̄m rōnem. C̄ Alterius est intelligēdum: qd illud per qd sciētia habet qd sit scia & qd sit vna est ipm̄ subiectū: ipsum tñ s̄m differt s̄m rationem: s̄m qd per ipsam h̄t scia qd sit sciētia: qm̄ per subiectum cōsideratuz sub abstractione h̄t scia qd sit sciētia vñ nulla sciētia est quin abstrahat. Nam ipsoz singularium nō est sciētia sed bene v̄z est: qd sciētie abstrahūt s̄z magis & minus per subiectū autē p̄sideratum sub aliqua vna rōe speciali habet qd sit vna. Vñ sicut visum est: per vnū & idem sub alia rōne cōsideratum h̄z sciētia qd sit sciētia & qd sit vna. Unde intelligēdū est qd talis est modus cōsiderationis in scia: qualis est modus p̄siderationis in numeris & formis & iste modus cōsiderationis optimus est. Vñ sicut in numeris causat noua species numeri ex additione vni tatis: nā quecunqz vnitas semp addatur: semp causatur noua species numeri & nō remanet illa species prior sic est in formis sicut ait ph̄s. 8o. methaphy. sic etiā cōsiderandum est in sciētis: qd sciētie differunt s̄m diuersos gradus abstractionis: nā quicūqz gradus abstractio

Questio Octava

nis: super additur alicui scientie: semp causatur noua species scientie. Item si nos accipiamus aliquos artifices: qui considerent res abstrahendo eas ab hac materia sensibili et ab illa non tamen physici abstrahunt a materia sensibili simpliciter si tamen ulterius intelligamus artifices considerant res abstrahendo eas a materia sensibili simpliciter: et non remanet amplius physici. Si autem consideramus artifices considerant res abstractas ab omni materia tam sensibili quam etiam intelligibili: et sic sunt diuersos gradus abstractionis diuersificant scientie: sicut secundum diuersas additiones unitatis causant diuersas species numeri.

Tunc dico quod qui dicit deum: posse esse subiectum alicuius scientie specialis dicit illam scientiam non esse specialem: quoniam omnis scientia specialis debet considerare res abstractas secundum aliquem modum abstractionis cum ergo deus sit summe abstractus: quod est actus purus cui nihil admiscetur de potentia: appetit quod deus non est subiectum alicuius scientie specialis: quod autem sequatur quod illa scientia non esset vna hoc patebit in alia questione. et c.

Questio Octava.

Veritur virtuum deus possit esse de consideratione alicuius scientie specialis: dato quod non possit esse secundum in aliqua scientia specialis: sicut prius declaratum est: et videtur quod deus possit esse de consideratione alicuius scientie specialis: quoniam dicit commentator quod non potest cognosci hec substantia demonstrata nisi ignota prima causa ergo cum deus sit prima causa omnium scientiarum et omnium entium: videtur quod cuius erit considerare de aliqua substantia demonstrata quod ipsius erit considerare de prima causa illius scientie ergo et c. **¶** hoc idem videtur dicit enim philosophus. 2. metha. quod sicut res se habet ad esse: ita se habet ad cognitionem: ergo ut videtur deus est causa alicuius rei est dicere quod illius scientie est considerare de prima causa quod est deus cuius erit considerare de illa substantia cuius deus est causa: ergo et c. **¶** videmus quod philosophus in libro physice. multa dicit de deo sicut quod est primus motor: et quod est infinite virtutis: cum ergo libri physice sit scientia specialis et in illa determinatur de deo: sicut in 8. apparet quod deus poterit esse de consideratione alicuius scientie specialis: ergo et c.

Ad dissolutionem huius questionis breuiter volo determinare quod nulla scientia directe secundum modum humanum inuenta potest considerare de deo nisi sub ratione entis. Et ad hoc sic procedo per modum cognoscendi ex parte nostra: omnis enim cognitio humana dependet ex sensibili et per sensum habet fieri quod quicquid intelligimus. intelligimus cum fantasmate. sicut dicit philosophus. 3. de anima. Si ergo omnis nostra cognitio per sensum habet fieri: tunc omnis scientia que inuenitur secundum modum humanum inuenitur per sensum et ex hoc apparet manifeste quod omnis scientia directe inuenta habet modum humanum aut est de sensibilibus aut est de hijs que sunt in sensibilibus: aut si non sit de hijs que sunt in sensibilibus: sed de abstractis a sensibilibus: tunc oportet de necessitate quod in aliqua parte sui determinet de sensibilibus: quod sicut non potest intelligere aliquid sine fantasmate. et sensu. sic non conuenit esse aliqua scientia inuenta secundum modum humanum quin aut sit ipsa de sensibilibus aut de hijs que sunt in sensibilibus: aut si sit de abstractis a sensibilibus de necessitate oportet quod habeant partem sui de sensibilibus: quod si hoc non est verum de oppositis: si tu das oportet et dicas quod conuenit esse aliqua scientiam inuentam secundum modum humanum et non determinet de sensibilibus in aliqua parte sui: hoc est dicitur quod potest scire et intelligere sine fantasmate et sensu: et hoc est impossibile oportet manifeste quod omnis scientia inuenta secundum modum humanum aut sit de sensibilibus aut habeat partem sui de sensibilibus. Si ergo esset aliqua scientia que consideraret de deo oportet quod illa scientia sit consideraret de sensibilibus: cum ergo omnis scientia sit vna et per idem est scientia et vna: tunc cum determinaret illa scientia de deo et de sensibilibus oportet quod de illis determinaret sub aliqua ratione cum ergo deus et sensibilia sint maxime remota ad inueniendum: tunc si esset aliqua scientia que determinaret de deo et

Questio. ix.

de sensibilibus non determinaret de illis nisi secundum quod conueniunt in maxime communi: quod est ens: et sic non determinaret de ipsis nisi sub ratione entis et tunc iam non esset scientia specialis quod consideraret aliquid sub ratione entis et ideo cum non possit esse aliqua scientia directe inuenta secundum modum humanum que consideret de deo nisi sub ratione entis apparet manifeste quod deus non potest esse de consideratione alicuius scientie specialis et ita apparet quod quicquid scientia humana considerat de deo per se considerat de deo sub ratione entis: et quod consideratio sub ratione specialis dat veritates scientie specialis tollitur tamen unitas scientie specialis si consideratio eius directe ad deum se extendit quod superius dicebatur per bandum: habet quod philosophus videtur in libro physice. sicut in 8. de terminare de deo. per hoc ut euenimus arguere que potest fieri. Est intelligendum quod quattuor modis potest esse aliquid de consideratione alicuius scientie. Uno modo per accessum et indirecte et alio modo per se et directe et per omnem modum. 3. modo per se et directe et per omnem modum sed ex potentia. 4. modo per se et directe et non per omnem modum sed ex potentia. verbi gratia de omnibus istis et per primo: quoniam. n. aliquid considerat in scientia et sine ipso tamen potest haberi scientia: verum tamen consideratur in scientia ad maiorem declarationem eorum que dicitur in scientia: tunc illud considerat in scientia per accessum et indirecte sicut sunt extra. sicut patet in libro priorum et illud quod sic consideratur in scientia non est secundum aliquo modo in scientia. Secundum sic patet quoniam enim aliquid considerat in scientia ita quod sub eius ratione considerant in scientia: quicquid considerant illud dicitur considerari directe per se et per omnem modum sicut est ens in metaphysica. Quicquid. n. consideratur in isto libro considerat de ipso sub ratione ipsius entis et illud quod sic considerat in scientia est secundum per se et per omnem modum. 3. autem patet sic quicquid aliquid considerat in scientia non quod sub ratione eius determinent in illa quicquid determinat habet: quod in ipsa maxime et verius determinat illud sub cuius ratione determinat in scientia quicquid ibi determinat et illud quod sic consideratur in scientia videtur considerari ibi per se et directe et per omnem modum: modum sed ex potentia: sicut dicitur in primo de homine: et aial: et sic accipiendum deus est secundum in isto libro: nam deus non est secundum per se et primo et per omnem modum sed ex potentia: quod in ipso verum saluatur: natura entis quod in alijs. 4. autem sic patet nam nos videmus quod in ethica. considerat non solum de substantia sed etiam de accidente et directe et per se sed non per omnem modum principaliter cum consideret de ente in eo quod ens principaliter nec per se ex potentia cum ratio entis non magis referretur in accidente quod in alio primo considerat in scientia nec est secundum nec per se. Sed secundo consideratum est secundum per se et primo: 3. autem modo consideratum est secundum ex potentia. 4. autem modo consideratum est proprie loquendo nullo est secundum pars sibi esse potest. Si ergo tu que ras virtutem deus possit esse de consideratione alicuius scientie: dico quod sic per accessum et indirecte: et sic de ipso determinatur per philosophum in 8. physice. s. ut melius posset habere intentum suum et hoc dicit antiqua in primo. sue metaphysice.

Et tunc ad rationes dicitur est quod verum est quod dicitur commentator: quod non potest sciri ista substantia demonstrata ignota prima causa. verum est quod consideratione perfecta non potest sciri aliquid ens nisi sciatur prima causa eius: et cum tu dicis quod illa scientia est considerare de deo dico quod tu bene arguis quod indirecte et hoc procedo. **¶** Ad aliud eodem modo dicitur est: sicut ad istud. **¶** Ad tertium patet per iam dicta. solo. et c.

Questio Nona.

Veritur virtutem deus possit esse de consideratione ipsius metaphysice. et videtur quod non: quod metaphysicus illud quod considerat: considerat sub ratione entis: illud ergo quod effugit rationem entis non considerat metaphysice. quod autem deus effugiat rationem entis. probat ens diuidit in ens per se et in ens per accessum. Deus autem non est ens per accessum: quoniam non est ens per aliud. probo autem quod non sit ens per se quoniam ens per se diuidit in. 10. predicamenta scilicet substantiam quod sit: qualitatem. et sic de alijs. Tunc ergo deus non sit in aliquo istorum: videtur quod non sit ens per se: si non per se: nec per accessum sequitur quod effugiat rationem entis. ergo et c. **¶** Deus ergo effugiat rationem entis probo quoniam si deus est ens: aut

ergo ens predicat de deo puerbilitate aut non si puerbilitate
 liter: tunc oens eest ds: qd in est falsus ergo rē. Si at non
 pderet puerbilitate: s; pderat sicut aliqd p tuc ens eest sicut
 prius ds sicut posterius: r spale: s; cu oē posterius r spale
 se h; p additionē ad prius: si ds se hēret p additionē ad ens
 tuc ds eest cōpositus r nō simplicissim; s; hoc est falsus g^o
 ds effugit rōnē enus g^o rē. **C. P.** q ds nō sit de pderati
 one meth. pbo: si de eest de pderatione meth. tuc cuz
 quicqd pderet meth. pderet sub rōe ētis. tuc nihil pl^o
 occurreret vl eest cure ipsi meth. de deo q; de lapide q; ē
 incōueniēs: sicut si eest aliq scia que pderaret boiez s; q
 al tuc artificii illi scie nō plus eest cure de boie q; de asino
 ex quo pderaret boiez s; q al. **C. P.** si meth. confide
 raret de deo hoc eest per accēs q; p effectus s; hoc non p
 facere artifex spālis. Naz nālis pderat de deo ratione
 mot; ergo nō est de plus de pderatiōe meth. q; nālis.

Ad istā qōnē possum; dze q ad meth. pmet pfi
 derare de deo r hoc possum; p^o decla
 rare p tres rōnes: q; p būs ponit 6. meth. p^o rō est 1^a. cuz
 n. ista scia sit de abstractis a mā r ista scia sit maxie abstra
 cta cū ergo ds sit maxie abstractus: q; ē act; purus cui ni
 hil est amixtū de po^o ds d; eē de pderatione scie maxie
 abstracte r hoc ē meth. rē. **C.** Aliā rōnē ponit pbs ibidē
 alie. n. scie speculatiue nobiles sunt: s; ista nobilior oibus
 alijs sic dicit pbs r aliq bñ sunt notiores ista: dignior: vō
 nulla: cū ergo ad nobilissimā sciaz pmet deteriare de no
 bilissimo ente ds est ens nobilissimū oium entiu ergo ad
 meth. cū sit nobilissima oīuz sciaz q; directia ē oīuz sciaz
 sicut dicit pbs pmet pderare de deo. **C. P.** alia rō ē
 quā ponit pbs ibi. si meth. est p^o scia r ds ipse ē p^o ens
 qm est cā oīum entiu cū ad primā sciaz pmet de p^o ēte
 pderare. ergo ipse meth. erit cōsiderare de deo. **C. P.**
 illō idē possum; declarare p pditiones dbitas ipsi sapiēt
 Sapiens. n. d; oia cognoscere s; q opz ergo cū meth. sit
 maxie sapiēs ad meth. pmet pderat de illo p qd ma
 xie sciet oia r hoc est p^o p^o. Scda pditio sapiētis est
 difficillima cognoscē. ds at cū sit maxime abstract; a sen
 sibilib; difficillime cognitionis est ergo rē. Et hoc appet
 ex tertia cōditōe q est: q certissime cognoscat. cū ergo co
 gnitio certior ē ex h q est de pauciorib;. ds at est maxie
 simplex q; ē act; purus ergo rē. **C. P.** hoc pz ex alia pdi
 tione. alia. n. cōditio sapiētis est q cognoscat cās. ds est
 maxie cā oīum ergo rē. **C.** Hoc ēt appet. p. 6. cōditioe sine pro
 prietate: ds. n. maxie ordinat aliq; r regulat cū ergo ipsi
 us sapiētis sit ordinare r nō ordinari ab alijs sequit ideo
 qd prius pz ergo q ds sit de cōsideratiōe ipsi meth. tā ex
 pte abstractionis ei; tā ex pte nobilitatis ei;. tā ex pte ēt
 primitatis ei; r pz ēt hoc ex pte cōditionū q debent sapi
 enti. **C.** S; pp dissolutionē rationū est itelligendū q ali
 qd cōsiderari in scia pē eē duplr aut per se r nō p accēs:
 aut per se r ēt per accēs r accipimus per accēs large ad
 oē q est p aliud r pp aliud r istud p accēs pē eē vel rōne
 scie vel rōne rei scite vel ex pte nra. ex^m de p^o. f. q aliqd
 possit cōsiderari in scia p se r non p accēs: ita q ipm per
 accēs sit ipsius rei scite. ponamus q ego velle dare vnā
 sciaz de accēte cū accēs nō possit itelligi sine sba o; sit cer
 tificare de sba: tuc qro q eē p se cōsideratū in sciētia illa
 pla^m est q accēs r ēt accēs ipm p accēs eē cōsideratuz
 in illa scia: s; rōne rei scite tm q; cognitio r scia de accēte
 psupponit cognitionē r sciam de sba r ideo rōe rei scite
 eēt ibi accēs cōsideratū per accēs: Aliqū at illud p accēs
 pōt eē ex pte scie vt qm scia nō cōsiderat de aliq nisi per
 aliud ita q si plene sine illo qd inducit pp aliō poss; hēre
 cognitionē eius cui; per se cognitionē imēdit. de illo alio
 nō cōsideraret sicut appet de pderatione p^o cāe in scia nā
 li q; cōsiderat pp motū ita q si de motu possēt hēre plenā
 cognitionē absq; eo q reducēt ad motōrē imobilē non fa
 ceret mētionē de motōrē imobilē r iō motōrē imobilis i.

3. pby^o d; nō pbyce pderationis 2° mō pē esse p accēs
 ex pte nra vt si nos nō possem; cognoscere s; abiq; co
 gnitione accētū si eē aliq scia q itenderet cōsiderationē
 de sba p se oporteret ipsaz p accēs deteriare de accēte s;
 illud p accēs eē ex pte nra q; nō possem; cognoscē s; ab;
 sine accēte. igit in meth. cōsiderat de deo q; cōsiderat
 de effectib; r non at; r ita cōsiderat de deo aliquo; per
 accēs: s; illō p accēs non ex pte scie est: q; si meth. possēt
 hēre cognitionē oīuz entiu alioz a p^o abiq; p^o nihilomin;
 adhuc pcedēt ad cognitionē pmi tāq; ad cognitionē ill;
 in quo potissime refuat rō entis nec est istud p accēs rōe
 rei: ds. n. nō depēdet ab alijs imo alia ab eo. S; tertio
 cōsiderat ibi p accēs r istud p accēs puenit ex pte nra
 qm cū ois nra cognitio icipit a sensu: pp hoc būanus In
 tellectus se h; ad manifestissimā n^o pp eoz remotionē a
 sensu sicut oclis noctue ad lucē diei vt d; in 2°. h^o r iō non
 possum; deuenire in cognitionē dei nisi p alias creaturas
 que nobis notiores sunt r iō p effect; r alias s; ab; r per
 multa alia accētia deuenimus in cognitionē eius.

Tunc ad rōnes r p^o. ad p^o mā. cū tu dicis deus
 effugit rōnē entis dico q falsus ē imo
 verissime ens est: r dico q tu bñ dicis q non ē ens per
 accēs r tu pbas q non ē ens p se: q; ens p se diuidit in
 10. pdicamēta. dico q ad h q ens qm diuidit in. 10. pdica
 mēta non d; ens vlē s; ibi d; ens cui admixtū ē aliqd de
 po^o r aliqd de actu q est mediū iter potentia r actū sicut
 dicit cōmētator. q; h; aliqd de po^o r actu. **C.** Et alr pē dicit
 ad rationē q ad hoc q aliqd sit in gnē pōt esse duplr vel
 directe vel indirecte r adhuc indirecte duplr. p^o. n. que
 sunt p^o alicui; ita q non sunt p^o alteri; talia sunt in gnē
 r hoc idirecte q; per reductionē. **Allo^o** d; aliqd esse in ge
 nere idirecte q; non tm est p^o alicui; qd est in aliquo ge
 nere s; est p^o alioz r sic accipiedo eē aliqd in gnē indire
 cte dictū possum; dze q de eē aliqd in gnē. f. in gnē
 sbe. **C.** Ad aliud d; q duplr pē fieri descēsus vel sub
 vnioco vel sub analogo: tuc dico q illō qd descēdit sub
 vnioco r est posterio; sicut al respectu sbe tale se h; p ad
 ditionē sicut se h; al per additionē ad sbam s; non opz q
 illud q descēdit sub multiplici r analogo q illud addat
 aliqd s; tantū arguit aliū modū essendi r bñ verū est q
 de aliter est r a^o entia. **C.** Ad 3^m dico q ratio in scia pē
 sūm duplr vno^o formaliter sicut ratio aq; h; scia vniatē
 sicut appet in pprijs. Nā s; visus sub vna rōne formali
 cōmpōdit albū r nigrū q; sub rōne coloris nihilomin;
 tm cognoscat albū esse distinctū a nigro: ita s; meth. consi
 derat deū r a^o sub ratione ētis cognoscat tm ea distincta r
 ita vna ratio formalis in scia facit in distinctionē iter consi
 derata in scia inquatū oia illa cōsiderata in scia nō pūnt
 ad scias distinctas s; ad eandē sicut ratio formalis ex pte
 visus faciebat q albū r nigrū pmet ad vnā eandē potē
 tia; s; ista vna ratio non facit q oba non distincte cogno
 scunt. Nā visus distincte cognoscat albū a nigro r meth.
 deuz a lapide aliq; ratio est materialis ex pte scie: est tm
 formalis ex pte obiecti sicut albū r nigrū iter se differūt
 formaliter cōparata tm ad visum differūt māliter solum
 r ita distinctio mālis ex parte scie: formalis tm ex pte ob
 iecti facit q illa obiecta distincte cognoscūt ab illa scia
 sicut visus distincte cognoscat albū a nigro. igit meth. po
 terit distincte cognoscere oba sua pp formale distinctio
 nē obiectoz in se mālem: tum ex parte scie vel po^o. **C.** Ad
 4^m. pz solutio q; ds cōsideratā meth. per accēs ratiōe
 nostri: vel ex parte nra non. n. illud per accēs est ex pte
 illius scie. Nā ipsa methaphysica per se manifestat cōsi
 derationē ipsius pmi entis s; nālis cōsiderat de p^o ente
 ratione effect; et ita per accēs vt dictuz est ita tm q illud
 per accēs non est ex pte illi; scie: et ita non est simile. rē.

Questio Decima.

Veritur vtrum h scia sit nobilior: ex
 hoc q nō pderat deū pro
 pncipali sbo s; cōsiderat deū in eo q est ens
 vel vtrū eē nobilior si cōsideraret deū pro
 subiecto pncipali r vt qd sit nobilior: ex hoc q non consi

derat deum pro subiecto principali. Sapiens est ille qui oia cognoscit ergo illa sapia est maxime sapia que maxie oia cognoscit. cu ergo sciret oia alia etia et deū ipz sit ma-
 gis scire qz scire deū tātu igit illa sapia est maxime sapia que cognoscit deū et alia etia ergo erit nobilio: qm sapia que maxime sapia est: est nobilio: cu ergo metib. cognoscat oia alia entia et ipm deū videt qd sit nobilio: ex hoc qd no pñderat deū pro sbo pñcipali: sed deuz et alia etia.
 ¶ Illa scia est nobilio: que magis accedit ad rationez scie: scia aut magis ad cedit ad rationē ex hoc qd cognoscat per eas cu ergo de non hēat cam quoniā totaliter es-
 fugit rōnē cāe vī qz scia alioz entinz magis accedat ad ra-
 tionez scie qz scia dei: ergo vī ista scia est nobilio: ex h
 qd deū non considerat pro sbo pñcipali. ¶ creature ip se sē aliqd bonuz. de et est bonū qz ita qd vī qz creature sup ipm deū addāt aliqd bonū ex quo creature ipse sunt aliqd bonū et ideo vī qd ds et alia entia sunt maius bonū qz ipse de solus. cu ergo scia sit nobilio: que de maiori bono considerat et metib. considerat de deo et alijs entib? vī qd metib. sit nobilio: ex hoc qd no pñderat deuz p sbo pñcipali s; deuz et alia entia. et hoc est ens fm qd ens.

Ad oppositū est phūs. qrit. n. quō primū se cognoscit in. u. hui? et ipse dicit qd deus se tātu cognoscit et si tu dicas opz ergo vī vī qz scia dei sit nobilio: ex hoc qd ds tātu se cognoscit et non alia entia et ipse dicit qd ex nobilitate est qd seipz tātu cognoscit et non alia. qm si cognosceret alia et se: et ad h fm qd ipse dicit non est magis nobilis ex eo qd cognoscit se et alia entia qz cognoscit se tātu dicit enim ipse qd melius est non videre quedam qz videre ergo vī qz scia que considerat deū pro subiecto principali sit nobilio:.

Ad itam qstionē possum? dīe qz ista scia non est nobilio: ex hoc qd non cōsiderat deū pro sbo pñcipali imo si consideraret deū pro sbo pñcipali nobilio: eēt scia. n. ex duob? est nobilio: sicut dicit phūs in p? de aīa. bonoz bonozabilū. et. et ex hoc qd de nobilio: sbo et ex hoc qd est certior: tunc dico qd illa scia qd considerat deū eēt nobilio: qz eēt de nobilio: sbo et eēt nobilio: qz certior: eēt: sicut iam patebit qz aut vī pabile qd ds et alia entia sunt mai? bonū qz ipse ds solus pp hoc volo deteriare qd ds et alia entia non sunt maius bonuz qz ipse ds solus et hoc pz ex trib? p. n. est. qd ds est ipm suū eē purū quoniā si de? non esset suū eē purum tā eēt compositus sicut ego non sum meū eē purū qz hēo naturā in me in qua est meū eē s; de? non est aliud qz ipz suū eē purū. quoniā si eēt aliud qz suū eē purū iam eēt compositus et cū componētia sunt pūs qz ipz compositū et tūc sequeret qd de? non eēt p. n. hēmus ergo qd de? est ipm suū esse purū. cu ergo ois ratio pfectionis sumat ex puro eē de? est ipm eē purū et de? est ois ratio pfectionis et h dicit phūs. in. s. metib. qd est vñū pfectuz simplr qd hēt in se oēs rationē pfectionis et cōmētator addit et hoc est dispō primi pñcipij. Si ergo de? hz in se oēm rationē pfectionis tūc pz manifeste qd deus et alia entia non sunt maius bonū qz ipse deus solus. ergo scia que considerat alia entia et deū ipm non est nobilio: qz scia que conside-
 rat deū tātu pñcipali lo. ¶ Hoc ē apparet ex alio qm sicut est inefficientib? ita est et infimib? et eodē? debemus itelligere in simib?. Itūc at inefficientib? ita est qd agēs pñcipale et instrumētale multa pñt que tū non pñ pñcipale agens solū: quoniā multa pōt facere fab. et martellus que que non pōt facere faber solus: et hoc ē qz martellus nō accipit a fabro qe qd pōt et hēt martellus. vñ si martellus accipet a fabro quicqd hz nihil possēt martellus et faber qd non poss; facere solus faber. cu ergo oēs creature qe quid hēt bōitatis accipiāt ab ipso deo quoniā illd qd ma-
 xime est tale est cā omnū posterioroz et aliozuz. cuz ergo deus maxie et summe sit bonus de? erit cā maxime boni-
 tatis oīum creaturarū: ergo oēs creature quicqd hēt bo-
 nitatis accipiūt a pma bonitate. s. adeo. ergo de? hēt in se oēs rationē bonitatis et i ipso congregant oēs pfectiones sicut faber dicit nō posse facere oē illd qd potest faber et

martellus qm martellus nō hēt aliquā potētā quā nō ac-
 cipiat a fabro et dicit posse oia que pōt cum martello qm
 martellus quicqd hēt accipit a fabro et sic dicit deus ha-
 bere oēm perfectionē in se cū alie creature accipiāt a deo
 ipso quicqd hēt bonitatis et pfectionis ppter hoc de? et
 alia entia nō sunt maius bonam. qz ipse de? solus. ¶
 alie creature habēt bonitates finitā et ds excedit oēs alias
 creaturas in bonitate in infinitū qz sicut dictū est deus est
 causa efficiēs omnū et ideo nō est maior virtus in deo et
 creatura qz in ipso solo deo et ita nō plus hz deus et crea-
 ture qz de? solū et hoc est ex pte finis. ¶ Preterea alie crea-
 ture hēt bonitatē finitā de? excedit creaturas bonitate fini-
 ta: et id non est cōpatio bonitatis creaturaz ad bonitatē
 pmi pñcipij: et ex h appet manifeste qd bonitas creaturaz
 non cōparat ad bonitatē dei sicut linea ad lineā. quoniā
 linea aliquorēs sūpta reddit plusqz alia. linea s; sic cōpa-
 ratur bonitas creaturarū ad bonitatē dei sicut punctus ad
 lineam et sicut pñctus et linea non sunt maius qz linea so-
 lum sic et bonitas aliarū creaturarum et bonitas dei non
 sunt maior bonitas qz dei solū: qd antez punctus et linea
 non sunt maius qz linea tantū. appet ex hoc qd si linea et
 punctus eēt maius qz linea tūc sequeret qd omnes par-
 tes totius alicuius eēt aliqd maius qz suū totū licet pun-
 ctus nō sit pars linee s; pro tāto possēt dici pars linee qz
 pñctus necessario inest et linee et suis partib? et hoc patet
 considerāti. patet ergo qd de? et alia entia nō sunt maius
 bonum qz ipse de? tantū. igitur pz qz scia que conside-
 rat alia entia et ipsuz deuz nō est maior: nec de maiori bo-
 no nec nobilio: vel de nobilio: bono qz scia que conside-
 rat deum tantuz et nō alia entia. ¶ Quod aut alia entia
 et de? sint minus bonum qz ipse deus tm pbatut saltez
 in pposito per cōperationē ad scientiā et hoc apparet pri-
 mo ex hoc: quoniā creature alie accipiūt bonitatē ab ipso
 deo et non habēt bonitatē nisi inquantū bonitas dei resul-
 get in eis. si ergo sit aliqua sciētia que cōsideret alias crea-
 turas et ipsum deū tūc oportet qd sciētia illa sit vna et cū
 per idē realiter sit vna per qd est sciētia ergo si illa sciētia
 que cōsiderat alias creaturas et ipsuz deū sit vna oportet
 qd consideret ea sub ratione aliqua cōi. cuz ergo alie crea-
 ture non hēant rationē bonitatis nisi fm qd bonitas pri-
 mi resulget in eis et bonitas pmi. s. dei non resulget. me-
 is nisi fm modū finitū. sciētia que considerabit alias crea-
 turas et ipsuz deuz non considerabit bonitatē dei nisi fm
 modum finitū. sciētia autē que considerabit deum tantū
 et non alia. considerabit bonitatē dei completā fm
 moduz infinitū ergo deus et alia entia saltē in pposito
 per comparationē. scilicet ad ipsam scientiā que conside-
 rat de vtriqz sunt min? bonū qz de? solus et si est aliqua
 sciētia que habeat deū pro obiecto pñcipali et tamē co-
 gnoscat deuz finite. tūc oportet qd illa sciētia de deo plus
 cognoscat qz aliqua alia sciētia inuenta fm modū huma-
 num sine per rationes humanas: cū deū in se consideret
 et illud plus est maius bonū qz sit cognitio omnū crea-
 turarū que ab homine nāliter haberi possit. cū ergo scire
 deum sit maius bonuz qz sit cognitio eius scilicet dei ve-
 potest haberi per scientiā que consideret ens in eo qd ens
 super addita cognitione alteri? totius entis. patet ergo qd
 sciētia que cōsiderat deum pro obiecto pñcipali, est no-
 bilio: et melio: cū sit de melio: et nobilio: obiecto: pz
 etiā ex hoc qd sciētia que deū cōsiderat et alia entia simi-
 liter sit minus bonū qz scia que considerat deū soluz cuz
 deus et alia entia sunt minus bonū respectu sciētie qz sit
 ipse deus solus. patet etiā ex hijs que dicta sunt qd ista
 sciētia non est dignio: ex h qd nō pñderet deū pro pñci-
 pali obo imo eēt dignio: si pñderet deum tm pñcipali
 et non alia entia. ¶ Qd aut illa scia que pñderat deū tm
 sit certio: et nobilio: hoc appet. Scia. n. sortitur spēm ex
 obo pñcipali. vñ si obiectū fuerit simplr in actu tūc scia
 simplr est in actu vel i mediate hētur aliquid ad scias in
 actu et si oēs fuerit tale qd ipz nō sit simplr in actu. tūc scia
 simplr nō est i actu. Itūc at ita est qd ens s; qd ens nō est
 simplr in actu qm aliqd hz de pōtentialitate. Itāz dūc en

us fm ens sunt act? et po? et ideo ens fz ens non e sum / pliciter in actu. ds at simplr est in actu no bz aliqd de potetialitate. Nunc at ita est fm q dicit pbus. in 9. metb. q malu et error ptingit in scia pp potetialitate admixta. cu ergo scia dicat ee certior et icertior ex hoc q non ptingit ei malu et error vel ex hoc q ptingit ei malu et error tunc scia que pfinderat ens fz q ens cui admixtu est ali quid de potetialitate e min? certa qz illa que pfinderat de um tm cui nihil est admixtu de potetialitate. pz ergo cla re q scia q pfinderat de u tm cui nihil est admixtu de potet tialitate est nobilior et dignior et certior qz illa q pfinderat de u et alia etia ta ex pte rei qz ex pte modi sic dclaratu e.

Et tunc ad roes dico q primu argm magis ar guit opm qz ppo dicit Aristo. q pfi deratio viliu arguit vilitate scie. pfinderatio nobiliu arguit nobilitate scie et tuc p hoc q ista scia pfinderat ens fz q es et sub ente pntet vilia magis dz arguere q non sit nobil qz q sit nobilis ex hoc q pfinderat es fz q ens. Sz adhuc possumus soluere ratione. ad minore cuz tu dicis ille est magis sciens q scit alia entia et de u ipz qz ille q scit de u tm dico q falluz est sicut patuit supra. Et tuc ad alia rone cuz tu dicis illa magis accedit ad ratione scie que est p cas qz illa scia q non est p cas. dico q vez est in illis q nata sunt sciri p cam. In illis q non sunt nata sciri p cas no est vez qz non hnt cam et io non oz. et dico q et q metb. aliq scit per cam sicut illa q cas hnt et aliq non p cas sicut p m p m q p cam sciri non pt cu cas non heat fz penit? effugit roes cau et sicut scia no est nobilior intellectu imo ep? ita cogni tio q bz per cas non e nobilior qz cognitio pncipioz. et e.

Questio Undecima.

Tunc

querit vtru ca sit fm huius scie et ista questione monet auic. et vi po q ca possit ee sbz huius scie et hoc sic. sapia est per cas. vn ca est de rone sapie. Nunc at ita e q illd q est de roe sapie facit ad ee sapie. fz illud q facit ad ee sapie illud vr ee sbm sapie. cu ergo ca faciat ad esse sapie cuz de? sit de rone eius vi q ca sit sbz ei? ergo et. Cp illud p qd vna scia distinguit ab alijs illd vi ee sbz ei? cu g ista scia distinguit ab alijs p b q i? spectat cas fm p r et e d cau simplr vi g q ca sit sbz b? scie salti ca simplr

Ad istam

hoc idem p b q pbs p? cepit dteriare de cas g? et e qone pcedit autena ddo q ca non e sbm b? scie et ad hoc ofidendu pcedit sic: q si ca ee sbm huius scie hoc ee vel fm q ca vel fz q talis ca vel fm q cadit sub rone entis. q at ca fm q ca non sit p? fz ee sbz b? scie hoc appet ex hoc qm si ca esset sbm b? scie fm q ca tunc cogneret q dte ille que pfinderat in ista scia eeent dte cae fm q ca hoc at falsum est qm q dte dterian? in ista scia sunt vnu et multa ide et dnerium act? et po? et multe alie q no sunt dte cae fz q ca fz entis fz q ens igit ca fm q ca non est sbm b? scie fz ens fz q ens. Cp non pt esse q ps et totu sint sbm eius de scie: ca aut est ps sbm b? scie: qm ca et catum sunt ptes entis fz q ens ergo et. C Alia rone ponit Auicena et est talis cognitio cae fz q ca non pt hui nisi p cognitione rez hntu cas et b declaro sic. ca. n. fz q ca non pt cognosci ni si p dependetia qm ca est illud ad e? esse seqt aliud sine ad qd depedet aliud catu at est illd q scie ad ee alteri? et depedet ad ipm ergo pz q no cognoscat ca fm q ca nisi per depedentia cu ergo cognoscat res hns depedentia et cognoscat res talis q bz tale depedentia ad tale re q: tuc cognoscat ca fm q ca q: tunc cognoscat ca p depedentia qua bz ipz catu ad cam cuz ergo cognoscat cae fm q ca non heat nisi p cognitione rez hntu cas et cognitio sbi b? scie po? iprimt in aia qm sicut ipse dicit et e valde nobile verbu res et ens po? iprimunt in aia et ipressione eoz no pcedit ipressio alicuius. pz igit manifeste. q ca fm q ca no est sbm b? scie de st rones p qs ipe dicit q ca fz q ca no pt ee sbz b? scie. Cp q ca fz q talis ca no possit esse sbm b? scie pz. qm si sic ta? ca pfinderaret sub roe spali. si ta pfinderaret: et fm q talis ca. Nunc at istud repugnat scie coi. s. q pfinderet aliquid sub rone spali ergo non pot

ee sbm scie b? ca fm qd ca. Cp dicit auic. si ca fz pside ratione absolutu no pt ee sbm hui? scie nec ca fm qd talis ca. n. n. si ca ee sbm b? scie hoc ee sub rone entis et tuc ca non ee sbm b? scie fz ens qm illud est sbz in scia sub cu ius rone pfinderant oia illa que pfinderat in scia et io pelu dit q ca no est sbm b? scie. Cp possumus tm nos duab? rombus b? eub? declarare q ca fm q ca no pt ee sbm in aliqua scia spali et ad hoc acci? duas roes vel duas pp nes quaz p? est qd illud est sbm in scia q pncipalr pside rat in scia et i? pp? vera est qm scia forit spz ex obo pncipali et io cu scia accipiat spz et forma ex eo q pncipalr pfinderat aliud erit sbz illi? scie q pncipalr pfinderat. C Alia pp? est q ca et cau correlatiua sunt et sunt sil na sicut est na correlatiuoz est q vnu no pt itelligi sine altero et io si sit aliqua scia que pfinderat cas fz qd ca etia illa scia eque pncipalr pfinderabit catu et hoc est ipossibile. s. q aliqua scia que pncipaliter consideret aliqua duo quonia tuc se queret q aliqua scia foritref sibi spem et forma a duob? eq pncipalr q est ipossibile ergo et. Cp sbm in scia est illd de quo pbat aliqd in scia ca at fm qd ca est illud per qd pbat aliqd in scia de sb. cu ergo ee illud de quo aliqd pbari in scia et ee illud p qd aliqd pbat in scia sunt rones penitus dnerse pz qd lz illud qd est ca possit esse sbm alicui? scie tm ca fz qd ca no est subiectu alicui? scie.

Et tunc

ad rones. Ad prima cu tu dicis ca facit ad ee sapie ergo est sbm. dico qd sapia no pfinderat cas p? pncipaliter. fz ens fz q ens pncipalr pfinderat fz ca et catu vnu et multa et talia sunt qda que co sequit ens fz q es. et io de talib? pnt ee qda estimatiues sapie. Cp aliter possum? dte qd no oz qd illud sit sbm sapie qd facit ad ee sapie quocuzqz mo fz q facit ad ee pncipaliter cuiusmodi no est pfinderatio cae fm qd ca. C Ad alia rone cu tu dicis illd vi ee sbz scie p qd scia distinguit ab alijs sciens dico q vez e. si p? pncipaliter distinguit p illd si at non p? pncipaliter p illd distinguit no oz qd sit sbz ei? sicut pz de boie et risibili ho. n. distinguit ab ali nis p risibile necti oz qd risibile sit forma bois. et e.

Signu aut est sensuu dilectio: preter. n. vti litate pp seipsos diligunt: et maxie alioz: qui e per oculos. No enim solui vt agamus: fz et ni hil agere debentes: ipsum videre pre omnib? vt dicam aliis eligimus. Tex. i.

Questio Duodecima.

Veritur

de scda ppoe qz ponit pbs in p? libri et circa. illa ppoe ne qrit p? vtru sensus pter vtilitate vite dbeat diligi et vi qd no. qm sensus diligitur sicut die pbs qm p illos denenim? i felicitate nraz. cu g duplex sit bitudo loquedo nalt vna q e fm prudetia alia q e fm sapiencia si possumus pbare q sensus ipediant vtrazqz felicitate pbatu erit q sensus non sunt diligedi q aut sensus impediunt felicitate q est fm prudetia pz p hoc quoniam passiones que sunt fm sensus ipediunt ne homo possit regulari fm prudetia ergo et. Cp q ipediant alia felicitate pz ex hoc qm felicitas que est sapia pssit in cogntione abstractoz p sensus at cognoscin? sensibilia p q retra bimur a cogntione abstractoz ergo et. C Ad videdu veritate h? qonis p? oz nos vide quo coparat sensus ad aiaz et ad nos. Imenim? at duos simones de aia fm? e q aia comparatur ad corpus et ad virtutes aliter organa sentie di. organicas sicut ars ad instrumeta cui? pbatio est dat. n. comenta. m. 3. de anima ista q quicunqz aliqua duo age tia cocurrunt ad aliqne effectum. vnu illoz est sicut pncipale agens et alterz sicut instrumentu. Nunc aut ita est q ad actione istam que est sentire cocurrunt aia et virtutes sensuine et ideo cu aia sicut dicit pbus in. 2. de anima sit illd quo pmo vitamus sentimus et itelligimus. aia est pncipale ages virtutes aut siue po? erunt sicut instrumeta. comparatur etia aia ad ipas virtutes sensuinas. sicut rotum ad partes suas. qm oes iste virtutes comprehen

duntur in anima in quadam veritate et omnes actiones istarum virtutum agit anima in vniuersali ita quod per istam virtutem talem operationem puta per visum actum viuendi. et ideo anima comparatur ad istas virtutes sensitivas sicut totum ad partes suas potenciales: et cum partes potenciales quodammodo sint perfectio totius iste virtutes sensitivae erunt perfectiones anime et cum vnumquodque diligat suam perfectionem. et sensus sunt perfectiones anime. sequitur quod anima diligat ipsos sensus. sicut perfectibile suam perfectionem. Cum ergo sensus sint instrumenta anime sicut declaratum est et vnumquodque agens diligat illud per quod inuatur in actione sua et anima inuatur in actionibus suis per ipsos sensus sicut per sua instrumenta patet manifeste quod anima diligat ipsos sensus. Sed quia non videtur per se loqui de ista dilectione qua ipsi sensus diligunt quia sunt perfectiones sed videtur loqui de illa qua diligunt quia inuuant animam in sua operatione et due sunt operationes quibus anima comparatur ad sensus. scilicet opera vite et alie operationes. quibus anima devenit in cognitionem: et de illa dilectione qua diligunt sensus propter opera vite non loquitur philosophus sed de illa dilectione qua diligunt propter cognitionem: et ideo declarandum est qualiter propter utilitatem vite nos diligamus ipsos sensus propter cognitionem. Anima. n. creatur sicut tabula nuda in qua nihil depictum est. vnde sicut materia prima est potentia tantum in ordine respectu naturalium sic intellectus est potentia tantum in ordine intelligibilium et ideo si anima debeat cognoscere aliquid oportet quod aliquid imprimatur sibi. Illud autem quod imprimitur sibi non est abstractum et oppositum abstracto quoniam ab eo quod est penitus abstractum non fit abstractio. Similiter quod imprimitur sibi non debet esse penitus corporale quoniam corporalia et intrinsece inter se maximas diuersitates habent et ideo illud a quo fit talis abstractio est medium inter penitus abstracta et penitus materialia et illud medium est fantasma quod nec penitus est corporale nec penitus abstractum et cum fantasmatum quibus fantasmatibus anima devenit in cognitionem accipiatur propter sensus patet quod anima diligat sensus per ipsam cognitionem.

Et tunc ad rationes. Ad primam cum tu dicis passiones sensus impediunt homines dico quod verum est homines non habentes naturam bene ordinatam sed peruersam. Ad aliam rationem cum tu dicis cognitio sensibilium habetur per sensus et ipsa retrahit nos a cognitione abstractorum et dico quod non debemus sistere in cognitione sensibilium sed per cognitionem sensibilium debemus ire ad cognitionem abstractorum. etc.

Questio Tertiadecima.

Veritur

an verum pbare dilectionem scientie per dilectionem sensus sit pbare dilectionem scientie per signum sicut dicitur philosophus in littera et arguitur quod non. sicut enim se habet sensus ad scientiam ita se habet dilectio sensus ad dilectionem scientie. sed sensus est causa scientie. ergo dilectio sensus est causa dilectionis scientie. vt videtur. erit igitur probatio per causam et non per signum. Cuius signum presupponit signatum sed signatum non presupponit: ergo per signatum magis videtur probari signum quam signum per signatum. ergo per dilectionem scientie magis videtur probari dilectio sensus quam econuerso ergo etc. Cuius sillogismi destruantur per signum ergo ad primum non pertinet pbare per signum cum ergo methaphisica sit philosophus ad methaphysicum non pertinebit pbare per signum.

Ad videndum

an veritates huius questionis primo oportet videre quod est signum. dico ergo signum est id quod dat rem ipsam intelligere et effugit rationem cause illius rei cuius est signum tunc vterius in scientia est tria considerare. scilicet habitum scientie secundum quem dicimur esse sapientes sive scientes in actu primo: et alia est consideratio scientie secundum quam dicimur esse scientes in actu puro sive. 2. et aliud est considerare in scientia. scilicet ipsum scibile a quo fortiter scientia speciem et formam: modo dico quod 3. via possumus devenire in cognitionem huius. scilicet quod pbare dilectionem scientie per sensum est pbare dilectionem scientie per signum et hoc possumus videre tam ex parte habitus scientie tam ex parte considerationis scientie quam ex parte scibile. 1. ex parte habitus

scie sensus. n. ordinat ad intellectum et cognitio sensus ad cognitionem intellectus ordinat et cognitio intellectus est finis cognitionis sensitivae ita quod sensus est sicut illud quod est ad finem. Nunc autem ita est quod inter ea que sunt ad finem et ipsum finem est talis distantia: quoniam ea que sunt ad finem sunt causa essendi effectivae ipsum finem: ea autem que sunt ad finem non sunt causa essendi ipsum finem. sed est. quod autem ea que sunt ad finem non sunt causa essendi ipsum finem per actionem sive operationem: et ideo illa que sunt priora in operatione illa sunt priora causandi ipsum finem. ea autem que sunt posteriora in operatione sunt ea que sunt ad finem. et ideo ea que sunt ad finem sunt causa essendi ipsum finem sed ea que sunt ad finem non sunt causa quod finis diligatur. cuius ratio est quia sicut philosophus et commentum. in 2. huius dicitur finis et bonum ideo. vnde finis est bonum per se. ea autem que sunt ad finem non habent rationem boni nisi in quantum vniu quodque ordinat ad finem et quantum vniu quodque eorum attendit ad finem tantum bonum est. Nunc autem ita est quod illud quod habet rationem diligibilem habet rationem boni: nam ex eo quod hoc habet ad rationem boni ex hoc habet quod diligatur. cum ergo sicut iam declaratum est finis habet rationem boni per se rationem boni. ea autem que sunt ad finem non habent rationem boni nisi ex eo quod ordinant ad finem per quod ea que sunt ad finem non diligunt nisi propter ipsum finem et ideo cum finis sit prior in intentione manifeste apparet quod ea que sunt ad finem non sunt causa quod finis diligatur. imo est ea que sunt ad finem diligunt propter ipsum finem. Cuius ex hijs ergo arguitur sic sensus sicut dictum est comparant ad intellectum humanum sicut ea que sunt ad finem ipsum finem et ideo ex dilectione scientie habetur dilectio ipsius sensus sicut ex dilectione finis habetur dilectio eorum que sunt ad finem: cum ergo sicut dictum est plus signum est illud quod dat intelligere rem et non est causa illius rei est signum et dilectio sensus dat intelligere dilectionem scientie. sicut dilectio eorum que sunt ad finem dat intelligere dilectionem ipsius finis et dilectio sensus non est causa dilectionis scientie sed potius est sicut iam declaratum est. appet manifeste quod pbare dilectionem scientie per sensum est pbare dilectionem scientie per signum sicut pbaret dilectio pueri a matre per dilectionem nutriticis. Et videtur sine dubio ista probatio per sensum maxime competere intentioni philosophi. quia philosophus in tertio est pbare quod scientia sit maxime diligenda et hoc fecit multum competenter per sensus: quoniam. n. ex dilectione vniu arguitur dilectio alterius illud pro eius dilectionem arguit dilectio alterius maxime diligat quoniam pro vniu quodque tale et illud magis: quoniam si pro dilectionem pueri dilectio nutriticis sit potes competenter arguere quod puer maxime diligat: et ideo eius ex dilectione scientie sit dilectio sensus potes arguere quod scientia maxime diligat et ideo ita sit quod dilectio scientie caret dilectione sensus et non est in Inferendo tamen debemus et possumus inferre ex dilectione eius quod est ad finem dilectiones finis non tamen est. cum autem quod hoc est quilibet inspicere potest considerando naturam finis et eius quod est ad finem et quod potest debet esse tales quod inferat conclusionem et ideo probando per dilectionem sensus dilectionem scientie optime fecit philosophus. per autem quod pbare dilectionem scientie per sensum est pbare per signum et hoc per ex consideratione scientie. sensus. n. inuatur vniu inducit ipsum intellectum et consideratio sensus inuatur considerationem intellectus. si non nimis in more consideratio sensus. si tamen nimis in more consideratio sensus: impedit consideratio intellectus et etiam econuerso. consideratio intellectus impedit considerationem sensus alterius sicut videmus quod quoniam vniu habet cogitat et intelligit vniu alius habet transibit iuxta ipsum tamen ipsum non videbit. Si ergo consideratio scientie et intellectus inuatur per sensum et aliquid impeditur per sensum et signum sicut dictum est plus: est illud quod dat rem intelligere et non est causa rei appet quod dilectio sensus est signum dilectionis scientie et ideo pbare ipsum per dilectionem sensus est pbare ipsum per signum tamen in quantum impedit deficit a ratione scientie vel a probatio dilectionis scientie. Cuius etiam patet per ipsum scibile. quoniam methaphisica inuestigat naturas rerum: sicut naturas sebe et aliorum: nunc autem ita est quod accidia illa que per sensum cognoscunt sunt signum namque ipsas res sicut multum ponderare et non diminui in igne et esse vniu sonorum illa accidia auri namque declarat cum ergo 1. accidia que cognoscunt per sensum sunt significativa namque ipsas

rerum cognitio illoz accidentiz per sensus est cognitio naturaz ipsaz per signu & illa pbatio est multu bda que accipit ex pre scibilis. p3 ergo qd pbatio pbi per signu fuit & hoc p3 ta ex parte hitus scie. ta ex pre psheraudis scie qd etiam ex parte scibilis.

Tunc ad qd arg^m primu peccat p flaz accntis aut peccat in materia: p^o possumus die qd peccat in ma cu tu dicis sicut se h3 sensus ad sciaz sic se h3 dilectio sensus ad dilectione scie ergo sicut sensus e ca: ita dilectio sensus est causa dilectionis scie dico qd falsuz est qm no sicut se h3 sensus ad sciam ita se h3 dilectio sensus ad dilectione scie sicut iaz declaratu est: p3 et esse fallana accntis cu tu dicis sicut se hab3 sensus ad sciaz. ita &c. dico: vey est qd sicut se h3 sensus ad sciaz in rone efficietis ita se h3 dilectio sensus ad dilectione scie in ca finali qm dilectio scie est finis dilectionis sensus sicut sensus est ca essendi sciam: s3 cu di cis in minor: s3 sensus est ca scie ergo dilectio sensus e ca dilectionis scie. non valet imo est ibi fallacia accntis qm extraneu est ipsi sensui & accidit sibi qd diliga^t inquantuz est ca essendi sciaz qz no diligit dilectoe que fit ca s3 que fit ca:ta. **Ad** alia rone cu tu dicis signum p^osupponit si gnaturz dico qd falsuz est vel possum^o die qd sicut est signu ita p^osupponit & qz sensus est signuz in diligedo no in effi ciedo & io non op3 qd prius fit scia qz sensus: s3 qd p^o dili gat vey est. **Ad** scdam rone cuz tu arguis. syllogismu destruunt per signa dico ad hoc qd duplex est signuz. est quoddam necessariuz & infallibile & est aliud signu qd no est necessariu nec infallibile s3 pbabile signuz tunc dico qd filli destruunt per signa qm no sunt necessaria & infallibilia s3 pbabilia & per talia signa no dz arguere auctoz s3 filli no destruunt per signa necessaria imo per talia bn arguit au ctor. Nunc at ita est qd dilectio sensus est signuz nccius & infallibile ipsi^o dilectionis scie & io per tale signuz. bn pr arguere pbis. **Uel** pot dici aliter qd pbs non tantuz intendit facere ista sciam s3 et intendit vt legetes & etiaz au dientes intelligat istam sciam & hoc facit multotiens per signa & per signa acquiescunt ipsi scie & io bn potest pbs per signa declarare ipsam scientiam. &c.

Questio Quartadecima.

Veritur vtru visus sit magis dilige dus iter oes sensus & v3 qd no qm inter oes sensus ille e magis diligedus qui facit ad esse qz ille qui no facit ad ee cu aut tactus facit solus ad esse v3 qd tactus inter oes sensus sit magis diligedus. **C** b. v3 sic ille sensus est magis dili gendus in cui^o sensibilib^o magis delectatur: nunc at magis delectatur in sensibilib^o tact^o qz in sensibilib^o alioz sen suu ergo &c. **C** p. probat qd visus no sit magis diligen dus. qtu et ad cognitione. sed tact^o: dictu. n. est qd cogni tio fit per punctione cognoscetis ad cognoscibile: s3 cum tact^o maxime iungat maxime suo cognoscibili qz fit per mediu irinfecu sicut dicit pbis in. 2°. de aia ca^o de tactu v3 igit qd qtu ad cognitione: tactus sit magis diligedus.

Ad oppositu est pbis & hoc sufficit ad ista parte. **Ad** ista qonez aliqui volut rndere per duplice distinctione. dnt. n. sic si tu queris qs sensus sit magis diligendus simplr dico qd tactus simplr & maxime est diligedus inter oes sensus & per pns gustus cu gustus sit quida tactus sicut dz in 2° de aia & ro hui^o est sicut dnt ipsi qm tactus est fundamentum oiu sensuu & io simplr est magis diligedus. Si autez tu qras qs sensus fm qd sit magis diligedus & qtu ad cog nitione. tuc vlteri^o distingur: dnt. n. ipsi qd qtu ad cogni tione hoc pr ee duplr cuz duplex sit cognitio qda. n. est cog nitio que accipit per iunctione qda at que acqrit per dif ciplina. si tu qras qs sensus sit magis diligedus qtu ad cognitione que fit p inuentione tunc visus est magis dili gendus. Si at tu qras qtu ad cognitione que acqrit per disciplina tunc audit^o est maxime diligedus cu audit^o sit maxime disciplinabilis. sic rndent ipsi. v3 at qd pma di stinctio no est vera & 2^a no e penitus ad pposituz. Qd at

p^o distinctio sit falsa h3 p3 ex dco pbi in fi. 3. de ania dicit enim ibi qd tact^o facit ad ee anialis qm al^o est pp tactu alij at sensus facit ad bn esse. Ex hoc arguit sic bn ee est ma ius bonu qz esse qm ee eludit in h3 qd dico bn ee ergo bn ee est maus bonuz qz ee cum at ro dilectionis sumat ex bonitate io magis diligeduz qd est magis bonu. cu ergo sicut dictum est bn esse sit magis bonum qz esse. bn esse erit magis diligedu: ergo & sensus alij a tactu cu faciat ad bn ee erit magis diligedu qz tactus qui facit ad ee. **C** b. ro eoz per qua ipsi pbat qd tact^o est maxime diligedus. e magis ad oppositu eoz: qz ad ppositum qm ex hoc qd ta ctus est fundametu. seqt qd ex hoc h3 rone maitatis qm fundamentu her rone materie illud at qd supaddit h3 ratione forme & io alij sensus habet magis rone forma lem qz tactus quonia tact^o est fundamentu oim alioz sensuu: cu ergo ratio pfectionis & dilectois sumat ex for ma magis qz ex ma v3 qd ista ro per qua ipsi arguebnt ta ctum esse magis diligedu arguat magis oppositu qz pro positu. **C** p. hoc ide appet ex hys que dicta sunt prius. quonia dictu est prius qd quedam res sunt que dnt pfecte qz sunt ro pfectionis sicut forma dz ee non qz h3 esse per se. s3 qz est ro essendi. Nunc at dicebat ibi qd h3 ens & bo nu puertant. dnt tn fm rone m hia quonia illud qd dat entitate simplr dat bonitate s3 qd & e^o cu ergo tact^o det entitate simpliciter respectu alioz sensuu quonia per ipm al^o est al: tactus dabit bonitate fm qd alii at sensus cu non det entitate simplr dabunt bonitate simplr cuz ergo ro di lectionis sumat ex bonitate: magis erit diligedu alij sen sus qz tactus. Scda aut distinctio non est ad ppositu quo nia pbs intendit qd simpliciter visus est maxie diligendus Et pp hoc d3 est qd iter oes sensus visus est maxime di ligendus & hoc p3 ex trib^o. si enim nos vellemus arguere maiore bonitate vel dilectione alicuius instr^o qz alterius hoc faceremus ex trib^o: tu qd illud instr^o magis facit ad actione illius agētis tu qd minus impedit: tu qd illud qd agit instr^o ipm illud est nobili^o. s3 h3 ex tribus possumus arguere qd visus est maxie diligedus: tu qz facit nos ma gis cognoscere. tu qz min^o ipedit: tu qz illd qd cognosci mus per istu sensuz est nobili^o: qd at visus sit maxime di ligedus qz nos facit maxie cognoscere. hoc appet quonia visus inter oes est spualior et in mltior & quia qd magis imateriale est magis cognoscit na dicit comē. in. 2°. hui^o qd ma est ipeditina cognitiois & pp hoc visus magis cog noscitur^o est cuz sit imails & spualior qz alii. **C** p. hoc ide possumus sic declarare. qz visus iter oes sensus min^o impedit & hoc p3 in qtu videmus. n. qd lingua ipedit pp amaritudine ita qd no pr bn sentire ipsam dulcedine s3 visus cu statim viderit ipam albedine si remoueat palpe bra het pcipere nigredine & sic est in oibus aliis p3 ergo qd cu visus min^o ipeditat qz alii sensus ppea qd e magis diligedus. **C** p. visus est magis diligen. qd etia illd qd cognoscimus per visuz est nobili^o: qz illd qd cognoscim^o per visum est lucidu corpus. corpus at lucidum iter oia corpora tenet primatu cu cognoscimus etia per visuz cor pora celestia que sunt sempiterna & immortalia iter om nia corpora: patet igit qd visus est magis diligendus. m3 ex hoc qd per ipm maxime cognoscimus. tunc ex hoc qd minus impeditur tuz ex hoc qd illud qd cognoscitur per visum est nobilius.

Et tuc ad rationes rndedu. Ad primam cum tu di cis. tactus facit ad esse visus at ad bn esse dico qd ro magis fuit ad oppositu: qz ad pp^m vel arguit oppositu qz ppo^m. quonia p hoc qd visus facit ad bn ee tactus at ad esse magis debet arguere qd visus est magis diligedus cuz bn esse sit magis bonuz qz esse. **C** Et tunc ad alia rone qm tu dicis magis delectatur s3 sensum ta ctus qz s3 alius sensuz dico qd h3 magis delectatur s3 ta ctuz non pp hoc at qd pp hoc magis diligedus sit simplr s3 magis diligendus sit pp necessitatez quonia ro dilectio nis simplr no sumit ex ipsa delectatioe necessarioz iuita. **Ad** 2^m cuz tu dicis ille sensus e magis diligedus qd ma gis cognoscit. vey e & tu dicis tact^o e magis cognoscitu^o

est q̄ aliquis alius sensus: dico q̄ falsus est immo est minus cognoscitivus cuz inter omnes sensus sit mālioz & tu probas inter omnes sensus magis vniū suo sensibili qm̄ per modū irinsecū. dō q̄ circa oēs sensus māles vniū mālioz suo sensibili & immutatio eius a sensibili est immutatio mālioz imutationibus oīuz aliozum sensuum & propter istam maiorē imutationē mālez nō arguitur maior cognitio imo minorē arguit: cuz materia sic impeditur cognitionis sicut cōmētator in. 2°. bul^o ait. rē.

Causa autem est: quia hic maxime sensum nos cognoscere facit: & multas rerū differentias demonstrat. Tex. i.

Questio Decimaquinta

Veritur vtrum

visus pluriferentias nobis ostendat sicut vult pb̄s in p^o huius libri & videtur q̄ nō: qm̄ ille sensus differentias nobis ostēdit vt videtur cuius sunt plures. sed ipsius tactus sunt plures differentie ergo rē. **Cō.** Dicit philosophus in scō de anima q̄ nos habemus meliorē tactū ergo vt videt: tactus plures differentias ostendit q̄ visus cum habeamus ipsuz meliorē. **Cō.** Per aliū sensum q̄ per visum possumus cognoscere aliqd de substantijs separatis sicut per auditum ergo rē.

Ad istam questionem

possumus sic dicere q̄ differentia sine diuersitas quātum ad p̄sens: ex tribus attendit. primo ex parte materie. 2°. ex parte forme & 3°. ex parte circūstantiaz. primo enim ex parte materie attenditur differentia quādo illud inuenitur in pluribus māebus sicut sensibile tactus in plurib^o māebus inuenit q̄ ip̄sibile gustus: sensibile. n. tact^o sunt quattuor qualitates. s. calidū humidū. frigidū. & sicuz: sensibile aut gustus est sapor. Nunc aut ita est q̄ calidū & alie qualitates inueniuntur tā in mixtis q̄ in simplicibus corporibus saporē aut inueniuntur in mixtis corporibus & odores sūt. **Cō.** Attendit et differentia ex parte forme & hoc iam patebit. Attenditur etiā differentia q̄stū ad circūstantias que sunt prope. lōge ante & rectro. sursum & deorsuz. dextrū sinistrorū: & i^o non reduncuntur ad naturā materie nec ad naturam forme s; sunt circūstantie quedā tunc dico q̄ visus pluriū rez differentias nobis ostendit & q̄stū est ex parte materie & q̄stū est ex parte forme & q̄stū est ex parte circūstantiarū q̄ tam visus ex pte materie plures differentias nobis ostēdit p̄ q̄stū. ppriū sine sensibile sine obiectū ipsius visus est lucidū primo & per se: lucidū at inuenitur in pluribus māebus numero q̄ aliqd sensibile alioz sensuū qm̄ lucidū inuenitur tā in simplicibus q̄ in mixtis saltem aliquibus & inuenitur lucidū in corporib^o sp̄ celestibus & ppter h̄ visus plurium rez differentias nobis ostendit q̄stū ex parte materie: q̄ autē plurium rerū differentias nobis ostēdit ex parte forme h̄ apparet qm̄ inter ceteros sensus visus plures formas eiusdem generis cognoscit: q̄ ego sic intelligo: pisces enī ppter malaz dispositionē: orades visus q̄ habēt duos oculos nō possunt cognoscere nisi albū aut nigrū. medios autē colores nō cognoscunt sicut pallidū aut fuscū. sed si videant pallidū indicāt ipsum nigrū esse. Similiter est de visu respectu alioz sensuū visus enī inter omnes sensus hēt organū melioris dispositionis qm̄ visus est sp̄ualior omnibus sensibus & ideo hēt organū melioris dispōnis q̄ alij sensus & magis denudatū a sensibilib^o q̄ organū alicuius alterius sensus. Organū enim tactus compositū est ex sensibilib^o sensus tactus: & iō q̄: non est penitus denudatū a qualitatibus tangibilib^o ideo tactus nō potest cognoscere oēs differentias tāgibilib^o sed excellentes tangibilib^o cognoscit: hoc etiā p̄ in organo gustus s; ei organum gustus nō sit cōmixtum ex aliquo sapore q̄: tamē lingua recipit infectionē ppter h̄ gustus male cognoscit oēs differentias gustabilib^o. Sicut patet in organo oīum aliozum sensuū: & ideo cum visus hēt organum melius

dispositū & magis sp̄uale q̄ aliq̄s alius sensus & minus recipiat impedimētū patet q̄ inter omnes alios: sensus visus plures formas in eodē genere cognoscit & ideo ex parte forme plures differentias cognoscit. Et ecce do vobis optimū exemplum. canis enim plures differentias odorū cognoscit q̄ homo sed h̄ non ex parte materie est qm̄ nō cognoscit canis plures differentias odorū: q̄ odorabilia canis sunt in pluribus māebus q̄ odorabilia hominibus: sed quia canis habet organū odoratus melius dispositū q̄ homo: similiter est in visu hominis respectu aliozum sensuū. **Cō.** Visus etiā plures differentias nobis ostendit ex parte circūstantiarū qm̄ visus cognoscit prope longe & sursum & deorsum & destrorsim & sinistrorsim. & per hoc q̄ visus cognoscit a longe differt a tactu & gustu: visus etiā illud q̄ cognoscit cognoscit dyametraliter licet enī species coloris sicut albedinis per quā libet partē mediū multiplicetur & s; etiā per totum oculum recipiatur: visus tamē non cognoscit ipsum visibile nisi dyametraliter & propter hoc visus bene iudicat de sensibili: q̄ ipsuz est destrū: & sinistrum sursum & deorsuz ante & nō ante: & in hoc differt visus ab auditu & odoratu auditus enim & si audit ipsam campanam nescit tamē iudicare vtrum illa campana sit ad destrū vel ad sinistrum & hoc est ppter illas resecationes aeris & similiter est de odoratu canis: patet ergo q̄ visus magis ostēdit plures differentias rerū q̄ aliquis alius sensus. tū ex parte materie tū ex parte forme tū etiā ex pte circūstantiaz.

Et tunc ad rationes

vidēdū ē tū dicit: ille sensus plures differentias nobis ostendit. rē. Dico q̄ ipsius tactus nō sunt plures differentie q̄ ipsius visus & si non sunt tot cōirarietates. **Cō.** Possumus etiā aliter soluere. dicēdo q̄ licet ipsius tactus sint plures differentie q̄ ipsius visus cum nō omnes differentias tangibilib^o cognoscit ipse tactus sicut visus cognoscit omnes differentias visibilib^o. **Cō.** Et tertio modo possumus soluere aliter dicēdo q̄ sensus tactus nō est sensus vni^o. **Cō.** Ad argumentum aliud dicendū est q̄ pb̄s nō comparat tactum hominis ad alios sensus hominis sed cōparat tactum hominis ad tactum aliozū animalū & ideo nō sequitur q̄ si homo habet meliorē tactū aliozum animalū q̄ tactus pluriū rerum differentias ostendat. **Cō.** Ad aliud cuz tu dicit: per auditū potest homo cognoscere substantias separatas: dico q̄ nec per visum: nec per auditū potest homo cognoscere substantias separatas: si tñ per aliquā voces ponatur ad cōsignificandū deū vel aliquā substantiam separatam similiter pōt fieri per aliquā scripturā q̄ representabit ip̄s dñi: vel per aliqd aliud signū visibile deū intelligimus.

Animalia quidez igitur natura sensum habentia sunt. Ex sensibus autem quibusdam quidem ipsoz memoria nō fit: quibusdam vero fit. Et propter hoc alia quidē prudentia sunt: alia vero disciplinabiliora non potentibus memorari. Tex. i.

Questio Decimasexta.

Veritur vtrum

bruta habeant prudentiam & videtur q̄ nō qm̄ prudentia sicut dicit pb̄s est recta rō agibilium: cū ergo bruta nō habeant rationes videtur q̄ bruta nō habeant prudentiaz. **Cō.** Preterea prudentia est melior arte: sed bruta nō participant experimēto: vel arte: & si participant p̄cipāt parūz sicut dicit in lra: ergo non hnt prudentiā: Preterea q̄ bruta non habeat prudentiam propter memoriā hoc apparet. Ad memoriā enim est ipsozum preteritorum. prudentia autem est ipsozum agibilium cū enim preterita nō possunt nō p̄terisse & facta non possunt nō fieri immo deus nō posset facere de preterito nō preteritū: sicut dicit philosophus in. 6. eth. cōmendās ipsum agatō dñtē q̄ hoc solo p̄natur deus. scilicet q̄ non potest facere q̄ genita sunt igenita p^o

ergo propter memoriā non debemus ponere quod bruta habeant prudentiā: quia memoria respicit necessariā et immutabilia sed prudentia respicit contingentiā et variabilia.

Ad istam questionem respondent breuiter aliqui et dicunt quod prudentia inuenta in brutis non est prudentia proprie dicta: sed prudentia que inuenit in brutis nihil aliud est quam quaedam sagacitas naturalis siue quidam instinctus naturalis per quem agunt bruta ea que agunt: et hoc declaratur per exemplum sicut formica exiit in estate huius memoriā famis preterite in hyeme congregat fructum et ea ex quibus possit viuere in hyeme: et sicut yran do facit nidum suum quaedam sagacitate naturali. **C** Sine dubio istud quod isti dicunt non habet veritatem quoniam si prudentia in brutis esset sagacitas nature cuius sagacitas et instinctus nature in sunt oibus animalibus brutis quecumque sunt illa: tunc omnia bruta animalia essent prudentia et hoc non est verum quod non oibus brutis in sit sagacitas nature patet: quoniam non est aliquid brutum animalium quod si pungatur non retrahat se: et quod ipsi dicunt quod formica memor famis in hyeme congregat in estate falsum est. Nam si motus nasceretur formica et esset estas: motus congregaret non propter famem preteritam sed propter naturalem instinctum.

Et pro hoc est aliter breuiter dicitur. dicitur enim est quod prudentia proprie inuenitur in hominibus et per aliquam similitudinē inuenit in brutis et si nos volumus videre qualiter prudentia similitudinarie inuenit in brutis oportet nos videre qualiter prudentia inueniat in hominibus. Dicitur enim philosophus 6. ethicorum prudentia est habitus consiliatorius. Ille enim homo prudens est qui scit consiliare homines de agendis. Vnde prudentia non est ipsius finis. quoniam nullus consiliaret de fine. quis enim est ille medicus qui consiliat vtrum debeat introducere infirmo sanitatem: sed consilius est de hijs que sunt ad finem. consilium etiam non est de impossibilibus sicut dicitur 3. ethicorum. sed de hijs que contingunt aliter se habere: consilium est de hijs que spectant ad nos: de hijs autem que non subiacent humane praxi nullus consiliari dicitur. sicut dicit philosophus: et pro hoc prudentia in homine est habitus consiliatorius siue aliquid regulans homines non de fine sed de hijs que sunt ad finem non impossibilibus: sed de hijs que sunt et praxi aliter se habere: et in hijs que spectant ad nos que subiacent praxi humane. Nunc autem ita est quod in homine quedam sunt in quibus fertur homo naturaliter et vniiformiter spiritus et in talibus non est error: quedam autem sunt in homine in que non fertur homo naturaliter nec spiritus et vniiformiter et in hijs conuenit error et sic diffinitas et in talibus indiget homo regula quadam qua dirigat ipse in talibus et hec regula est prudentia proprie dicta. Sicut est in brutis quedam. n. sunt in eis in que bruta feruntur naturaliter et spiritus vniiformiter sicut dicit philosophus in 2. physicorum. quod aranea facit telam naturaliter et spiritus vniiformiter et yran do nidum: et in talibus non bruta indigent regula aliqua que dirigat ea in tales operationes quoniam in talibus bruta errare non possunt sed agunt ea quodam instinctu naturali: aliqua vero sunt in brutis in que bruta non feruntur naturaliter nec spiritus vniiformiter sed in talibus conuenit error et diffinitas sicut patet quod vna formica congregat in illo loco et alia formica in alio loco. non enim omnes formice congregant in eodem loco: et in talibus in quibus bruta non agunt vniiformiter eget aliqua regula que dirigat ipsa bruta in tales operationes et 1. regula est memoria: videmus enim quod vna formica congregat vnum granum frumenti in vno loco et alia granum frumenti in eodem loco et non in alio et hoc est quod illa formica habet memoriā de loco in quo posuit primum granum. videmus etiam quod formica vadit iterum ad acervum a quo accepit primum granum: et hoc est quod habet memoriā quod inde accepit primum granum. vnde ipsa memoria est prudentia in brutis.

Et tunc ad rationes primo respondendum est ad illud quod tu dicis prudentia est recta ratio agibilium verum est accipiendo prudentia proprie dicta. Ad aliud. cum tu dicis prudentia est melior arte verum est prudentia proprie dicta. Ad aliud cuius tu dicis memoria est ipsorum preteritorum dico quod verum est et cum dicis quod prudentia est ipsorum agendorum dico propter memoriā non ponit prudentia in brutis propter hoc quod bruta faciant preterita non esse preterita sed ponitur prudentia in brutis propter memoriā quia ipsa memoria

est ipsa prudentia in brutis cum regulet ea in agibilibus. Prudentia quidem sunt sine addiscere: quicquid sonos audire non potentia sunt: ut apes. Et vti quod si aliquid aliud homini est animalium genus. Addiscunt autem cum memoria: et hinc habent sensum. **Tex. i.**

Questio. 17.

Veritur Utrum solus auditus sit sensus disciplinabilis ita quod habitus auditus sint solius disciplinabilia: et vti quod non quoniam agens agit illud quod est in potentia sicut illud quod est in actu cum ergo doctor sit sciens in actu per vultus doctor agit indisciplinabilem scientiam in potentia per vultum in potentia. Ille ergo sensus maxime disciplinabilis est per quem homo magis cognoscit. cum ergo homo magis cognoscat per vultum quam per aliquem alium sensum vti quod vultus sit magis disciplinabilis quam auditus. **C** S. videmus enim quod quedam sunt animalia sicut apes: que sonos audire non possunt quod non habent auditum et tamen disciplinabilia sunt: quoniam per sonum bacini quoniam percussit ad ipsum congregantur homini animalia ad locum vnum ergo et cetera. **C** S. Dicit philosophus in 7. physicorum. quod sedendo et querendo fit anima prudens. Ille ergo sensus vti vti non maxime disciplinabilis est in quo consistit maxime motus iter omnes sensus. cum ergo inauditu sit maxime motus. quoniam sonus consistit in motu aeris. ergo vti vti auditus est minus disciplinabilis quam aliquis alius sensus.

Ad oppositum vti esse philosophus in 1. **C** Ad ista quod non ridetur sic. dicit enim aliqui quod aliquid est brutum disciplinabile per alium sensum quam per auditum et hoc manifestat in multis: multi enim homines auditus brutum disciplinabile sunt primum sicut apparet ad sensum: et tunc dicitur quod auditus dicitur esse solus disciplinabilis propter hoc quod magis disciplinabilis est inter omnes alios sensus. propter hoc dicitur solus auditus disciplinabilis quia per quandam excellentiam. Sine dubio illud quod dicitur non est verum: eadem enim ratione se queretur quod cuius per vultum sumus maxime cognoscentes et vultus sicut prius dictum est primus sit maxime cognoscentes ita se queretur quod solus vultus est cognoscitius et hoc est falsum. **C** Et ideo per aliam viam possumus deuenire ad dissolutionem huiusmodi quod hoc potest videri duplici ratione ipsius sensus. sensus enim comparat ad animam sicut instrumentum ad agens principale sicut prius declaratum fuit. Nunc autem ita est quod instrumentum principale est in medium inter agens principale et ipsum opus et ideo instrumentum habet duplicem operationem. cum sit in medium inter agens et opus. habet enim ipsum instrumentum vnam operationem ad ipsum agens et aliam ad ipsum opus et ideo cum sensus comparatur ad animam sicut instrumentum ad artem sensus habet duplicem operationem vnam ad animam et aliam ad ipsam operationem. vnde sicut instrumentum comparatur ad artem sic sensus comparatur ad animam et sicut cum quolibet ars habeat suam propria instrumenta sic anima habet suos proprios sensus et sicut instrumenta artis virtualiter reseruant in arte ita sensus omnes virtualiter reseruant in anima. Tunc ulterius cum sit natura quedam particularis et quedam vltima: natura particularis saluatur in vno: nam vltima saluatur in pluribus. Nunc autem ita est quod pars natura particularis deficiat in aliquo et in paucioribus propter aliquas monstruositates: nam nihilominus vltima: vti in pluribus deficiere non potest: et propter hoc licet sit aliquid animal quod deficiat in aliquo sensu: natura tamen illius speciei in oibus illo sensu deficiere non potest. Est ulterius intelligendum: quod actio instrumenti est duplex: quedam est actio instrumenti per se et quedam per accidens. Actio instrumenti per se est quoniam quis vtitur illo instrumentum in opus deputatum illi instrumentum in operationem sibi debitam. Actio vero per accidens est quoniam quis vtitur instrumentum in opus non sibi debitum et proprium: sicut cum quis vtitur instrumentum ad hauriendum aquam. **C** Tunc dico quod quoddam est disciplinabile per se et proprie: quoddam nec per se nec proprie: sed per accidens: et quoddam nullo modo. **C** Tunc dico quod auditus est proprie disciplinabilis: Unde illud animal quod habet auditum est proprie et per se disciplinabile: illud tamen animal quod non habet auditum: natum est tamen habere auditum est disciplinabile per accidens: quia habet anima

Questio

non habeat auditū: q: tñ oēs sensus virtualiter referantur in anima: sicut infra arts virtualiter referantur in arte: propter hoc aia non hñt auditum: nata tñ habere auditū potest vti aliquo instrō ad disciplinā: sicut homo pōt vti futulari ad aurientū aquaz: quamquā enim aliqs sensus nō sit pp disciplinam: aia tñ potest vti illo sensu quasi per accñs ad disciplinam & pp hoc muti sunt disciplinabiles nō per se: s; per accñs: quoniā ipsi vtunt aliquo sensu ad disciplinā sicut ipso visu qui tñ non est ppter disciplinā: Est aut aliud aial qd non est disciplinabile: nec per se nec per accñs: sicut illud al cuius aia non hz audituz nec nata est hēre auditū & ppter hoc p; qd auditus est sensus proprie disciplinabilis & si quid sit disciplinabile nō habens auditum hoc visum est quomodo sit.

Tunc ad rōnes dicendum est cum tu dicis qd agens rē. Dico qd facis fallaciā cōse quētis: quoniā tu arguis sic. Usus est maxime cognoscitū ergo maxime cognoscitūus: ista cognitioe que est per disciplinā & hic est maxime pcessus fallacie pntis nō enim sequit. qd si visus est maxime cognoscitūus simplr qd sit cognoscitūus maxime cognitione que est per disciplinā. CAd aliud qd arguis de apibus. s. qd apes nō habēt rē. Dico qd si apes congregent in vno loco qñ percutit baccinum hoc nō est qd audiāt sonos: q: sicut dicit phūs apes sonos audire nō pnt: quoniā auditum nō hñt. Sed congregant in aliquo loco pp motum aeris qui forte ali quā passionem infert apibus: sicut tonitrua scindūt ligna propter motū aeris: & ex hoc nō sequit qd apes sint disciplinabiles: sed solū qd cōtineant & congregent in vno loco pppter amoz. CAd aliud dicendū est cum tu dicis sedendo & quiescēdo aia sit prudēs: Dico qd auditus nō dicitur disciplinabilis: q: si aia semp audiret: semp fieret prudēs: & nunq; cogitaret & cōsideraret de auditis: vñ auditus dicitur disciplinabilis: q: est via in disciplinā: & hic hz locū distinctio quā assignat cōmentator in libro de sensu & sensato dicēs: qd disciplinabile pōt dici duplr vel q: est sbin discipline: vel q: est via in disciplinā. ¶ Primo dicitur intellectus disciplinabilis: q: est s; discipline: Scdo nō dicitur auditus disciplinabilis q: est via in disciplinā rē.

Alia quidē igitur ymaginationibus & memorijs viuunt: experimētū autem parū participant hominū autē genus arte & rationibus fit autē ex memoria hominibus experimētū: eiusdem nāq; rei multe memorie vnus experientie potentia faciunt: & fere videtur scientie simile experimētum esse: & arti. **Tex. i.**

Questio Decima octaua.

Veritur de generatione experimētū q: primo querit. Ctrū experimētū fiat ex pluribus memorijs & vñ qd non: quoniā sicut se hz sensus ad memoriā: ita experimētū ad memoriā: enim ergo ex vno sensu possit fieri memoria vna: videt s; hñt ex vna memoria posse fieri experimētum vñ. C; experimētū est particularius particulare vero est respectu: Vnius ergo vt videt experimētū est ex vna memoria. C; experimētū ex respectu actionis cū ergo actio sit in vno: videt qd experimētum ex vna memoria fieri possit.

Ad oppositum est dictuz phi in littera. CAd istam qōnem rñ dent aliqui dicētes sic qd ex vna memoria nō pōt fieri experimētū & hoc declarāt sic: quoniā si aliquis dederit ali quā herbā alicui infirmo: & hoc solū vt sanetur infirmus nescit hō verū natura sanauerit vel herba: & forte ita bene sanasset natura infirmū si non dedisset sibi illā herbam & iō si ex illa vice vellet hō cōiecturare qd talis herba sanauerit talem egritudine: possit hō decipi & ideo cum ex vna memoria nō possit hō discernere vtrū talis herba sanauerit vel nō pp hoc dicunt ipsi: qd impossibile est qd ex vna

Decima octaua

memoria fiat experimētū. Sine dubio lz isti detentiant in cognitionē veritatis: non tñ hñt bonum modū deueniendi in cognitionē veritatis: quoniā ipsi deueniūt in veritatem per accidēs: nam rō causalitatis per accñs respicit experimētū & per se artē. Hunc aut qd semp obmittendum est illud qd est per accñs in aliqua re: & accipiendū est illud qd est per se: & pp hoc si nos volumus hñt videre vtrū ex vna memoria possit fieri vñ experimētum opz nos scire qd est experimētū. Est intelligendū qd experimētū est collatio particulariū. Cñ ipsi milites: qui sunt multuz expti: & fuerunt in multis bellis quādo sunt in aliquo bello cōferunt inter se & indicāt vtrū sit fugiendum an nō. Cñ cum impossibile sit vñ factuz esse simile alteri totaliter: opz esse multa in memoria: cū experimētū sit collatio particulariū. Cñde cū vnus nō sit collatio sed multoz: & experimētū sit collatio particulariū opz multa esse in memoria: ex qbus fiat vnum experimētum: dato etiā qd esset aliqd factum simile: adhuc cū in illo facto sint multa opz experimētum fieri ex multis memorijs: & ne oporteat facere qōnez de hoc dicto. s. qd experimētū sit ex multis memorijs: possit esse qd: ad quā virtutem pertinet conferre particularia.

Ad hoc sunt duo modi dicēdi: dicit eniz cōmē tator. 3. de aia qd illa virtus cuius est pferre ista particularia est ipse intellectus. CAlij sunt qui dicunt: qd non solū intellectus est ille qui cōferit: ista particularia s; virtus cogitativa. Cñ dicunt ipsi qd cogitativa confert ipsa particularia & q: ipsius rōnis est cōferre: & pp hoc dicunt qd cogitativa est quedā ratio particularis & hec est rō medicoz qui dicūt: qd imaginativa est in anteriori parte capitis: cogitativa est in medio: memoria est in posteriori pte capitis. Isti sunt duo modi dicēdi: qd istoz bene dixerit declaro. Credo. n. qd si cogitativa pferat particularia hoc nō est s; qd cogitativa: qm si cogitativa s; qd hñt cōferret ista particularia cū cogitativa iueniat in brutis: bruta tunc hērent experimētum qd est falsuz dicit phi in littera qd paz artis & experimētū participāt ipsa bruta & iō si hoc faciat ipsa cogitativa: hoc nō est scdm qd hñt: s; hoc est respectu intellectus & pp hoc cū actio magis debeat attribui pncipali agenti: melius dicendū est qd ad intellectū pntet collatio particulariū: quā ad virtutem cogitativā: cum hoc nō faciat nisi in virtute intellectus.

Tunc ad rōnes dicēdum est & p ad primam. S; vt videamus qd est ibi per se: dicēdū est: qd qñ in memoria sit intētio plena & hoc ex vno sensu. Tūc ex vno sensu: hñt fit vna memoria & hoc est qñ sensibile hñt est nouū ita qd bene figurat ibi sensus: & fiat fortis impressio in sensu: tunc ex tali sensu hñt fit vna memoria: & pp hoc pueri hñt rememorant sicut nos de his que videmus in iuuetute qñ que vidēt pueri sunt eis noua: sed aliqñ cōtingit qd ex vno sensu nō fit vna memoria: & hoc est qñ ex illo sensu sit intētio semiplena & nō pfecta: s; cum de rōne experimētū sit collatio particulariū: & vñ us nō possit esse collatio: pp hoc licet memoria aliquādo possit fieri ex vno sensu: experimētuz tñ ex vna memoria fieri non potest. CAd aliā paret solutio rē.

Homnibus autē scia & ars: per experientiam euenit. experientia quidē enim artem fecit sicut ait recte dicens: s; in experientia casuz: fit autē ars cum ex multis experimētibus cōceptionibus vna fit vniuersalis: velut de similib; acceptio. Acceptionē quidez. n. habere qd calie & socrati hac egritudine laborātib; contulit: & ita multis singulariū experimētū est. Nō autē omnibus hñt scdm vnam speciez determinatis hac egritudine laborātib; contulit: vt flegmatices: aut colericis: aut estu febricitātib; artis est. **Tex. i.**

Questio Decimanona.

Veritur virtum ars generet ex experimento: et videtur quod sic: quoniam triplex causa inuenitur: quedam est causa proprie et per se: et quedam est causa non proprie et quedam est causa per accidens: modo est talis differentia inter istas causas: quoniam causa proprie est cuius oppositum infert oppositum et oppositum infert oppositum: causa autem non proprie: est que non infert oppositum: ut si dicat album colorat ergo nigrum non colorat: non sequitur quod album non colorat in eo quod album: sed in eo quod coloratum: causa autem per accidens est: que si oppositum aliquando infert: non tamen infert oppositum: ut si ambulatio sit causa coruscationis per accidens: ita quod nullo ambulante corruscavit: non oportet quod si non ambulauerit quod non fiat coruscatio: modo probatur quod experimentum sit causa per se et propria artis: experimentum enim infert artem: et oppositum infert oppositum sicut dicit philosophus in littera: experientia facit artem in experientia casuum: vel non artem. **Ad hoc** magis se videtur habere ars ad experimentum: quod memoria ad sensum: sed impossibile est quod memoria fiat sine sensu ergo impossibile est quod ars fiat sine experimento. **Ad hoc** propter admirari inceperunt homines philosophari unde homines admirantur quando ignorant causam cum ergo expertus ignoret causam videtur quod admiratio proprie conueniat tantum experimento: cum ergo admiratio precedat scientiam: videtur quod experimentum precedat artem.

Ad istam questionem dicendum est breuiter: quod experimentum est respectu cognitionis: quod ars est respectu cognitionis: propter quod tunc dico quod si nos accipiamus cognitionem (quod) et cognitionem (propter quod) conuenter et largo modo: tunc dico quod quedam est ars que supponit cognitionem (quod) et quedam sunt artes que non supponunt: (quod) sicut dicit philosophus in libro posteriorum quod artes principales bene sciunt propter quod et ignorant causam (quod) si autem nos accipiamus experimentum proprie: cum experimentum proprie sit cognitio (quod) ordinata ad opus. **Ad hoc** dico quod possumus accipere cognitionem (propter quod) dupliciter vel cognitionem (propter quod) quod acquisitam per doctrinam vel per inuentionem: si autem queratur utrum experimentum precedat cognitionem propter quod quod acquisitam per doctrinam: dico quod non: imo alii sunt homines qui bene habent artem medicine: et male experientia. Si autem queratur utrum experimentum precedat cognitionem (propter quod) quod acquisitam per inuentionem dico quod sic: cum enim quis viderit quod talis herba curauerit infirmum tale: quod est calida: et infirmitas frigida: sicut cum aliquis viderit experimentum: quod reubarbarum est forte humidum et frigidum sanat tale coleram: cum sit calida et sicca et sic experimentatus fuerit de multis herbis acquirat tunc artem medicine et format principia artis: sicut quod prius prius curatur: et sic de alijs rationibus dicendum est. **Ad primam** cum tu dicis: experimentum infert artem et oppositum infert oppositum. **Ad hoc** dico quod experimentum infert artem non acquisitam per doctrinam sed bene per inuentionem et oppositum experimentum non infert oppositum artis acquisite per doctrinam sed per inuentionem. **Ad aliud** cum tu dicis magis se videtur habere ars ad experimentum: quod memoria ad sensum. **Ad hoc** dico quod verum est de arte acquisita per inuentionem non per doctrinam. **Ad aliud** dicendum est quod admiratio precedit artem acquisitam per inuentionem et non per doctrinam. etc.

Tunc ad rationes dicendum est. **Ad primam** cum tu dicis: experimentum infert artem et oppositum infert oppositum. **Ad hoc** dico quod experimentum infert artem non acquisitam per doctrinam sed bene per inuentionem et oppositum experimentum non infert oppositum artis acquisite per doctrinam sed per inuentionem. **Ad aliud** cum tu dicis magis se videtur habere ars ad experimentum: quod memoria ad sensum. **Ad hoc** dico quod verum est de arte acquisita per inuentionem non per doctrinam. **Ad aliud** dicendum est quod admiratio precedit artem acquisitam per inuentionem et non per doctrinam. etc.

Ad agere quidem igitur experientia quidem nihil ab arte differre videtur: sed expertus magis proficere videmus sine experientia rationem habentibus. Causa autem est: quod experientia quidem singularium est cognitio: ars vero vniuersalium. Accidit autem et generationes omnes circa singularia sunt: non enim medicus sanat hominem nisi secundum accidentem: sed Callia: aut Socrates. aut alique sic dicuntur: cui esse hominem accidit. Si igitur sine experientia

rimento quis rationem habeat: et vniuersale quidem cognoscat in hoc autem singulare. Ignoret: multoties quidem peccabit: singulare namque magis curabile est. **Tex. i.**

Questio Vigesima.

Veritur virtum artifex sit melior expertus: et arguitur quod non quoniam illud est melius quod magis appropinquat ad finem: sed expertus magis appropinquat ad finem quam hoc propter quod magis appropinquat expertus opere finis: quod artifex expertus ad operari. **Ad hoc** arguitur sic dicit philosophus: propter quod politicos quod quoniam aliqua duo ordinantur ad aliquod vniuersale: illud quod est propinquius illi ad quod ordinatur illud est principalius in illa re: cum ergo ars et experimentum ordinentur ad aliquod vniuersale. scilicet ad actionem ergo experimentum est propinquius actioni quam ars: ut expertus sit melior artifice: sicut anima est melior corpore cum sit principalior et magis appropinquat ad finem breuiter dicendum est: quod aliquid sit melius alio potest esse dupliciter vel in se vel respectu alterius: et illud quod est bonum respectu alterius: est bonum quod est utile: tunc dico quod si tu quis de bonitate maioris vel minoris respectu alterius: et hoc est quod magis utile tunc dico quod expertus est melior quam artifex quod est magis utilis ad opus quam artifex et homini rationem bonorum assignat philosophus in littera: dicit enim quod experimentum est circa particularia et actiones sunt circa particularia: ars autem est circa vniuersalia vnde experimentum per se respicit ea que sunt circa actiones: ars autem quodammodo respicit ea que sunt circa operationes: et propter hoc cum expertus sit pars eius circa ea que sunt circa actiones: ideo magis utilis est in opere expertus quam artifex. **Ad hoc** rationes possumus assignare et videtur mihi quod sit bona: sicut in regulis artis: sicut in regulis legum et principijs: quoniam sicut regula legis habet veritatem in vniuersali et falsitatem in particulari et per accidens: sic regula artis habet veritatem in vniuersali et falsitatem conuenit in particulari et per accidens verbi gratia. **Ad regulam legis** est: quod reddat vnicuique quod suum est: tamen idem potest habere falsitatem per accidens: sicut si ab aliquo homine auferat cultellus ex quo velit se occidere: non oportet reddi si tibi cultellus. **Ad regulam artis** licet illa regula habeat veritatem in vniuersali tamen per accidens potest habere falsitatem: ut in proposito expertus. **Ad regulam artis** licet illa regula habeat veritatem in vniuersali tamen per accidens potest habere falsitatem: ut in infirmitate laboranti danda est flebotomia: tamen ista regula per accidens potest habere falsitatem: ut si infirmus nimis debilitatus est: et si daret flebotomia moreretur et sic in multis alijs cum expertus cognoscat illa per que impediunt illa per que prohibent regule falsitatem respectu artis per accidens: et talia accipit cognoscat melius quam artifex: apparet manifeste quod respectu operis melior est expertus quam artifex: tunc quod per se est circa ea que sunt circa actiones: tunc quod expertus cognoscit omnia illa accidentia: que per accidens impediunt regulam artis si autem nos accipiamus aliquid esse melius in se et non respectu alterius. **Tunc** dicendum est quod artifex est melior expertus: ratio huius est: quoniam id est melius in se quod ad meliorem finem ordinatur: et est propinquius fini principali cum ergo artifex sit propinquior fini principali hominis qui ex puris naturalibus accipi potest: qui quidem finis est scire sine sapientia propter quod artifex in se est melior expertus: quod autem artifex magis accedat ad finem principale hominis quam expertus propter quod dicitur philosophus: quoniam sunt sapientes qui cognoscunt causas experti autem casus ignorant: artifices prius etiam docere: experti vero non: signum autem scientie est posse docere: patet ergo quomodo est artifex melior experto in se non respectu operis. **Ad rationes** patet solutio per iam dicta. etc.

Ad hoc alio potest esse dupliciter vel in se vel respectu alterius: et illud quod est bonum respectu alterius: est bonum quod est utile: tunc dico quod si tu quis de bonitate maioris vel minoris respectu alterius: et hoc est quod magis utile tunc dico quod expertus est melior quam artifex quod est magis utilis ad opus quam artifex et homini rationem bonorum assignat philosophus in littera: dicit enim quod experimentum est circa particularia et actiones sunt circa particularia: ars autem est circa vniuersalia vnde experimentum per se respicit ea que sunt circa actiones: ars autem quodammodo respicit ea que sunt circa operationes: et propter hoc cum expertus sit pars eius circa ea que sunt circa actiones: ideo magis utilis est in opere expertus quam artifex. **Ad hoc** rationes possumus assignare et videtur mihi quod sit bona: sicut in regulis artis: sicut in regulis legum et principijs: quoniam sicut regula legis habet veritatem in vniuersali et falsitatem in particulari et per accidens: sic regula artis habet veritatem in vniuersali et falsitatem conuenit in particulari et per accidens verbi gratia. **Ad regulam legis** est: quod reddat vnicuique quod suum est: tamen idem potest habere falsitatem per accidens: sicut si ab aliquo homine auferat cultellus ex quo velit se occidere: non oportet reddi si tibi cultellus. **Ad regulam artis** licet illa regula habeat veritatem in vniuersali tamen per accidens potest habere falsitatem: ut in proposito expertus. **Ad regulam artis** licet illa regula habeat veritatem in vniuersali tamen per accidens potest habere falsitatem: ut in infirmitate laboranti danda est flebotomia: tamen ista regula per accidens potest habere falsitatem: ut si infirmus nimis debilitatus est: et si daret flebotomia moreretur et sic in multis alijs cum expertus cognoscat illa per que impediunt illa per que prohibent regule falsitatem respectu artis per accidens: et talia accipit cognoscat melius quam artifex: apparet manifeste quod respectu operis melior est expertus quam artifex: tunc quod per se est circa ea que sunt circa actiones: tunc quod expertus cognoscit omnia illa accidentia: que per accidens impediunt regulam artis si autem nos accipiamus aliquid esse melius in se et non respectu alterius. **Tunc** dicendum est quod artifex est melior expertus: ratio huius est: quoniam id est melius in se quod ad meliorem finem ordinatur: et est propinquius fini principali cum ergo artifex sit propinquior fini principali hominis qui ex puris naturalibus accipi potest: qui quidem finis est scire sine sapientia propter quod artifex in se est melior expertus: quod autem artifex magis accedat ad finem principale hominis quam expertus propter quod dicitur philosophus: quoniam sunt sapientes qui cognoscunt causas experti autem casus ignorant: artifices prius etiam docere: experti vero non: signum autem scientie est posse docere: patet ergo quomodo est artifex melior experto in se non respectu operis. **Ad rationes** patet solutio per iam dicta. etc.

Quis autem gratia: nunc sermonem facimus hoc est: quod denominatur sapientiam circa primas causas et principia existimant omnes: quare sicut dictum est prius: expertus quidem quemcumque sensum habentibus: sapientior videtur Artifex autem expertus: architecto autem manu artifice: speculati

Questio. xxi.

in autem magis actiuus: Quod quidem igitur sapientia et circa quasdam causas et principia sit scientia manifestum est.

Tex. i.

Questio Vigesima prima.

Veritur virtus artes mechanice sunt meliores speculatiue: et videtur quod sic quod illud est melius quod magis facit ad viuere: artes mechanice sunt huiusmodi. et c.

¶ Illud quod includit opus et consideratione: illud est magis bonum: cum ergo artes speculatiue tantum includant consideratione: mechanica autem includit opus et consideratione ergo ut videtur mechanica est melior quam speculatiua.

Ad oppositum est philosophus. Ad istam rationem dicitur habere bonitatem tripliciter (in se) in comparatione ad aliud ad quod ordinantur et etiam ex modo secundum quem acquirunt. Aliqua enim res dicitur habere bonitatem in se quoniam illa res est sui ipsius gratia et non alterius: sicut seruus est gratia domini sui: dominus est gratia sui: dicitur autem res aliqua habere bonitatem per comparationem ad aliud ad quod comparatur: sicut quoniam aliqua res ordinatur ad aliquod bonum totum: ex hoc illa res sortitur totam bonitatem: et ideo quod ordinatur ad maius sortitur inde maiorem bonitatem. Dicitur etiam aliqua res habere bonitatem ex hoc: quod modus accendi alterius: et hoc patet ex secundo celi et mundi. Si enim due res sunt: habentes eundem finem: ceteris paribus: si una illarum accendit finem per plures motus quam alia: que accendit talem finem per pauciores motus: illa est melior. Tunc dico quod speculatiue sunt meliores mechanice in se: quoniam sunt sui ipsius gratia: et speculatiue et sunt meliores in comparatione ad id ad quod ordinantur: quoniam speculatiue ordinantur ad perfectiones anime: mechanice ad bona corporis: sicut. n. anima est melior corpore: sic artes speculatiue sunt meliores mechanice: quod speculatiue ordinantur ad bona anime: ad perfectiones ipsius: mechanice ad bona corporis. Sunt et meliores mechanice speculatiue: quantum ad ipsum modum accendi: speculatiue. n. per pauciora acquiruntur quam mechanice sicut patet manifeste.

Tunc ad rationes eius tu arguis primo: quod ille artes sunt meliores: que magis faciunt ad viuere: dico quod magis debemus arguere oppositum. Ad aliud cum tu dicis: illud quod includit in se magis bonum: illud est melius. Dico quod verum est: quod artes mechanice includunt considerationem et opus: tamen cum vnumquodque habeat bonitatem ex eo quod principaliter includit: et artes mechanice prius includant opus et considerationem propter opus: speculatiue autem considerantur propter se: et non propter opus: magis autem denotantur mechanice ex comparatione quam ex consideratione.

Quoniam autem scientiam hanc querimus: circa quales causas: et circa qualia principia sapientia et scientia sit: hoc vtrique considerandum erit. Si itaque accipiat aliquis existimantes: quas de sapiente habemus fortassis ex his manifestum erit: primum itaque sapientem scire omnia maxime sicut decet accipimus non singularem scientiam eorum habentem.

Tex. ii.

Questio Vigesima secunda.

Veritur virtus sapientis sit omnia scire et arguitur quod non: quoniam si sapiens vel metaphysicus omnia sciret tunc alie scientie superfluerent: ut videtur: quod est inconueniens.

¶ partes omnes adequantur suo toti: cum ergo scientie particulares omnes sint quasi partes metaphysice omnes scientie particulares adequantur isti scientie sicut partes suo toti: ergo consideratio scientiarum particularium: adequatur considerationi scientiarum metaphysicarum cum ergo consideratio scientiarum particularium non se extendat ad omnia: quoniam multa sunt sicut probatur. Autem cenna in primo metaphysice de quibus scientie particulares scire non

Questio. xxii.

possit sicut de deo ergo nec ut videtur consideratio huius scientie ad omnia poterit se extendere quod sapientis siue metaphysici non erit omnia scire. **¶** si sapiens omnia cognoscit aut cognoscit omnia in vniuersali: aut in particulari: in particulari non: quoniam tunc superfluerent alie scientie particulares: nec in vniuersali quoniam cognoscit aliquorum in vniuersali est cognitio imperfecta si metaphysicus cognoscit omnia in vniuersali tunc etiam cognitio erit in potentia et imperfecta.

In oppositum est philosophus in secunda dicit quod sapientis est cognoscere omnia. Ad istam rationem respondet aliqui duplici via: ostendendo quod sapientis sit omnia cognoscere: sed ostendendo qualiter ista cognitio sapientis non dicitur in potentia. Ad primum procedunt sic dicunt enim: quod metaphysicus omnia cognoscit quod metaphysicus considerat prima principia et vniuersalia entis cum ergo omnia vniuersaliter in illis principijs vniuersalis nature entis: et illa principia vniuersalis nature entis cognoscit: et considerat propter hoc dicitur metaphysicum siue sapientem omnia cognoscere. Ad secundum procedunt sic dicunt enim ipsi quod cognitio sapientis respectu vniuersalis nature entis: est cognitio in actu et non in potentia: quoniam vniuersalem naturam considerat sapiens per propria principia vniuersalis nature entis: et ideo cognitio est respectu vniuersalis nature entis: que cognitio est in actu. Cognitio tamen que est respectu eorum que subduntur vniuersali nature entis est cognitio in potentia: ecce ad hoc optimus exemplum si esset aliqua scientia que consideraret aliquid quod animal: cognitio animalis si quod animal esset cognitio in actu. vniuersalis scientia cognoscit animal secundum quod animal in actu: ea tamen que subduntur nature animalis illa scientia cognoscit in potentia: et quod vnumquodque denotatur ab eo quod est per se. et non ab extraneo. et metaphysicus considerat vniuersalem naturam entis per se ea autem que subduntur vniuersali nature entis considerat per accessum: et ipse metaphysicus cognoscit in actu ea que per se considerat: sicut vniuersalem naturam entis propter hoc dicitur cognitio sapientis in actu simpliciter et non in potentia. Tamen sine dubio nulla istarum viarum bona est. quoniam si prima via bona esset: sequeretur quod quilibet homo esset metaphysicus. quoniam quilibet homo cognoscit vniuersalia principia entis. Tamen dicitur commentator: prima principia sunt sicut locus ianue in domo ita quod sicut in loco ianue in domo nullus errare potest quod nemo neminem latet: sic in ipsis principijs nemo errare potest quod quilibet nota sunt. si sicut potest errare homo et decipi in his que sunt in domo: sicut in angulis. sic potest homo errare in his que sunt intra prima principia sicut in conclusionibus. Si ergo sapientis diceret omnia cognoscere quod cognoscit omnia vniuersalia principia entis cum quilibet homo vniuersalia principia entis cognoscit tunc quilibet homo esset metaphysicus: Secunda via non est bona. quoniam secundum illam positionem sequeretur quod metaphysico non plus occurreret considerare de deo quam de lapide. **¶** Secundum istam positionem etiam sequeretur quod metaphysicus non distingueret inter species entis: cuius declaratio est euidens: quoniam si metaphysicus cognosceret in actu vniuersalem naturam entis. et ea que subduntur enti cognosceret tantum in potentia: cum cognitio entis in actu et cognitio entis in potentia non sit distincta sequeretur de necessitate quod metaphysicus non distingueret inter materiam primam et formam primam inter substantiam materialem et immaterialem. inter substantiam et breuiter inter multas species entis: distingueret metaphysicus si hoc est falsum: distinguit enim metaphysicus inter substantiam et accessum inter primam materiam: et primam formam. inter substantiam materialem et immaterialem et inter multa talia sicut patebit et propter hoc sicut mihi videtur possumus aliter dicere et melius procedere ad solutionem rationis et hoc sic per comparationem que est potentiarum ad actus et ad obiecta sua et est comparatio habituum ad actus et ad obiecta: quoniam potentie distinguuntur per actus et obiecta: et ideo par est comparatio potentiarum ad actus et obiecta et habituum ad actus: et ideo eundem ordinem quez inuenimus in potentijs debemus querere in habitibus: in potentijs inuenimus tale ordinem: quod quanto aliqua potentia superior est: tanto plura considerat: exemplum: nam quicquid cognoscit virtus particularis inferior cognoscit virtus superior: sicut patet de sensu communi: qui est altior: virtus inter virtutes sensitivas. Tamen quicquid cognoscit virtutes sensitive particulares sub rationibus particularibus sicut virtus

fab ratione coloris et gustus sub rone gustabilis et sic de alijs cognoscit sensus cois sub rone vniuersaliori: qm sub rone sensibilis et plura adhuc cognoscit sensus cois qz cognoscit sensus pncipales: quonia sensus cois actiones sensus particulariu cognoscit: qd facere non pnt sensus particulares: nisi scdm qz inuenerit sensui cois. **C** Si autem talis est ordo in habitibus qz quanto habitus superior: est: ta to plura pnsiderat: et habitus superior: cōsiderat et cognoscit quicqd pnsiderat et cognoscit habitus inferior: et adhuc plura sicut est de virtute superior: et io cū methaphisica sit habitus superior: oibns alijs habitib: methaphisica cognoscit et pnsiderat oia illa: que cognoscit vel pnsiderat quicqz alia scia particularis et adhuc plura: qm deus ipm et substantias abstractas: cognoscit et pnsiderat: methaphisica ipa ad quā trā scie particulares attingere nō pnt et oia illa que cognoscit alie scie particulares cognoscit certissime ipsa methaphisica. istd trā magis patebit post sicut sensus cois aliquid cognoscit: ad qd cognoscendū alij sensus particulares attingere nō pnt: sicut dictus est et sic p3 quomodo methaphisicus omnia cognoscit.

Ad rōnes dicendū est. **C** Ad primā cum tu dicis cū oia cognosceret sapiens tunc alie scie supfluerem istud ad pns pōt solui solutione cois: qd magis patebit post. **C** Soluit autē cōter dicendo qz si scie particulares pnsiderarent sub eisdem rōnib: sub quibus methaphisica cōsiderat: ea que cognoscit et pnsiderat: tunc alie scie particulares superfluerent. s3 sic non est imo sub alijs pnsiderationibus cōsiderat scie particulares et methaphisica et pp hoc nō supflunt. **C** Ad aliud argumentū cū tu dicis partes adequatur toti ergo scientie particulares adequant et adequi debet methaphisice. Si tu intelligis qz pnsideratio sciaz particulariu adequat considerationi sapie: sic intelligēdo istaz adequationē qz quid pnsiderant scie particulares illud pnsiderat methaphisica sub rone trā vniuersaliori sic cōcedendū est argumentū et bñ pcedit. Si autē intelligatur ista adequatio sciaz particulariu. ita qz nihil possit pnsiderari in methaphisica: qz pnsideretur in sciētijs particularib. **C** Tunc dicendū est qz falsum est: nō .n. debet adequari scie particulares scie vniuersali sicut sapiētie sic qz sapiētia nō pnsideret aliquid quin consideret in particularib: sciētijs. imo sicut visum est aliqd pnsiderat sapiētia qd nō pnsiderat aliqua scia particularis. **C** nō dicuntur alie scie particulares. ex eo qz sicut oēs partes adequant toti: ita alie scie adequantur sapientie. Sed dicuntur particulares qz pnsiderat sub particulari rone ea que pnsiderat methaphisica sub vniuersali. **C** Ad aliud cū tu dicis cognitio ei est cognitio in potētia intelligendū qz leo et hō sunt idē corpus s3 non sunt idē animal et ratio huius est qz ois dīa est per formā et qz quid diuidit corpus per aiātū et in aiātum leo et hō cadunt ex vna parte pp hoc leo et hō dicunt vnum corpus: nec faciunt dīam in corpore s3 cū diuiditur aiāl per rōnale et in rōnale leo et hō non cadunt sub vna parte. et pp hoc leo et hō non sunt vni aiāl. **C** nō si esset aliqua scia que pnsideraret aiāl sensibile: cū in aiāl sensibili non faceret diuersitatem et dīam leo et hō illa scia consideraret leonē et hoīez. Sic est directe de methaphisica: qm non trā methaphisica pnsiderat ens s3 qz ens. sed et considerat illa que faciūt diuersitatē et dīam in ente sicut decē predicamēta que diuersificant fin diuersos modos essendi. **C** nō illa que sunt prime species entis cōsiderat methaphisicus sicut substantiam materialē et in materialē que faciunt differentiam in ente et multa talia sicut patebit et c.

Sed scire autem et difficillima sunt ea hoibus ad cognoscendū que maxime sunt vniuersalia: nā a sensibus sunt remotissima. **Tex. ii.**

Questio Cigesimatertia.

Veritur vtrū methaphisica sit difficilis et vī qz non qm dicit pbs p. physicoz qz confusa sunt nobis magis nota: cū ergo methaphisica sit de maxime pns

sis et de maxime coibus: vī qz ista scia non sit de difficillimis. **C** p. dicit pbs qz fin numerz orbium sunt numerus intelligētiarū qm cullibet obi corrdet sunt proprius motor. qui est intelligētia et ideo fin numerz orbium ponit pbs numerz intelligētiarū. cū ergo sensibilia sunt multo plura qz orbis. erūt et multo plura intelligentis ergo maior pars huius scie erit de sensibilibus. cū ergo sensibilia sint facilia ad cognoscendū videt qz ista scia non sit difficilis. **C** p. ista scia est de deo et de substantiis separatis que sunt pncipia. cū ergo sicut dicit pbs nō credamus qōnibus nisi pp pncipia ergo pncipia sunt facilia ad cognoscendū. cū ergo ista scia sit de pncipijs vī qz ista scia nō sit difficilis. **C** Ad oppositum est philosophus in littera dicit enim qz cum ista scientia sit de remotissimis a sensu et remotissima a sensu sint difficillime cognitiois pp hoc ista scia est difficillima.

Ad istam qōnē. **C** Aliqui sic rōdūt dicunt. n. ipsi qz aliqd ē difficile dupliciter vel in se vel in cōparatione ad nos. difficillima in se sunt sicut pna mā de qua pnsiderat methaphisicus. difficillima quo ad nos sunt substantie separate. **C** Tūc dicit ipsi qz ista scientia est difficillima. tum qz est de difficillimis in se tum qz est de difficillimis in cōparatione quo ad nos. est enim methaphisica de difficillimis in se rōne pme materie de qua pnsiderat methaphisice. est et de difficillimis quo ad nos rōne dei et substantiarū separatarū de quibus cōsiderat et sic dicit qz ista scia est difficilis. **C** Sine dubio sicut isti arguūt qz sit difficilis. ita ptingit arguere qz sit facilis. qz est de facilissimis in se et in cōparatiōe quo ad nos qz ista scia est de deo et de substantiis sepatis. que sunt intelligibiles in actu et io tantū in se est tales sbe sunt faciles ad agnoscendū. Est etia ista scia de sensibilibus que sunt nobis nota. et io sicut ptingit arguere qz sit de difficillimi quo ad illa duo. sic ecorerfo ptingit arguere qz sit de facilissimis in se qz ē de deo et sepatis substantiis et quo ad nos qz sunt de sensibilib: que sunt nobis nota: io talis via non valet. **C** Io est aliter dicēdū qz si nos volumus inuestigare difficultatē huius scie debemus inuestigare in cōparatione quo ad nos. **C** nō dicit pbs qz ista scia est difficilis per cōparationē ad cognitionē hoīum: qz ea que pnsiderat non sunt facilia hoīb: qz pnsiderat ea que sunt difficillime cognitionis per cōparationē ad homines: et pp hoc dicendū est qz duplex est cognitio in hoīe. s. sensitua et intellectua. **C** Cognitio sensitua ordinat ad intellectiuam. **C** nōc autē ita est: qz ista scia est difficilis in cōparatiōe ad nos qz est de his que cognitionē sensitua et intellectua excellunt. Cuius declaratio est: ois sensus non cognoscit nisi accēs et s3 qz ille sensus est magis vel minus ordinatus scdm hoc cognoscit magis vel minus accidēs exempli grā. **C** Sensus exterior: nō cognoscit nisi qualitatem sicut p3 de oibus. **C** nō quale est quasi obiectus sensus exterioris: **C** Sensus interior: cognoscit quātū: bene enim hō potest imaginari aliqd quātū sicut circūlū: non imaginādo ipm coloratū. **C** nō quātū est quasi obiectus sensus interioris: ita qz cognitio sensitua nō se extēdit vltra quale et quātū et si est aliqs sensus qui cognoscit oia indiuidua pdicamētoz hoc est quasi quodāmodo per accidēs: vel qz cognoscit ea in cōparatione ad opus. vt extimatua hoīuz. **C** nō ergo ista scia sit de naturis et quid dicitur ipaz rerū que quidē trāscendūt cognitionē sensitua: ista scia erit difficilis quo ad nos qz est de his que excellunt cognitionē sensitua in nobis: aqua cognōne sensitua sortit originem et pncipiū ois nostra cognitio **C** Est et ista scia difficilis in cōparatione quo ad nos qz est de his que excellunt cognitionē nostrā intellectua nā sicut dicit pbs in 2o. meth. sic se bēt intellectus noster ad deū et substantias sepatis: que sunt manifestissima in nā sicut oculus nocte ad lucē solis. **C** Est etia de his que excellunt cognitionē nostrā intellectua qm cognitio nostra intellectua non habet sine fantasmate: nec pnt intellectus noster aliqd intelligere positine sine fantasmate: et io cū

Questio. xxiii.

Questio. xxv.

dens et sbe separate non habeat fantasmata. et id non poterit intelligi positive qd sint sed tantu privative et pp cu ista excellant per se cognitiones nras intellectua. s. et sensuam sicut visum est: patet manifeste q ista scictia erit difficilis in comparatione quo ad nos.

Tunc ad rōnem primā intelligendū est q duplex est vte: quoddā per influentiaz sicut de et substantie separate: qddā vō per predicationē unde vte per influentiam est notū qz vniuersale per pdi cationē. Unde cum ista scictia sit de vli per influentiam et per predicationē: dicit q ista scictia est difficilis quātū ad vte per influentiam et facilis quantū ad vniuersale per predicationē cum tale vte sit magis notum. C Sine dubio istud nō est bene dictum: imo vrsiqz est nobis igno tum: nōne est illud contra philosophū? Dico q non: qm cognitio in vniuersali pcedit cognitionem in particulari: sicut cognitio in potentia cognitionē in actu: et cognitio in perfecta cognitionē perfectaz. C Tunc dico q cognitio vniuersalis vno mō est ipotētia et impfecta: cognitio particularis vno mō est pfecta et in actu et alij cōuenit econ uerso q cognitio particularis est impfecta et ipotētia cog nitio aut vlis est perfecta et in actu sicut p de cognitionē hoīs et aialis al' emz duplr pōt p'diderari vno mō potest al' considerari s'm q p'sula continet hoīes et asinū et sic de alijs et sic cognitio aialis est ipotētia et iperfecta et sic acci piendo al' al' est notius qz hō. p'dōt etiaz aliter p'diderari ipm al' s'm q al' est declaratiū nature et qdditatis ipsius hoīs et h' s'm q est pars definitionis ipsius hoīs et sic al' est ignotius qz hō. vñ dicit p'ūs. in p' p'bi' qz diffinituz est nobis not' qz pars diffinitionis et sic accipiēdo al' s'm q est declaratiū nature et qdditatis hoīs cognitio eius est cognitio in actu: et qz meth. p'diderat vlia per p'dicatio nē s'm q sunt declaratiua nāe et quidditatis ipsaz reruz et sunt difficilia s'm q sic p'diderant ppter h' p'z qz meth. non sol' difficilis est rōne qua p'diderat nē per influentiaz sed et difficilis est rōe qua p'diderat vlia per predicationē et tu dicis q p'ūs dicit q p'sula sunt nobis magis nota ve rum est p'diderata primo mō et sic ea nō p'diderat meth. si cut dicit ē. s'z h'z q sunt declaratiua nē et qdditatis ipsarū rerum et sub illa rōne difficilia sunt. C Ad a' duo patet solutio per ea que dicta sunt. et c.

Scientiarum vero certissime sunt his que ex audicione dicuntur. vt arithmetica: et geo metria. et c. **Tex. i.**

Questio Vigesimaquarta

Veritur

Utrū ista scia sit certissima sicut dicit p'ūs. et vñ q nō. dic. n. cōmenta. in 2° huius q scie mathe. sunt in p' gradu certitudinis vel demonstrationis ergo et c. C p' maior certitudo est per cām p'pinquā qz per remotā s'z ista p'diderat cās primas maxime remotas et maxime vniuersales. ergo et c.

Ad oppositū

est p'ūs in littera. C Ad h' dō q certitudinē scie possi mus accipe duplr et in se et in cōpositione ad nos. Nunc dico q tria o'z nos videre si volumus inuestigare certitu dinem scie in se. C p' sumo vidēdū est quot sunt que req runē in scia. C 2° quō ex illis sortit' certitudines illa scia et tūc applicādo ad p'positū. In scia enim qtuor inue niuntur. s. passio que p'batur de sbo et s'm de quo p'bat passio. et cā per quā p'batur passio de sbo et partes sibi de quibus et passiones p'bant. Nunc aut ita est q scia nō h' certitudinem ex passione. que in se nō v' certa. imo passio h' certitudinē ex sbo et causa. Et h' em' d' passio certa qz inest per cām certam et qz est in sbo certo et ideo scia for titur certitudinē nō ex passione nec per p'ns ex omnibus illis quattuor. s'z ex trib' illoz qtuor. que sunt necessaria in scia. s. ex sbo et causa et partibus sibi. S'z quō ex illis tri bus sortitur sciaz certitudinē est intelligēdū. q certitudo scie non puenit ex aliquo nisi ex hoc q nō puenit aliter se hēre q aut non pueniat aliter se hēre h' possumus inuesti

gare tripliciter ex inspectioe cāe tū ex in materialitate sibi tū et ex h' q scia illa min' accedit ad particulares que cer titudo ex partibus v' p'urgere. scia. n. sortitur certitudi nem ex in materialitate sibi qm materia sicut dicit p'ūs. in 2° de generatione et in fine et in 7°. meth. est illud per q res pōt esse et non eē et ideo qsto aliqd recedit a tāto minus pōt aliter se hēre qz cum in materialitas sit cā qz non puenit aliter se hēre et ex hoc q non cōuenit aliter se hēre scia sortitur certitudinē. p'z qz ex imaterialitate sibi sci entia sortit' certitudinē. Scientia et sortitur certitudinem ex inspectioe cāe ex hoc. n. qz talis scia ipicit tales causas quas non puenit aliter: aliter se hēre qz scia certa d' esse. Scientia et est certa magis ex hoc q min' accedit ad par ticulares. p'icularia em' multa sunt et ideo scerta sunt et iō scia d' minus certa ex hoc qz ex plurib' est et ex hoc qz ex pluribus est. d' illa scia magis accedere ad p'icularia et ex hoc magis incerta d'. Nā in paucioribus via certior sicut dicit p'ūs in l'ra et si nos bñ p'dideremus apparebit q oīum iō est causa imaterialitas. Nam ipsa imateriali tas est cā qz non puenit aliter se hēre ipm s'm sicut dicitū est. Immaterialitas aut est cā qz sub aliquo pauciora p'i nent. Nā materia est cā plurificationis alicuius. Imma terialitas et est cā qz non puenit aliter se hēre et iō oīum istoꝝ triū causa est imaterialitas. C Tūc applicemus ad p'opo' meth. d' certa ex inspectione cāe et ex imalitate sibi et ex hoc p'z qz ex pauciorib' p'cedit siue ex hoc qz s'z ipsius pauciores h'z ptes ex inspectione cāe d' ista scia cer ta qm ista scia speculatur cās imateriales quas nō puenit aliter se hēre. S'z imateriale d' duplr. Est. n. quoddā im materiale qz magis accedit ad actū p'z sic sbe separe. Et est aliud imateriale qz magis recedit a sensib' sicut p'n' p' et cōia. mō dico q ista scia d' eē certa ex inspectione cāe. tum qz deū ipm et s'bas separtas speculat que imaterialia sunt et puenit mūne aliter se hēre tū et qz p' p'n' et cōia q sunt imaterialia sicut dicituz est ista scia speculat d' et scia ista certa ex imaterialitate sibi qm ens s'm qz ens est s'm huius scie et sub ipso p'inet et d' et sbe separate et d' et i' scia certa ex hoc qz s'm ipsius. s. ens. s'z qz ens paucior: es h'z partes et ex hoc p'z q ista scia certitudinē h'z in se tū ex inspectione cāe tū ex imaterialitate sibi. tū ex hoc qz paucio ra speculat. C Ista et scia d' eē certa in cōpositiōe ad nos qm ista scia est de qdditatibus et veris ipaz rez que qdē quidditates cōparant ad n' m intellectū sicut p'p'ū obm eius vñ sicut visus nō decipit per se circa p'p'ū obm ei' s'z ip' verus est per se: sic intellectus verus est ip' per se cir ca p'p'ū obm eius. s. circa quidditatē: et iō cū ista scia sit de his circa q intellect' nūqz decipit p se nec errat. Debe mus d' eē q ista scia est certa per cōparationē ad nos p se s'z p accēs nō est certa in cōpatione ad nos: qm o'z sil' itelli gere et fantasmata speculari sicut d' i' 3°. de aia et pp' h' qz o'z ita speculari. siue sil' cum speculatione fantasmatis spe culatione qdditatis vti et in istoꝝ vli fantasmatis puenit er ror et deceptio et pp' h' in speculatione p' per accēs p'rin gere error et deceptio. vñ sicut visus p accēs decipit cir ca p'p'ū obm sic intellectus decipit circa apphensionē qd ditatis pp' vsum fantasmatis et iō ista scia non d' certa in cōpatione ad n' m intellectū nisi p accēs sic declaratiū est.

Tunc ad

rōnes p'z solo quoniā cōmēta. dicit q math. sunt in p' gradu certitudinis p'z quid sit dō. C Ad aliō tu dicis ista scia demonstrat p cām remotā dico q cāe quas p'diderat ista scia sunt cōēs etib' spāl'ib' cum sint p'p'ie et p'pinque enti s'm qz ens iō et c.

Maxime vero principalis scientiaz: et magis principalis sub seruiēte que cognoscit cuius causa sunt agenda singula. et c. Tex. i.

Questio Vigesimaquinta.

Veritur

Utrū ista scia sit libera aut sua et vñ q nō sit libera: se licitas sicut dicit p'ūs est opatio aie fin virtutem: s'z ista scia ordinat ad opationē aie s'z quā p'sistit felicitas. Et ex hoc arguit sic. Illud ē s'm qz ordi

a materia

natur ad aliud vel ad alterz s; ista scia ordinatur ad aliud ergo rē. **C** sicut dicit p̄b̄s p̄ politicoꝝ talis est dīa inter seruū & libez. quoniam seruū est res possessa tunc q̄ro virū sit possibile acquirere veritatē aut non: si nō est possi- bile tūc currere ad veritatē est currere post voluntatē cū ergo possibile sit acq̄rere veritatē ergo illā sciam que ma- xime p̄siderat veritatē. cū ergo ista scia maxime p̄sideret veritatē possibile est istā sciam aliq̄liter acquirere. Et ex istis arguit. Si ergo talis est dīa inter seruū & liberum q̄ seruus est res possessa & ista scia sit a nobis possessa v̄ q̄ ista scientia non est libera sed serua. Ad op̄m dicit p̄b̄s.

Ad istā questionem breuiter est in- telligendum q̄ triplex est dīa inter seruū & liberū. est enī vna dīa q̄sū ad actiones sui & liberi quoniam in actionib⁹ sui sunt mul- ta per accēs. multa enī aq̄ suū que sunt extranea que qdē non sunt ad vtilitatē dñi sui sicut ponit p̄b̄s in .xi. huius. **E**x^m de hoie & de domo. dicit enī p̄b̄s q̄ totū vniuersū sum est sicut dom⁹ vna ita q̄ sicut domui vni tantū vnus est p̄ familias ita in toto vniuerso vnus d̄s p̄nceps. & do. vñ dicit cōmentator q̄ cor. cele⁹ sunt sicut liber quoniam in actionib⁹ eoz non inueniunt multa per accēs. **S**c̄da cō- ditio sui est q̄ actio sui nō est q̄ redūdet in ip̄z pp̄ bonū s; pp̄ bonū alterius. vñ actio sui nō est bonum ipsius sui per se s; est bonū dñi sui. **T**ertia p̄ditio ipsius sui est q̄ ordinat ad aliū. vñ sicut dicit p̄b̄s in l̄a q̄ seruus non est erga sui ip̄ius s; gratia alterius. q̄ ordinat seruus ad bonum domini sui.

Ex his dico ad p̄positū q̄ oēs metab. sunt. q. p̄ oēm modū sue quoniam ille tres p̄ditio- nes fuitutis inueniunt in eis & hoc p̄ sic quoniam in actio- nib⁹ istarū artūz inueniunt multa per accēs & hoc pp̄ diuersitatē mē cui amere sunt actiones istarū artūz. vnde cum actionib⁹ istarū multoties accidit error & deceptio & hoc pp̄ diuersitatē materie. Iste et artes p̄cipant. sc̄daz p̄ditio fuitutis. quoniam actiones istaz artūz non sunt in ip̄is artib⁹ s; sunt extra ip̄as artes. vñ actiōes istarū artūz non sunt bonū in ip̄is artib⁹ s; sunt bo^m aliarū. vñ dicit p̄b̄s p̄ et̄. q̄ in artib⁹ in qb⁹ fines sunt op̄ata alia extra illas artes op̄ata sunt meliora ip̄is artibus. Artes et me- chanice p̄ueniūt in t^o p̄ditioe fuitutis quoniam artes me- chanice ordinant ad vtilitatē vite vel sunt pp̄ necessitatez vite & sic p̄ artes mechanice sunt q̄ pp̄ oēs modū. q. sue. tū q̄ in actionib⁹ earū sunt multa per accēs: tū quia actio earū cōia non est aliqd̄ bonū in eis s; extra eas: tū etiā q̄ iste artes mechanice ordinant ad aliud & hū dico q̄ sunt. q. per oēm modū sue. quoniam hū possibile est in eis inuenire aliq̄ p̄ditioe libertatis. Artes at̄ speculative que ab istis mechanicis quodā mō sunt libere & quodā modo sue. artes ei speculative alie ab ista mechanica nō participāt primā p̄ditioe fuitutis. quoniam in actionib⁹ earū non sunt multa per accēs: nec in actionib⁹ earū p̄ue- nit error & deceptio per se & rō hū est. quoniam ip̄e artes speculative sunt de vlib⁹. Intellect⁹ at̄ per se nō decipit in apprehensione vlinm. vñ dicit cōmentator in 2° de anīa q̄ sensus non decipit circa p̄riū sensibile. hū tñ decipit circa sensibile p̄. Intellect⁹ aut̄ totaliter est e^o. quoniam intellect⁹ non decipit circa p̄. s; circa p̄riū & iō iste spe- culatiue hnt oppo^m p̄me p̄ditioe fuitutis artes et̄ spe- culatiue alie ab ista mechanica p̄cipāt oppo^m sc̄de p̄di- tioe fuitutis quoniam actio istarū artūz que quidē actio est p̄sideratio non est in alio q̄ ip̄e artes: imo in eadē po- tentia & in eadē virtute est ip̄a p̄sideratio & ip̄a scia specu- latina. cōsideratio. n. est in ip̄o cōsiderate & nō in ip̄o cō- siderato & iō p̄ ip̄e artes speculative deficiāt a p̄mis conditionib⁹ duabus fuitutis tū q̄ in actionib⁹ earū non contingūt multa per accēs tū q̄ actio & bonū eaz non est bonū extra eas imo actiones earū sunt in ip̄is. s; in eis in q̄bus ip̄e sunt s; conueniūt in t^o cōditioe fuitutis. qm̄ iste artes speculative alie a metab. ordinant ad istā metab. & ideo quodā mō libere sunt quodā mō fuitutis rōnem participāt. **C** Ista aut̄ metab. per oēm modū participant

conditiones appositae istis q̄ in actionib⁹ metab. non p̄ue- niunt multa per accēs & actio metab. non est extra eā sicut cōsideratio imo actio metab. est in eadem virtute in qua est ip̄a metab. Ista cōsideratio est in cōsideratione. Ista etiā metab. deficit a t^o cōsideratione fuitutis qm̄ non or- dinatur ad aliquid aliud imo est fuitutis gratia. sicut philosophus in littera dicit.

Et tunc ad rationes p̄ solo. cū tu dicis metab. ordinat ad actionē. s; non ad actionē que sit extra eā s; ad actionē que est in ip̄a metab. & pp̄ hoc non ōz q̄ si ordinet ad operationē q̄ pp̄ hoc fit sua. Ad aliud tu dicis q̄ est possessa ergo non est libera. dico q̄ in reb⁹ per se existit⁹ sumitur ratio fuitutis & libertatis non ex hoc q̄ est pos- sessa vel non possessa. s; ex hoc q̄ ordinat ad aliū vel non ordinat ad aliud & q̄ metab. non est res. per se existens propter becratio fuitutis vel libertatis in metab. non su- mitur ex hoc q̄ possessa est vel non possessa s; ex hoc su- mitur ratio libertatis vel fuitutis in metab. q̄ non ordi- natur ad aliud. rē.

Nectali aliā honorabiliozem oportet exi- stinare: nam maxime diuina & maxime bono- randa. rē. **T**er. xliiii.

Questio Trigesima sexta

Veritur vtrū scia. Ista hēat regulare

alias et ordinare et v̄ q̄ nō quoniam ex hoc dī aliqd̄ regulari q̄ p̄t erra- re & ex hoc dī aliqd̄ errare q̄ est i po^a. ergo ex hoc dī aliqd̄ regulari q̄ est in po^a. Iam autē ita est q̄ posterius se hēt per additionē ad p̄s. oēs at̄ scie par- ticulares posteriores sunt respectu istī scie. ergo vt v̄ se hnt per additionē ad istā. cū ergo illud qd̄ se hz per additionē hēat rationē formalē & per p̄s est in actu v̄ q̄ ista scia sit in po^a respectu aliaz sciarū particula- rium & sic regulabit ab illis ista & non e^o vt videtur. **C** s. qm̄ aliqua scia accipit aliqd̄ ab alia scia v̄ q̄ illa scia sit q̄ r̄ illius scie que accipit. Mūc at̄ ita est q̄ ista scia accipit aliqd̄ a p̄yca. s. q̄ sunt q̄ttuoz cāe & q̄ dens magnitudinē non hz ergo rē.

Ad istam quōnem possumus dī sic q̄ ista scia est regulans alias & hoc ōz ex trib⁹. **P**rimo rōne p̄ncipioꝝ. Sc̄do rōne eius ad qd̄ ordina- re. **T**errio rōe obiecti qd̄ p̄siderat ista scia ista. n. scia est regulans alias quoniam p̄siderat primā v̄lia scie at̄ particu- lares p̄siderant particularia primā que quidē virtualiter inducunt in v̄lez. vñ p̄n^a particularia fundant in v̄libus & reducunt ad ip̄a. vñ & oīa primā tam v̄lia q̄ particula- ria reducunt ad ip̄m prim^m de quolz affirm^o. aut negō rē. sicut dicit Auicē. & Aris. in 4° metab. vñ particularia p̄n^a non includunt nisi in virtute p̄ncipioꝝ cōiūz & ideo cū ista scia p̄siderent p̄n^a cōia scie autē particulares p̄siderēt prim^a particularia que v̄t includunt in cōibus. p̄ q̄ i^a scientia d̄z recte regulare alias q̄ et̄ rōne eius ad qd̄ ordi- natur ista scia debet regulare alias p̄. quoniam inter ceteras scias magis p̄p̄inqua est felicitati humane que in ista vita possit acq̄rī ex puris naturalib⁹ & iō cum sit p̄p̄inquoꝝ felicitati. aliqua alia scia & magis ordina- tur ad ip̄az felicitatē p̄pter hoc d̄z regulare omnes al̄s scias. patet etiā q̄ ista scia debet regulare alias rōne boni q̄ cōsiderat qm̄ enim aliqua scia p̄siderat suppre- mum bonū in aliquo genere rōne cuius sunt oīa alia in omni genere illa scia debet regulare oēs alias scientias siue artes que cōsiderat ea que sunt rōne illius supio- ris sicut p̄ de visuali. visualis enim regulat manufacturā & dolatinam & sic de alijs cū ergo ista scia cōsideret bonū suppremuū & optimū ratione cuius sunt oīa alia entia p̄ q̄ ista scia debet regulare q̄ alias.

Ad rationes r̄ndendum est & p̄. ad pri- mā cum tu dicis ista scia est in potētia dico q̄ ista scia rōne eozum que d̄z scire est magis in actu q̄ aliqua particularis. Nam tota ratio

pararia est in potentijs & in habitibus & ipsis rebus. Ita
 in rebus q̄to aliqd est magis regula vlt̄e t̄ato magis est
 sicut pot̄tiale & m̄ale sicut p̄ de aliter al̄ enim est magis
 pot̄tiale & m̄ale q̄ sit ip̄e h̄o sed in virtutibus & in habi-
 tibus est totū eōtrario. s. quon̄a sicut dictū est p̄. q̄to
 aliqua virtus vel habitus est altior & sine t̄ato magis p̄a
 cognitio. & magis p̄fecte & ratio hac postea apparebit &
 p̄pter hoc cuz inter oēs habitus iste habitus sapientibilis
 sit: altior magis erit in actu respectu eorū que cognoscere
 tenet & magis cōplete ea sciet q̄ aliqua alia scia particu-
 laris. Ad aliud tu dicit accipit aliquid abilia scia vt a
 pbica ergo erit r̄. dico q̄ accipit aliqd ab aliquo hoc p̄t
 esse dupl̄r vel in regulā vel in obsequiuz & dico q̄ si ista
 scientia accipiat aliqd a pbica hoc non est in regula sed in
 obsequium propter hoc &c.

Amplius autem substantiā subiectaz & ma-
 teriam magis mathematicā aliquis magis sus-
 cipiet & magis predicari: &c. *Tex. i.*

Questio Trigesima septima.

Veritur vtrū substantijs competat
 aliquo suscipere magis &

minus & v̄ q̄ non quon̄a forme suscipientes
 magis & minus intendunt & remittunt sed in
 tentione & remissione forme cōsideratur vt quidā motus
 ex hoc enī forma intendit & remittitur inq̄tum successi-
 ue tendit ad esse completū & incōpletuz & q̄ successio nō
 est sine motu. vbiq̄q; ergo talia inueniuntur & reperiunt
 ibi est inuenire nām rōnē motus s; cum in sba non sit mo-
 tus vt pbatur 5° p̄b̄ intensio & remissio in formis sba
 bus repiri non poterūt ergo &c. p̄. s̄m p̄b̄m. in predica-
 mentis substantijs non cōpetit suscipere magis & minus er-
 go &c. *¶* Notandū igr̄ q̄ magis & minus cōparationez
 ip̄tant. quon̄a scūq; aut aliqua comparant ad inuicem
 respectu alicuius vnus cōparant: sicut ergo in formis in-
 uenit vnitas sic in eis comparatio esse p̄t & q̄ nā vnitas nō
 reperit nisi in sp̄e specialissima quecūq; sunt p̄p̄te com-
 parabilia iūt talia s̄m vnā formā specificam. 1° probatur
 7° p̄b̄. nō esse cōparabilia nisi que sunt eiusdem sp̄e. sed
 s; p̄p̄te vnitas sit in sp̄e sp̄alissima. aliqua t̄n vnitas est in
 forma generis & in his que per analogiā d̄nr & sicut ē in
 eis aliqualis vnitas ita & in eis est aliq̄lis comparatio: est
 ergo p̄p̄te comparatio s̄m formam specificā large t̄n & s; q̄
 genus & s̄m analoguz cōparatio sunt. p̄t hoc nō querē
 vtrū in substantijs reperiat magis & minus p̄p̄te & vt res-
 p̄cit eandez formā specificam aut large s̄m q̄ hēt esse in
 genere & in analogo: sic duo sunt declarāda igr̄ p̄mo q̄
 in substantijs non reperitur magis & minus p̄p̄te. sc̄do q̄
 reperit hoc in eis large. p̄mus sic ostenditur. Nam si s̄m
 formā specificam reperiret in substantijs magis & minus
 vel b̄ esset s̄m gradū essentia vel s̄m gradum ipsius esse.
 s̄m gradum essentie nō. Nam cū essentia p̄tineat ad diffi-
 nitionē q̄ diffinitio est s̄mo ex̄p̄ssius q̄d d̄tatis & essen-
 tie per variationē cuiusq; talis gradus variaret diffinitio
 rei & per p̄s variaretur nā & species eius. isti at̄ sunt illi
 gradus de quibus loquit p̄b̄s 8°. meth. ait sic q̄ forme
 & diffinitiones sunt sicut nūeri. Nam sicut qualibz vnita-
 te addita vel re mota a nūero. variatur species numeri.
 ita quolq; tali gradu addito v̄ re moto a te variat species
 rei. ergo s̄m gradū essentie nō poterit esse cōparatio s̄m
 magis & minus in eadem specie cum variatio talium
 gradū semp̄ inducat variationē specificam. Si vero di-
 catur talez comparationē attendi s̄m gradū ipsius esse &
 s̄m gradum essentie. hoc etiā stare non p̄t. Nam cū nos
 loquamur de formis substantiālibus s̄m quas dat esse spe-
 cificā nō poterit esse variatio in tali esse nisi tollat esse spe-
 cificam & species s; variata sp̄e non vlt̄erius est cōparatio
 proprie loquēdo vt resp̄cit eandē formam & specificaz.
 Ad aut̄ s̄m formam generis & s̄m analogiam quan-
 dam reperiat magis & minus in substantijs hoc non solū
 est incōueniens imo necessariū. Nam cū oīa sint essentia
 liter a p̄^o ente quecūq; essentialiter differūt s̄m quādas

essentialiam analogiam h̄nt ordinē ad primum ens. sicut
 enim vniri qui ab vnitate p̄cedunt ordinate ab vnitate di-
 stant ita q̄ nō sūt numeri diuina: specieruz equaliter ab
 vnitate distantes & in quibus equaliter vnitates reperiuntur
 ita q̄ oīa entia sunt a p̄mo ente p̄ducta & sunt. q. quidam
 numeri & quedā compositiones respectu primi vniri re-
 peritur oīs simplicitas op̄z h̄^o producta s̄m quādas ano-
 logiam distare a p̄mo ente: & q̄ vt ab eo distant & vt ad
 ip̄m ordinantur sic reperit in eis ratio bonitatis & entita-
 tis: entitas in rebus vninoce repiri non p̄t s; analogice
 immo non erūt due species essentialiter differētes in qui-
 bus equaliter repiatur entitas cum vt dicit p̄b̄s 8°. me-
 thaphisice. species sunt sicut numeri in quibus s; diuerfas
 species que magis distabit a p̄mo ente erit magis ip̄er-
 fectior & minus hēbit de entitate. Est igr̄ substantia ma-
 gis sba vna q̄ altera s̄m q̄ est perfectior & plus partici-
 pat de entitate primi p̄ncipiū & si in eodē genere reperit
 hic ordo & h̄ comparatio s̄m magis & minus non est dubi-
 tum q̄ in analogo reperitur. cum vnitas analogie sit ampli-
 or vnitate generis & aliqua vniant in analogo que in ge-
 nere vniri non p̄nt. hoc autē in speciali sic declaratur. sba
 enī est analogum & est genus vt aut̄ est analogum predi-
 catū de p̄ncipijs substantie vt de materia & forma. vt aut̄
 est genus p̄ter de ipsis compositis. Cū enim d̄ns ma-
 teriam esse sba & formam esse sba. sba que dicitur de
 vtroq; non p̄t esse sba que est genus quia ea de quibus
 p̄ter gen^o essentialiter sunt in genere directe. Ad materia
 autē & forma non sunt in genere directe & per se & s̄m re-
 ctam lineaz p̄dicamentale sed per reductionē & sicut prin-
 cipia vtrum aut̄ sunt p̄ncipia in toto genere sbe vel nō ad
 propositum nō spectat: sufficit autem q̄ sint p̄ncipia sbe
 sensibilibus de qua int̄d̄imus p̄feruntari & propter q̄ q̄
 est introducta: forma autē est magis sba q̄ materia cum
 materia maxime distet a p̄mo ente & sic omnino. q. pro-
 p̄te nihil videt enim esse me^m iter nihil & aliquid vt in-
 nuit cōmentator p̄^o p̄b̄i^o igr̄ in sba vt est analogum
 reperitur magis & minus ex quo forme plus habet vel
 participat de entitate q̄ materia & sicut in sba reperitur
 magis & minus sic in ea reperunt talia vt est genus q̄
 triplici uia venari possumus. p̄mo ex int̄tione nāe sc̄do
 ex victoria forme & tūc ex perfectione sp̄e. Ex int̄tione
 nature accipit magis & minus in substantijs s; esse com-
 pletum & incompletū in uia generationis & sic at̄ est ma-
 gis ens q̄ embryo q̄ int̄tio nature nō finitur in embryo
 ne sed in ali nec est perfecta generatio cum peruenit ad
 embryonē sed cum peruenitur ad al. 2° magis & minus
 reperitur ex victoria forme in eis. Nam tūc forma hēt
 victoriam super materiā cum eam extēdit & in re facit.
 Si ergo forma est magis ens q̄ materia formalia & mā
 sunt: magis entia q̄ materialia & magis sba & ista ita nō
 ignis est magis sba q̄ terra: magis autē ex perfecte sp̄e
 reperitur in rebus mixtis in quibus vltimo & nature ter-
 minaret generationis actus. Nam & cū peruentū est ad
 asinū cessat generatio & etiā cum peruenitur ad leonem
 cessat: tū q̄ in leone perfectius reseruat ratio aialis & di-
 gnitas specifica q̄ in asino & in ali perfectior q̄ imperfecto &
 aialia perfecta sunt magis entia q̄ aialia imperfecta & ē
 magis substantia & q̄ omnis sba generalis & corruptibili-
 lis q̄ propter talia introducta est quo sit elementum vel
 elementatū & si est elementatū: vel ad ipsū terminetur
 vltimo int̄tio nature & generatio vt ad al̄ vel ei vt ad em-
 bryonem et q̄ in omnibus istis ostēsum est quomō acci-
 pitur magis et magis et minus vt spectat ad proposituz
 de q̄one est sufficienter d̄cū. Aduertendum t̄n q̄ sicut in
 substantijs generabilibus et corruptibilibus reperit ma-
 gis et minus sic in incorruptibilibus repiri hēt cum in
 corruptibiles substantie nō equaliter distent a p̄mo ente.
 sed qualiter hoc sit alibi hēbit locum apposita autez non
 sunt difficilia. cuz circa dicit q̄ si in substantia esset magis
 et minus esset in ea motus. d̄s q̄ accipitur magis et mi-
 nus proprie prout dicit intensionē et remissionem inesse
 manente eadē forma specifica in quibus ostendimus nō

Predicat
 Predicat

conuenire. **C**ad aut scdo addebatu p̄m dīe non cō-
petere subijs suscipe magis et minus intelligendū ē p̄pe-
put respiciunt formas specificas: sed si accipiatur large et
minus large vt respiciunt genus et analogum competere
eis pot̄: vt ostensum est r̄c. **C**Alterius odin ē aliq̄s v̄rū
ex p̄te agentium per varietatē p̄bati possit eādē etiā v̄rū
ēē. **C**Uidet autē q̄ sic: com̄m̄tato: aut adducit 8°. r̄ones
ostendentes q̄ auctoritate diuina eterna et antiqua nō po-
test p̄cedere immediate effectus nouus. **C**Prima talis
est: omne agens siue p̄pter voluntatem siue aliter si nūc
et prius non agebat aliqua p̄portio sc̄a est inter ipsam et
effectum. Sed hui⁹ p̄portio non pot̄ fieri nisi per motu⁹
p̄cedentem ergo r̄c. **C**Secūda talis agens si sit per vo-
luntatem si non agit aliqd et pri⁹ non agebat. op̄z ip̄s ap-
prehendens diuersa t̄p̄a v̄rū in quo agit et aliud i quo
non agit: sed diuersitas t̄p̄orū non est sine motu q̄re oīs
talis actio fit immediate trāsmutatione et motu: nihil er-
go nouum pot̄ p̄cedere a voluntate eterna nisi mediante
motu ergo r̄c. **C**Tertia talis. sicut se h̄t voluntas noua
ad actionem antiquā. sic se h̄t voluntas antiq̄ ad actio-
nem nouam. Sed voluntas noua non ē p̄ op̄a cā actōis
antiq̄. ergo voluntas antiqua non ē imediata cā actōis no-
ue. nihil ergo nouum h̄t immediate p̄cedere a voluntate
eterna ergo r̄c. **C**Quarta talis. nō. auctoritate antiqua nō
p̄cedit ad nouum nisi mediante actione noua. **M**az si vo-
luntas antiqua nihil aliud requireret ad hoc q̄ eēt suum
voluntatem: statim suam eēt sequeretur suum voluntatem. ergo
voluntati antiq̄e responderet voluntatem antiq̄am. Si ergo
ei debeat respondere effectus nouus et voluntatem nouam.
op̄z q̄ ibi aliqd aliud superueniat vt transiens noua me-
diante qua p̄ducatur effectus nouus a voluntate. ergo
eterna non nisi mediante motu aliquid nouum p̄cedere
re potest. **C**Quinta talis dicit se h̄ere duo fundamenta
quibus vt ait nullus potest contradicere per rationem i-
trinsecam: sed si contradicit h̄ est per rationem extraneam
vt in r̄onabilem primū fundamentū tale. q̄ si voluntas an-
tiqua aliquid non producit prius q̄ producit postea ali-
quid deficiebat ei prius propter q̄ non producebat quia
saltem deficiebat t̄p̄s id quo volebat producere. sc̄d̄ fun-
damentum est quia huius voluntas antiqua si produce-
ret effectum nouū vel simul cum eo producit t̄p̄us vel
non q̄ si sic enī tempus non sit sine motu. ergo tale nouū
fit mediante motu. Si vero non producit simul cū eo tem-
pus tunc reuertitur questio sup nos loquentes quia nihil
producit de nouo nisi approbaretur ei aliquid t̄p̄us in
quo producat. Si igitur tempus ē nouum tūc illud t̄p̄s
indigebit aliquo tempore: et quia t̄p̄us non est sine motu
quicquid dicatur auctoritate antiqua non potest p̄ce-
dere aliquid nouum nisi mediante motu. **C**Sexta talis
est in habentibus ordinem per accidens non est inconue-
niens infinita esse pertransita: vt hunc hoīem processerūt
infiniti patres s̄z h̄ est per accidens: quia accidit isti q̄ sit
ex infinitis patribus. In habentib⁹ vero ordinem per se
inconueniens est infinita esse pertransita anteq̄ aliquid
nouū producat. quia inter eternū et temporale est infi-
nita distantia. **R**ursus op̄z talia infinita esse transita per se
quia effectus immediatus per se habet ordinem ad suam
causam. Si ergo a voluntate antiqua immediate produ-
cat aliqd nouum. op̄z infinita esse pertransita q̄ ē inconue-
niens. **C**Septima talis voluntas eterna semp se h̄z eodē
mō: vel ergo semp producit: vel nunq̄ producit nihil si
aliq̄ producit vel non producit aliq̄: sed h̄ est mediante
transmutatione et motu. **C**Octava talis: si ab aliq̄
voluntate plus non p̄ducebat aliqd et postea p̄ducitur
aliquid. ergo aliquid deficiebat in volūto q̄re tunc nō p̄-
ducebat indiget. ergo h̄ voluntas aliqua v̄teriori cau-
sa sup̄plente talem defectū. si ergo a voluntate diuina non
p̄cessissent entia eternalit̄ indigēt v̄teriori cā q̄ ē icōue-
niens. **C**Dicēdū q̄ tota difficultas q̄onis p̄missē ē quo
a voluntate eterna non mutata pot̄ p̄gredi t̄p̄alis effect⁹.
CSciendū igit q̄ voluntas est quedā inclinatio sequēs
formam apprehensam sicut grauitas vel pondus quedā

est inclinatio consequens formam nālem sic ergo de in-
clinatione ad locum legendum est s̄m formam nālem. vt
aliqua habent plus vel minus de forma grauis vt d̄ for-
ma naturalis h̄eat plus vel minus de h̄i inclinatione sic
quia inclinatio per appetitum sequitur formam app̄: et h̄i
sua siue intellectu sic loquendum ē de voluntate sicut lo-
quitur de intellectu. dubitare ergo v̄trum voluntas anti-
qua possit aliquis velle rem temporalē. est dubitare v̄z
intellectu antiquo possit quis intelligere aliquid tempale.
CUidemus enim q̄ artifex per suum intellectū cognoscit
res quā factur⁹ est ita q̄ intellectus artificis p̄cedit h̄i
artificiale. sic etiam voluntas artificis potest velle res q̄s
facturus est loquendo ergo de sc̄ia vt est causa rerū nō
est inconueniens hui⁹ sc̄ientia p̄cedere sua causata: im-
mo quia nullus negaret quin deus intellectu eterno pos-
sit intelligere hui⁹ temporalia. **N**ullus negare d̄z quin
deus voluntate eterna vt conueniēter ponitur velle pos-
sit hui⁹ temporalia et quia vt aliquid est a deo volunt⁹ sic
ineffe⁹ producit si voluntate eterna est a deo volunt⁹
aliquid temporale voluntate eterna a deo causatur et p̄-
ducitur aliquid temporale. **S**i enim nos ip̄i hodie velle pos-
mus facere aliquid etas si semper persistere mus in tali
voluntate actus faceremus illud voluntas hodierna non
mutata sicut causa effectus craftini. sic quia deus ab eter-
no voluntate et disposuit facere res in tempore cum vo-
luntas sua non fuerit mutata. op̄z q̄ per voluntatem illā
eternam non mutatam sicut res temporales. **C**Ad v̄o
objicit q̄ si non fuerit effectus et prius non fiebat est ali-
qua p̄portio inter effectum et causam que prius nō erat.
CDicendum q̄ inter deum et creaturam non pot̄ esse
p̄portio cōmensurationis: sed p̄portio ordinis quādo
ergo fuit instans illud in quo o. dinauerit deus se factur⁹
res tunc habuit esse illa p̄portio et tunc res fecit cum illa
p̄portio noua et ordo ille nouus non habuit eē per motū
p̄cedentem. quia sicut naturas nouas deus potest face-
re absq̄z motu p̄cedente sic nouus ordo et noua relatio
rerum ad d̄m consergere potest absq̄z motu alio p̄ce-
dente. **C**Ad v̄o addebat⁹ s̄o q̄ si aliquis fecit aliquid
in hoc t̄p̄e et non in priori oportuit ipsū apprehendere
tempus in quo fecit et in quo non fecit: et quia temp⁹ nō
est sine motu. op̄z q̄ factionem rerum nouam p̄cedit ali-
quis motus. **C**Dicendū q̄ cetera talia argumenta sicut
sophistica. **M**am tempore q̄ p̄cedit factionem rerum
non fuit tempus verum. sed imaginatum. Si ergo volu-
mus ex hoc arguere q̄ factionem mundi p̄cessit mot⁹
non plus arguimus nisi q̄ p̄cessit motus vaginatus et
q̄ p̄cessit vaginatus mobile et q̄ fuit mundus imagi-
nat⁹: nihil. n. reale p̄cessit factionē mūdi nisi de⁹. **S**imo oīs
h̄i r̄ones eēt sophisticas deueni p̄z. **M**ā sic de⁹ fecit mūdus
in hoc tempore et non in alio: ita fec̄ ip̄s i hoc loco et nō i
alio: sicut ergo alius locus ab hoc loco in quo est mūdus
non est nisi imaginatus: sic aliud tempus ab h̄i t̄p̄e in quo
factus est mundus non fuit nisi imaginatur. **C**Ad v̄o
3° addebat⁹ q̄ a voluntate non potest p̄cedere effect⁹
antiquus. ergo a voluntate antiqua non potest p̄cedere
re effectus nouus. **C**Dicendum q̄ non est simile. quia
causa debet p̄cedere suum effectum cum voluntas no-
ua non p̄cedat effectum antiquum sed sit posterior: eo.
Voluntas antiqua autem p̄cedat effectum nouum non
valet q̄ si voluntas noua non pot̄ eē causa effectus antiq̄
q̄ voluntas antiqua non possit esse causa effectus noui et
si dicatur q̄ cum causa posita voluntate eterna non ponit⁹
effect⁹ nisi etern⁹ dicit d̄z q̄ posita cā nō ponit⁹ effect⁹
nisi vt ē effect⁹ res at sūt effect⁹ p̄mi vt sūt ab eo volūte et
quī sunt ab eo volūte. id tunc factus ē mūdus. et sic factus
est mundus quando deus voluit et vt voluit. **C**Ad v̄o
4° addebat⁹ q̄ a voluntate antiqua nō p̄cedit effect⁹
nouus nisi transmutate transmutatione noua. solutum est
per iam dicta. **M**az vt patet deus nō agit mediante trā-
smutate et motu nec oportet q̄ posita voluntate eterna sit
effectus eternus q̄ vt dicebat⁹ effectus nō p̄cedit a sua
causa nisi vt est effect⁹ et a voluntate cā q̄ a sua cā propria

non procedit effectus nisi ut est uolitus et quando est uolitus propter quod si de uoluntate eterna uoluit res fieri in tpe a uoluntate eterna abiqz transmutatioe alia precedere facte sunt res temporales. **¶** Quid vero 5°. addebatur qz dicebat se accipere duo fundamenta quibus per rationem rectas qua dici non poterat. **¶** Dicendum qz licet locutio sit in proposita cum dicitur qz causa non faciens aliquid et postea faciens deficit ei aliquid qz reficit ei tempus in quo uult facere illud qz deo nihil deficit. tñ qñtum ad hoc uerum est qz deus non fecit mundum nisi in tempore in quo disposuit deus enim simul fecit mundum et tempus. Sed qz per sim fundamentum addebatur qz si tempus est simul factum cum mundo ergo tempus indignum tempore in quo fieret. **¶** Dicendum qz sicut simul deus faciendo locum fecit locum et locus factus non indiguit loco nisi imaginatio et actionem coram non precessit locus nisi imaginatus sic ante actionem temporis non precessit tempus nisi imaginatus et tempus non fuit factum nisi in tempore imaginato. deus enim fecit mundum in aliquo instanti in quo instanti simul incepit mundus et tempus quicquid uero fuit ante illis aliqui instans totum fuit imaginatus. **¶** Quid vero 6°. addebatur qz si deus fecit mundum in tpe actionem mundi precesserunt infinita spacia et qz deus immediate et per se ponitur causa mundi et quicquid est inter eam immediate et propinquam totum est per se. per se ergo sunt per transitu infinita spacia quia infinitum spaciū fuit inter deum eternum et mundum temporalem. **¶** Dicendum qz inconueniens est esse per transitu infinita per se hz forte non sit inconueniens esse per transitu per accidens. si hoc uerum est qz commentator ait. non tñ uerum est qz si mundus sit factus in tempore qz precessit spaciū nec finitum nec infinitum. Nam actionem mundi non precessit nisi eternitas que est aliqd indiuisibile et nullum spaciū nominat si autem precessit aliqd spaciū uel aliquid tempore hoc fuit imaginatum. Nam sicut extra celum est infinitus spaciū locale imaginatum sic ante mundum fuit imaginatum spaciū temporale imaginatum. **¶** Quid vero 7°. addebatur qz cum deus semper eodem modo se habeat ab eterno fecit quicquid fecit. **¶** Dicendum qz si deus non posset absqz transmutatione et motu aliquid nouū facere ualere ratio sed cum ostensum sit supra qz non precedere transmutatione in deo faciente. nec in rebus factis deus produxit res inesse licet deus semper eodem modo habeat potest res nouas temporales producere. **¶** Quid vero 8°. addebatur qz si deus prius non fecit mundum et postea fecit aliquid deficit ipsi rei facte et indigebat ulteriori causa defectu. **¶** Dicendum qz si deus prius non fecit mundum et postea fecit hoc non fuit propter aliquē defectum sed qz sic uoluit et ordinauit sic per sapientiam suam. et hec contra eternitatem mundi sufficiant. etcetera. **¶** Explicit liber primus methaphisice.

De ueritate quidem theorica sic quidē difficilis est sic uero facilis. Signum autem nec digne nullum adipisci ipsas posse: nec omnes fallere: etcetera. Tex. i.

¶ Secundus liber methaphisice. Questio prima.

De ueritate autem theorica. **¶** Dicitur uerum ueritas sit possibilis et uidetur qz non dicit enim Boetius qz ueritas est adequatio rerum ad intellectum sed impossibile ē ut probabo intellectum nostrum adequari ipsis rebus. qz impossibile est esse ueritate. probatio intellectus nō est in materialiter res autez sunt materiales sed in materiale non potest adequari materialiter ergo etc. **¶** Dicit philosophus in libro ce. et m. qz si unum contrarium fuerit in natura et reliquū ergo a destructione consequens. si unum contrarium non fuerit in una natura reliquum. sed falsum est contrarium uero. et falsum non est quoniam dicit philosophus in libro posteriorum. qz falsum non scitur quoniam falsum non est ergo nec uerum. **¶** Ueritas est

de numero entium apud animam sed que sunt a p^a animā magis sunt non entia qz entia ergo ueritas non est. **¶** Ad oppositum ratio ueritas est finis scientiarum speculative rum sicut dicitur in 2° huius. hz magis uidetur esse illud qz est finis qz ea quoz illud finis sed scie speculative sunt ea quoz finis est ueritas ergo etc.

Ad istam rationem dico qz ueritas est et hoc potest patere ex tribus p^o ex manifestatione 2°. ex propositionibus. 3°. ex principiis. qz ante ueritas sit hoc p^o p^o. ex manifestatione. de ratione enim ueritatis est qz sit manifestatione dicit philosophus qz uerum est manifestatum sui ipsius et ideo cum nihil manifestetur alteri nisi per aliqd uerum et multa sunt in manifestata que manifestari possunt ipm qz est ueritas qz nisi esset ueritas non posset aliqd manifestari alteri et hoc est falsum et ideo p^o qz ueritas est. **¶** Quid autem ueritas sit hoc patet 2° ex propositionibus quoniam ego numero uerū 1° sit uera aut non nulla ueritas est si non sit falsa hz uera. tunc hęc propositum. s. qz aliqua ueritas est. s. ueritas istius propositionis qz tu pcedis. hz si est aliqua ueritas ergo est ueritas nec est ibi falsa sicut quid et simplr. hz si tu dicis imo qz pcludit qz sit ueritas hz quid. **¶** Tunc dicitur qz fin quid reductis ad simplr sicut per accēs ad per se et id si est dare ueritate sicut quid est dare ueritatem simplr. **¶** Quid aut sit ueritas hoc p^o 3. ex principiis qm si non esset ueritas sequeretur qz altera pars dictionis non esset uera et tunc non esset de quolqz affirm^o aut neg^o nā. cum ergo illud prin^o sit uerum et per illud p^o habeant ueritatem oia alia prin^o sicut Arist. et Auicē. dicit p^o qz sit ueritas. tñ enim ex manifestatione tñ ex pte ppo num tñ ē ex parte principiorum sicut uisus est. Sed ad itel ligentia h^o qois et dissolutionis rationes est itelligendum qz de numero eoz que sunt entia aie. quedā sunt que non hnt aliqd in re extra corrdens eis et talia entia aie uel apud aiaz non hntia aliqd cōi rrdens extra dñr figmenta sicut ē tragelafus et yrocera et chymera et sic de alijs. alia sūt entia apud aiaz que quidē hnt aliqd corrdens sibi in re extra sine que sunt similitudines apud aiaz ipsaz rez exritū extra aiam et talia entia nō dñr esse figmenta et talia hnt esse intentionale et nō reale. Sunt at quedā alia entia apud aiam que nō hnt esse intentionale hz reale hnt esse apud aiaz et entia que sic hnt esse apud aiaz per se reale reductunt hz p^o ad tria gnā qz an sunt passionēs aut hntus. aut p^o. ueritas aut nō hnt esse intentionale apud aiaz hz reale et id o^o qz ueritas sit. aut hntus aut p^o aut p^o. ueritas autez nō est nec p^o nec p^o. qz ueritas nō sit p^o. p^o qm ueritas est sicut intellectus et est in ipso intellectu. sicut patebit. cū ergo passionēs nō sint in intellectu. hz sicut sensus p^o qz ueritas nō est p^o qz ueritas nō sit p^o hz appet qm p^o in sunt nobis a nā sicut dicit philosophus in moral. potētes sum^o nā etc. hz ueritas nō inest nobis a nā. hz eā acquirimus g^o etc. ueritas ergo reductit ad g^o hntus ita qz ueritas est quidā hntus qui cāt in aia ex hoc qz intellectus hz debitos mōs intelligēdi et debitos mōs essendi pferit intentionē itentioni aut intentionē rei aut rē rei. qualr at ueritas est sit hnt^o dif ferat a scia que est hntus cuz ēt ipsius scie speculative est finis ueritas illud postea apparebit.

Ad rationes respondendum est. ad primum cum tu dicis intellectus non potest adequari ipsis rebus cū sint māles intellectus at in mālis. Immalis aut ad māle nulla est adēctio. dō qz intellectus adēctri hoc potest esse duplr aut hz cōmēsuratōne aut hz similitudinez dō qz intellectus nō potest adequari ipsis rebus sicut cōmēsuratōne. cū intellectus nō sit qñtus et res sint qñte et adēctio talis nō requirit ad hoc qz intellectus hanc ueritate hz intellectus potest adequari ipsis rebus adēctio nō ē est per similitudinē et talis adēctio sufficit ad hoc qz intellectus hanc ueritate. **¶** Ad aliud si unū superiorum nō fuerit in nā nec reliquū dico qz falsum uo nō ē. pprie hnt hz p^o oppō enim priuatiue et sicut priuatio eius. **¶** Ad aliud tu dicis ueritas est ens apud animas dō. qz illa que sunt entia apud animā que non habet aliquā rem sibi extra corref.

pondentē. talia dñr magis esse non entia q̄s entia veritas autē non est de numero talium entium sed h̄z esse reale apud animam quia est habitus ipsius anime sicut visum est per hoc. etcetera.

Questio Secunda.

Veritur dato q̄ sit veritas sicut vi-
sum est. vtrū veritas in ip-
so intellectu h̄at esse & videt̄ q̄ non quoniam
propter vnum qd̄z tale & illud magis. s̄ res

sunt cā veritatis ipsius intellectus ergo res sunt magis nē
q̄ intellectus ergo &c. **C. S.** sicut dicit philosophus in li-
tera res sunt eiusdē dispositionis in sua veritate et in sua
entitate s̄ res extra animā sunt magis entes q̄ apud ani-
mam ergo. etc. **C. Ad op^m.** est ph̄s 6°. huius.

Ad istam questionē dico q̄ veritas sicut acci-
pimus hic veritatē pro adequatio-
ne est in ipso intellectu et ratio huius est quoniam sicut dicit
in sc̄do huius ph̄s finis scientiarum speculatiuarum est
veritas finis autem praticarū est opus si ergo veritas est
finis scientiarū speculatiuarum et scientie speculatiue nō
habent suam finem extra eas. sed finis scientiarū specula-
tiuarum est in eodem in quo sunt ipse scientie speculatiue.
cum scientie speculatiue sint in ipso intellectu veritas ente
in ipso intellectu. cum sit finis scientiarū speculatiuarum.

Sed qualiter veritas sit in ipso intellectu hoc est satis dif-
ficile. Sine dubio quidam dixerūt q̄ veritas est in ipso
intellectu et hoc propter istam viam. dicit enim ph̄s in
primo de anima q̄ duo sunt motus. Quidā enim est mo-
tus rei ad animam et iste motus sit in cognoscendo et in
telligendo quādo enim anima cognoscit et intelligit tunc
res mouēt sensus et sensus mouent imaginationē et ima-
ginatio mouet intellectū. Est autem alius motus qui est
anime ad res ipsas et iste motus sit in appetendo et affi-
ciendo tunc dñt ipsi q̄ veritas erit magis in ipso intel-
lectu q̄ vnumquodq̄ magis sit in terio ad q̄ in terio a
quo et veritas cāet ex motu nō ad animam in cognoscen-
do et intelligēdo. et hoc voluit philosophus in 6°. meth.
cum dicit q̄ bonū et malum sunt in rebus. verum et fal-
sum sunt in anima. **C. Sine dubio** isti vero bene dñt quo-
niam cum vnumquodq̄ sit incomplete in suo terio a quo
s̄m p̄em earum sequeretur q̄ veritas esset incomplete
in ipsa re q̄ et in cōpletius haberet esse apud ipsum intel-
lectū et hoc non est verū. Simile enim est de veritate et
sanitate sicut enim nō diceremus et bene esse sanū quia
incomplete esset subiectū sanitatis et al' esset completius
s̄m sanitatis sed dñs et bene esse sanum q̄ cibis efficit
sanitatem. Sic non dñs res esse nās quia incomplete sint
s̄m veritatis s̄ q̄ efficiunt veritates. **C. Et propter hoc**
aliter est dōz q̄ cum veritas sit adeq̄tio sicut dicit Avicē.
duplex est autē ista adequatio. vna est adequatio rei ad
sua principia et talis adequatio ad sua principia est in re/
bus ipsis et res ipse s̄t s̄m talis adequatōis ideo quā-
to aliqua res magis adequatur suis p̄ncipijs tanto ma-
gis est illud sicut illa caro v' que magis ad hoc qua circa
principijs carnis. magis est caro et que magis participat
rationem carnis. **C. Est autē alia** adequatio que est intel-
lectus ad res ipsas et ista adequatio est r̄lo quedā. **Itāc**
autem ita est sicut dicit philosophus in 5°. huius q̄ r̄lo
quedam est que ponit aliquid reale in vtroq̄ extremo si-
cut dupluz q̄ ponit aliquid reale in vtroq̄ extremo. **Est**
autem a^o relatio que ponit aliquid reale in vno extremo
trū et non ponit aliquid reale in altero nisi s̄m rationem
sicut sciētia dicitur correlatiue ad scibile s̄ hoc non est q̄
ponat relatio aliquid reale in ipso scibili sed ex hoc dicit̄
scibile relatiue ad sciētia q̄ non potest intellectus intel-
ligere sciētia nisi intelligat illud ad q̄ dependet sciētia
et hoc est scibile ipsuz. **Itāc** sciētia presupponit scibile et
dependet ad ipsum. scibile autēz nō presupponit sciētia
nec dependet ad ipsam sciētia nisi s̄z modū intelligēdi
& sicut est de ista sic ex ista p̄z qm̄ adequatio ista r̄lo qd̄z
ē & non adequatio est sicut ē relatio q̄ ponat aliqd̄ reale
in vtroq̄ extremo sicut in ipso intellectu cū ipsis reb^o: sed

ipsa adequatio ē relatio que ponit aliqd̄ reale in vno ex-
tremo sicut in ipso intellectu cū rebus ipsis nō ponit aliqd̄
nisi s̄m rōnem. vnde sicut scibile nō dicit̄ relatiue ad sciē-
tia: q̄ ipsa relatio ponat aliquid reale in ipso scibili. sed
p̄z h̄ dicitur scibile relatiue ad sciām: q̄ non pōt intellectus
intelligere sciām nisi intelligat scibile ad qd̄ dependet. &
q̄ sciā s̄m rem dependet a scibili: scibile vero dependet
a sciā s̄m modū intelligēdi: & ideo scibile refert̄ ad sciāz
q̄ sciā refertur ad ipm̄ scibile. Sic ista adequatio nō po-
nit aliquid reale nisi in ipso intellectu: vnde ista adeq̄tio
s̄m rem est in ipso intellectu & non est in ipsis reb^o: nisi se-
cūdū rōnem. s̄ p̄z h̄ qd̄ ipsa adequatio dependet ex ipsis
rebus: nec dicunt̄ res adequari intellectui quia adeq̄tio
sit aliquid in rebus ipsis sicut scibile non dicitur relatiue
ad sciām: q̄ r̄lo sit aliquid realis in scibili. sed q̄ sciā d̄pē-
det a scibili de adequatiōe est s̄t: res dicit̄ adequari q̄
adequatio que est realis in intellectu dependet ex rebus
& p̄pter h̄ cum veritas sit adequatio vt dicit Avicē. & i^o
adequatio est in ipso intellectu realis sicut declaratum ē et
nō ē in rebus ipsis nisi s̄m rōnem: dōm est q̄ veritas est
trū in intellectu s̄m rem & non ē in rebus nisi s̄m rōnem
& ita p̄z q̄ sicut scibile d̄ relatiue nō per relationēz que sit
in ipso sed per relationem que ē in sciā & cibis d̄ sanus
non per sanitatem que sit in ipso sed per sanitatem que ē
in aīa. Sic res non dicit̄ adequata adequatione: que sit
in ipsa sed adequatiōe que est in ipso intellectu: dicit̄ etiā
res vera nō p̄pter veritatem que sit in ipsa: sed p̄z verita-
tē que ē in ipso intellectu sine in aīa. **C. Ad rōnes p̄z so-**
lūio per ea que dicta sunt &c.

Questio Tertia.

Veritur vtrū aliqua veritas sit incō-
plexa & videt̄ q̄ non: dicit
enim ph̄s in 3° de aīa vbi distinguit oppōnes
intellectus q̄ intellectus in prima oppōne ver^o neq̄

fallus sed respectus componēs est s̄p̄ verus vel fallus er-
go v' velle ph̄s q̄ oīs veritas sit complexa. **C. S.** dicit
ph̄s in p^o per yarmenias. qui dicit per se h̄o vel p̄ se cur-
rit neq̄z v'z neq̄z fallus dicit ergo &c. **C. S.** pōnes nō se-
parant a s̄bis s̄z enūciatio est que p^o est vera vel falsa vt
parat ph̄s in primo per yarmenias q̄ enūciatio vera
non oīnis s̄z in qua est v'z vel fallum ergo cum verū
sit circa ipsas enūciationē & vbi est enūciatio ibi est cō-
positio & quedāz cōplexio videt̄ ergo q̄ omnis veritas
sit complexa. **C. Ad oppositūz** est ph̄s in 3°. de anima
vbi cōparat intellectū ad sensum dicit enim ibi ph̄s q̄
sensus nūq̄z decipitur circa propriū obm̄ sed est semper
verus circa propriū sensibile. sit intellectus circa quiddā
tatem rei que est p̄prium obm̄ eius nunq̄z decipit̄ s̄z
verus & sic p̄z manifeste q̄ est quedā veritas incōplexa
que p̄sistit circa simplicem opationem intellectus.

Ad istam quōnem possumus dīe q̄ accipiēdo
veritatē in se & ab̄ite non per cōpa-
rationēz ad ea circa que h̄z esse oīs veritas est incōplexa
Itāc & h̄z veritas causat̄ in intellectu ex cōpositione vel
diuisione veritatis trū non est cōpositio neq̄z diuisio sed
est qualitas quedā simpliciter generata in aīa ex compo-
sitione vel diuisione ipsius intellectus & est habitus quiddā
ex̄ns realiter apud intellectū s̄z si sic dñs q̄ credo ēē b̄n̄
dcm̄ tunc insurgit dubio quoniam reale bene arguit inten-
tio a sicut species coloris ex̄ns realiter in ipso pariete b̄n̄
arguit in me^o suam sp̄em intentionaliter. S̄z vt v' inten-
tionaliter non pōt agere reale tunc enī ageret vltra suam
speciem & hoc p̄tingeret si veritas credētur ex compōne
intentionū apud aīam & h̄et esse realiter apud aīaz sicut
dictū est & p̄z hoc dō est q̄ veritas non trū catur in a^o ex
cōpositione & diuisione intētionū vel similitudinū apud
aīaz s̄z ad hoc p̄currat actio intellect^o agētis & intellect^o possi-
bilis qui sunt virtutes reali ex̄ntes in aīa & p̄z hoc est
ad causandū veritatem apud animā ex cōpositione vel
diuisione intentionū cōcurrant actiones realium sicut in-
tellectus agentis & possibilis non est incōnēntēs veritatē
sic cāri sicut dictū est. Si autē nos accipiamus veritatem

Questio. iiii.

Questio. v.

comparando eam ad ea circa que h3 esse tunc omnis veritas est coplexa quonia veritas est circa copositionem vel diuisione r ppter hoc coparando veritate ad ea circa que h3 esse. s. circa copositionem vel diuisione tunc ois veritas est coplexa loquedo de veritate sicut loquimur nec s3 non d3 veritas coplexa qz qdditas veritatis exns realiter apud aiam sit coposita imo sicut dictuz est prius ipsa qdditas veritatis est simplex qualitas r simplex habitus s3 dicit complexa pro tanto qz ex copositione vel diuisione facta ab aia catur talis habitus qui d3 veritas in ipsa aia. **C** Si autē nos accipiamus veritate fm pro prium modū suum ad h3 ois veritas est coplexa quoniaz veritas est adequatio. **N**unc at ita est qz adequatio r in adequatio pueniūt proprie qstitati r qstū aliquid appropinquat qstitati tantū appropinquat adēq̄tioni r in adēq̄tioni r iō cum veritas non sit qsta nec recipiat exsle quonia intellectus: intellectus est imaterialis r nō qst p3 qz si veritas dicat adequatio non est ad similitudinem qstitaris p̄tinne. s3 hoc est ad similitudinem qstitaris discrete quonia veritas catur ex copositione vel diuisione intentionū apud aiam r sic accipiēdo veritatem circa ea circa que h3 esse r accipiēdo veritate fm moduz p̄prium p3 qz ois veritas est complexa. **C** Si vero nos accipiam⁹ cōiter p̄p̄ositioni adēq̄tione tūc cu3 sit quedā adēq̄tione rei ad sua p̄n⁹ cum ēt quedā adēq̄tione p̄formet nos rebus ipsis sicut spēs itelligibiliter tunc non oēs veritas est coplexa nec ois etiā veritas est incomplexa imo quedam erit coplexa r quedā incoplexa r quedā erit in ipō intellectu r quedā non veritas que p̄sistit in adēq̄tione rei ad sua p̄ncipia nihil aliud est q̄s entitas ipsius rei r talis veritatis res ipsa s̄m est cū vnumqd̄q3 sit subiectuz sue proprie entitatis.

Ad rōnes r̄ndendum est rōnes eniz p̄cedunt suis vijs nā ille rationes arguunt de veritate que p̄sistit circa copositionez vel diuisionem intentionū apud animam. r̄c.

Questio Quarta.

Veritur

ad huc de veritate vtruz. s. veritas r scia differat r v. qz non. quonia dicit p̄b̄s in. 10. meth. qz nos sumus per sciam mētura oīum scibilium sicut per sensum mētura oīum sensibilium. s3 si per veritatem quā hēmus de scibilib⁹ sumus mētura scibilium v3 ergo veritas qz sit idē scia. **C** p̄. dicit p̄b̄s in 3o de aia qz scia in actu r scitū in actu sunt idē s3 ipsa veritas est scituz in actu quonia vnuqsq3 pōt scire suam veritate ergo veritas r scia videtur esse idem.

Ad oppositū arguit dicit enim p̄b̄s 2o meth. qz sciarum speculati uaz finis est veritas sed nihil est idē suo fini quonia finis non est de natura ei⁹ cuius est finis g⁹ veritas r scia d̄nt. **ad** allam q̄onem r̄ndent aliqui. ddo qz veritas r scia sunt idem fm s̄m d̄nt tñ fm rationē quoniaz scia dicit fm qz per eam indicamus veritas autē fm qz per ipsam veritate apprehēdimus. **C** Ista ratio nō valet quonia vtruz puenit vtruz. quonia r per veritate iudicamus r apprehēdimus cuius d̄claratio est. **D**e rōne. n. veritatis est qz sit manifestā. vñ v3 est manifestatiū sui ipsius sicut dicit p̄b̄s. cum ergo h3 indicamus de his q̄ cognoscimus r per veritate cognoscimus quonia veruz est manifestatiū ipsius p3 qz per veritate indicamus r apprehēdimus r per sciaz indicamus r apprehēdimus et ideo nō valet talis distinctio. **C** Et ideo aliter est d̄d3. s. qz scia differat a dispositione r opione r intellectu r sapientia quonia scia est habitus de difficult mobilis dispō autē de facili mobilis r ppter hoc differt scietia a dispositione differt et scia ab opinione quonia opinio est habitus aliqui verus aliqui finis sicut dicit in 2o de aia r in fine p̄mi p̄ter. scia autē est habitus semp verus. differt etiā scia ab intellectu quonia intellect⁹ est habitus p̄ncipioz scia vero p̄clusionum. differt etiā a sapia quonia sapientia est per altas cās scietia per infimas causas. nunc at ita est

qz si nos accipiamus sciam p̄prie fm qz est habitus conclusionū semp est verus et fm qz est etiā eoz que sunt sp̄ generata in aia per p̄ncipia tunc dico qz veritas et scia nō sunt idē quonia veritas competit opinioni et intellectui et sapiēte et cū scia non est p̄prie itellec⁹ nec sapiencia nec opinio. et iō veritas et scia sic accepta p̄prie non sunt idē. **C** Si autē nos accipiamus sciam p̄ oī cognitione et que ratur vtrū veritas et scietia sint idem aut differat tunc distingo autē enim scia et veritas d̄nt ita qz scietia sit aliqd aliud qz non est veritas aut scietia et veritas differt ita qz scia sit ad aliqd aliud qd non est ipsa veritas. **S**i autē q̄rat vtruz scia accepta pro oī cognitione differat a veritate ita qz scia est aliqd aliud qz ipsa est veritas dico qz non d̄nt imo illud aliqd qd est et apud itellecuz illd aliqd ē veritas apd itellecuz. **C** Si at querat vtruz scia et veritas d̄ant ita qd scia sit ad aliqd qd ē ad aliqd non cōpetat ipsi veritati. tunc adhuc distingo aut qz ipsa scia sit ad aliqd ad qd non est ipsa veritas et sic scia et veritas nō d̄nt quonia sicut scia d̄r relative ad scibile sic p̄ veritate ipsaz adequat ipis reb⁹ et ipis scibilib⁹ et iō scia non d̄r ad aliqd ad qd non dicat ipsa veritas. **C** Aut si tu q̄ras vtrum scia et veritas d̄ant ita qz scia sit ad aliqd ad qz non ē ipsa veritas eodem quo ē ista scia tunc dico qz scia et veritas d̄nt sic. qm et h3 scia dicat ad aliqd ad qz est ipsa veritas tñ alio ad illud d̄r scia et veritas. quonia scia dicit h3 qz informat aiaz. veritas at fm qz per ipsaz adequat scibili vñ non est eadē ratio formalis veritatis et scietie et sic apparet quomodo scietia et veritas sunt idem et quō non.

Et tūc ad rationes patet solutio. etcetera.

Questio Quinta.

Veritur

utru veritas incomplexa sit difficil ad cognitionē et vñ qz nō. qm illud sine quo nō possum⁹ aliqd cognoscere illd vñ esse facilis ad cognitiones. s3 sine vō incoplexo non possum⁹ aliqd cognoscere g⁹ r̄c. p̄batio qz sine vō incoplexo non possum⁹ aliqd cognoscē **S**i tu cognoscis v3 aut illud v3 est complexuz aut in coplexū si sit incomplexū hō. p̄positū. si complexuz tunc cū veritas complexa non cognoscat nisi p̄ veritates incoplexas. appet qz veritas incoplexa est facilis ad cognoscē dū. **C** p̄. ois virt⁹ p se r directe fert in p̄prium obm g⁹ intellect⁹ per se r directe fert in p̄prium obm qz est qdditas sine entitas rei r non decipit circa ea p se. vñ si aliq virtus decipiat circa p̄prium ob3. hoc est p̄ acc̄s inq̄stū s. organū est male dispositū sic p3 de visu. aliqñ ei indicat visus albū ē nigrū r tunc organū infirmat r non est b̄r dispositū tūc ergo itellec⁹ sit in mālis r non hēat organū cōrale sicut probat 3o de aia appet qz itellec⁹ nec per se nec p̄ acc̄s p̄t errare circa p̄p̄riā quidditate rei siue est cā p̄p̄riā veritate. **N**ā veritas incoplexa nihil aliud est q̄s entitas rei. **S**i ergo aliqd est difficilis qz in ipso p̄t ē error r deceptio r itellec⁹ non p̄t nec per se nec p̄ acc̄s decipi circa virtutē incomplexā sine quidditate v3 qz veritas incomplexa non difficilis ad cognoscēdū. **C** p̄. illd non est difficilis qz facimus qñ uolum⁹ s3 nos itelligim⁹ qñ uolumus cui⁹ p̄b̄o est. dicit ei p̄b̄s in 2o de aia qz nos imaginamur non tñ opinamur qñ uolumus g⁹ si imaginamur qñ uolumus p3 qz itelligim⁹ qñ uolum⁹. **C** Ad op̄m est Arist. in p̄o de aia qz itellec⁹ aut est fantasinata aut nō est sine fantasinate. ita qz itelligere v3 est sine fantasia. cū ergo multe veritates sint incomplexe que fantasinata non h̄nt p3 qz veritas incomplexa est difficilis.

ad istam q̄onem possum⁹ d̄re qz veritas p̄sistit i quadam adēq̄tione ita qz veritas icoplexa ē in q̄dā adēq̄tione rei. ad sua p̄n⁹. **N**ūc at duplex est adēq̄tione rei ad sua p̄n⁹ r in tali adēq̄tione p̄sistit veritas incoplexa que nihil aliud est q̄s entitas rei r ex tali entitate siue qdditate resultat in intellectu spēs siue quedā similitudo ipsius rei que qdē spēs vno d̄r veritas fm qz ipsam spēm p̄formamur ipis reb⁹ tūc dico qz i cognitionē vtriusq3 veritatis incoplexe p̄sistit difficultas. **D**ō autē veritas que est entitas rei sit difficilis ad cognoscēdū hoc

possimus perpendere ex tribus primo ex parte ipsius
adequationis 2° ex pte po^o cognoscētis ipsam veritatē
tertio ex pte cāz quibus deuenimus in cognitionē veri-
tatis. p^o sit ex parte adequatiōis. veritas. n. p̄sistit in qua
dam adequatione rei ad sua p̄n^a s; non pōt res cognosci
seu adeq̄ri suis p̄ncipijs nisi cognoscatur sua p̄n^a. Sicut
n. non pōt aliquis cognoscere diuersitatē seu d̄iam inter
aliqua duo nisi illa duo cognoscat sic nō p̄t aliqs. cognos-
cere adequationē inter rē ⁊ sua p̄n^a nisi p̄n^a cognoscat.
Nunc autē ita est qd difficile est cognoscere p̄n^a rei q̄tū
p̄n^a que sunt diffinitina ipsius rei ⁊ posterⁱ nota sunt.
vñ dicit p̄būs in p̄n^o libri p̄bicoz qd nō h̄ substituit p^o
ad rōnem; diffinitionis s̄m id qd significat illo nomine
notius est p̄n^a etiā difficilia sunt ad cognoscendū. Ois
eniz n̄ra cognitio incipit a sensu s; sensus nō cognoscit nisi
acc̄ta. vñ p̄n^a auri nō cognoscimus per sensum; sed t̄n
aliqua acc̄ta sicut qz multū ponderat ⁊ qd est rubeū. cuz
ergo p̄n^a rei trāscendant cognitionē sensitiaz ⁊ a sensu
incipit n̄ra cognitio p̄z qd p̄n^a rei sunt difficilis. cognitio-
nis t̄n qz posterius nota sunt tū qz trāscēdant cognitionē
sensus a quo incipit n̄ra cognitio. C̄sc̄do ē p̄z illud idē
ex parte po^o cognoscētis veritatē. Intellectus enim sbaz
separataz per se ⁊ directe ferunt in quidditates ipsas ⁊
nullo mō decipiunt. Intellectus autē humanus per se ⁊
directe nō fertur in suū p̄opriū obm sed depēdet ex fan-
tasmata ex qua amiser̄ intellectui aliqua finitas ⁊ p̄pter
h̄ cognitio veritatis difficilis est nobis. C̄d̄ at veritas
sit difficilis ex causis qbus deuenimus in cognitionē ve-
ritatis h̄ p̄z. In re ei sunt multe cāe ⁊ multa sunt in re de
quibus ignorant que illarū sit causa illius rei ⁊ et qz illi^o
rei sunt multe cause. sicut d̄s ⁊ s̄be separe que totaliter ex-
cellunt sensum n̄m ⁊ n̄m intellectū. ⁊ ex h̄is tribus p̄z
qz veritas in cōplexa sit difficilis.

Ad rōnes ad primā cuz in d̄icis illud rē. di-
co qd veritas in cōplete cognoscit̄
faciliter; s; n̄ difficile est eam cognoscere cōplete ⁊ h̄ b̄n
p̄cludunt rōnes que dicte sunt. s. qd veritas difficilis est
vt cognoscat cōplete ⁊ id cum tu d̄icis illud sine quo nō
possimus aliqd cognoscere facilis cognitiois est. v̄z est
si debeat cognosci in cōplete. Si autē debeat cognosci cō-
plete. nō est v̄z. vñ per hoc qd aliqd cognoscat in cō-
plete b̄n pōt per ipm alia cognoscere. C̄t t̄n ad aliud
tu d̄icis intellectus nec per se nec per acc̄s pōt errare d^o
qd per se nō pōt. per acc̄s t̄n bene p̄t s; non h̄eat organuz
qz ei ex veritate m̄ali. s. ex fantasmata depēdeat intellect^o
ex p̄ parte pōt p̄tingere error intellectui p̄p h̄ rē. C̄ad
aliud tu d̄icis intelligimus qñ volumus v̄z est qd postq̄
nos h̄m sp̄s in memoria intelligim^o qñ volumus s; h̄
in cōplete est ⁊ si sit cōplete hoc est per multū tempus ⁊
multā exercitationē. rē.

Questio Sexta.

Veritur v̄rū veritas cōplexa sit dif-
ficilis ⁊ v̄z qd nō qm̄ illud
est magis facilis qd inest alicui per se qd q̄ inest
alicui per acc̄s s; cogitare falsum inest ille
cui per acc̄s ⁊ cogitare verū inest per se s; intellectus
intelligit facilliter falsum ergo facili^o intelligit verū ergo
rē. C̄p̄. dicit p̄būs qd intellectus sp̄ verus est ergo rē.

Ad istam qōnem dico qd veritas cōplexa dif-
ficilis est ⁊ hoc possumus cōprehē-
dere ex trib^o. C̄p̄. primo ex ptes t̄pis in quo acquir̄t co-
gnitio veritatis. C̄sc̄do ex pte corū qui se dederunt co-
gnitioni veritatis. C̄tertio ex pte generatiōis veritatis
in nobis. C̄p̄. duo. n. appet sic qm̄ illud est facilis qd pau-
co t̄pe acquir̄t illud autē est difficilis qd multo t̄pe acqui-
ritur siue qd multo t̄pe sit ⁊ id cū cognitio veritatis ⁊ sc̄ie
multo t̄pe acquir̄t p̄z qd difficilis est ipsa veritas. vñ d̄ic
p̄būs in 2° de aīa s; illos qui dicebāt terrā terra cognosci
qd aīa plus ī moratur ignorātie q̄ veritati. vñ per longū
t̄pus morat̄ ignorantia aīqz pueniatur ad cognitionē ve-
ritatis. C̄sc̄do appet istud ex parte corū qui se d̄derūt
p̄siderationi veritatis. quoniā non sufficit vnus hō ad in-

ueniendū scientias speculatinas s; multi fuerunt. vñ sicut
dicit p̄būs quīz parū inuenit ⁊ illud modicū qd vnus in-
uenit inuenit cū alio qd alius inuenit facit aliqz q̄titatē. vñ
licz illud qd hō p̄ seipm̄ pōt inuenire sit p̄ue q̄titatis t̄n si
iungat̄ cuz alijs que alij inueniunt erit alicuius q̄titatis
⁊ id sicut nos dicerem^o aliquā rē esse difficilē ad quā plu-
res hoīes requirunt sicut ad p̄siderationē ⁊ cognitionem
veritatis requirunt plures hoīes ⁊ sic videmus qd ipsa ve-
ritas est valde difficilis. C̄t et h̄ p̄z ex pte generatiōis
⁊ h̄ causa ex ordine po^o qd ex cōparatione p̄n^o ad con-
clusiones ex ordine potentiarū hoc appet quoniā ex plu-
ribus sensibus sit vna memoria ex plurib^o memorijs sit
vnū experimentū ⁊ ex pluribus experimentis sit vnū v̄e
qd est p̄n^o artis ⁊ sc̄ie sicut qd oē reubarbarū tollit colerā
vel s̄ria s̄ijs curant ⁊ id cuz multa requirant p̄z qd dif-
ficilis est. C̄d̄ et si sit difficilis p̄z ex editione p̄sonuz
de p̄ncipijs bene verū est qd p̄n^o sunt facilis cognitiois
nā sunt sicut ianue in domo ⁊ sicut locus ianue facili^o
cognoscit sic p̄n^o sunt facilis cognitiois ⁊ sicut ea que sunt
in domo sicut difficilis cognitiois sic ⁊ cognitio p̄sonis.
vñ ⁊ cognoscere cōclusionis in p̄ncipijs est cognoscere
in quadam vniuersalitate.

Et tunc ad rōnes ad primā cū d̄icis qd illud est
magis facilis qd in est alicui per se qd q̄
inest alicui per acc̄s verū est si illud directe ferat in eo
qd est per se ⁊ id cum intellect^o non directe ferat in verū
qd depēdet ex fantasmata ex qua p̄t amiser̄i facilitas in-
tellectui. vñ sicut facili^o est deuenire a centro qd centrū in-
nire. sic et difficili^o est cognoscere ⁊ intelligere veritatē qd
deuiare a veritate ⁊ itelligē facilitatē. C̄ad aliū p̄z solū
nā p̄būs intelligit ibidē habitū qui est habit^o p̄n^o. rē.

Questio Septima.

Veritur cū v̄sum sit qd veritas nō
sit facilis v̄z sic veritas sit
nō difficilis ⁊ hoc est q̄rere v̄rū veritas sit im-
possibilis ad cognoscendū. Nā difficilis ē m̄m
inter facilis ⁊ impossibilis. C̄t arguit qd veritas sit ip̄o-
sibilis ad cognoscendū ⁊ hoc sic. s̄be enī separe sit im-
possibiles ad cognoscendū ⁊ rō b̄n^o est quoniā s̄be separe
fantasmata non h̄nt ⁊ et cuz forme sbales non h̄eant fan-
tasmata ⁊ et cū sensus a quib^o incipit nā cognitio non p̄ci-
piūt nec cognoscat sbam rei s; tantū acc̄ta s̄be rei v̄z qd
cognitio veritatis sit impossibilis. C̄p̄. d̄i p^o postq̄ qd nō
credim^o p̄clusionib^o nisi per p̄ncipia que sunt magis ma-
nifesta s; manifesta i natura sunt nobis ignota ergo min^o
nota erūt nobis magis ignota hoc p̄z ex d̄cō p̄bī in 2° h̄z
dicit enī ip̄e qd sic se h̄z intellect^o aīe nostre ad ea que sunt
manifesta in nā sic oculus noctue ad lucem sol. Si ergo
manifestissima in nā sint nobis ignota ⁊ et min^o nota ⁊ si
impossibile sit cognoscere māifestissima nature. p̄z qd im-
possibile est cognoscere min^o manifesta. ergo cognitio ve-
ritatis est impossibilis. C̄p̄. sensibilia sunt in p̄tinuo mor-
tu ⁊ p̄tinua trāsmutatione si ergo sunt in p̄tinua trāsmu-
tatione v̄z qd de sensibilib^o nō possum^o cognoscē veritatē.
Ad oppositum est commētator ⁊ p̄būs.

Ad istā qōnē possum^o d̄e sicut dicit cōmē. qñ est
impossibile ē cognoscere veritatē ⁊ arguit
sic cōmē. si impossibile est cognoscere aliquā veritatē t̄n
desideriū naturale est frustra ⁊ ociosuz. cū g^o incōueniēs
sit d̄e. s. qd sit aliqd ociosum in natura ⁊ hoc seq̄ret si est
impossibile cognoscere veritatē aliqz p̄z qd nō est impossibile
aliquā veritatē cognoscē ⁊ sine dubio ista rō cōmētatoris
bona est ⁊ id ad h̄ qd b̄n videam^o rōnē cōmēti declarādū
est istā. p̄pōnē. s. qd si impossibile esset cognoscere aliqz veri-
tatē qd. s. desideriū naturale est ociosuz ⁊ hoc possum^o p̄p̄e
dere ex trib^o. C̄p̄. primū ex hoc illud est ociosuz sic dicit
p̄būs ⁊ vanū qd non p̄sequit finē. nā sic ip̄e dicit finis est
cui^o ḡra oīa alia fiūt ⁊ id si aliqd non p̄sequit finē illud d̄s
esse ociosum. C̄sc̄m. n. est qd requiritur ad hoc qd aliqd
sit ociosum. s. qd nō p̄sequatur finē debitū. vñ nō p̄secutio
cuiuscūqz finis est causa ociositatis s; non cōsecutio finis
debiti est causa ociositatis. vnde dicitur in secūdo p̄bī.

Questio

q̄ si aſs balneauerit ſe vt ſol eucliffaretur ſi ſol nō encliffaretur nō pōt h̄ dī ſe frustra balneaffe. Mā eucliffatio ſol non fuit nata puenire ex tali balneatione. vnde ⁊ dicit ſibi dem q̄ ſi dicat ſe frustra balneatū deriſionez dicit ⁊ ideo q̄ aliquid ſit ocioſum duo requirunt. ſ. priuatio cōſecutio nis finis ⁊ nō cuiuſcūqz finis ſz finis debiti. **C** Tertium q̄ requirit ad h̄ q̄ aliquid ſit ocioſum eſt q̄ priuatio finis debiti nō ſit reſpectu alicuius nature particularis ſz oportet q̄ ſit reſpectu nē vniuerſalis totius ſpeciei. vnde licet hō natus ſit h̄ere. 5. digitos. ſi tñ ille homo h̄eat. 6. digitos nō ppter h̄ dicitur ocioſum in nā ſz ſi tota ſpēs humana deficeret a. 5. digitis tñ dīe ē ſpecies humana ſiue natura ocioſa. **C** Tūc ad ppoſitūz ſcia eſt finis hoīs q̄ ex prius nātibus acquirere pōt hō ⁊ ideo ſicut prius viſus eſt omnis hō naturaliter deſiderat ſciam nō. n. deſideratur naturaliter niſi finis debitus ⁊ ideo cū hō naturaliter deſiderat ſciam tanq̄ ſuū debitū finē ſi i poſſibile eſſet hoīs cognoscere veritatē. tūc nullus hō cognoceret veritates ⁊ tūc cū vniūquodqz dicit ocioſum eſſe q̄ non ſequitur finem debitū. ſz priuac̄ ſuo fine debito ⁊ h̄ in tota natura illius ſpeciei ſeqtur ſi i poſſibile eēt cognoscere veritatē aliq̄ deſiderū naturale eſſet ocioſuz ⁊ ideo h̄ arguit cōmentator ſicut viſus eſt. **C** Sine dubio rō cōmentatoris bona eſt tñ poſſumus dare aliam rōnem que v̄ bona ⁊ eſt talis poſſibile enī dicit aliquid ex hoc q̄ aliquid habet potentia paſſiuaz ad hoc q̄ fiat aliquid ſicut lignū dicitur eſſe impotentia ad lectulum q̄ h̄et potentiam paſſiuā ad recipiendam formaz lectuli ergo multo magis dī aliquid eſſe poſſibile ⁊ participare rōnē poſſibilitatis q̄ nō tñ habet potentia paſſiuam ſed eēt potentia actiuā ad h̄ q̄ fiat ſicut ſi lignū haberet in ſe potētiā feminā lectuli magis dīetur omne ipotentia ad formā lectuli q̄ ſi tñ haberet potētiā paſſiuam ⁊ ideo cū in aīa mā non tñ ſit potentia paſſiuā. ſed etiā actiuā ſicut dicit pb̄s in 3°. de aīa in anima eſt intellectus poſſibilis cuius eſt oīa fieri ⁊ intellectus agēs cuius eſt oīa facere ⁊ intellectus agēs cuius oīa facere ergo ſi aīa nō tñ h̄z potentia paſſiuam ad ſciam ſed eēt actiuam vt intellectū agentē apparet q̄ magis dī aīa eſſe in potentia ad ſciam ergo ſcia nō eſt non poſſibilis.

Ad rōnes rōndendū eſt. Ad primā dico q̄ rō in tribus deficit. deficit in h̄. ſ. qm̄ dato q̄ nō poſſemus cognoscere ſciam ad h̄ non ſequitur quin poſſemus cognoscere aliquā veritatē. Mā h̄ poſſemus cognoscere acc̄ia. ſ. dato. ſ. q̄ nō cognoscereim⁹ ſbaz bene. n. v̄z eſt q̄ ſi nō poſſemus cognoscere ſbaz aliquo modo nec cōplete nec incōplete non poſſem⁹ cognoscere acc̄ia ſed in cognoscendo acc̄ia aliquo mō cognoscimus ipſam ſbam in vniuerſali q̄ non pōt intelligere acc̄is ipſe intellectus niſi intelligat ſbam. **C** Deficit eēt ratio in alio ſ. in hoc q̄ dicit q̄ per v̄lem ſenſuz poſſimus cognoscere ſbam rei iſtud. n. eſt ſbm ſenſus enī cōis vel cogitativa pōt ſbaz rei cognoscere vñ indiuidua ipſoz p̄dicamentoz dupliciter p̄nt p̄ſiderari aut in ſe ⁊ abſente ⁊ ſic ip̄a indiuidua ſic p̄ſiderata cōprehendere per ſe non p̄t alias ſenſus nec cōis. nec cogitativa niſi inueſt ipſo intellectu. Sed ſi p̄ſideremus ipſa non in ſe ſz ſm q̄ prim⁹ vel ei aliquaz actionum tūc ſenſus eēt v̄torū p̄nt hui⁹ cognoscere ſicut omis cognoscit agnū ſub iſta intēione qua eſt filius ei⁹ ⁊ lupuz cognoscit inq̄tū inimicabilē ⁊ iō ſenſus qui ituat per intellectuz ſiue ſit ſenſus cōis ſiue cogitativa p̄nt hoc indiuidua per ſe cōprehendere p̄z q̄ ſba nō h̄t cognoscit per ſenſum deficit eēt rō in hoc q̄ dicit q̄ ſbe ſeparate nō p̄nt intelligi q̄ non h̄nt fantaſmata dico q̄ hoc non valet q̄ ad hoc vt aliquid dicat nō poſſe intelligi non ſufficit q̄ non h̄eat fantaſmata. Sed ad hoc ōz q̄ non h̄eat aliquid proportionale alicui habēti fantaſmata ſiue fantaſma per q̄ poſſit intelligi ſicut ſbe ſeparate dīr nō poſſe intelligi q̄ non h̄nt fantaſmata ⁊ eēt q̄ non h̄nt aliqd proportionale eis per q̄ poſſit intelligi. Iſte enīz ſbe materiales que h̄nt fantaſmata non h̄nt p̄portionem cū ſubſtantijs ſepatis. ⁊ ideo per fantaſma ſbaz materialiu⁹ non p̄nt ſbe ſeparate intelligi. Cū ſi aliquid non h̄eat fantaſma non potes arguere

Octava

ergo non pōt intelligere illud intellectus q̄ eēt dato q̄ non h̄eat fantaſma ſi tñ h̄z aliquid p̄portionale ei q̄ h̄et fantaſma h̄t poterit per ip̄m intelligi ſicut p̄z de actu intelligē di. Mā ⁊ licet actus intelligendi non h̄eat fantaſma q̄ tñ obim ipſius intellect⁹ q̄ h̄z fantaſma p̄portionale eſt ei p̄ h̄ intellectus per obim eius p̄t intelligere actū intelligendi ſz fantaſma non h̄eat ⁊ ideo ſi p̄cederet q̄ ſbe materiales non h̄erent fantaſmata q̄ tñ p̄prietates ⁊ acc̄ia ipſaruz ſubſtantiarū mālium h̄nt fantaſmata p̄portionalia ſunt ipſis ſubſtantijs mālib⁹ ⁊ p̄ hoc ſbe materiales poterūt intelligi per ip̄a acc̄ia ⁊ per ipſas p̄prietates. nā non tñ excellunt ſbe māles ſuas p̄prietates ⁊ acc̄ia ſua q̄tū excellunt ſbe ſeparate ſbas materiales ⁊ ideo p̄z quomō peccat rō tribus modis. **C** Ad aliud dōz q̄ ſi nos p̄cederemus a prioribus verū eſt q̄ non poſſem⁹ cognoscere poſteriora cum poſteriora ſint nobis in manifeſta ſz q̄ nos incipimus a poſteriori ⁊ poſteriora h̄t cognoscimus ſaltem incōplete abſqz h̄ q̄ cognoscamus manifeſtiſſima in nā ppter h̄ ⁊ c. Cū ſi cognoscendo poſteriora non poſſem⁹ aliquo mō cognoscere priorē nullo modo poſſemus cognoscere poſteriora. **C** Ad aliud tu arguis ſenſibilia ſunt trāſmutabilia dico q̄ iſtorū ſenſibilia non eſt ſcia ſm q̄ particularia ſunt. nec ſm q̄ ſunt in p̄^o motu. ſed ipſorū v̄lum eſt ſcientia. ⁊ c.

Forſan autem ⁊ difficultate duobus modis exiſtente non in rebus ſed in nobis eſt eius cauſa. ⁊ c. Tex. i.

Questio Octava.

Veritur

q̄ vtrū difficultas in cognitione veritatis ſit ex parte. nā vel ex parte rerū ⁊ v̄ q̄ non ſit ex parte nā ſz ex parte rerū qm̄ ſi ex pte n̄a eſſet difficultas

tunc illa que magis eſſet ſepata a mā eſſet magis cognoscibilia. ſed h̄ eſt falſuz qm̄ deus maxime ſepatus eſt ⁊ tñ in nullo p̄t intelligi quoniā deus eſt infinitus infinitū. ar eſt q̄ per ſe eſt ignotū ſicut dicit primo p̄bi⁹. ergo ⁊ c. **C** Ad idēz arguit ſic illud q̄ in e alicui per ſe in eſt ei v̄r ⁊ ideo cū materia de ſe ſit ipeditiua cognitionis ſicut dicit cōmentator 2°. huius apparet q̄ res māles non erūt faciles ad cognoscēdū ⁊ ſic cū res māles h̄ant in ſe primū impeditiū cognitionis v̄ q̄ res materiales q̄tuz de ſe eſt erunt difficiles ⁊ ſic difficultas ſumit ex parte rerū ⁊ non ex pte nā tñ. **C** 3°. ſi difficultas ſumit ex parte n̄a tunc trāſmutabilia eēt nobis magis nota ⁊ h̄ falſum quia metaphiſica ſunt nobis magis nota q̄ naturalia cuz ſunt abstracta a motu ⁊ a meth. ergo ⁊ c.

In oppositum eſt pb̄s qui dicit q̄ difficultas non eſt in rebus ſed in nobis vnde ſicut ſe h̄z intellect⁹ n̄ ad ea que ſunt manifeſtiſſima in nā. ſicut oculus noctue ad lucē ſolis g^o ⁊ c.

Ad iſtam queſtionē eſt intelligēdū q̄ obmittē dū eſt illud q̄ eſt per acc̄is ⁊ accipiendum eſt illud q̄ eſt per ſe. Nūc autem ita eſt q̄ ſi nos videmus quomō ſumitur facilitas ⁊ difficultas ex parte rerū ⁊ ex parte intellectus ſatis patebit vtrum difficultas ſumatur ex parte noſtra. difficultas enim ſumitur ex parte materie que eſt in rebus quoniā materia eſt impeditiua cognitionis ⁊ q̄ materia eſt impeditiua cognitionis p̄pate in rebus habētib⁹ materia difficultas ſumitur ex parte materialitatis. Ex alio etiā ſumit difficultas ex h̄. ſ. q̄ res ipſe habentes materia non intelligūt ſicut ſunt res enī materiales ſunt intelligibiles in potentia ⁊ in actu ſz ſunt intelligibiles in actu per actionem intellectus agentis. vnde nō intelligunt res materiales ſm eſſe actuale q̄ habent ſed ſūt intelligibiles in actu per actionem intellectus agentis. vnde dicit cōmentator in ſecūdo hui⁹ q̄ quedam ſunt forme que ſunt intelligibiles in actu ſicut forme ſeparate ⁊ nō ſunt intelligibiles in actu per actiones intellect⁹ agentis patet ergo q̄ difficultas ſumitur ex parte rerū tñ ex ratione materialitatis tñ ex hoc q̄ non intelligūt ſicut ſunt ⁊ q̄ ex parte materie p̄z q̄

sumitur difficultas quæstus materia est illud per quod res potest esse et non esse et ideo per materiam res minus sunt et per rationem res per materiam minus vere sunt. et si minus vere sunt per materiam sunt minus cognoscibiles ergo. **¶** C. Nunc videndum est quod se habeat intellectus noster. Intellectus noster videtur et est intellectus. et est verum. Cuius intellectus in quantum intellectus habet proportionem cum substantiis separatis quia in malis est sicut ipse se habeat separate. Intellectus autem in quantum verum proportionem habet cum substantiis materialibus. quia intellectus verum verum videtur dependet ex fantasmatibus que est virtus malis et dependet etiam ex fantasmatibus. Cuius dicit philosophus in 3° de anima quod simul ovis fantasmatibus speculari et sic patet quod intellectus habet proportionem cum substantiis separatis et cum substantiis materialibus. Nunc autem ita est quod si nos volumus arguere magnitudinem operis et difficultatem non debemus arguere difficultatem operis ex magnitudine operis sed ex proportione virtutis ad opus quoniam bene posset esse virtus ita fortis quod non esset tale opus difficile et tamen illud opus esset valde magnus. Sicut licet opus esset valde parvum posset esse virtus ita parva quod illud opus esset difficile valde et ideo debemus arguere difficultatem rei summo operis ex proportione virtutis ad opus et non ex magnitudine operis et ideo cum intellectus verum magis proportionem rebus materialibus quam in malis. magis cognoscet intellectus verum et facilius res materiales quam immateriales et sic res materiales sunt minus cognoscibiles quam res immateriales sequitur quod intellectus verum magis cognoscet minus intelligibilia quam magis intelligibilia et ideo patet quod difficultas non est in rebus sicut bene dicit philosophus sed in nobis. quoniam si difficultas sumatur ex parte reorum tunc magis intelligibilia essent a nobis facilius cognitionis quam alia minus intelligibilia et hoc non est verum sicut dictum est.

Ad rationes

ad primam dicitur est. tu enim dicitur infinitum est ignotum. verum est infinitum secundum magnitudinem sed illud quod est infinitum secundum virtutem et potentiam tale infinitum non est ignotum secundum se imo manifestum. **¶** Ad aliud tu dicitur. si difficultas sumeretur ex parte nostra sequeretur quod transmutata essent nobis magis manifesta siue nota dicitur quod verum est: si transmutata esset per se causa quod aliquid sit nobis magis notum nunc autem non est ita imo transmutata ipsa est causa per accidens quod sit nobis aliquid notum: sed habere fantasia est causa per se quod aliquid sit nobis notum ergo. **¶** Ad aliud tu dicitur materia est impedimento cognitionis sine dubio non debemus intelligere quod materia quælibet sit causa siue impedimento cognitionis imo est aliqua materia que est principium cognitionis sicut appetit nam in definitione rei habentis materiam ponitur ipsa materia cum tamen ipsa definitio rei habentis materiam detur ut causa cognitionis sed pro tanto dicitur materia impedimento cognitionis quia res habentes materiam sunt de se minus intelligibiles ratione materie etc.

Sicut enim noctivagorum oculi ad lucem dei se se habent: sic et anime nostre intellectus ad ea que sunt omnium nature manifestissima. **Textus. i.**

Questio nona.

Unum visum

fit de veritate nunc videtur dicitur est de alio quod dicitur philosophus in littera quod ita se habet intellectus anime nostre ad deum et ad substantias separatas sicut se habet oculus noctivagorum ad lucem solis. et ideo queritur si virtus intellectus humanus coniunctus corpori possit deum et substantias separatas intelligere et quod fuerit diversi modi dicendi. de hoc non fuit unus modus dicitur Alexandri et sequentium est. Alius autem fuit Alipharabii et alius fuit philosophus. propter hoc querendum est primo de modo per quem unumquodque istarum devenit in dissolutionem habentem quoniam primo querendum est de modo alexandri. dicit enim alexander quod intellectus verum est generalis et corruptibilis et quod est virtus malis et tamen potest intelligere substantias separatas. nec est mirabile sicut dicit alexander quod sic malis et quod possit intelligere substantias separatas: quoniam forme eorum sunt materiales et tamen ex complexione eorum mutabiles forme potest resultare et educi. Sicut non est inconueniens quod ex complexione eorum resultat talis forma sicut intellectus qui possit substantias separatas intelligere et quod Alexander vidit quod non poterat bene sustinere

positionem suam propter hoc ad inuenit alium modum quem posuit in tractatu suo de intellectu quod ipse fecit et est sua potest talis. scilicet quod intellectus nec est virtus nec est corpus sed est preparatio quod dicitur in homine que inest homini ex necessitate et tunc dicitur Alexander quod illa preparatio nascitur imperfecta et perficitur magis et magis et corroboratur in tunc et est perficitur illa preparatio quod potest intelligere substantias separatas et ponit exemplum alexander in tractatu suo. Sicut homo nascitur habens imperfectam potentiam graduum in illa potentia magis et magis perficitur in homine et tunc perficitur illa potentia graduum in homine quod homo potest perficere gradum. Sic dicebat dicitur alexander de intellectu.

Et ideo querendum est de intellectu. scilicet dato quod intellectus esset malis virtus potest substantias separatas intelligere et verum sic quoniam dicit philosophus in 2° de anima quod sensus est susceptivus specierum sine materia si ergo sensus qui est potentia malis potest apprehendere speciem in materiali. tunc videtur quod dato quod intellectus esset malis adhuc bene posset intelligere substantias immateriales. **¶** S. magis verum male pati ab in materiali. quam materiale agere in male. verum maius est agere in male in immateriale quam materiale pati ab in materiali cum ergo male possit agere in immateriale ut probabo videtur quod materiale potest pati ab in materiali. **¶** Probatio quod male potest agere in immateriale. quam fantasia est male et tamen fantasia bene agere in intellectu qui est immaterialis. sed aliam naturam positionem: igitur ut videtur magis poterit male pati ab in materiali. ergo cum intelligere sit quoddam pati videtur quod intellectus potest pati a substantiis separatis et sic per rationem poterit eas intelligere. **¶** S. metaphisica abstracta a materia sensibili non a materia intelligibili et tamen imaginatio potest mathematica comprehendere. cum ergo sicut videtur dicitur commentator in omnibus aliis a potest sit aliquid loco in materia et hoc dicitur in commento de causis quod omnes substantie separata a potest habent suam virtutem. ergo videtur quod dato quod intellectus sit materialis videtur quod possit substantias separatas intelligere. **¶** Sine dicitur verum est quod Alexander. posuit quod intellectus malis posset substantias separatas intelligere et contra hoc arguit commentator: duabus rationibus et si declinemus eas satis erit. **¶** Prima ratio Averrois est quod fundamenta omnium sapientium sunt quod intelligibile in actu et intellectus in actu sunt idem. siue unum. Si ergo intellectus materialis intelligit substantias separatas sicut tu potes tunc se habeat separate unum et in intellectu et esset eadem et tunc sequeretur quod male esset in malis: et cum materiale sit corruptibile et immateriale sit incorruptibile sequeretur quod corruptibile fieret incorruptibile et hoc est falsum ergo etc. nec potes dicitur quod commentator: dicit quod intellectus malis intelligat substantias separatas sine inuolutione virtutis quoniam aut fieret inuolutio in recipiente aut in recepto aut in vitro quod homo in recipiente et in recepto: aut in neutro illoque fieret inuolutio. Si tu dicas quod in neutro illoque fiat inuolutio nec in recipiente nec in recepto pro tunc non plus intelliget intellectus nunc quam prius nec potest fieri inuolutio in recepto sicut in substantia separata quod tamen substantia separata in transmutabilis est et non potest in ea fieri inuolutio nec potest fieri inuolutio in vitro quod quoniam iam fieret inuolutio in substantia separata et ideo ovis quod in intellectu fiat inuolutio non potest aut fieri in ipso intellectu alia inuolutio quam quod intellectus malis fiat in malis et corporale fiat in corporale non. ista inuolutio est aliquid aliud. nisi quod de nono virtus malis sit unum actu cum substantia intellectuali. **¶** Sine dubio in ratione commentatoris est unum dubium. scilicet quod intellectuale in actu et intellectus in actu sunt unum. quoniam si una substantia separata intelligat alias substantias separatas non oportet quod una sit alia et propter hoc videtur esse dubium de verbo philosophus. et sine dubio cum dicitur quod intellectuale in actu et intellectus sunt unum intelligitur ita quod ipse intellectus et intelligibile in actu sunt unum sicut materia et forma et hoc sufficit ad intentionem Averrois. **¶** Et adhuc declarandum est cipiendum dictum commentatoris. dicit enim commentator quod quoniam aliquid duo sunt in aliquo 3°. illud quod est formalis est forma alterius sicut si lux et color sicut in dyafano sicut in 3° cum lux sit formalior quam color tunc lux erit quod forma coloris nunc autem ita est quod si intellectus intelligeret substantias separatas tunc intellectus esset in anima et in ipsa substantia separata et ideo cum ipsa substantia separata sit formalior: quam ipse intellectus ipsa substantia separata esset idem quod

Questio.

Decima

forma ipsius intellectus. tunc ex ipso intellectu et ex ipsa substantia separata fieret unum sicut ex materia et forma et cum forma debeat habere proportionem inter se oporteret quod si intellectus malis intelligeret substantias separatas quod fieret in malis: et tunc male fieret in male et incorruptibile fieret incorruptibile: et ideo optima est ratio prementata. Sed non valet illud quod si intellectus intelligeret substantias separatas quod substantia separata esset in ipso intellectu sine dubio si intelligere intelligit substantias separatas intellectu esse per se ipsum suam et situm et circa ipsas species esse in primo intellectu et sequeretur idem quod prius cum absente prementata. pcederet modum primam: et quia Alex. ut prementata. narrat vacillavit in oppone sua et dixit quod intellectus qui est in nobis intellectus substantias separatas non est intellectus in malis quia talis intellectus corrumpitur per corruptionem animae. sed talis intellectus est intellectus abstractus quem philosophus vocat adeptum et propter hoc secundum hoc arguit prementator. scilicet quod si intelligit per ipsum intellectum adeptum: intellectus agentis vel est alium intellectum abstractum: tunc erit dubium de continuatione istius intellectus nobiscum quod si continuationem assignare non poterit: et ideo non ponitur in nobis nisi virtutem materiale.

Et tunc ad rationes respondendum est: tu dices sensus est susceptivus specie et cetera. Dico quod non dicitur sensus esse susceptivus speciei sine materia: quia non recipiat materiam. immo spiritus ipsas recipit sensus in organo et cum conditionibus malibus. Et pro tanto dicitur sensus esse susceptivus speciei sine materia: quia non recipit spiritum sub illo esse quod habet in materia extra. Et tunc ad rationem secundam est respondendum quod in tribus deficit. deficit enim illa ratio primo in hoc quod dicitur materia le agere in male sicut fantasma agere in ipso intellectu. nam ipsum fantasma non agit in ipso intellectu in virtute proprie: sed in virtute intellectus agentis et ideo intellectus agens dicitur magis agere quam ipsum fantasma. Deficit et ista ratio in alio quod dicitur quod intelligere est pati tamen sine dubio sed intelligere sit passio quedam tamen admiscetur ei iste actus qui est iudicare qui reducit ad actum. Deficit et ratio in eo quod dicitur quod intelligere est passio malis. Intelligere est non est passio malis et si sit passio non est passio malis: sed in malis: sed si virtus malis pateret ab in malis talis passio malis esset quia quod recipit ab aliquo recipere per modum recipientis cum igitur intelligere non sit passio malis et si pateret male ab in materia talis passio non esset intelligere. Ad aliud tu dices methaphisica et cetera. dico quod quod dicitur quod materia non abstrahit a materia intelligibili melius esset quod diceretur quod materia non abstrahit a materia imaginabili. materia est et si abstrahat a materia quali. scilicet a calido et frigido non tamen abstrahit a continuo nec a quanto et ideo cum continuo sit imaginabile et ipsam quantum et non abstrahit a materia imaginabili quia non abstrahit a quanto et continuo que sunt imaginabilia propter hoc melius esset diceretur quod materia abstrahunt a materia quali sine sensibili et non abstrahunt a materia imaginabili: et ideo est sube separe nisi habeant materiam imaginabilem. non oportet quod intellectus dato quod esset malis quod posset substantias separatas intelligere sed virtus malis que est imaginatio mathematica possit apprehendere propter rationem que dicta est. Nam sicut sensus apprehendit materia sicut imaginatio apprehendit mathematicam que cum visum sit quod si intellectus non esset generalis et malis sicut posuit Alex. quod non possit substantias separatas intelligere. Nunc querendum est de alia via.

Questio decima.

Veritur ergo dato quod intellectus videtur esse preparatio quedam sicut ipse posuit Alex. posuit. Utrum per talem preparationem possimus intelligere substantias separatas et videtur sic quod videmus quod aliqua virtus corporalis sicut virtus patris que est in semine potest disponere ipsum masculinum: et dispositio mater sue virtus seminis videtur sufficere ad hoc ut ipsum masculinum sic disponere ad hoc ut ipsum recipiat ab extrinseco animam intellectivam que excellentie videtur totam naturam materiam corporalem. Si igitur virtus corporalis dignetur virtus corporalis spiritus esse dispositio ad receptionem forme excellentis naturam materiam sicut ipsius anime intellective videtur quod dato quod intellectus esset preparatio malis quod per talem preparationem possimus

intelligere substantias separatas. Cuiusmodi idem videtur sic. inferiorum suprema attingunt infima superiorum: sed inter omnes virtutes males imaginatio est superior. ergo attingit infima intelligentiam. ergo ut videtur quod dato quod intellectus esset quedam preparatio malis sic posuit Alex. quod per ipsum possimus intelligere substantias separatas.

Ad oppositum arguit illa preparatio est quedam privatio. nam illud dicitur esse preparatum ad aliquid quod non habet illud aptum natum tamen est habere. ergo cum per privationem non possimus tangere substantias separatas videtur quod per illam preparationem non possimus substantias separatas intelligere.

Ad istam rationem est intelligendum. quod sic videtur fuit prius Alex. credidit quod cum homo sit generalis quod in homine non esset aliqua virtus in malis et propter hoc posuit Alex. sicut visum est prius quod intellectus esset virtus malis et generalis: et dicebat quod intellectus in nativitate hominis erat imperfectus et perficiebatur secundum quod magis et magis perficiebatur homo. et proponebat ex modo de virtute gressiva in homine et quia Alex. vidit quod non poterat bene sustinere potentiam istam propter hoc dicit quod intellectus erat preparatio quedam in nobis et dicebat quod ista preparatio imperfecta est et perficiebatur secundum quod abstrahit res ipsas et hoc quod magis et magis abstrahit. secundum hoc perficitur magis in preparatio et tunc dicebat Alex. quod in preparatio totum abstrahit tunc potest intelligere substantias separatas. Contra istum modum ponendi arguit prementator. d. quod dato quod intellectus esset preparatio et dato quod in preparatio esset perfecta in hoc quod totum abstrahit non tamen sequitur quod intelligat tunc substantias separatas quia et hoc res ipsas intelligeret quando in preparatio totum abstrahit non sequitur tamen. ergo res in males intelligitur. sed res males que sunt sibi proportionabiles. Sicut non sequitur si homo habens virtutem gressivam perfectam quod possit gradi sicut anis: sed modo gradiendi sibi competenti: sic non sequitur dicitur prementata. quod si in preparatio totum abstrahit et potest intelligere res males. ergo in males potest intelligere: si bene sequitur quod possit intelligere res sibi proportionabiles sicut males. Cuiusmodi si volumus adducere novam rationem ad ostendum quod si intellectus esset preparatio quod non possimus per ipsum substantias separatas intelligere quia cum illa preparatio sit privatio quedam super istam preparationem intelligemus substantias separatas oporteret quod in preparatio mitteret virtuti in mali aut virtuti in mali. sed neutro istorum modorum est possibile non. non possimus per istam preparationem intelligere substantias separatas secundum quod mittit virtuti mali cuius preparatio est quod virtus malis tria habet: habet enim quod cognoscat per receptionem hoc est quod cognoscat ut hic et nunc. 3° quod hoc virtus malis est quod nulla virtus malis est supra se converfiva. nunc autem igitur est quod virtus malis non potest cognoscere substantias separatas secundum quod cognoscat per receptionem: quia si cognosceret substantias separatas ipsa virtus malis hoc esset per receptionem spiritus substantias separatas: sed sic non: quia quicquid recipit in aliquo recipit in eo per modum rei recipientis et non per modum rei recepte. Ille spiritus substantias separatas si recipientem in virtute mali et essent et haberent esse malum sed per tales species males non potest virtus malis cognoscere substantias separatas et vides. Cuiusmodi ipsa est virtus malis in quantum cognoscat hoc et nunc non potest cognoscere substantias separatas cum sube separe non si sit haberent virtus vero malis vero cognoscat et haberent et non potest aliter cognoscere. per quod virtus malis non potest cognoscere substantias separatas. Cuiusmodi est virtus malis non possit cognoscere substantias separatas: hoc appetit quod tunc ipsa esset supra se virtus. quod est contra philosophum qui dicit quod nulla virtus malis supra se converterfiva est: quod autem hoc sequeretur videtur. Nam si virtus malis cognosceret substantias separatas oporteret quod esset aliqua unio illius virtutis malis ad ipsas substantias separatas. hoc autem unio triplex potest intelligi. Uno modo potest intelligi in unio quod sic per spiritus imperfectas: alio modo quod sit per spiritus abstractas. et 3° modo per unio nem sube. primus modus improbat per ea que dicta sunt. Nam ut videtur est ille spiritus malis recipientem et ideo non ducerent incognitionem sube in malis. secundus modus est impossibile quia ab abstracto non fit abstractio. tertius modus videtur

superfletenus probabilitatem p̄tinere q̄ sumeretur per suā subam illa s̄ba separata illi virtuti māli non ē p̄iuncta. ⁊ tūc si illa virt^{us} mālis eā cognosceret cēt supra se p̄uerfua tūc s̄m istū modū dicendi in suba virtutis mālis esset s̄ba intelligibile ⁊ hoc ē q̄ p̄ponebat declarandū.

Ad ratiōes dōm est. ad primā de aia intel-
lectua dico q̄ non est s̄se q̄ in-
ducebat p̄ s̄m. nō enī ē p̄tra rōnem rei mālis q̄ p̄ficiē-
batur p̄ s̄bam separata q̄ ad eē ita q̄ in eēndo tenet incli-
natio rei mālis ad subam sp̄s̄ialem sed est p̄tra rōnez rei
mālis q̄ incognoscendo timet inclinatio ei^{us} ad subaz spi-
ritualem ⁊ rō ē q̄ suba sp̄s̄ialis in eēndo h̄z eē distinctum
ab alijs ⁊ ita magis limitat sed in cognoscēdo h̄z eē quo-
dāmō indistinctum quia ex hoc q̄ cognoscit a^u ailia se
alijs. ⁊ ideo s̄m istā viā incognoscendo in material^{is} v̄z eē
m̄in^{us} limitata q̄ q̄^m ad eē. ⁊ iō cū res corpales maxime
h̄eant eē limitatū ē p̄tra rōnem ei^{us}. s̄. rei corpalis ⁊ p̄ se
quens cuiusq̄ virtutis organice q̄ aliqd̄ vniat ad cogni-
tionem sp̄s̄ialium vt cognoscat ea. nō est tūc p̄tra rōnez ei^{us}
vt vniat ad eē sp̄s̄ialium vt fiat vniū. s̄. vniū s̄m subaz ex re
sp̄s̄iali ⁊ corpali que s̄t idē eē vniū que. **Ad 2^m** dōm
q̄ illud contingere nō ē s̄m cognitōem: sed ē s̄m maio-
rem app̄roximatiōē in ordie vniuersi: ⁊ ita erat ibi fallā
equocatiōis ⁊ c.

Questio Undecima.

Veritur vix pō impediocli. habeat
q̄ veritatem: posuit enī emp̄.
q̄ intells n̄ per intellectū istaz q̄dditatū pōt
intelligere subas separatas: ⁊ v̄z q̄ sic: qm̄ ma-
gis p̄tingit suba corpales cū suba separata q̄ accis cū s̄ba
sed p̄ ip̄m accis possum^{us} intelligere ⁊ cognoscē s̄bas ⁊ qd
quid est sicut dicit p̄hs in probemio libri de aia q̄ acci-
dentia magnā p̄tē conferunt ad cognoscēdū quidd̄ ē. er-
go vt v̄z magis possum^{us} cognoscere ⁊ intelligere subas
separatas p̄ ip̄as s̄bas materiales cū magis p̄ueniant in
se q̄ accis cū suba. **Ad 3^m** celū se h̄z vt materia motor: at
vt forma. sed celū cognoscim^{us} in virtutib^{us} materialibus
⁊ materia nō cognoscit nisi p̄ analogiā ad formā g^o ⁊ c.

Ad istam qōnez ē intelligēdū q̄ emp̄. accipie-
bat tres p̄pōnes ⁊ ex istis tribus p̄po-
sitionib^{us} concludebat tres p̄clones: ⁊ ex illis tribus con-
clusionib^{us} p̄cludebat intentū suū: accipiebat enī emp̄. v̄nā
p̄pōnem q̄ talis ē. s̄. q̄ oē s̄m h̄z q̄dditatē intells h̄z p̄pō-
nis ē: qm̄ oēs res materiales h̄nt q̄dditatē. **Ad istam** s̄m ap-
pellat emp̄. rē materialē. res. n. material^{is} p̄ suā p̄pōz nō
ē sua q̄dditas s̄z h̄nt q̄dditatē: ⁊ p̄ h̄ dicit emp̄. q̄ omne
s̄m h̄z q̄dditatē. **Ad 2^m** p̄pō q̄ accipiebat est ista q̄ intells
speculatiu^{us} h̄z q̄dditatē: ⁊ intellect^{us} h̄z p̄pōnis ē. s̄. q̄ ea
que intellectu speculatiu^o intelligūt hanc q̄dditatē. **Ad 3^m**
p̄. q̄ accipiebat est i^a. s̄. q̄ itells pōt ab oī h̄ntē q̄dditatez
abstrahere q̄dditatē: vt si h̄ō diffinat p̄ al. ⁊ at s̄t habēz
q̄dditatē adhuc pōt intellect^{us} abstrahē q̄dditatē alis. ⁊ sp̄
quouiqz deueniat ad q̄dditatē nō habētē q̄dditatē. **Ad Et**
his trib^{us} arguebat sic aut intellect^{us} deueniet ad quiddi-
tatē ip̄am q̄dditatem q̄ ē p̄tra sup̄pōnē. s̄. q̄ ab oī habētē
q̄dditatē intellect^{us} pōt abstrahē q̄dditatē. aut erit p̄cede-
re in infinitū. In infinitū aut p̄cedere nō ē possibile cuz enī
intellect^{us} n̄ sit abstrahere q̄dditatē ab oī q̄dditate si eēt
p̄cedere in infinitū nunq̄ terminaret^{ur} app̄euit^{ur} naturalis:
nec ē dicē q̄ resolutio intellect^{us} stet ad nihil vel ad aliqd̄
q̄ nō sit q̄dditas nec h̄eat q̄dditatē. ⁊ sic p̄cludebat intentū
suū: dicebat enī q̄ intellect^{us} intelligēdo deueniet ad ali-
quā q̄dditatē nō h̄ntē q̄dditatem ⁊ tūc cū q̄dditas sube se-
parate nō sit h̄ntē q̄dditatem tūc intellect^{us} n̄ poterit in-
telligere subas separatas. **Ad Cōtra** istud arguit p̄mentator
d. emp̄. ponit intelligere. d. aut enī intelligebat q̄ p̄ h̄ō
nō n̄ intellect^{us} intelligebat q̄dditatē non habentē quiddi-
tatē q̄ possit p̄ hoc intelligere q̄dditatez sube separe non
h̄ntē q̄dditatē ⁊ tūc sine dubio dicit p̄men. q̄ si quiddi-
tate non habētē q̄dditatē diceret vniuoce de hac quiddi-
tate non habētē q̄dditatē ⁊ de q̄dditate sube separate nō
habētē q̄dditatez ⁊ tunc dicit p̄men. qd̄ b̄n p̄cederet rō

emp̄. sed q̄ nō est ita ideo ⁊ c. **Ad** itelligat emp̄. q̄
sicut intellectus n̄ natus est intelligere q̄dditatem nō ha-
bentē q̄ ita natus esset intelligere quidditatem sube sepa-
rate nō h̄ntē q̄dditatez: dicit p̄men. q̄ si ita intelligeret
tūc nō posset reddere eam q̄re q̄h̄qz intelligēt: ⁊ q̄h̄z nō.
Et tunc ad rōnez dōm est: qd̄ talis modus ar-
guēdi non valet qm̄ enim d̄z h̄ magis cō-
uenit cū isto q̄ illud cū illo. ergo magis intelligēt p̄ illō
non valet: non enim valet q̄ sit reale magis p̄uenit cū re-
ali q̄ intētionale cū reali qd̄ p̄ hoc intelligat quodcūqz
reale per qd̄z reale sicut homo per lapidē nisi illud rea-
le natum sit intelligi per illud reale ⁊ similiter est ex p̄te
ista directe. **Ad aliū** p̄z s̄elo ⁊ c. **Ad 1°** Duodecim.

Veritur adhuc de pōne alfarabij.
q̄ intellectus noster per h̄ q̄ per seip̄m intelli-
git pōt intelligere subas separatas: ⁊ v̄z qd̄ sic.
tu enī nō potes dicere q̄ intellect^{us} noster nō possit intelli-
gere subas separatas itelligēdo seip̄m nisi quia differt in
sp̄e a s̄b̄is separetis: sed p̄ hoc nō potes sic dicere quia si
sic diceret tūc cū vna suba separeta differat i sp̄e ab alia seg-
tur q̄ vna suba separata non possit aliā subam separatam
intelligere. ergo per hoc qd̄ intellect^{us} noster differat in
specie a s̄b̄is separetis non potes dicere q̄ intelligendo se-
ip̄m non possit ip̄as supas separetas intelligere nec potes
h̄ dicere p̄ h̄ q̄ differat in ḡne ab illis qm̄ oēs sube intel-
lectuales sunt eiusdem ḡnis. ergo vt v̄z intellect^{us} noster i
itelligēdo seip̄z poterit subas separetas itelligē. **Ad 2°** au nō
dicit q̄ intellectus n̄ non possit itelligere subas separetas
nisi quia fanta^{ta} non h̄nt sic intellectus n̄ fanta^{ta} non habz
⁊ non pōt seip̄m intelligere. ergo v̄z qd̄ intelligendo se-
ip̄m possit dictas subas intelligere. **Ad oppo^m** ar-
fic. **Ad 3°** nō cognoscit per potentā sed eōterfo. v̄nā ma-
teria cognoscit per analogiā ad formā: forma aut nō co-
gnoscit per materiā: cū g^o intellect^{us} n̄ i genere intellectu-
uum sic: quasi materia sube non separet q̄ forme: v̄z q̄ in-
tellectus n̄ intelligendo seip̄m non possit intelligere sub-
stātiā separetas: sed pot^{est} econuerso. s̄. intelligendo eas
possit itelligere seip̄z.

Ad istam qōnem est intelligēdū q̄ alfarabi^{us}
posuit q̄ intelligendo seip̄m intelle-
ctus n̄ poterit subas separetas intelligere ⁊ hoc posuit sic
distingūt enī sex mōs intellectū. Uno enim mō intellis
accipit p̄ quadaz discretione sine prudentia sicut d̄nis q̄
iste h̄ō est intelligens qm̄ est discret^{us} ⁊ prudens. Alio mō
accipitur intellect^{us} pro quadā p̄bilitate sicut qm̄ d̄nis
q̄ hic accipitur intellect^{us} ⁊ h̄ refutat intellect^{us} q̄ est p̄ba-
bile vel ip̄robabile: ⁊ sic istis duob^{us} modis accipit intel-
lectus vulgariter reliquis. q̄tuo: modis accipit intellis
a p̄ho sicut accipit in libro posterior^{um}. alio mō i libro mo-
rali. alio mō i metha. alio mō in libro de aia. A p̄ho enim
accipit in libro poste. p̄ hitū p̄n^o per quē intellect^{us} con-
tingit ea que sequunt^{ur} p̄n^o rei intelligibilis: ⁊ de tali intel-
lectu qui est hitus p̄ncipioz speculatioz loq̄ p̄hs i li-
bro posterior^{um}. **Ad 2°** accipit intellect^{us} i moralibus et
intellect^{us} accept^{us} i moralib^{us} vt ipse alfarabius dicit nihil
aliud ē q̄ hitus p̄ncipioz moralium. v̄nā sicut oz h̄nt hitus
p̄ncipioz speculatioz ad hoc vt speculetur ea q̄ s̄t p̄ia
p̄n^o speculatiā sic oz h̄nt hitū agibulum ad hoc vt b̄n agat
Ad 3° mō accipit in me^o ⁊ dicit suba separeta. **Ad 4°**
mō accipit itellec^{us} a p̄ho i libro de aia ⁊ itellec^{us} accept^{us}
i libro de aia accipit quattuor modis. vno mō d̄z intelle-
ctus: itells i potētia sine possibilis. alio mō intellectus in
actu. alio mō intellect^{us} agens. alio mō adept^{us}. Intellect^{us}
enim possibilis sine i potētia est ille per quā aia h̄ sp̄s
itelligibiles recipit. v̄nā dicit p̄hs q̄ itellec^{us} possibil^{is} ē e^o
oīa fieri ⁊ iste sp̄s ex̄ntes in ip̄so intellectu informāt ip̄z
intellectum p̄ h̄ s̄ntitur nomē intells ⁊ d̄z illa sp̄s intel-
lectus in actu cui^{us} rō est: qm̄ ipsa species compat^{ur} ad in-
tellectū sicut forma: ⁊ quia forma ⁊ act^{us} idem p̄ h̄ dicit^{ur}
illa species intellectus in actu. **Ad 5°** itells aut agens dicit^{ur}
ille intellectus qui abstrahit quidditates itellec^{us}: ⁊ se h̄z

Questio. xiii.

ad fanta^a sicut lux ad colores. **C**4° mo accipit intellect^o pro intellectu adept^o. materia enim non pot^{est} esse adept^a qm^{ia} qm^{ia} materia accipit aliqua forma: statim spoliat^{ur} aliq^{uod} forma qm^{ia} due forme subales noⁿ pnt^{esse} simul esse in eadez materia: et io materia noⁿ pot^{est} esse adept^a intells tam^{en} bn^e fit adept^{us}: qm^{ia} cu^m intellect^o accipit aliq^{uod} spem non pp^{er} hoc op^{er} spoliari alia spe: lz pmo recipiat vna^m deinde aliam et postea alia^m et sic qm^{ia} intells oes spes et similitudines oium rez accipit: tunc d^{icitur} intellectus n^{ost}r^{us} adept^{us}: vnde eodez modo quo co^mparat^{ur} co^mpa celestia ad istas res materiales: illo modo comparat^{ur} sube sepeate ad intellect^um nostruz: coz pora eni^m celestia noⁿ pnt^{esse} recipe vterio^{re} forma sic est d^{icitur} substantiuz sepeatis qm^{ia} sube sepeate noⁿ recipiunt aliqua similitudine q^{uod} noⁿ h^{ab}ent imo sbe sepeate hnt^{esse} in se oes species sine similitudines oium rez cognoscibiliu^m ab ipsis. vnde d^{icitur} in libro de ca^mis in i^o pp^{er}one qd^{am} intelligibilia est plena formis: et sic intellectuz subaz sepeataz et adeptus et h^{ab}et in se oes spes: sine similitudines oium rez. **I**ntellect^o ac n^{on} noⁿ h^{ab}et in se spes oium reru^m: sed eas acq^{uirit} v^{er}o intells n^{ost}r^{us} p^{ri}o recipit vna^m et postea alia^m: nec pp^{er} h^{oc} spoliatur illa spe et sic quousq^{ue} recepit spes oium rez: et tuc d^{icitur} intellect^o et n^{on} est adeptus qm^{ia} plen^{us} est fo^{rmis}: sicut intellect^o sbaz sepeataz: et tunc n^{on} intellectus qm^{ia} est sic adept^{us}: intelligendo seipsum pot^{est} intellige sbas sepeatas et ro^{atio} est q^{uod} tunc simplici^{ter} assimilata cu^m sit plenus sic ille sunt et in intelligendo se plenu^m et adeptu^m pot^{est} intelligere sbas sepeatas et hec fuit opinio Alfarabij. s. qd^{am} intellect^o intelligendo seipm^{um} pot^{est} intelligere sbas sepeatas. **S**ine dubio iste fatis subtili^{ter} p^{er}cessit in iste modus non est possibilis et possem^{us} per hoc istu^m modu^m improbare. s. q^{uod} intells n^{on} h^{ab}eret ad h^{oc} q^{uod} fiat adept^{us}. **S**z dato q^{uod} intells posset fieri adeptus ad h^{oc} noⁿ poterim^{us} sbas sepeatas intellige cui^{us} declaratio est: qm^{ia} sic arguebat p^{ri}mo. p^{ri}mo emp^{er}. qm^{ia} et dato q^{uod} intells n^{on} intelligeret qdditatem noⁿ habetez qdditate. q^{uod} tamen qdditas noⁿ h^{ab}et qdditate d^{icitur} noⁿ vniuce de qdditate non habete qdditate. puta de quidditate noⁿ habete qdditatez sbaz m^{at}eriu^m et subaz sepeataz pp^{er} h^{oc} noⁿ seq^uit^{ur} q^{uod} si intellect^o n^{on} intelligit qdditate noⁿ habete qdditatez sbaz m^{at}eriu^m q^{uod} pp^{er} h^{oc} intelligat qdditate noⁿ h^{ab}ete qdditatez sube in m^{at}eriu^m. **S**ic lz intells n^{on} posset fieri adept^{us} et plen^{us} formis quia in ista plenitudo n^{ost}r^{us} intells deficiet a plenitudine in^{tel}lectis sbaz sepeataz pp^{er} h^{oc} noⁿ op^{er} q^{uod} dato q^{uod} intells posset fieri adept^{us} sicut intells sbaz sepeataz q^{uod} intelligendo se ipm^{um} posset intelligere sbas sepeatas. v^{er}o argueret ille si illa plenitudo noⁿ h^{ab}eret difformitate et plenitudine sbaz sepeataz et illa difformitas in trib^{us} attendit^{ur} qm^{ia} plenitudo i sbijs sepeatis imata est n^{at}aliter. plenitudo at in n^{ost}r^o intellectu est acq^uisita difformitas est et in h^{oc} qm^{ia} ille ipes que sunt in sbijs sepeatis snt^{esse} alteri^{us} r^{ati}onis a sp^{iritu} b^{eat}o. g^o sunt in intellectu n^{ost}r^o. 3° et difformitas est q^{uod} t^um ad actum: debem^{us} eni^m imagia^{re} sbas sepeatas intelligere sicut oculus directe fert^{ur} in colorem lz intells n^{ost}r^{us} noⁿ directe fert^{ur} in qdditate: sed dependet ex v^{er}itib^{us} m^{at}eriu^m pp^{er} h^{oc} et sic p^{ri}o q^{uod} si intellectus n^{ost}r^{us} posset fieri adept^{us} et plen^{us} formis noⁿ t^um sequeret^{ur} q^{uod} iⁿtellegedo seipm^{um} et sbas sepeatas posset intelligere sicut de claratum est.

Ad r^{ati}onem cu^m tu dicis et. possum r^{ati}onem q^{uod} intells n^{on} non intelligit se vnifor^miter cu^m sbijs sepeatis: imo intells n^{ost}r^{us} directe non intelligit seipm^{um} sube aut sepeate directe se intelligunt. vnde intel^{lect}o noster p^{ri}o intelligit quidditatem rei et postea intelligit se intelligere et in hoc q^{uod} intelligit se intelligere intelligit seipm^{um} sicut non est de illis et.

Questio Decimatertia

Veritur de pone thomistij. **P**ostu^{it} enim the^{ologus}. q^{uod} si intells n^{on} intelligit res m^{at}eriu^m q^{uod} dignius est ipm^{um} intelligere res in m^{at}eriu^m. et io q^{uod} v^{er}itib^{us} h^{ab}eat veritatem. s. q^{uod} dignius sit ipm^{um} intellectu intelligere res i m^{at}eriu^m q^{uod} si intelligat res m^{at}eriu^m. et v^{er}o sic: qm^{ia} intellect^o n^{on} assimilata sbijs sepeatis. ergo magis q^{uod} rebus m^{at}eriu^m. g^o si res in m^{at}eriu^m intelligat dignius erit q^{uod} si res m^{at}eriu^m itel

Questio. xiiii.

ligat. **I**ntellectus n^{ost}r^{us} est v^{er}itas supra se conuersiva. s. v^{er}itas supra se p^{er}uerfua q^{uod}to aliquid est vniuz ei tato magis illud contingit. cu^m ergo sba sepeata cognoscit^{ur} ab intellectu est vniuz cu^m ipso. cu^m ergo sim sbe sepeate digniores reb^{us} m^{at}eriu^m libus v^{er}o q^{uod} digni^{us} sit ipm^{um} intelligere sbas sepeatas q^{uod} ali as m^{at}eriu^m sicut intelligendo n^{ost}r^{us} intellectus p^{re}dcas sbas vniatur ipsis. **C**ad oppo^{nitur} arguit sic. dic^{itur} eni^m p^{ri}o in 2° h^{oc} q^{uod} sicut se h^{ab}et oculus noctue ad luc^{em} solis: sic se h^{ab}et itel^{lect}us n^{ost}r^{us} ad ea que snt^{esse} m^{at}eriu^m manifestissima in n^{ost}r^o v^{er}itate ad d^{icitur} et ad sbas sepeatas. sed noⁿ valet oculus noctue pot^{est} cognoscere p^{er}uatione^m lumis solis. ergo pot^{est} cogno cere lum^{en} sol^{is} sic noⁿ seq^uit^{ur} intellectus noster pot^{est} cognoscere sbas m^{at}eriu^m riales. ergo potest cognoscere sbas im^{at}eriu^m.

Ad istas q^{uod}onem intelligendu^m est q^{uod} the^{ologus} ponit q^{uod} si intells n^{ost}r^{us} intelligeret res m^{at}eriu^m q^{uod} dignius est vt res in m^{at}eriu^m intelligeret. Sine dubio sic dicit p^{ri}mo. si intells n^{ost}r^{us} est posit^{us} in m^{at}eriu^m ita q^{uod} nullo mo^{do} in m^{at}eriu^m nec depederet ex v^{er}itate m^{at}eriu^m. v^{er}o argueret the^{ologus}. s. q^{uod} si intells n^{ost}r^{us} intelligat res m^{at}eriu^m q^{uod} digni^{us} est vt ipe intelligeret res in m^{at}eriu^m sed q^{uod} n^{on} intellect^o non est pen^{it}us in m^{at}eriu^m. sed est aliquo mo^{do} in m^{at}eriu^m. q^{uod} dependet ex v^{er}it^{at}ib^{us} m^{at}eriu^m sicut ex fantasia et alijs v^{er}it^{at}ib^{us} pp^{er} h^{oc} non valet q^{uod} si intelligat res m^{at}eriu^m q^{uod} sit dignius intelli gere res i m^{at}eriu^m et sicut noⁿ valet si oculus noster pot^{est} v^{er}idere et cognoscere color^{em}. ergo digni^{us} est vt lum^{en} solis v^{er}ideat cu^m lumen solis sit magis visibile de se. Sic noⁿ valet si intells n^{ost}r^{us} pot^{est} cognoscere res m^{at}eriu^m q^{uod} digni^{us} sit ipm^{um} intelligere res in m^{at}eriu^m q^{uod} intells noster est qued^{am} m^{at}eriu^m.

Et tunc ad r^{ati}onem tu dicis intells n^{on} assimilata sbijs sepeatis. dico q^{uod} v^{er}o est q^{uod} intellectus v^{er}o intells: sed intells n^{ost}r^{us} non assimilata sbijs sepeatis sed pot^{est} sbijs m^{at}eriu^m quia inq^uisitu^m nihil intelligit semp^{er} cu^m fantasmate. **C**ad aliud p^{er} solutio: supponebat eni^m falluz q^{uod} si intelligeremus sbas sepeatas q^{uod} ipse sube sepeate in intellectu nostro per sua substantiam sed si veritatem h^{ab}et: habet veritatem de solo p^{ri}mo et.

Questio Decimaquarta

Veritur v^{er}o positio Anerroys b^{eat}o^{rum} beat veritate. sed vt possi^{mus} arguere ad positione^m eius est intelligendu^m q^{uod} An^{er}. posuit q^{uod} intellect^o noster poterat intelligere sbas sepeatas p^{er} h^{oc} q^{uod} vni^{er}sebat intellectui ag^{en}ti **I**o querit v^{er}o ex tali v^{er}ione ad intellectum ag^{en}te itel^{lect}us n^{ost}r^{us} possit intelligere sbas sepeatas. et v^{er}o sic: dicit eni^m p^{ri}o in 3° de aⁿima q^{uod} intells possibilis est cui^{us} est oia fi^{er}i. intellect^o agens cui^{us} est oia facere. cum ergo sic se h^{ab}eat intellect^o n^{ost}r^{us} possibilis ad intellectu ag^{en}te sicut ma^{ter}ia p^{ri}o ad motorem p^{ri}o et sicut ma^{ter}ia p^{ri}o non diceret recipere ois formas nisi haberet in se ois formas q^{uod} sunt in p^{ri}o motore: sic intellectus noster possibilis non diceret oia recipere nisi ois sbas intelligeret. **C**u^m si deficeret ab aliquibus formis noⁿ diceret oia fieri. ergo cu^m dicat oia fieri intells possibilis v^{er}o q^{uod} per hoc q^{uod} vniatur intellectui ag^{en}ti cui^{us} est oia facere. v^{er}o intells possit sbas sepeatas intelligere sicut posuit p^{ri}mo. **C**u^m tu noⁿ dicis q^{uod} intells n^{ost}r^{us} non possit sbas sepeatas intelligere nisi q^{uod} non vni^{er}se perfecte lumiⁿⁱ. s. intells n^{ost}r^{us} possibilis per hoc q^{uod} vni^{er}se perfecte intel^{lect}o ag^{en}ti vniatur perfecte lumini. ergo v^{er}o q^{uod} intellectus n^{ost}r^{us} p^{er} v^{er}ionem q^{uod} h^{ab}et ad intellectu ag^{en}te possit sbas sepeatas intelligere. **C**u^m dicit An^{er}. in 3° de anima q^{uod} intellectus n^{ost}r^{us} possibilis aliq^{uod} est in actu aliq^{uod} non intelligit autez agens semp^{er} est in actu cu^m ergo sube sepeate semp^{er} sint i actu intells agens v^{er}o q^{uod} per v^{er}ionem ad ipsam v^{er}o intel^{lect}us possit sbas sepeatas intelligere q^{uod} ipse intellectus agens maxime v^{er}o assimilari sbas sepeatis. **C**ad oppo^{nitur} arguit sic intellect^o n^{ost}r^{us} possibilis non vni^{er}se intel^{lect}o ag^{en}ti al^{ia} sbaz nisi per cognitione^m rez materialium. ergo per talem v^{er}ionem non poterit intellect^o noster intelligere sbas sepeatas.

Ad istam q^{uod}onem est intelligendu^m An^{er}. posuit q^{uod} v^{er}o intellectus per hoc q^{uod} vni^{er}se batur intellectui ag^{en}ti poterat intelligere sbas sepeatas.

mouere commentatorem etiam illa q̄ faciebat alba? in suo tractatu dicebat: eni alba? q̄ cā q̄ non videmus lumen est q̄ sum? in tenebris. vñ q̄ diu sumus in tenebris nō possumus videre lumē s; si nos volumus videre lumen o; q̄ nos eamus ad lumē. Nunc autē dicebat ille q̄ diu n̄r̄ intell̄s intelligit res corporales tādū int̄ n̄r̄ est positus in tenebris. postq̄ at̄ in res corporales in luē et cu; intell̄s n̄r̄ sit in luē postq̄ recepit sp̄s oīum rex tunc poterit int̄ n̄r̄ lumen s̄bay separatay intelligere. C̄ Alia rō est qm̄ int̄ agēs est sp̄ in actu sicut d̄ in 3° de aia sicut s̄t s̄be separate ergo vñ q̄ per vnionē intell̄s possibilis ad intellectū agentē intellectu sive possibilis s̄bas sepatas intelligere possit cū sit sp̄ in actu sicut intellectus agens.

Sine dubio iste rōnes nō valent et est intelligendū q̄ qm̄ aliqua duo luminaria in p̄portio nara sunt adinuicē illa que sunt sic in p̄portio nara nūq̄ p̄nt t̄m̄ multiplicari q̄ possint p̄portio nari adinuicē sicut q̄stūcunq; accenderent in ista cā mara luminaria sine mille siue duo milia siue quocūq; nunq; p̄portio nari possent lumen diei qn̄ aliq; hō videret aliquid de die q̄ nō posset videre per lumen illo; cō; q; lumen solis est altius rōnis a luē candele siue alicui; alterius luminaris. et iō cū lumen int̄ agentis p̄t recipi in intellectu possibilī q; recipit solū per receptionē sp̄erū materialū sic in p̄portio nali s̄bay separatay est alterius rōnis a luē int̄ agentis nunq; p̄portio nari intellectu s̄be separe poterit et iō per hoc q̄ int̄ n̄r̄ adept̄ est totum lumē int̄ agentis cū lumen int̄ agentis nō sit p̄portio nale intellectu s̄bay separatay nō poterit n̄r̄ int̄ intelligere s̄bas sepatas s; res māles t̄m̄ sic p; solo ad illam rōnem. C̄ Ad aliā cum tu dicis nō possumus videre lumen q̄ diu sum? in tenebris sine dubio vey est t̄m̄ illē cēt h̄ fatuus qui vellet videre lumē solis per hoc q̄ iret ad lumē candele: q; lumē candele nō p̄portio nat̄ lumini sol; s; si aliq; vellet videre lumē solis oporteret q̄ ip̄e iret in luē solis. sic est directe in p̄posito cū lumen int̄ agentis sit in p̄portio nale lumē int̄ s̄be separate salim s; modū quo ip̄m lumē int̄ agentis cōicat̄ intellectu possibilī. Si ergo nos volumus videre vel p̄cipere lumē s̄be separate nō debemus ire in luē intell̄s agentis cū sit et in p̄portio nale s; debemus ire in lumē s̄bay separatay s; illud lumen volumus p̄cipere sic et ire debemus in luē solis. si lumen solis volumus videre et nō in luē candele. C̄ Ad aliud tu dicis int̄ agens sp̄ est in actu dō est q̄ actualitas int̄ agentis nō est vnio nis cū actualitate s̄bay separatay et iō q; nō est eiusdē rōnis: h̄ et ibi p; hoc per talem vnionē ad intellectu agentē intellectu noster nō poterit intelligere substantias sepatas.

Ad rationes int̄ possibilis est cui? est oia fieri et oia recipere dico q̄ vey est intelligēdo sic cui? est oia recipere. s. ea que sunt intelligibilia in actu per actionē int̄ agentis et q; s̄be separe nō sunt intelligibiles in actu p̄ intellectu agentē s; sunt de se intelligibiles in actu. S; t̄m̄ res māles que sunt intelligibiles in po; sunt intelligibiles in actu per actionē int̄ agentis et oia talia recipit it̄? possibilis et oia talia facit int̄ agēs. C̄ Ad aliud tu dicis int̄ noster nō d̄ nō posse intelligere s̄bas sepatas nisi q; priuatur luē ego dico q̄ vey est s; non quocūq; luē s; luē s̄be separate et non luē int̄ agentis et per lumē int̄ agentis non possumus acgrere lumē s̄be separe cum non sit ei p̄portio nale sicut dictū est. C̄ Ad aliud p; solutio per ea que dicta sunt et̄.

Questio Decimaquinta.

Veritur vtrūz hō in hac vita possit s̄bas sepatas intelligere et vñ q̄ sic dicit ei ph̄s 9°. met̄. q̄ int̄ noster non se h; sicut cecitas ad int̄ s̄bas sepatas et t̄m̄ littera cōmentatoris h; q̄ se h; sicut cecitas et hoc est vey in suo initio et alia littera que h; q̄ nō se habet sicut cecitas est vera cū int̄ est in sua roboratione. Si ergo it̄ noster nō se h; sicut cecitas ad intelligēdū s̄bas sepatas

videt q̄ eas possit intelligere in vita p̄nti. C̄ S. ex ammirari ceperūt hoies ph̄ari. sicut dicitur in p^o ph̄. sed ammiratio nō puenit nisi ex ignorantia cāe vnde visu effectu statim appetimus scire cām quoniā vnusquisq; naturalr̄ appetit fugere ignorantia s; ignorantia fugit per cognitionem cās ergo vnusq; naturalr̄ inclinatur ad cognitionem cāe cum ergo s̄be separe que s̄ cāe istarum rex materialium et int̄ cognoscat istas res māles videt q̄ naturalr̄ appetat cognitionē substantiay separatay. si ergo appetitus naturalis nō pōt esse frustra et incōueniens est dicere naturale desiderū esse inanū et vanū incōueniens est dicere q̄ int̄ in hac vita nō possit s̄bas sepatas intelligere. C̄ S. eas in met̄. docet ph̄s ergo et̄. C̄ Ad op^m arguitur sic quicquid int̄ noster intelligit: intelligit cū fantasmate. vñ dicitur in 3° de aia q̄ simul itelligēdo o; et fantasmata speculari. si ergo s̄be separate nō h̄nt fantasmata videt q̄ int̄ noster nō possit in hac vita eas intelligere.

Ad istam qōnem aliqui d̄nt q̄ quicquid int̄ noster cognoscat fantasmate aliquo luē et est distingūt de luē solis d̄nt enim q̄ lumen solis pōt triplr̄ considerare. vno modo pōt p̄siderari in p̄pria sp̄a siue in p̄prio fonte alio mō pōt cōsiderari s̄m q̄ est in aere sereno et claro et t^o mō pōt p̄siderari s̄m q̄ est in aere obscuro sicut in diluculo tūc d̄nt ip̄i q̄ lumē diuinū potest triplr̄ cōsiderari. vno mō s̄m q̄ resulget in substantijs se paratis et t^o mō s̄m q̄ resulget in substantijs mālibus et tunc d̄nt q̄ lumē diuinū in proprio fonte assilatur lumen solis in p̄pria sp̄a 2° modo put est in substantijs separatīs assilatur lumen solis in aere claro et 3° mō put est in s̄bijs materialibus assilatur lumē solis in diluculo et sic d̄nt q̄ h̄nus triplex lumen diuinū: lumē diuinū per essentiā lumen diuinū per participationē: et lumē diuinū per obscurationē tunc d̄nt ip̄i q̄ int̄ intelligēdo res māles lumen diuinū intelligit per obscuritatem s̄m q̄ resulget in s̄bijs materialibus s; postq̄ itelligit res materiales esse et est in suo esse cōpleto et tūc pōt intelligere lumen diuinū sed q̄ resulget in substantijs separatīs. C̄ Sine dubio ego credo q̄ int̄ humanus in hac vita non p̄t intelligere s̄bas sepatas vel quidditates s̄barū imaterialiū qm̄ quedam sunt res que habēt fantasmata et tales res p̄pue et sine i possibilitate intelligit vñ cognoscat int̄ sicut sunt res materiales. Sūt autē alie res que non h̄nt fantasmata p̄pria cognoscuntur t̄m̄ per als res habentes fantasmata. et tunc distingo. si ille res h̄ntes fantasmata p̄pria sunt p̄portio nales rebus illis que per ipsa cognoscunt tūc de illis rebus per h̄i res habētes fantasmata possumus cognoscere quid est sicut p; de actu intelligendi actu eni itelligēdi nō h; fantasmata int̄ enim ipse nō habet fantasmata s; q; obm̄ ip̄s int̄ h̄nt fantasmata p̄portio nale est actu intelligēdi propter hoc q̄ obm̄ possumus intelligere de actu intelligēdi quid est et q; actus intelligēdi p̄portio nale est ip̄i intellectu p̄pter hoc q̄ per ip̄m actum intelligēdi possumus cognoscē qui est ipse int̄ q̄q; nec actus intelligendi nec ip̄e int̄ h̄ant fantasmata. Si autē res ille que non habēt fantasmata que cognoscit per res habētes fantasmata nō sunt p̄portio nales reb̄ habentib̄ fantasmata per quos deberent cognosci tūc per d̄nt res habentes fantasmata cognoscere nō possumus de illis reb̄ qd sunt sed t̄m̄ q; sunt et quid non sunt.

Et tunc ad rōnes dōm tu dicis q̄ int̄ noster nō se h; sicut cecitas. dico q̄ vey est in itel ligendo de ipsis q; sint. C̄ Ad aliud tu dicis si nō possumus in vita ista cognoscere substantias sepatas nostrum desiderium nāle erit frustra et inanū. dico q̄ cognoscere cām sub rōne cause et s̄m q̄ cā est non est cognoscere substantiā cause. vñ dicit ph̄s in 1° ph̄ic. q̄ que nō amp̄ mota mouent nō sunt amp̄ phice p̄siderationis cū ph̄s consideret de primo motore et de motorib̄ talim. sed non p̄siderat de primo motore s̄m s̄bam suam sed considerat de ip̄o s̄m q̄ est mouēs et efficiens motū et ideo cognoscere cām s̄m q̄ cā non est cognoscere s̄bam cāe. et iō cu;

desiderium naturale non in fit nobis q̄ in vita ista cogno-
scamus sbas separatas fm q̄ sunt. sed fm q̄ cause sunt &
hoc possumus cognoscere in hac vita. s. sbas separatas s̄
q̄ cause sunt & ppter hoc nō op̄ desideriu naturale fru-
strari. si nō possumus sbas separatas cognoscere s̄ id q̄
sunt. **C**Ad aliud tu dicis si ipossibile esset cognoscere sub-
stantias separatas tūc meth. doceret aliqd q̄ impossibile
esset adiscere vel itelligere. dico q̄ meth. nō docet de sub-
stantijs sepatis nisi illud q̄ possumus scire de eis. nō enī
docet de eis q̄ sunt s̄ docet de eis q̄ sunt. & multa alia
que possum' scire de eis & sic illa scia nō est inutilis. &c.

Questio Decimasexta.

Veritur vtrū sit aliqua veritas sim-
plex cū hoc videat suppo-
nere phūs & videt q̄ non sit vna veritas sim-
plex qm̄ qm̄ aliquid inuenit in pluribus gene-
ribus. vñ possibile est eē plura talia simplr sicut apparet
de causa cū enī inueniatur in plurib' generibus cāz & iō
pnt esse plures cāe simplr sicut vñ efficiens simpliciter
& vnus finis simplr & vna forma simplr & vna causa ma-
terialis simplr. cū ergo vez & ens cōuertantur & ens in-
ueniatur in plurib' generibus p̄ q̄ verum simplr pote-
rit esse multiplex. **C**Ad idem arguit sic. vez simpliciter
est illud quo nihil est verius. cū ergo sicut dicit Boetius
nihil sit verius q̄ id in quo idē preter de se ipso & multa
sunt talia apparet q̄ non tñ est vnum vez simplr. & ite
due rōnes cōcludunt q̄ non sit vnum vez simpliciter s̄
plura. **C**Ad arguit sic q̄ non sit vez simplr. verus & fal-
sum sunt in aīa bonum & malū sunt in rebus. ergo s̄ bo-
nitas & malitia sunt in rebus verum tñ non erit in reb' s̄
in aīa ergo s̄ vez est in anima & ea que sunt in aīa sunt en-
tia fm quid videt q̄ non sit dare verum simplr. **C**Ad
oppositū videt esse phūs. dicit enim ipse q̄ primum ve-
rum verissimum est causa oīum veroz sicut primum cal-
idum est causa omnium calidozum.

Ad istam qōnem est intelligēdū q̄ ista questio
videt duo querere. primum enim q̄
vñ querere est vtrū aliquid sit simpliciter vez. fm dato
q̄ sit aliqd vez simpliciter. vtrū illud vez sit simpliciter
vnum. **C**Et ego dico q̄ vtrūq̄ h̄z veritates & q̄ est ali-
qd vez simpliciter & q̄ illud verū simpliciter est vnum
primum enim p̄ sic. s. q̄ sit aliqd verū simpliciter dicit eī
phūs in 4°. hui' q̄ in qbus est maior & minus ibi est ali-
quid simpliciter. sicut si est aliqd bonū minus & aliquod
bonū maior tunc ōz q̄ sit aliqd bonum simpliciter ergo
&c. sit aliqd verū minus & aliquod vez maior sicut ipse
phūs dicit. q̄ non oīa vera sunt vera fm eundē gradum
veritatis ergo de necessitate erit ponere aliqd verū sim-
pliciter. **C**Ad hoc possum' declarare alia via. q̄ si sit ali-
quod vez quero de illo vero vtrū sit creatū an nō: si nō
sit creatum ita q̄ ad sui esse aliqd non requirit tūc homo
propositū q̄ vez non creatum est vez simpliciter. Si tu
dicas q̄ illud vez est creatū tunc aut erit pcedere in infi-
nitum aut erit stat' aut erit pcedere fm circulum. ita q̄
si. a. sit vez & sit creatum a. b. & b. sit creatū ab. a. duo i^o
modoz sunt ipossibiles. & ideo op̄ ponere 3^m. s. q̄ sit sta-
tus in aliquo n^o nō creato. In infinitū n^o non est possibile
vñ processus in infinitū negand' est sed q̄ demat phūs
Non etiā pcedere fm circulum qm̄ si ita dicatur vel pro-
cedat. s. q̄ a esset vez creatum a. b. & b esset vez creatū
ab a. nihil aliud esset diē q̄ a. esset verū creatum ab a.
& talis pcessus nō est possibilis & ideo p̄ q̄ necm est po-
nere aliqd verū simpliciter. **C**Sz de alio est ne illud ve-
rum simpliciter tñ vnum dico q̄ sic & rō huius est. dicit
enim procul in p^o sui ppōne. q̄ omni multitudo fundat
vel radical' supra aliq̄ vnitatē & ideo si essent multe vni-
tates simpliciter aut ille vnitates puenirent in vna spē aut
in vno genere aut in vno analogo cum oīs multitudo s̄
procul fundat super aliq̄ vnitatē sunt enim verba ei'
q̄ oīs multitudo participat aliq̄liter vno. Si essent ille
multe vnitates puenientes in vna spē. essent māles. & tñ
nullam māle est verū simpliciter. sicut nullam ens māle

est ens simplr probō q̄ si puenirent in vna spē essent ma-
teriales. dīo enī alicui' speciei in multa numero est dīo
per materiā ergo &c. **C**Ille etiā veritates si essent non
possent puenire in vno genere qm̄ illa que sunt in
aliquo genere se habēt ad illud genus per additionē & iō
si veritates multe puenirent in aliquo vno genere tunc se
haberent per additionē ad illud genus. s̄ illa que se hñt
per additionē composita sunt & iō ille multe vnitates sim-
pliciter essent composita s̄ nullū verū simpliciter est cō-
positū & ideo non pnt esse multe vnitates simpliciter cō-
ueniētes in vno genere. **C**Ad ille multe vnitates simpli-
citer si essent nō possent conuenire in aliquo vno analogo
nam rō analogi inuenit in oībus illis que sub illo anolo-
go p̄tinent & h non vniormiter s̄ sicut in vno per naturā
alterius & ideo si ille veritates cōuenirent in aliquo ano-
logo nō essent vnitates vniormiter & tūc non essent vni-
tates simpliciter. p̄ ergo q̄ est ponere aliqd verū simpli-
citer & q̄ illud verū simpliciter est vnum & est intelligē-
dū qd non intelligo de quacūq̄ vnitatē nō enī intelligo
de vnitatē que p̄sistit in adequatione rei ad sbm. s̄ de ve-
ritatē que est entitas siue quidditas rei.

Ad rōnes tu dicis qm̄ aliquid inuenit in plu-
ribus generibus hñ pnt eē plura
talia simpliciter siue duo verū est q̄ qm̄ aliquid inuenit
in pluribus generib' bene pnt inueniri plura talia p^o in
genere s̄ plura talia p^o simpliciter non & ideo &c. **C**Ad
aliud tu dicis nihil est verius q̄ qm̄ idem preter de se ipso
tu arguis de veritate que p̄sistit in adequatione p̄i ad sbz
& de tali veritate nō loquimur. **C**Ad aliud tu dicis ve-
rum est in aīa verum est loquēdo de veritate que p̄sistit
in adequatione p̄i ad sbm. &c.

Questio Decimaseptima.

Veritur vtrū ab vna veritate oīa
nā possint dici nā & videt
q̄ sic qm̄ quādo aliquid est tale per aliqd ex-
trinsecum multa pnt esse talia per aliqd vnū
sicut p̄ de tpe oīum tpalium q̄ est idem tps sicut dī 4°.
phīs q̄ oīa tpalia sunt in tpe per aliqd extrinsecū. sicut
per celum vel inq̄tū reducunt in motū celi. Si ergo oīa
dicunt esse nā per aliqd vnum tale extrinsecum vñ q̄ ab
vno vero oīa possint dici nā. **C**Ad opp^m ac sic vnus rei
vnica est veritas s̄ multe sunt res ergo multe sunt veri-
tates. ergo &c.

Ad istam qōnē est intelli^m q̄ sicut res se h̄z ad
esse sic se h̄z ad veritatē. vñ diē p̄mē.
in 9°. hui' q̄ oīs forme que actualiter sunt in p^o motore
sunt in p^o. in p^o mā. vñ res ipse tertij cōparari pnt. pnt
enī cōparari ad suū genus 2°. pnt cōparari res ad int^m hu-
manū & 3° pnt cōparari ad intellectū diuinū. res. n. cōpa-
ratur ad intellectū diuinū adequat' ei inq̄tū vnaqueq̄
res est aliqd vestigiū bonitatis diuine. vñ res ipse cōpa-
rant ad int^m diuinū sicut mensuratū ad suā mensurā res
enī cōparat ad int^m nfm sicut mensura ad suū mensuratū.
vñ int^m nfm mensurat' ab ipsis rebus & iō scia nra cāt ab ip-
sis & scia ipsaz rez causat a scia dei & ideo scia nra a scia
dei. vñ res ipse adequat' nro intellectui nfm int^m adequat'
eis sicut mensuratū adequat' sine mēsure res. n. adequat'
suis principijs. **C**Tūc vltorius cū veritas sicut dictū est
p̄sistat in adequatione quedā tūc ex adēctione rei ad sua
p̄in^a. causat vna veritas & ex adēctione rei ad nostrū in-
tellectū causat alia veritas & cum res adequat' intellectū
diuino ex tali adēctione causat alia veritas vel 3^a veritas
tunc dico q̄ si tu q̄ris vtrum oīa vera possint dici vā vna
veritate. dico q̄ si tu loq̄ris de veritate que catur ex ade-
quatione rez ad int^m diuinū dico q̄ sic. Si aut loq̄ris de
veritate que p̄sistit in adēctione rez ad nfm int^m tūc illa
duplex est. nā quedā. n. veritas ipsius int^m incōplexa. si-
cut ipsa spēs intel^c & cuz diuersaz rerū diuersae sunt & plu-
res spēs itelligibiles ab vna veritate tali mō pnt oīs res
dici nē. Si aut loqueris de veritate int^m cōplexa. sic cuz
sicut diuersae cōpōnes & diuisiones nō erit talis vnica ve-
ritas s̄ plures tales veritates. Si vero loq̄ris de verita

te que consistit in adaequatione rei ad sua prin^a adhuc nō p̄t esse vnica talis veritas cū sint diuerse res ⁊ diuerse adēq̄ tiones nō p̄t esse nisi plures veritates tales que consistit in hui⁹ adaequatione rei ad sua p̄ncipia ⁊ sic p̄z quō ab vna veritate d̄nr omnia nā ⁊ quomodo non.

Ad rationem r̄ndendū est. Tu dicis q̄n aliqd est tale per aliqd ex trinsecū tunc multa p̄t esse talia per aliqd vnum tale: di eo q̄ veruz est si tu loqueris de veritate effectiue que p̄t sit in adaequatione rerum ad intellectum diuinum ⁊ c̄.

Mediorum enim que est aliquid vltimuz: ⁊ primuz: necesse est qd̄ primuz est cām ipso rum esse que sunt post se. ⁊ c̄. Tex. vi.

Questio Decima octava.

Veritur vtrū sit status in causis efficiētibus. ⁊ v̄ q̄ non qm̄ h̄ hō est cā efficiēs istius genera ⁊ istū hoīem p̄cessit alius hō ⁊ istum ali⁹ hō ⁊ sic in infinitū

C̄p̄. hoc idem ar̄ sic reuolutionē istam p̄cessit alia reuolutio ⁊ sic in infinitū qm̄ reuolutiones infinite p̄cesserunt cum ergo istā reuolutionē p̄cedit alia reuolutio ⁊ sic in infinitū ⁊ t̄n⁹ reuolutio est cā efficiēs aliaz q̄ alia nūq̄ sequeret nisi i⁹ finiret. v̄ ergo q̄ in cās efficiētibus sic p̄cedere in infinitū. **C̄ad op^m** est p̄h̄s in littera probat enim q̄ sit status in causis.

ad istam q̄onem r̄ndunt aliqui ⁊ d̄nt sic qd̄ cāe p̄t dupl̄r considerari vel s̄m qd̄ sunt simul vel s̄m q̄ non sunt simul. tunc d̄nt q̄ in cās simul existibus ⁊ in actu nō est p̄cedere in infinitū s̄ in cās simul non existibus nō est incōueniens p̄cedere in infinitū ⁊ tunc d̄nt ipsi qm̄ ar̄ istum hoīez p̄cessit alius hō ⁊ sic in infinitum d̄nt ipsi q̄ tunc ar̄ de cās que non sunt simul. Nam ipse reuolutiones nō sunt simul s̄ vna post aliam. **C̄sine** dubio istud nō est ad intentionē p̄bi qm̄ dicit p̄h̄s q̄ nec in cās s̄m rectitudinē. nec in cās s̄m sp̄m est p̄cedere in infinitū. ⁊ cōm̄tator: exponēs illud. d̄ns. q̄ p̄h̄s per hoc q̄ ponit q̄ in cās nō est p̄cedere in infinitū s̄ rectitudinē intelligit de cās que sunt simul ⁊ per hoc q̄ dicit q̄ in cās s̄m sp̄m non est p̄cedere in infinitū ipse intelligit de cās que simul nō sunt ⁊ iō s̄m cōm̄tatorē intentio Aris. est q̄ nec in cās simul existibus nec in cās simul non existibus est p̄cedere in infinitū ⁊ ideo aliter est d̄d. s̄m cōm̄tatorē. cōm̄t. enīz dicit q̄ in causis simul existibus sine sit cāe per se sine per accēs nō est p̄cedere in infinitū. In cās aut̄ per accēs que simul non sunt possi bile est p̄cedere in infinitū. sine ire in infinitū. S̄ in cās per se sine simul sunt. sine nō sint simul nō est possibile ire in infinitū. ⁊ sic soluit istā q̄onem cōm̄tator. possimus t̄n⁹ declarare p̄m ⁊ solutionē cōm̄t. qua declarata sta tim apparebit solutio q̄onīs. p^m enī. s̄. q̄ in cās simul existibus sine per se sine per accēs non est p̄cedere in infinitū apparet sic qm̄ actualitas ē cōtraria rōnem infiniti ⁊ repugnat rōni infiniti sicut loquit̄ hoc de infinito. vnde infinitum sicut hic loquit̄ de ipso non h̄t rōnem actualitatis sed h̄z rōnem potēcialitatis. quoniam infinitum sicut hic accipit̄ est illud cuius quātitate accepta semp̄ est ali quid accipere extra sine cuius quātitate accipientibus s̄ restat aliquid accipiēdum in potētia ⁊ sic ratio infiniti cō sistit in quadā potēcialitate vt aut̄ sit aliqd̄ alium infinitū aliter vt infinitū vigore vel virtute illud patebit in i⁹. s̄ rōni infiniti sicut hic loquit̄ de infinito cōuenit rō potē tialitatis ⁊ repugnat ratio actualitatis ⁊ ideo cuī infinito repugnet actualitas qui dicit q̄ sunt infinite cāe in actu si ne per se sine per accēs infinitas causas dicit non esse infi nitas. Si ergo incōueniens est dicere aliqd̄ esse q̄ nō est incōueniens est dicere q̄ nō sit status in cās simul existē tibus sine per se sine per accēs. **C̄Secundū** est declarā dum. s̄. q̄ in causis per accēs simul non existibus possi bile est p̄cedere in infinitū ⁊ circa istud duo sunt decla randa. s̄. quid est causa per accēs. sc̄dm̄ quid est causa per se. Causa per accēs vno modo p̄t accipi incōparatione

ad agens. ⁊ alio⁹ incōparatione ad effectum. In cōpara tione ad agens accipit̄ cā per accēs ⁊ hoc sic. duplex est nā. s̄. particularis ⁊ v̄lis ⁊ d̄nt iste due nature. qm̄ nā par ticularis h̄z intentionē particulatā ⁊ limitatā. sicut p̄z de virtute que est in semine. virtus enī exis in semine hoīs que est natura p̄ticularis nō intendit nisi h̄nt hoīez deter minatum ⁊ nō intendit oīa illa que p̄t procedere ex isto hoīe particulari. s̄ oīa ista que p̄t procedere ex ista sunt per accēs respectu illi⁹ virtutis informatiue quoniam sunt preter intentionē eius. ⁊ s̄m hoc p̄t dici q̄ seia est p̄ter intentionē eius nature particularis ⁊ nō preter intentio nem nature v̄lis quoniam natura particularis intendit hoc particulare ⁊ intēdit nobilius q̄ possit ⁊ q̄ masculus est nobilius particulare q̄ femina. p̄ hoc nā particularis s̄ intendit hoīem masculum ⁊ nō feminā ⁊ ideo si fetus il le sit femina hoc ē preter intentionē nature particularis s̄ non est preter intentionē nature v̄lis quoniam natura v̄lis non h̄z intentionē limitatā. v̄n non t̄n⁹ intendit hoc s̄ etiā intendit cōseruationē speciei ⁊ q̄ tā in femina q̄ in mal culo cōseruari habet natura sp̄e humane. p̄pter hoc si se tus ille sit femina nō est preter intentionē nature v̄lis. sed est preter intentionē nature particularis. vnde sicut dicit̄ est natura particularis nō intendit nisi hoc ⁊ ideo nō intē dit ea que p̄t procedere ex illo particulari q̄ intēdit sed omnia que p̄cedunt ex ipso per accēs sunt ⁊ preter inten tionē eius. v̄n licet ego non sim per accēs respectu virtu tis informatiue exis in semine ex quo sine generat⁹ q̄ illa virtus me intēdebat t̄n⁹ t̄n⁹ ego ⁊ mille alij si p̄ce deret ex me sumus per accēs respectu virtutis info: ma tūe existētis in semine ex quo generatus est pater mens. q̄ non intēdebat nisi patrem meum t̄n⁹ ideo in talibus causis per accēs possibile est ire in infinitū. vnde h̄n⁹ pos sunt esse virtutes informatiue infinite hominū sed cuīz na tura vniuersalis nō intendat tantū hoc sed intendat omnia illa que procedere possunt ex ipsa vnde non tantū intēdebat natura vniuersalis patres meū sed me ⁊ omnia illa que ex patre modo p̄cedere possunt ⁊ ideo talis fieri est causa per se oīum eorum que possunt procedere ex suo effectu ⁊ ideo nō potes arguere q̄ sint infiniti celi si ue infinite intelligentie licet possint esse infinite cause per accidens sicut infinite virtutes informatiue particulariū hominū. **C̄s̄der** accidens etiā p̄t accipi ex parte effe ctus quoniam qm̄ aliquis effectus prouenit ex aliquibus cau sis puta ex 5. causis ⁊ ponatur ita q̄ illi effectui non inest maior virtus. se causaretur ex 10. causis q̄ si causaretur ex 5. tunc posset arguere q̄ ille alie 5. sunt per accidens respectu illius effectus sed maior virtus vel minor in est illi effectui ex hoc q̄ procedere ex illis causis vel nō p̄cederet tunc posset arguere q̄ ille cause essent per se sicut si maior virtus inestet mihi in h̄ q̄ plures hoīes p̄ce dunt me q̄ si vnus tunc possem arguere q̄ ille vnus qui me p̄cessit non tantū est causa per se sed illi plures etiā qui me p̄cesserūt ⁊ ideo cum maior virtus vel mi nor non in sit mihi t̄n⁹ per se licet per accidens forte possit inesse ex hoc q̄ plures homines me p̄cesserunt q̄ q̄ vnus possum arguere q̄ si pater mecum p̄cesserūt plu res homines q̄ illi sunt causa per accēs cum ex eis nō in sit mihi maior virtus vel minor ⁊ sic patet q̄ sunt cau se per accidens ⁊ q̄ in causis per accidens non existenti bus simul possibile ē procedere in infinitū. **C̄Causa** aut̄ quare in causis per accēs est possibile procedere in infi nitum est q̄ potest assignari sufficiens causa hui⁹ effectus absq̄ eo q̄ ponatur in talibus causa prima. cū preceden tia hanc causam nihil per se faciant adhuc effectū ⁊ quia non negatur processus in infinitum in his que simul non sunt nisi in illis in quibus oportet dare primū ⁊ quia in talibus non oportet dare primū ideo non incōueniens ta lia ire in infinitū. **C̄Declarandū** est 3^m. scilicet q̄ in cau sis per se non existibus simul nō est p̄cedere in infinitū causa enī per se est illa causa que requirit̄ ad esse effectus v̄n si non sit cā p⁹ non p̄t esse alia causa sicut dicitur in 2° huius ⁊ ideo si nō sit causa p̄ma. nullus erit effectus qm̄

nulla erit causa. Si ergo inconueniens est dicere qd non sit aliqis effectus inconueniens est dicere qd non sit prima ca et cu3 in cais infinitis per se siue sint simul siue non sint simul non possit dari p^a causa qm in infinito non est p^m. appet qd inconueniens est dicere qd in cais per se siue sint sit siue non sint simul sit pcedere in infinitu sicut si infinite gutte aque essent causa p se cauationis lapidis et non essent sit immo vna post alia et alia post alia cu3 nunq3 esset dare prima guttam aque nunq3 esset cauatio lapidis cu non possit esse effectus sine p^a causa per se. et ideo p3 qd nec in causis simul existentib⁹ siue sint cae per se siue per accis non est pcedere in infinitu. In causis vero per accis non simul exist⁹ tib⁹ bn possibile est ire in infinitu sz in cais per se siue sint simul siue no: non est possibile ire in infinitu et declaratus est quid sit ca per accis et per se et quod accipiat causa per accis tu ex parte agentis tu3 ex parte effect⁹ et qd non est possibile ire in infinitum et qd sic.

Ad primam rōnem tu arguis hūc homines pcessit ali⁹ hō et alius: et ali⁹ et sic in infinitu. dico qd tu arguis in causis per accis et in talib⁹ possibile est ire in infinitu. **Ad aliud** tu dicis siue arguis hāc resolutionē pcessit alia reolutio et c. dico qd ista reolutio non est causa per se istius resolutionis. vnde accidit huic resolutioni qd plures resolutiones eā pcesserunt. et c.

At vero qd quoddam et non infinite cause existentium: nec indirectum: nec scdm species palam. et c. Tex. v.

Questio Decimanona.

Veritur vtrū sit stat⁹ in causis materialib⁹ et v⁹ qd non. qm enim in aliquo genere cae non est accipere p^m cam in tali genere pcedere in infinitu est possibile et non est ibi stat⁹ sed in causis materialib⁹ non est accipere p^m cam materialem ergo et c. pbo assumpte. In corporib⁹ celestib⁹ inuenit⁹ materia sz sicut dicit cōmeta. hoc est equoce. Si ergo materia in his in quib⁹ equoce inuenitur v⁹ qd non sit dare p^m materia. qm si esset dare p^m materia in celo et in istis inferiorib⁹ non diceret equiuoce sz diceret tū per comparationē ad illud māle p^m. ergo et c. **¶** dicit cōmentator. in p^o. p^his⁹ mā est mediū inter ens et nihil sz inter ens et nihil est infinitu spaciū siue infinita distātia ergo v⁹ qd sp sit accipere aliquid inter ens et nihil tū inter ens et nihil sit infinita distātia ergo v⁹ qd in causis materialib⁹ sit pcedere in infinitu cum non sit deuenire ad p^m materia. sicut p^hatur. **¶** cōmentator. in 2° huius dicit. qd est vñ ens per se ens et p se v⁹ et oia sunt entia et nā per essentie et vnitātē ei⁹. oia ergo sunt cāta. si a p^o. ergo mā facta est et cāta. si ergo mā facta est et omē qd fit: fit ex mā qm ex nihilo nihil fit tunc quero de illa alia materia et sic in infinitu. videtur ergo qd in causis materialib⁹ sit pcedere in infinitu. **Ad oppositū** est p^hus et arguit sic ex aliquo aliqd fieri potest esse dupl⁹ aut sicut ex iperfecto sit perfectū aut sic ex corrupto sit generat⁹. sz neutro istorūz modorū est possibile ire in infinitu. quoniā quādo ex aliqua sit aliquid sicut ex iperfecto sit perfectū. vt ex puro sit vir tūc eniz stat⁹ extrema sed statib⁹ extremis non est possibile mā esse infinita. nunc autem quādo ex puro: sit vir extrema stant et sunt finita quoniā puer est me^m ire nullo modo hominē et hominē perfectū et ideo in tali modo factū non est possibile ire in infinitu. similiter etiā in alio modo factio nis non est possibile ire in infinitu quoniā extrema stant et sunt finita quoniā materia est illd in qd omnia corrum p^huntur et ex quo omnia generant⁹ et ideo cum extrema sint finita non est possibile in isto modo factio nis ire in infinitu. si sic ergo est stat⁹ in causis materialib⁹.

Ad istam questionem dico qd est stat⁹ in causis materialib⁹ sicut dicit p^hus et ad videndum veritatem hui⁹ questionis tria sunt declaranda p^mum est illud qd accipit p^hus in 2° huius. et 2°. poste.

scilicet qd si extrema sunt finita necesse est me^a esse finita. **Secundū** est declarandum qd necesse est ponere materia primā. **¶** Et tertium qd est declarandus est qd illa materia prima qd necesse est ponere est vna. **¶** Declaratio primi. s. qd si extrema sunt finita necesse est me^a esse finita quoniā sicut dicit p^hus 3°. p^hisicorū omne terminatum finitum est et oē illud qd habet extrema finita terminatum est et per cōsequens finitum cū omne terminatum sit finitum. vnde cōtra rōnez infinitine habere terminos et limites et ideo cum extrema sint finita necesse est me^a esse finita cōt eni ponit aliquid habere extrema finita ponit ipm habere terminos et limites. hoc etiā p3 ex alio. dicit p^hus in 2° huius qd infinita omnia currunt eodem modo et oia sunt similia. vnde in infinito non est prius nec posterius et hoc apparet sic. quoniā pri⁹ et posterius non inueniunt⁹ in aliquo nisi per comparationē ad extrema. vnde pri⁹ dicit⁹ in aliquo illud qd est propinquū extremo et poster⁹ illud qd est longius ab extremo et ideo pri⁹ et poster⁹ repugnant infinito sed qui ponit aliquid habere extrema finita ponit in eo pri⁹ et poster⁹ et ideo ponit illud esse finitum et sic patet qd statib⁹ extremis finitis aliquid cuius necesse est me^a illi esse finita tū qz repugnat infinito habere terminos et limites tū qz repugnat infinito habere prius et poster⁹. **¶** Secundū qd est declarandum est qd necesse est ponere p^m materia et hoc possumus cognoscere ex trib⁹. p^mū est qd sint in causis efficientib⁹ est sic est in causis materialib⁹. vñ sicut est in causis efficientib⁹ qd cause efficiētes non agunt nisi in virtute prime cae efficientis. s. inq⁹ inuitunt⁹ ei. vnde nulla causa efficiens 2ª est causa sufficiens alicui⁹ effect⁹ sz oportet ponere p^m causam efficientem. vnde dicit p^hus quid est causa toti⁹ trinitatis. nō. s. qz vltimum est et illud qd est finale nulli⁹ est causa. nō b. sed vñ. s. medium est qz vñ ergo. a. dicit ipse quia toti⁹. vnde ex quolibet effectu potes arguere competenter essentia p^m causaz. similiter est in causis materialib⁹ qd secūde cause materiales nō sunt principia transmutationū in reb⁹ materialib⁹ et transmutabilibus nisi inq⁹ vniuntur vel inuātur prime in⁹. vnde dicit philosophus in primo de generatione qd est vñum p^m s⁹ qd est vñ. et quicquid est subiectū transmutationis est s⁹ per naturam illi⁹ p^m s⁹ vnde nulla materia scda est sufficiens p^m transmutationis siue alicui⁹ effectus: sed sicut o3 ponere p^m cam efficientē in cuius virtute omnes cause scde agunt et efficiūt sic o3 ponere de necesse p^m materia in cuius virtute omnes cae materiales scde sunt substātia transmutationū. vnde ex qualibet transmutatione naturali quecuq3 sit illa. pōt argui esse p^m causam vel materia sicut p^mū efficiens ex quolibet effectu et ideo p3 qd necesse est deuenire ad materia primam et ipsam ponere. **¶** Hoc etiā p3 ex alio quoniā inest p^m ra potētalitas. vñ in reb⁹ transmutationib⁹ inuenitur maior et minor potētalitas. Nam etiā sunt magis in p^o qz composita. Nunc autē ita est quoniā dicit p^hus in 4. h^o in quibus est magis et min⁹ in illis est aliquid tale simpl⁹. sicut cum sit magis et minus bonū necesse est ponere bonū simpliciter. Si ergo in reb⁹ transmutabilib⁹ inuenitur maior et minor potētalitas. tunc necesse est ponere puraz potētalitatem et hoc est prima materia. **¶** Hoc etiā p3 ex alio quoniā multiplicatio eorum que sunt s⁹ in essentia est s⁹ in ordinem ad p^mū principium. Nam illud ens qd est propinquius primo p^mū est magis ens qz qd est remotum et ideo cu3 intelligētie sint propinquiores p^mū principio qz corpora celestia ipse sunt magis entes qz corpora celestia et similiter corpora celestia magis sunt entia qz ita inferiora cum sint propinquiora primo p^mū qz inferiora ppter qd p^hus in 2° de generatione dicit h^o inferiora longe distare a primo principio et ideo accidit corruptio et generatio. Si ergo est dare aliquid qd maxime accedit ad p^mū principium et est propinquissimū ei patet qd est dare aliquid qd maxime est remotū a primo p^mū et hoc est materia prima que ē pura potētalitas. vnde iter omnia que sunt quecuq3 sit illa prima materia

magis accedit ad nihil. vñ si nos volumus intelligere primam materiam q̄ melius possumus debemus intelligere aliqd̄ medius iter ens ⁊ nihil q̄ se h̄ ad oēs formas māles. sicut lignū se h̄ indifferenter ad oēs formas artificiales ⁊ nullam istarū h̄ actu. vnde que est habitudo sibi ad oia entia eadē est comparatio suo mō materie prime ad oēs formas. vñ materia p̄ma est pura potētia nihil h̄ns actualitatis. primū prin^m est actus purus nihil h̄ns potēntialitatis. vñ dicit ph̄s in 4°. huius q̄ accidunt oia participare malo p̄ter vñū. vñ inter oia entia quecuq̄ sint illa maxime distātia sunt p^mprin^m ⁊ prima mā nam distant sicut pura potētia ⁊ purus actus ⁊ sic p̄ q̄ necesse est ponere primas materiam. **C** Tertiu^m q̄ est declarandū est. s. q̄ i^o prima mā. est vna ⁊ hoc declarat cōmētator. dicit. n. ipse q̄ in pura potēntialitate nō est gradus. oīs enī distinctio est per actū aliq̄. Si ergo illa potēntialitas nō esset vna s̄ plures. tūc quero aut ille due potēntialitates sunt equaliter potēntiales aut vna est magis vel maior potēntialitas ⁊ alia n̄mero ⁊ magis accedens ad actū si tu dicas q̄ sunt equaliter potēntiales ⁊ equaliter accedētes ad nihil tūc nō sunt nisi vna potēntialitas. Si tu dicas q̄ vna illarū est minor ⁊ alia maior potēntialitas tūc i^o que est minor potēntialitas h̄ aliquid actualitatis ⁊ nō est pura potēntialitas ⁊ sic nō est mā prima. s̄ alia que est pura potēntialitas ⁊ sic patet q̄ illa pura potēntialitas que dicit materia prima est vna ⁊ non plures.

Ad rationes r̄ndendum est ad primā cū tu dicis in illo genere cause nō est status in quo non est ponere aliqd̄ primū u^m est. si tu dicis q̄ in gnē cāe materialis nō est p^m prin^m nec p̄n^m qm̄ incorp̄oribus celestibus inuenit mā ⁊ in istis inferioribus. Sine dubio si nos vellemus ponere p̄m cōmē. ista ratio nō obuiaret nobis. posuit et cōmētator q̄ incorp̄oribus celestibus nō inuenit materia p̄prie. Sed si tu mis dicit cōmētator. illud appellare mā. hec in p̄prie est. s̄ posuit q̄ corpus celeste erat sicut mā ip̄ius intelligentie mouētis ip̄s ⁊ ipsa intelligentia erat sicut forma ⁊ sic nō obuiaret ratio nobis. q̄ quādo tu dicis. si sit status in causis mālibus op̄s inuenire primā materiam. verū est in oibus habitibus eam vñiformiter. **C** Sine dubio credo q̄ incorp̄oribus celestibus inuenit mā p̄prie. vnde possumus accipere materiam dupliciter. vno mō possumus accipere materiam oīo separatam ⁊ per in dīam ⁊ si sic accipiatur mā. credo q̄ eadem est mā incorp̄oribus celestibus ⁊ in istis inferioribus. vñ si esset possibile q̄ corpus celestes separaret a mā ita q̄ forma corp̄oris celestis separaret a materia sua ⁊ forma corp̄oris inferioris separaret a sua mā credo q̄ si esset possibile istud remaneret eadez h̄ ⁊ ibi. Alio mō possumus accipere materiam s̄m q̄ est s̄ba dimensionibus nā dimensiones referunt ad formam. mā enim incorp̄oribus celestibus h̄z aliam p̄p̄onem ad formam ⁊ incorp̄oribus inferioribus. Nam per formā corp̄oris celestis totaliter terminat appetitū materie. Istis autē inferioribus nō totaliter terminat appetitus materie ⁊ q̄ tota ratio equocationis sumit ex forma ⁊ aliā ⁊ aliā p̄p̄onem h̄z materia ad formam h̄ ⁊ ibi. p̄pter h̄ dicit materia equinoce h̄ ⁊ ibi. ⁊ sic p̄ solo ad primaz rōnem ad scđam tu dicis. Inter ens ⁊ nihil est magna distātia sine infinita. vñ est sine dubio per tāto q̄ nihil ad ens nō est p̄p̄ortio sicut nihil ad mā ⁊ vacui ad plenum sicut dicit in 4°. ph̄sicoz nō est p̄p̄ortio. s̄ p̄pter hoc non sequit qm̄ sit possibile deuenire ad primā mā abstractendo per intellectū vnam formā ⁊ postea aliā quousq̄ fiat deētus vsq̄ ad primā materiam sicut si ego habeaz 4. denarios ⁊ tu nō habeas aliq̄ iter te ⁊ me nō est p̄p̄ortio qm̄ inter h̄ntes denarios ⁊ non h̄nt nulla est p̄p̄ortio. Sequit ne p̄ hoc q̄ non possint auferri a me illi 4. denarij ⁊ q̄ nō possint deuenire ad hoc q̄ nō habeam aliq̄ denariū certe non imo possint a me auferri. quot habeo ⁊ ero s̄tis tibi ⁊ non h̄bo aliq̄ denariū sicut ⁊ tu similiter ex alia parte. **C** Ad aliū tu dicis mā facta est Arist. in p^o celi ⁊ mūdi distinguit tres modos ingeniti di-

cit enim q̄ aliqd̄ est ingenitū q̄ h̄z esse p^o non esse s̄ non per generationes ⁊ hoc modo dicit motus ⁊ tactus esse ingenitus. scđo^o dicit aliquid esse ingenitū q̄ est de diffi cili genitum ⁊ tertio^o dicit aliquid esse ingenitū q̄ cum fuerit ip̄osibile est generari ⁊ est sine virtute per q̄ possit generari ⁊ vt q̄sq̄ sic ⁊ quādoq̄ non sic ⁊ tūc dico q̄ materia vno mō facta est alio mō non est facta. materia enim nō dicit esse facta q̄ fiat per motū ⁊ trāsmutationē ⁊ ideo mā dicit sic esse igenita q̄ h̄z esse p^o non esse ⁊ nō per motum ⁊ trāsmutationē sicut motus dī esse ingenitus. Sed alio mō dī materia esse facta s̄m opinionē p̄bi q̄ motus aliq̄s qui in tpe incipit esse q̄ motus talis h̄t esse p^o non esse in duratione ⁊ etiā materia pōt dici h̄re esse post non esse. s̄ h̄re esse post non esse pōt esse duplir an̄ s̄m ordinem nature an̄ s̄m ordinē durationis. tunc s̄z p̄m dico q̄ materia est sic facta q̄ h̄z esse post non esse non q̄ h̄t esse post nō esse ordine durationis q̄ tūc non esset coeterna ipsa materia s̄z dicit h̄re esse post non esse ordine nature. vñ s̄z ph̄s poneret materiam esse eternaz ⁊ mundū esse eternū tñ bene cōsentiebat in hoc q̄ materia prima ⁊ mūdu totus s̄z essent eterna erāt facta a p^o p̄n^o vñ dicit cōmētator. in 2° huius q̄ est vñū ens ⁊ vñū vñ ⁊ oia sunt entia ⁊ natura per oē ⁊ per veritatē.

Amplius autem ⁊ quod est cuius causa finis est. Tale vero quod nō est alius causa: sed ⁊ alia illius ⁊c. Tex. viii.

Questio Trigesima.

Veritur verū sit status in causis finalibus ⁊ vñ q̄ non qm̄ fines in agibilibus sunt sicut primū in speculabilibus vt dī in 2° ph̄sicoz. ⁊ 6°. et̄ et̄. ⁊ 5°. sed in p̄ncipijs speculabilibus est ire in infinitū qm̄ ex p̄ncipijs speculabilibus s̄ p̄nt abstracti alie ⁊ alie p̄ctōnes sicut p̄s in geometria ergo vñ q̄ in p̄ncipijs agibilibus sit s̄lir p̄cedere in infinitū s̄z fines sunt primū agibilibus ergo vñ q̄ in finibus s̄z ire in infinitū. **C** p̄. q̄to aliquid imediatius est ip̄i fini tāto magis educunt alia per ip̄m in suū finē. vbi grata vt si portio sit p̄p̄inquo: sanitati q̄z colligere herbas tūc possumus dicere q̄ herbe colligunt p̄pter portionem. cum ergo primū p̄ncipiū finis sit oīum ⁊ sit virtus infinite videt q̄ reducendo alia in ip̄m per aliqd̄ q̄ magis appropinquat ad ip̄m sic p̄cedere in infinitum cum ip̄m sit virtutis infinite ita q̄ reducēdo hoc in ipsuz per h̄ ⁊ hoc per hoc imediatius adherens ei erit p̄cedere in infinitū cum ip̄m sit infinitum ⁊ semp possit facere altiozem effectū semp altiozem in infinitū ergo vt videt non est status in causis finalibus. **C** p̄. dicit ph̄s in 3°. huius q̄ si p̄ncipioz erunt p̄ncipia tūc p̄ncipia irent in infinitum ergo si finū erunt fines tūc fines ibunt in infinitum sed finum sunt fines vt vñ velle p^o. et̄. ergo fines ibunt in infinitū. **C** Ad op^m est ph̄s. dicit enī ipse q̄ in causis finalibus non est ire in infinitum.

Ad istam questionē possumus dicere q̄ dupliciter possumus accipere fines puta fines in artificialibus ⁊ fines in naturalibus rebus. tunc dico q̄ in finibus rerū naturalium est status ⁊ in finibus rerū artificialium est status. **C** Qd̄ autem in finibus rerū naturalium sit status hoc sic primo patet. dicit enim philosophus primo. moral q̄ est dupliciter actio. scilicet partis ⁊ actio totius. actio partis ordinat ad actionem totius sicut pars ordinat ad totū ⁊ sicut duplex est actio corp̄oris. s. actio partis ⁊ actio totius. similiter duplex est finis quia finis partis ⁊ finis totius ⁊ finis partis ordinatur ad finem totius. **N**unc autem ita est q̄ totum vniuersum est sicut quoddam corpus ⁊ habet suas partes sicut corpus humanum habet suas partes integrantes ipsum ⁊ ideo sicut totum corpus habet aliquē finem vel aliquod bonum ad qd̄ ordinatur sic totum vniuersum h̄z aliquod bonū aliquem finem ad quē ordinatur ⁊ ille finis totius vniuersi est primū p̄ncipiū ⁊ in illud bonū q̄ est deus gloriosus totum vniuersū ordinat

immediate et ad ipsum et immediate reducitur. **C** Item probat sic quia aliquid ordinat ad aliquod bonum per aliquid aliud. ut si b. ordinat ad a. per c. tunc o3 qd illud ordinat ad illud per qd ordinat ut q. b. ordinatur ad. c. et tunc illud per qd ordinat in suum finem et in suum bonum est amplius maius bonum qd illud sicut. c. est maius bonum qd sit. b. cum per. c. ordinat. b. ad a. **N**unc autem ita est qd citra primum primum non invenit maius bonum qd totum univrsum et ideo totum univrsum immediate reducitur et ordinatur in suum bonum et suum finem qd est deus gloriosus et non per aliqd aliud et ita in tali processu non solum est processus in infinitum imo statim occurrit finis. ultimus siue inter medius partes aut totius univrsi sunt sicut species et habet suum finem ita qd vnaqueq3 species entis siue totius univrsi habet aliquod bonum et aliquem finem ita qd minus bonum non est nata habere illas species in univrso. **N**am nisi hoc ptingeret sequeretur qd aliquid esset vitiosus in natura et ideo nisi species entis ordinaret in suum finem et in suum bonum et esset status in talibus finibus iam species univrsi que sunt partes eius essent otiose et ideo in finibus rerum naturalium est status. **C** hoc etiam apparet ex alio quoniam simile est de toto et parte et id si totum univrsum habet finem et bonum determinatum in qd ordinat tunc vnaqueq3 species entis que est pars univrsi habet suum finem de terminatum et sic p3 qd in finibus rerum naturalium est status et non est pcedere in infinitum. **C** Qd autem in finibus agibilium non sunt pcedere in infinitum hoc p3 sic quoniam artificialia sunt ab intellectu. Intellectus autem sicut dicit philosophus non agit aliqd nisi prius moueat a fine si sit intellectus rectus et tunc intellectus postquam motus est a fine tunc profectus ad inquirendum ea per que habet finem et ideo in finibus rerum agibilium non est ire in infinitum ita qd hoc fieret per illud et illud propter illud et sic in infinitum et tunc nihil ageret intellectus. quomodo enim ageret aliquid intellectus non futurus ad terminum cum intellectus omnino recte agens agat illud quod agit propter aliquem finem sicut dicitur in 2o huius et 3o de anima et sic patet qd nec in finibus rerum naturalium nec in finibus rerum agibilium est pcedere in infinitum.

Et tunc ad rationem primam dico qd non est simile per omnem modum de principijs speculabilibus et de principijs agibilibus quoniam in speculabilibus non est accipere primum et ultimum. imo si accipiat sicut primum principium non debet accipi ultimum qd potest sequi ex illo principio s3 accepto primum potest homo tunc speculari et extrahere de primo et s3 conclusiones qd vult s3 in agibilibus non est ita. imo debet habere primum medium et ultimum primum in intentione qd est ultimum in prosecutione et o3 habere similiter primum in operatione et ideo non valet nec esse. **A**d aliud tu dicis minus bonum reducitur in maius bonum. per maius bonum dico qd hoc non est per qd cumq3 maius bonum vni si verum sit maius bonum qd leo. non oportet qd reducatur ipsum primum per ipsum leonem. ita qd leo per illud et illud per aliud et sic in infinitum. **A**d aliud tu dicis si principiorum essent principia irent in infinitum vix est si primum in quantum principia essent principia qd tunc principia irent in infinitum et ideo si finium in quantum fines essent fines tunc fines irent in infinitum si non sic est. et c.

Sed nec qd quid erat esse conuenit reduci ad aliam diffinitionem multiplicantem rationem. Tex. x.

Questio Vigesima prima.

Queritur vtrum sit status in causis formalibus et vbi qd non dicit enim philosophus in 8o. huius qd forme substantialia sunt sicut numeri s3 numeri vadunt in infinitum. ergo vbi qd in formis substantialibus sit pcedere in infinitum. **R**espondeo forme accidentales sunt infinite et tunc procedunt ex formis substantialibus. ergo videtur qd in causis formalibus non sit status.

Ad istam questionem est intelligendum qd finitum et infinitum quantum ad comparationem et s3 qd aliquid magis accedit ad rationem infiniti et finiti. **N**unc autem ita est qd forma potest tripliciter comparari. primum enim comparari ad ipsum analogum siue cetera et potest comparari ad ipsum intellectum et 3o modo potest comparari ipsa forma finem qd accipit in se. **N**unc ita est qd ipsi forme finem qd comparantur ad ipsum cetera. competunt quantitas quoniam sub aliquo cetera sunt primum plures forme et q3 plurificatio reducitur ad naturam quantum ad aliquod modum per hoc ipsi forme finem qd comparantur ad aliquid cetera competunt quantum ad aliquod modum. **I**psi autem forme finem qd comparantur ad nostrum intellectum competunt quantum ad aliquod modum quoniam vnam formam primum intellectus pluribus rationibus cognoscere potest enim intellectus cognoscere formam tuam in quantum dat tibi esse et tunc dicitur entitas primum etiam intellectus illa eadem forma cognoscere in quantum dat tibi vivere et tunc dicitur anima et sic p3 qd forme finem qd comparantur ad nostrum intellectum aliquod competunt quantum ad aliquod modum. **S**icut quantum ad aliquod modum competunt forme finem qd accipiunt forma in se tunc dico qd nec informis finem qd comparantur ad aliqd analogum siue cetera nec finem qd comparantur ad nostrum intellectum nec est finem qd accipiunt in se inest infinitas qd autem non sic pcedere in infinitum finem qd comparantur ad ipsum cetera. hoc p3 quoniam sub aliquo cetera continentur plures forme et q3 species finite sunt que continentur sub aliquo cetera. propter hoc informis sic comparatus non est ire in infinitum et non loquor de cetera qd est species quoniam dicitur siue multiplicitate species non est nisi per materiam et non per formam et id talis multiplicitate est propter intentiones s3 loquor de cetera qd est genus. **N**am multiplicitate generis est p3 forma et ideo cum species sint forme ut dicitur commentator in 3o huius. possumus dicere qd informis finem qd comparantur ad ipsum cetera qd est genus non est pcedere in infinitum. possumus tamen melius dicere qd in informis non est pcedere in infinitum comparando vnam formam ad aliam non ad quantum ad quantum s3 ad formam qd p3 p3 sicut comparando formam hominis ad formam corporis celestis et formam corporis celestis ad intelligentiam et intelligentiam ad motorem p3 et si nos comparemus formas ad ipsum analogum analogia tali. s3 qd vna forma habeat esse p3 aliam. tunc p3 qd informis non est pcedere in infinitum q3 o3 deuenire ad primum informis finem qd comparantur ad ipsum intellectum non est pcedere in infinitum. quoniam cognitio completa facit specie specialissimam et cognitio incompleta facit genus et quanto illa cognitio est incompleta tanto magis illud genus est commune tunc ergo in ceteris non sit pcedere in infinitum eadem semper ad magis cetera sed est deuenire ad maximum commune qd est ens apparet qd in formis finem qd comparantur ad nostrum intellectum non est ire in infinitum finem qd intellectus incipit a maxime cetera. qd est ens et istum modum tangit philosophus non p3. **C** Qd arguitur informis finem qd accipiunt in se non sit pcedere in infinitum. hoc sic apparet. duplex enim est forma. s3 materialis et imaterialis. **U**nde forma materialis in se accepta est finita forma in materialis in se est infinita. vni si esset color separatus ille color esset infinitus ut haberet in se communem rationem coloris sed que est causa quod iste color materialis non est habes communem rationem coloris ratio est q3 recipitur in materia et quicquid recipit in aliquo finem modum rei recipientis recipit et ideo color materialis receptus in materia non habet communem rationem coloris sed si esset color separatus ille esset infinitus. materialis autem forma in se accepta est finita et non infinita. q3 forma materialis non habet omne illud qd est de ratione eius s3 forma separata et imaterialis in se accepta est infinita. non q3 habeat in se communem siue omnem rationem entitatis et perfectionis quia illud tantum competit prime forme que est. deus s3 dicitur intelligentia infinita. quia intelligentia habet in se quicquid est de ratione eius. **U**nde dicitur in libro de causis quod intelligentia est composita ex infinito et finito. **N**am esse eius qd est finitum recipit in subiecto intelligentie que est infinita. sicut dicitur est. q3 h3 illud qd est de ratione eius. propter hoc dicit auctor de causis qd intelligentia.

est compo^o ex infinito et finito et sic p3 quomodo in for-
 mis est pcedere in infinitu et quo non. Et si nos velle
 mus ad apere q3 ea que dicta sunt ronibus phi pateret
 q tres rones altas facit pbus que pcludunt q no sit ire i
 manitu in casis formalibus illis trib^o modis quida sunt.
 Nam p^o ratio pcludit q non sit pcedere in infinitum in
 casis formalibus fm q comparant ad ipsum comune.
 Secda ratio q3 facit pbus est. f. q tuc non pingeret sci
 re si non est status que pcludit q in formis f3 q compa
 rant ad nostru intellectum non sit pcedere in infinitu qz
 tuc non pingeret scire q non est deuenire ad forma spe
 cificam incipiendo a coi qui modus copetit intellectui nro
 cui sunt nota pfusa magis. Tertia ratio q3 facit pbs. f.
 q ma finitur a forma est. f. pcluderet q in formis mali
 bus in se acceptis. f. in sui n^o. non sit pcedere in infinitum
 qz finite sunt et hoc p3 consideranti.

Ad rationes ad primam cu tu dicis forme
 sbales se hnt sic numeri. ve
 ru est q in aliquo forme sbales assimilant numeris et in
 aliquo non vñ similitudo non currit per oem modum.
 Si autē forme subitales in hoc sicut numeri qm sicut
 quely veritas addita numero facit noua spem et ita qe. si
 cut patet. Ad aliud tu dicis q forme accidentales sunt
 infinite et tñ pcedunt ex formis spalibus. dico q non va
 let quonia qualitates p^o sunt finite. et sunt tñ qtuor licet
 qualitates scde fortassis sint infinite. similiter est ex ista pre
 vel p^o aliter dici q forme accidentales non sunt infinite lz
 sint multo plures q3 subitales vel si sint infinite sunt in
 finite quo ad nos. qe.

Qua propter semper existentius principia
 esse verissima necesse est. **Tex.**

Questio Vigesima secunda.

Veritur sine argumētis vtrū sit ea
 dem dispō rei in sua veri
 tate et in sua entitate. dico ad hoc q sicut pri^o
 dictū est veritas pstitit in quadā adaequatione

Nunc autē ita est q triplex est adaequatio. Est. n. quedam
 adaequatio rei ad sua prim^o. et quedā adaequatio rei ad no
 strum intellectū que mēsurat. et quedā adaequatio rei ad
 intellectū diuinū qui res mēsurat. Nunc dico q loquē
 do de veritate que pstitit in adaequatione rei ad sua prim^o
 similis est dispō rei in sua veritate et in sua entitate. Nam
 q3o aliqd adaequat suis pncipijs tanto magis est illud si
 cut q3o magis ignis adaequat pncipijs ignis tāto magis
 verio. ē et magis ignis. Loquēdo ē de veritate que
 pstitit in adaequatione rei ad nostrū intellectū quez men
 surat ad hoc bz veritatē. f. q similis est dispō rei in suave
 ritate et in sua entitate qm illa eadē prim^o que sunt pncipia
 essendi illa eadē sunt pncipia cognoscēdi rem ab intellectu
 f3 differunt fm rationē. quonia prim^o pnsiderata particula
 riter sunt pncipia essendi rē. pncipia autē eadem conside
 rata vtrū sunt pncipia cognoscēdi ipsas ab intellectu n^o.
 Similiter si loquamur de veritate que pstitit in ade
 quatione rei ad intellectū diuinū a quo mēsurant. ad hoc
 dico q similis est dispositio rei in sua veritate et in sua en
 titate quonia res fm hoc q adaequant intellectui dīno f3
 hoc sunt uestigium artis dīne. et fm q magis adaequant
 intellectui dīno fm hoc sunt magis uestigium artis dīne
 et maiorem entitatem hnt. et sic p3 quomō est similis dis
 positio rei in sua veritate et in sua entitate.

Explicit liber scds meth.

Est autē scia quedam que speculatur ens in
 quantū ens: et que huic sūt scōz se. **Tex. i.**

Liber Quartus methaphisice. Questio Prima

Veritur vtrum aliqua scia possit cō
 siderare ens inquātuz ens
 et vñ q non. dicit enī pbus in lib: o posteriorū
 q scia est vni^o generis sibi partes et passiones
 sibi pnsiderans: f3 ens non bz aliquas passiones vt pbabo
 ergo qe. pbō assumpte. passio non est ipm sibi vñ risibi

litas non est hō et ideo si ens hēret aliquas passiones ille
 passiones nō essent ens et tunc essent nihil tñ non eēt ens
 ergo qe. Scia est habitus acquisitus ergo scia nō est
 de his que sunt in nobis vel qī innata f3 ens primo ipri
 mitur in aīa et impōsionē entis nulla pcedit impressio
 alicuius sicut dicē Aūcē. i p^o sue methaphisice ergo si ens
 primo imprimū in aīa et impressio entis est quasi innata
 nobis et scia est habitus acqstus. videt q de ente nō pos
 sit esse scia. Ad op^m est pbus et arguit rōne scia parti
 cularis pnsiderat ea que in sunt huic enti pticulari et scia
 vniuersalis pnsiderat ea que in sunt enti fm q est ens: sed
 scia que considerat ea que in sunt enti f3 q ens o3 pnsi
 derare ens fm q ens. ergo de ente fm q ens erit scia.

ad istam questionem est intelligendū q scia
 sortitur. sibi quattuor: ex sbo. sortit
 enim sibi scia spem et formā ex sbo. Nam sibi scieutē est
 obm scie sicut acus virtutis sortit speciem ex sbo sic scia
 sortitur ex sbo q est obm eius. Sed q accipit scia
 ex sbo est o: do. Nam scia accipit a sbo ordinem et f3 gra
 dum abstractionis que tenet sibi. tenet illa scia. sicut
 p3 de methaphisica. mathe. pbica. Tertius q accipit
 scia a sbo est q quicquid cōsiderat considerat sub ra
 tione subiecti sicut virtus sine p^o quicquid cognoscit: co
 gnoscit sub rōne obi proprii. sicut scia quicquid consi
 derat: pnsiderat sub ratione sibi q est obm eius proprium
 Quartū autē q accipit scia a sbo est. f. virtus et po
 testas. Nam scia accipit a sbo virtutem et potestatem.
 ita q scia particularis cōsiderat sibi particulare limi
 tatum et habz virtutem limitatā et particulatam. Scia
 autē que considerat sibi vniuersalem bz virtutē et poten
 tiam vsem. Ex istis quattuor possumus comprehendere
 q ens fm q ens est sibi istius scie. p^o patet q ens est
 subiectum istius scie ex hoc q scia que considerat ali
 qd ens pticulare vt ens mobile ad vbi. dicit scia par
 ticularis. vnde ex hoc dicit scia particularis qz conside
 rat aliquā partem entis et scia dicit vniuersalis et rō
 nis quia cōsiderat ens p^o. cum ergo ista scia que dicit
 methaphisica sit maxime cōmunis inter omnes scias. et
 scia sortit sibi specie et nomen ex sbo. p3 q ista scia
 considerabit id q inter oīa entia est maxime cōe et maxi
 me vniuersale sit ens op3 dicere q ens fm q ens sit sibi
 istius scie ex quo possumus ppendere q ens est sibi
 istius scie quonia scia sicut dictū est sortit ordinem
 ex sbo. cum ergo ista scia inter omnes scias sit maxi
 me abstracta et maxime cōmunis. p3 q debet habere pro
 sbo illud q est maxime abstractū et maxime cōe. ens au
 tem fm q ens est huic. ergo qe. Quod autē ista scia
 sit maxime abstracta p3 quoniam naturalis philosophus
 nō abstrahit a materia sensibili simpliciter f3 ab hac et ab
 illa. Mathematicus autē abstrahit a materia sensibili pe
 nitus non autē a materia intelligibili et iō mathematicus
 non abstrahit penitus ab omni materia. f3 methaphisicus
 abstrahit ab omni materia iō qe. Patet ex 3°. q ista
 scia considerat ens fm q ens. Nam dicitū est q scia
 quicquid considerat: cōsiderat sub rōne subiecti. et ideo
 cum ista scia quicquid cōsiderat: cōsiderat sub ratione
 entis p3 q ista scia hēbit pro sbo ipsuz ens. Patet
 licet ex quarto. scilicet q ista scia considerat ens fm q
 ens. Nam sicut dictū est scia accipit virtutē et potesta
 tem a subiecto et ideo cum ista scia habeat virtutem et po
 testatem maxime vniuersalē et cōmunes. maxime possu
 mus comprehendere q ista scia habeat pro sbo ipsuz ens
 et hoc est declaratio phi in prim^o huius. 4.

ad rationes ad primam dōm. cum tu di
 cis passiones entis non sunt
 ens dico q nō vniformiter sumuntur passiones sborum
 particulariuz et sibi vniuersalis. vñ non dnt passiones en
 tis fm q ens qz in sunt omni enti sicut non pbus qd ista
 scia considerat causas entis scdm q ens intelligendo
 sic qd cause ille sunt causa omniū entium quia idem est
 set causa sui ipsuz sed dominis qd considerat causas en
 tis secundū qd ens quia considerat causas omnium en

dicimus
 dicimus

est habentium causas. sic dico qd passiones entis non dñr esse passiones entis sñ qd ens qd passiones in sint oī entī s; qd nō determinatur ad aliqd genus entis qd est sñ ali cuius scientiāz particulariū. Ad aliud dō qd s; ens pō s; pñmatur in aīa tñ ea que in sunt entī s; qd ens nō impri muntur pō in aīa nec cogō eoz est nobis innata &c.

Omnis autē generis vnus sensus est vnus atq; scientia: vt grāmaticayna ens omnes spe culatur voces. Tex. ii.

Quæstio Secunda.

Veritur qd non qm̄ sicut dicit pñs veritas scie asilatur veritati sensus sed sensus dī esse vnus qui est vnus pñtatis & pp hoc dī in 2º de aīa cº. de tactu. qd tactus nō est vnus sensus qz non est vnus pñtatis ergo scia vna vt videt dī esse ta lis s; qd sit vnus pñtatis s; est non est vnus pñtatis s; pluriū. ergo &c. Ad opm̄ est pñs in littera qui dicit qd sicut oīz tonoz est vnus sensus. sine vna scia sic oīum entū est vna scientia.

Ad istam qōnē est intelligendū qd veritas scie asilatur veritati sensus. Nunc at ita est qd pō nō dī vna ex his que nāliter recipit. vñ & s; album & nigrū in se accepta dīant formaliter & in spē tñ vnus nō cognoscat album sñ qd album nec nigrum sñ qd nigrū. s; cognoscat albū & nigrum sñ qd pñemūt in qua dam rōne cōi. vt rōne coloris & ex veritate illius rōnis formalis sub qua rōne vnus cognoscat ea pō vnus dicit vna. vñ vnus cognoscat albū & nigrū sub quadā rōe vñ. nam qd in ista rōne cōi vnus pcepit album & nigrū ideo albus dī esse idē nigrō. dī illa ratio cōis & et dicitur cōis qz nō alio sensu p̄t p̄cipi album & ab albō nigrū s; eodez sensu cognoscat album & nigrū. vñ & s; vnus cognoscat al bum & nigrū sub rōne coloris. ratio tñ cognoscat album per se differre a nigrō & sñ qd virtus altior est s; h sub rōne magis cōi cognoscat ea que cognoscat virtus inferio: sicut p; de sensu cōi qm̄ cum sit virtus superior q; sensus particularis illud qd cognoscat sensus cōis cognoscat sub vlioz & magis cōi rōne q; alij sensus p̄culares. Simili ter est de veritate scie nā dī esse vera ex veritate vel rōis formalis fo: mali sub qua rōe p̄siderat ea que p̄siderat ip sa scia. & ideo cū scia meth. p̄sideret ea que cōsiderat sub ratione cōi. vt sub rōne entis scia meth. dī esse vna. vñ q; to scia altior ē. tanto magis p̄siderat ea que cōsiderat sub ratione magis vñ & ea que p̄siderat scia inferior: sub rōe particulari p̄siderat scia superior: sub ratiōe vñ & ad hoc plus. sicut est de virtutib; altioribus. vñ intelligendū est qd diuersitas que sufficit ad causandū diuersitatē in virtu tibus inferiorib; nō sufficit ad causandū diuersitatē in vir tutibus superioribus sicut p; de sensibilib; particularibus & cōi similiter i pposito est nā veritas que sufficit ad cau sandū veritatē virtutis oīs nō sufficiat ad veritatē vir tu tis inferioris sicut p; aliqua enī veritas sufficit ad verita tem sensus cōis que tñ nō sufficit ad veritatē sensus par ticularis. Sic est de veritate scie. Nam veritas aliqua suf ficit ad veritatē scie cōis que non tñ sufficit ad vnitatem scie particularis. vñ intelligendū est sicut dicit pñs 5º. meth. qd vnū multis modis dicit. vnū numero. vnū spē. vnū genere. vnū p̄portione & vnū analogia. tñ dico qd veritas sñ numerū nō sufficit ad veritatē scientie qm̄ vnū sñ numerū est particulare & sigtū & de tali non est scientia. & ideo veritas secundū numerum nō suffi cit ad veritatē scie. Veritas enī sñ spēm nō sufficit ad veritatē scientie. cui; p̄batio est quomā eadem est scientia p̄ioz p̄ia aut differunt spē & iam veritas sñ spēm nō sufficit ad veritatē scie spālis. Sed non pōt esse qd aliqua scia vna spālis p̄siderat directe analogū aliqd. vñ s; me dicina p̄siderat de oībus generib; hoc nō est directe non per se. Credo tñ qd medicina nō p̄sideret pº & per se nisi corpus humanū sñ qd sanū & egrū. quomā medici na sani & egri est scia. Et iō veritas que est sñ analogiā

alio.
vntate.
vnitas.

non sufficit ad veritatē scie spālis & ideo dicit cōmen. in 2º hº qd qz q̄ntitas non tñ vnioccat de q̄ntitate pñ & di. creta non est vna scia doctrinalis que p̄sideret de eis. sed plures. s; vna sñ gº. sed veritas que est sñ analogū bñ sufficit ad veritatē scie cōis. & ideo oīum entium bñ pōt esse vna scia cōis. sñ qd pñemūt i ēte quēdam modū oīūz sonozum est vna scientia. vñ dicit pñs qd non solū oīum eoz que dñr s; vñ nā. n est vnus scie speculari s; vñ? scie est speculari oīum eoz que dñr ad vnam naturam.

Ad rōnem dō cum tu dicit qd vnus sensus est vnus pñtatis s; hoc b; veri tatē de sensu b; veritatē de sensu p̄culari et non de sensu cōi. simplr est de scia s; non de sensu qui simplr est scia.

Quare quōdam vnū multipliciter dicit & hec multipliciter quidem dicitur. Tex. iiii.

Quæstio Tertia.

Veritur vñ ens sint equiuocū an analogū et vñ qd ens sit eq uocū ad ea de q̄bus dī ens: et hoc est qd dicit pñs in libro pñ. i. in 7º. qd latent equiuoca

tiones in generib; & quibus s; sicut dī in 1º hº inter oīa vnū & ens sunt maxime cōmuna ergo vñ qd in ente sit maxime equiuocatio.

Ad idem af sic. Ad agis pñemūt ea que sunt in genere. q̄ntitatis in q̄ntitate q; ea que sunt s; ēte i ēte: s; q̄ntitas nō dī vniuoce s; equoce de q̄nti tate pñ & dī creta: vt cōmentator dicit. in 2º hº. ergo ens nō dī vniuoce s; equoce de eis que p̄nent sub ente. C. p. causis dī equoce de latrabili sydere celesti & pis ce marino cum tñ pñemūt in s; a si ergo s; a magis pue nit euz s; a q; accēs cū s; a & tñ ista dñr equiuoce que cō tinent sub cane magis vt vñ dicent equiuoce que p̄nent tur sub ente. Ad opm̄ est pñs. qui dicit qd ens non dī equiuoce ad aliquā vnā nām cōem scie sanū non dicit equiuoce de oībus sanis s; analogice sic ens non dī equi uoce s; dī de oībus entibus per attributionē ad nām s; sicut dicit philosophus.

ad istam qōnem est intelligendū qd tota ratio equocationis sumit ex forma: vñ & pñs vocat formā qd quid est: & in 2º p̄fysicoz dī qd for ma est rō essendi. vñ ipsa diffinitio dat per formā: vñ & si in diffinitione ponat mā hoc non est nisi inq̄tū mā p̄ cipat nām fo: me: & inq̄tum est sub forma: & pp hoc dī in 7º. hº qd oēs partes posite i diffōne sunt fo: me: totā rō equiuocationis sumit ex forma. vñ dī in 2º de aīa & in multis alijs locis qd recedere aīa a corpore: corpus nō re manet nisi equoce: vñ caro motua non est caro nisi equi uoce: p; igr qd tota rō equiuocationis sumit a forma. vñ si aliqd nomē imponat pluribus per cōparationē ad di uersas formas: tunc euz tota ratio equocationis sumit ex forma illud nō dī de eis equoce. Si autē iponatur aliqd nomen aliquibus pluribus per cōparationē ad aliquā for mam vnā: tunc aut illa forma equat̄ saluat̄ in illis pluri bus aliq̄ non equaliter si primo: tunc illud nomē dī de eis vniuoce penitus sicut hō penitus dī vniuoce de illis que p̄nent sub ipso penitus vniuoce. Si autē illa forma non eq̄liter saluet̄ in plurib; hoc triplr p̄t esse aut qz illa forma saluat̄ in illis plurib; simplr: s; i vno nobiliori mō q; in alio sicut nomē aialis ita ponit̄ per cōparationēz ad formas que simplr saluat̄ in suis spēbus s; nobiliori mō saluat̄ in hoie q; in asino: fo mō aliqua forma non saluat̄ in pluribus eq̄liter: qz illa forma in vno inuenit̄ simplr & in alio sñ quid sicut p; de ente: entitas. n. in s; a est sim pliciter: in acutibus sñ quid tº mō dicit forma non saluari eq̄liter in plurib; qz in vno illoz inuenit̄ simpliciter & in alio sñ similitudinē sicut p; de ali vero & de ali pi cto & tunc dico qd anolo illa que est qñ aliqua forma sim pliciter saluat̄ in plurib; ita qd in vno illoz nobiliori mō q; in alio: talis anolo multū p̄pinqua est vniuoconi & ideo at dicit vniuoce ad suas spēs: & qz forma aīis s; sal uetur simpliciter in suis spēb; qz tñ nobiliori mō saluat̄

in vno q̄ in alio sicut est de forma cuiuslibet generis: ppter hoc d̄ in 7°. phibicoz. q̄ latent equiuocationes in generibus. Analogia ̄t que est q̄ aliqua forma simpliciter saluatur in vno & in alio s̄m similitudinem talis analogia multum accedit ad equiuocationē pp hoc d̄ q̄ al̄ d̄ equoee de ali vero: & de ali picto. Sed analogia que est q̄ aliq̄ forma saluatur in vno simplr & in alio s̄m quid talis analogia nō accedit penitus ad equocationē: nec pure ad vniuocationē: s̄ tenet in mediū. Inter equiuocationē & vniuocationē: & pp hoc ens non d̄ pure equiuoce vniuoce s̄ d̄ analogice & hoc est mediū inter vniuocationē & equiuocationē. Sed si nos vellemus dare alias distinctionē possemus sic dicere & meli⁹ credo ad intentionē p̄bi. Nam si cut dictū est tota rō equiuocationis sumit^r ex forma & iō si sit diuersitas in forma erit equuocatio sicut dictū est. Si aut sit veritas in forma: aut est veritas forme per p̄dicatiōē: aut est veritas forme per attributionē. Et est intelli^m q̄ q̄ est veritas forme per p̄dicatiōē: tunc est vniuocatio: q̄ aut est veritas forme per attributionē tunc erit analogia: & si tu dicis quō sit q̄ erit veritas per attributionē: & q̄ erit veritas per p̄dicatiōē. dico q̄ hoc est satis facile. Nam q̄ aliqua plura sunt talia per aliqd q̄ est in eis tūc est vnitās per p̄dicatiōē: & est vniuocatio: sicut cū oīa alia d̄r alia per ad q̄ est in eis tūc sunt oīa aīalia: alia vniuoce. S̄ q̄ aliqua plura sunt talia nō per aliqd q̄ est in eis: s̄ per aliqd q̄ est in alio: tunc nō d̄r talia vniuoce s̄ analogice: sicut oīa entia d̄r esse entia nō per aliqd q̄ est in eis s̄ per aliqd q̄ est in alio: sicut in s̄ba: vnde & si acc̄ia dicant esse entia hoc nō est p̄ entitatē que est in eis s̄ per entitatē que est in s̄ba: sicut patebit in 7° huius. & iō ens analogice d̄ & non equoee & hoc v̄ esse intentio p̄bi si aliqs bene consideret.

Et tunc ad rōes. ad primā cū d̄ latent equiuocationes & c. d̄ q̄ ibi accipiuntur equuocatio large pro oī analogia. Ad aliud cū tu dicis: q̄ntas nō d̄ nisi equiuoce sicut dicit cōmentator. de p̄n^o. & discreta. dico q̄ ibi loquit^r de equiuocōe: per oī analogia que impedit vnitates sc̄ie sp̄alis. Ad aliud q̄ tu dicis canis d̄ equiuoce de latrabilī fidere celesti & pisce marino que tū vniuoce pueniunt in s̄ba dico ad hoc q̄ h̄ ista in se accepta cōueniunt in s̄ba magis q̄ s̄ba & accidens in ente: tū acc̄is & s̄ba magis cōueniunt in ente q̄ ita tria s̄m q̄ comparantur ad hoc nomen *canis*.

Questio Quarta.

Veritur

q̄ vtrum oīa que d̄r anologia dicant analogia p analogiam ad vñū numero. & v̄ q̄ non q̄m oīa sana d̄r sana per analogiā ad sanitatē que est in ali que quidē non est vna numero ergo & c. **S.** vniuocata magis sunt vñū q̄ analogia s̄ vniuoca non d̄r talia p aliqd vñū numero ergo nec analogia dicent^r esse anologia p aliqd vñū numero. **Ad op^m** ar̄ sic. sicut oīa v̄a d̄r esse vera per aliquā vñā veritatē in numero. vt per veritates primā sic oīa entia dicent^r esse entia per vñā aliquā entitatem. vñ dicit cōmentator. q̄ est vñū ens per se ens & per se v̄ez & oīa d̄r entia & vera per entitatē & veritatē eius. Si ergo oīa entia d̄r esse entia per aliquā entitatē vnam que est vna numero p̄ q̄ omnia analogia d̄r analogia per attributionem ad vñū numero.

Ad istam q̄nōz est intelligendū q̄ cōmētator dicit in isto 4. q̄ aliqua tripl̄r dicit^r analogia ad aliqd vñū. aut. s̄. per attributionē ad vñū efficiens aut per attributionē ad vñū finem. aut per attributionē ad vñāz mām. Verbigratia de p^o aliqua dicunt analogice. per attributionē ad aliqd vñū efficiens sicut medicare d̄ & de eo qui h̄z artē medicinalē sicut de me. dico & de eo q̄ est natū suscipere opera medicine vt de instrumēto medicinali & de eo q̄ est faciēs opa medicine sicut vetula facit opa medicine sine arte sicut ponit cōmētator & ex^m. & medicinale d̄ de oibus istis per attributionē ad vñū efficiens q̄ est medicus. Sicut d̄r esse aliqua

anologia per attributionē ad vñū finem sicut alia d̄r esse sana per attributionem ad vñū finem vt pote per attributionē ad sanitatē que ē finis oīz istoz sicut cibi dietate & vrine. **S.** Similiter d̄r aliqua esse anologia per attributionem ad vñā materiam sicut oīa d̄r esse entia per attributionem ad s̄bam que est s̄m & mā oīz accidētū & oēs istos modos analogice tangit p̄bi in s̄ra. Sed sciendū est q̄ tertius modus analogice sicut q̄ aliqua d̄r per attributionē ad vñā mām. diuidit^r in 4. modos sicut d̄ in h. q̄ aliqua d̄r entia per attributionē ad s̄m q̄ sunt priuationes s̄be causat^r oīa entia priuationes sunt min⁹ entia. Aliqua aut d̄r entia q̄ sunt r̄lones ipsius s̄be. & talia inter oīa entia exceptis priuationibus sunt min⁹ entia sicut cōmētator dicit in 1°. hui⁹ in illo ca^o. vbi Aris. mouet q̄d nem sine istam dubitationē. vtrū. s̄. sint eadem prin^o r̄lōnis & s̄be & dicit cōmētator ibi q̄ r̄lones inter oīa entia h̄z debilius esse & iō signāter inquisiuit p̄bi. v̄ez sint eadem prin^o r̄lōnis & s̄be aut que sint dicit cōmētator. q̄ si p̄bi quesiuisset vtrū sint eadē prin^o s̄be & q̄ntitatis 1az vi sus esset p̄bi inuere q̄ q̄ntitas esset minus ens q̄ alia entia & iō signāter quesiuisset p̄bi vtrū eadem sint principia r̄lōnis & s̄be. 3° mō d̄r aliqua esse entia sicut motus d̄r esse entia q̄ sunt via in s̄ba 4°. mō d̄r esse aliqua entia q̄ sunt dispōnes s̄be sicut qualitates & q̄ntitates d̄r esse entia & alia q̄ sunt dispōnes s̄be. Alia aut d̄r esse entia sicut s̄be que h̄nt entitatem per se s̄z nō vt per se & per oēm modū. vñ sicut d̄r acc̄ia esse entia nō per se s̄z per attributionē q̄ h̄nt ad s̄bam. sic est sicut quedā s̄be materiales & quedā imateriales. s̄be māles nō d̄r esse entia nisi per attributionē ad s̄bas imāles. & s̄be imateriales alie a p̄io prin^o. nō d̄r esse entes q̄ h̄ant entitatē per se & per oēs modum s̄z si dicant^r esse entes hoc est per attributionē ad s̄bam primā que est ipse d̄s gloriofus ita q̄ tā s̄be māles s̄. & imāles alie a p^o prin^o. q̄ acc̄ia dicunt^r esse entia per attributionē ad vñū ens per se ens & per se v̄ez per cui⁹ esse & veritatē oīa d̄r uā & entia sicut cōmētator dicit in 2° huius. & ex hoc p̄z q̄ anologia non p̄nt dici anologia nisi p attributionē ad aliqd vñū numero. nō enim p̄nt dici aliqua anologia per attributionē ad aliquā formam que sit in eis. Nam veritas in forma tollet analogiā & equuocationē & ponit vniuocationē. vñ quecūq̄ pueniūt in numero s̄z formam illa sunt vñū per p̄dicatiōē. vñ veritas in forma ponit vnitatē in p̄dicatiōē. vñ prius d̄m fuit q̄ q̄to aliqua plura sunt talia per aliq̄ formā que est in eis tāto magis d̄r esse talia & p̄meri sub ipso vniuoce. Et si tu dicis nōne oīa sana d̄r esse sana per attributionē ad sanitatē que est in aīalib⁹ & ista sanitas nō est vna in numero s̄z est vna in sp̄e. Sine dubio d^o q̄ h̄z sanitas q̄ est in aīali sit vna s̄m sp̄em & multiplicat^r s̄m numerū nō est h⁹. nisi per acc̄is. s̄z q̄ oīa ista sana d̄r esse talia pp sanitatē que est in aīali. Mā si illa sanitas que est in aīali. multiplicat^r s̄m numerū h̄ non est in eis que d̄r ad ipsam sanitatē analogice s̄z multiplicat^r sanitas s̄z numerū i bis ad que se h̄z al̄ vniuoce & sic possemus d̄re in s̄ba. vñ licz oīa sana d̄r esse sana per attributionē ad sanitatē que multiplicat^r s̄m numerū. h̄ tū est per acc̄is. s̄. q̄ multiplicat^r s̄m numerū in q̄ntum. n. ista d̄r esse sana p attributionē ad sanitatē que est in aīali: nō multiplicabit^r in eis d̄ analogice & sic p̄z q̄ oīa anologia d̄r esse anologia per attributionē ad vñū numerū. & si sint multa in numero h̄ est p̄ acc̄is respectu analogie. q̄ non repitur in sanis analogia prout sanitas multiplicatur s̄m numerū sed reperit^r ibi. vniuocatio vñ sanam de oibus aīalibus sanis dicitur vniuoce.

Ad rationes

ad quaz primā iam p̄z solutio p iam dicta. **Ad sc̄daz** cum tu dicis vniuoca sunt magis vñū q̄ analogia & tamen nō sunt talia per aliquod vñū in numero. dico q̄ vñū uocorum est vnitās s̄z sit in sp̄e vna & non vna numero in specie tamen maior^r vnitās vñū uocorum quā vnitās analogorum in numero. per q̄ vnitatem in numero omnia talia dicuntur esse sicut patet in anime consideranti & ideo non valet.

vinitas

Quarti

Et p̄bia est de oibus posse speculari. Naz
si non p̄bi quis erit qui inuestigabit: si idē So-
crates et socrales sedens: aut si vnum vni con-
trarium: aut quotiens dicitur. 7c. *Tex. v.*

Questio Quinta.

Veritur q̄ vtruz vnū q̄ est prim^m nu-
meri p̄uertatur cū ente et
videt q̄ sic q̄m̄ vt scribit in libro de vnitare et
vno oē q̄ est ideo est: q̄ vnū numero est sed
vnū in numero est prim^m numeri ergo 7c. *C. S.* omne q̄
est: est hoc aliqd̄ s̄ q̄ est h̄ aliqd̄ est vnū nūero ergo 7c.
Ad istam q̄onem dnt̄ aliqui q̄ vnū qd̄ est prim^m
numeri cōuertit̄ cum ente et ad hoc
ostendendū p̄cedunt sic. dnt̄ enim q̄ oē q̄ est in ente est
in aliquo genere entis s̄ cū nihil sit in genere qm̄ sit in ali-
qua eius sp̄e et nihil sit in sp̄e quin sit in aliquo ei⁹ indivi-
duo et illius sp̄e et oē individū sit vnū numero. et vnum
numero est sic principū numeri et ex hoc cōcludunt ipsi
q̄ vnū qd̄ est prim^m numeri p̄uertitur cū ente. *C. Isti* nō
h̄nt dnt̄ qm̄ non oē q̄ est in ente est in aliquo gnē entis. qm̄
primū p^m inuenit̄ in ente non tñ est in genere et etiā dicit
cōmentis. q̄ intelligētie sunt forme carētes genere iō 7c.
deficiunt et isti in alio qm̄ nō valet si hoc est hoc aliqd̄ er-
go est vnū numero q̄ per aliqd̄ est hoc aliqd̄: et per aliqd̄
est vnam numero qm̄ vnū qd̄ q̄ per suam entitatē et s̄bas
est hoc aliqd̄ et est vnū numero per aliqd̄ additū eē eius
et ideo ali⁹ ē dō sicut mihi v̄ q̄ vnū q̄ est prim^m numeri
non p̄uertit̄ cum ente. Et ad hoc videndū est intelligēdū
q̄ nos possumus vnū qd̄ est prim^m numeri cōparare ad
sūū genus et ad numerū et ad arithmeticiū et ex istis trib⁹
possumus p̄cludere qd̄ vnū qd̄ est prim^m numeri nō con-
uertitur cū ente. Si aut̄ nos cōparemus vnū q̄ est prim^m
numeri ad sūū genus tunc p̄ q̄ vnū qd̄ est prim^m numeri
est in genere q̄ntitatis et est q̄ntitas discreta. ergo cū vnū
q̄ est prim^m numeri nō trāscendat sūū genus. s. q̄ntitatem
et nā sine ens trāscendit q̄ntitatem appet̄ et ita tale cū ente
non p̄uertit̄. *C. Istud* et p̄ si nos cōparemus vnum qd̄
est prim^m numeri ad numerū. dicit enī p̄b̄s in. 10. meth.
q̄ numerus est quedā multitudo et nō oīs multitudo est
numerus. Si ergo nō omnis multitudo est numerus et
cuiuslibet multitudinis p̄ncipium est aliquavnitatis tunc erit
aliqua vnitatis que nō erit prim^m numeri qm̄ si oīs vnitatis
esset prim^m numeri cū cuiuslibet multitudinis sit aliqua vni-
tatis iam oīs multitudo esset numerus q̄ est falsus. et ideo
cum sit aliqua vnitatis que nō est prim^m numeri et oīs vni-
tatis est ens vel aliq̄ entitas iam erit aliqua entitas que nō
erit vnitatis que est prim^m numeri. et sic appet̄ qd̄ cuz ens
sit in plusq̄ vnū q̄ est prim^m numeri q̄ vnū q̄ est prim^m
numeri cū ente non p̄uertitur. *C. Hoc* idem p̄ si nos cō-
paremus vnū q̄ est prim^m numeri ad arithmeticiū. Si enī
vnum q̄ est prim^m numeri p̄uertit̄ cum ente tunc arithme-
ticus determinaret de oī ente. cū ergo nos videam⁹ arith-
meticus p̄siderare de vno qd̄ est prim^m numeri et de oī
bus entibus que cadūt sub numero et tñ non p̄siderat̄ de
omni ente v̄r̄ apparet qd̄ vnū qd̄ est prim^m numeri nō
p̄uertitur cū ente. *C. Et* notandū q̄ prime due rōnes p̄p̄o-
bant q̄ vnū q̄ est prim^m numeri non p̄uertit̄ cum ente q̄
tam ad significatum. 3° u^o probat qd̄ non conuertitur cuz
ente quantum ad suppositum.

Ad rationem primā. cū tu dicis omne q̄
est 7c. Sine dubio si nos vo-
lumus excusare auctore: possumus dīe q̄ ipse accipit ibi
vnum numero pro oī eo q̄ est hoc aliqd̄ et ideo nō valet
argumentū q̄ non sequit̄ vt dictum fuit prius. hoc est h̄
aliquid ergo est vnum numero. *C. Ad* aliud argumētū
patet solutio p̄ iam dicta 7c.

Quoniam ergo vnus in quantum est vnus
et entis in quantum est ens eedem scdm se passio-
nes sunt. 7c. *Tex. v.*

Metha.

Questio Sexta.

Veritur vtrū possit esse aliqd̄ vnū
q̄ p̄uertatur cuz ente et v̄
q̄ non q̄: si aliqd̄ vnum p̄uerteret cū ente aut
hoc est vnū q̄ est prim^m numeri aut h̄ est vnū

q̄ est vnū p̄ essentia s̄ neutrum istoz modoz potest esse
ergo 7c. p̄bo assumptū vnū enim q̄ est prim^m numeri nō
pōt p̄uertit̄ cum ente qm̄ vnum q̄ est prim^m vnū nō trā-
scendit genus q̄ntitatis. ens aut̄ trāscendit genus q̄ntitatis
ergo vnū qd̄ est prim^m numeri non p̄uertit̄ cuz ente. vnū
etiā qd̄ est vnum per essentia non pōt p̄uertit̄ cum ente.
bonum. n. fm̄ opinionē platonicoz et dō de eo qd̄ est in
actu et de eo qd̄ est bonū in po⁹. Nam ille qui est sanus
in actu non tñ dō esse bonus imo ille qui est sanus in po⁹
Nam si aliquis sit sanabilis hoc est alicuius bonitatis.
Sed ens fm̄ q̄ ens dō tñ de eo qd̄ est in actu. Munc at̄
ita est qd̄ ipsi dicebant qd̄ vnum p̄uertitur cum bō ita q̄
oē bonū est vnum s̄ bonū est in plusq̄ ens ergo et vnū
est in plusq̄ ens. si ergo est in plusq̄ ens cum eo nō p̄uer-
titur igit̄ nec vnum p̄ essentia nec vnum qd̄ est prim^m nu-
meri p̄uertit̄ cuz ente. *C. S.* qm̄ aliqd̄ diuisibile diuidit̄
in aliqua plura nullum diuidēs est euacuās totū diuisū
nec aliqd̄ diuidētum pōt p̄uertit̄ cum diuiso sicut p̄ de
aīali respectu rōnalis et in rōnalis. s̄ ens diuidit̄ in vnū
et multa. ergo vnum p̄uertit̄ nō poterit cuz ente. *C. S.* af-
sic sicut arguebat parmenides quicqd̄ est p̄ter ens est nō
ens vel nihil ergo si vnū et ens p̄uertunt quicqd̄ est p̄ter
vnum est nihil. Si igit̄ vnum p̄uertit̄ cum ente ergo tñ
vnum est. s̄ ista est falsa tñ vnum ē. ergo vnum non con-
uertit̄ cum ente. *C. Ad* op^m arguit̄ per dictum p̄bi in li-
tera. dicit enim p̄b̄s qd̄ ens et vnum se inuicem conse-
quuntur et est eadē natura entis et vnus s̄ non vna rōne
illa natura dicitur ens et vnum ergo 7c.

Ad istam q̄onē est intelligendū q̄ ens et vnū
p̄uertunt ita q̄ quicqd̄ est ens ē vnū
et quicqd̄ est vnū est ens et hoc p̄ sic ad h̄ enim q̄ aliqua
se sequunt̄ sufficit q̄ rō vnus cōsequatur oē aliud sicut
p̄ nam hō et risibile se consequunt̄ qm̄ risibile accipit a
tali p̄prietate que p̄sequitur nāliter nām humanā. Munc
aut̄ ita ē q̄ rō vnus ē indiuisio. Nam ex hoc q̄ aliqd̄ est
indiuisum a se et diuisum ab alio ex hoc aliqd̄ dō esse vnū.
Nam aut̄ ita est qd̄ p̄prietate que ē indiuisio a qua indiu-
sione sumit̄ rō vnus illa indiuisio p̄sequitur oēm entitatē
Nam eo ipso qd̄ aliqd̄ h̄ esse eo ipso est distinctus ab oī
alio et indiuisus a se. Nam per illam eandē formā et nām
per q̄ hō q̄ sum hō hō qd̄ nō sum asin⁹ et nō sum q̄ cap⁹
et hō esse distinctus ab oī alio et iō cum vnum iporet̄ ta-
lem p̄prietatē. s. indiuisionē que p̄sequit̄ oēm entitatē si-
cut declaratus ē p̄ q̄ vnum et ens p̄uertunt et p̄sequunt̄
se inuicē sicut dicit p̄b̄s qd̄ cuiuscunq̄ cōpetit rō entis ē
cōpetit rō vnus et oē ens est vnū et oē vnum est ens. s̄ si
ens et vnū p̄uertunt si ista ē nā tñ ens est. nōne ista est nā
tñ vnum est. *C. Sine* du^o istud ē difficile videre. n̄r̄. s. i.
ista sit vera vel nō. Intelli^m ergo qd̄ qm̄ aliqua duo h̄nt
aliquo⁹ p̄prietatē inter se et aliquo⁹ nō. tunc nihil p̄hibet q̄
dictio exclusiua addita vni illoz non ut h̄z appōz ad aliū
qd̄ non excludat reliquū et qd̄ dictio exclusiua addita vni
illoz: put̄ h̄z oppōnē ad aliud qd̄ excludat ip̄z. verbigra
hō et aīal non oppōnunt simpliciter iter se s̄ aliquo⁹ h̄nt
oppōz inter se sicut v̄le et singulare et iō si dicat sic tñ hō
est non p̄ h̄ sequit̄ ergo nō aīal est. q̄ aīal includit̄ in rōe
hoīs nec addit̄ rei ista additio exclusiua tñ ut hō h̄z op-
pōm aliquo⁹ ad aīal hō enī ut in se accept̄ non h̄z oppōz
aliquo⁹ ad aīal. Si at̄ diceret̄ tñ particulare est h̄n sequit̄
non g^o vniuersale ē. q̄ particulare et vniuersale oppōnunt̄.
Similiter est de vno et de ente. nā s̄ vnū et ens iporet̄
eandē naturā nec h̄nt oppōm simpliciter iter se nihilomin⁹
vnū et ens aliquo⁹ oppōnunt̄. nāz rō entis alia est a rōne
vnus. et ab alio sumit̄ rō entis et vni⁹. nā rō entis sumit̄
ab esse rō vero vnus sumit̄ ab indiuisione et iō cuz ratio
entis sumit̄ ab esse nihil oppōnunt̄ enti nisi nō ens: cuz nō
ens tñ oppōnat̄ ei a quo accipiebat̄ rō entis. s. esse et iō

ista propositio est vera. tñ ens est. qz ista ppositio respñt tñ non ens qz opponit ei. vero aut vnus accipit ab indi uisione & id illud qz opponit uni est multu siue multitu do & id cum dñ sic tantu vnus est ista ppo respñt mul ta non esse siue multitudinē non eē & cum ois multitudine sit ens iaz per istā propositionē sequeret qz aliquid qz est ens sit non ens qz qui dicit vnū tantū esse excludit oppo^m vni. s. multum eē & sic sig^m multum nō esse. & cum omne multum sit ens tunc sequeret sicut dictū est qz si tantum vnus est qz aliqd ens sit nō ens & ideo ppositio ista fal sa est. tantum vnus est. lz ista sit uera tantum ens est. & lz etiam ens & vnus conuertantur.

Ad primam rationē cum tu dicis bo^m dicitur de eo qz est in po^a & de eo qz est in actu. ens at non hz tantum de eo qz est in actu sine dubio platonici posuerūt qz bonum erat maxime vñ. vñ si quere^t ab eis quid est dñ dicent qz dñ est vnitas & bo nitas & post vnū & bonum ipsi ponebāt qz ens est maxie eē. vñ dicitur in 4. ppositione de cāis qz prima rerum creaturaz est esse. Sine dubio isti decepti sunt ex hoc qz non accipiebāt ens & bonum vniformiter s; accipiebant bonum in sua vñitate s; qz bonum est eē ad bonum in actu & ad bonum in po^a s; non accipiebāt ens vniformitē s; ipm hēbant ad ens in actu & bñ verum est ut ipsi di cebant qz ens & bonus in actu cōuertant s; ens & vnus in actu puertuntur s; si nos accipiamus ens vniformiter s; qd est eē. ad ens in actu & ad ens in potētia tunc oē ens est bonum & omne ens est vnū & omne bonū est ens & omne vnū est ens ita qz sicut illud qd est bonus in actu cōplete participat rationē bonitatis & sicut illud qd est bonus in po^a incōplete participat rationē bonitatis sic est de ente. Nam ens in actu cōplete habet entitatē ens uero in po^a incomplete. Et tunc ad alia est intelligendū qz quando aliqd diuisus diuidit in aliqua diuidētia si illa diuidētia sit in p̄mixta uez est qd neutrum illoz p̄tinet totum diuisum nec aliqd illorū conuertitur cū diuiso s; cut p̄z de rationabili & in rōnabili respectu aīalis s; si illa diuidētia sit p̄mixta ita qz ratio vnus saluet in alio saltim aliquo modo tunc non oportet qz vnus illoz non conuertat totum diuisum nec opz quod vnus illoz non conuertat eum diuiso. verbigratia ens diuidit in bo num & malum. sed ista. s. bonum & malus p̄mixta sunt nam ratio vnus saluatur in alio aliquo mō sicut ratio bo ni aliquo mō saluatur in malo. Mas nō est dare pure ma lum sicut dicit phis in primo moral' & ideo lz diuidatur ens in bonū & malum; qz tum p̄mixta sunt ita qz ratio vnus aliquo mō saluatur in alio. ppter hoc non oportet quin bonum puertatur cum ente & euacuet totū ens simi liter se habet de vno & multo q̄s vnus enim ens diuidat in vnus & multa qz tñ ista sunt p̄mixta. ita qz rō vnus sal uatur in multo. Nā sicut nō est dare pure malum. sic nō est dare pure multum. vñ nullum est multum qñ sit alio modo vnū sicut dicit p̄clus qz omnis multitudine in vni tate radicat & reducitur in aliquā vñtatem & ppter hoc cum vnus & multa sint p̄mixta nihil prohibet quando ens diuidatur in vnū & multum cum conuertat in vnus cum ente & euacuet tantum ens. Ad aliud patet ratio per iam dicta. & c.

Questio Septima.

Veritur

9 **Veritur** vtrum vnū addat aliquid supra ens & videtur qz sic quoniā si vnus non adderet aliqd supra ens tunc vnus nō esset posterius addens sed hoc

est falsum qz vnus posterius intelligit q̄s ens ergo & c. Cōpositum arguit sic. dicit enim phis qd ens & vnū non separant in generatione & corruptione s; si vnus ad deret aliqd sup ens tunc ens vnus posset corūpi abiqz eo qz corūperet ens s; hoc est falsum ergo & c.

Ad istam questionē possumus dñe qd vnus addit aliqd super ens & hoc p̄z p̄io ex dicto Auicē. dicit enim Auicē. in prim^o sue metha. qz ens & res primo ip̄simūtur in aīa & s̄pressiones istoz nō

precedit impressio alicuius sed oīa alia ab ente posterius impressa sunt in aīa et talia se habēt per additionē ad illud qz p^o intelligitur sed ens et vnus sunt hui⁹ quoniā ens primo imprimit in anima ppter hoc dico qz vnus ad dit aliqd super ens. C. S. hoc idē possumus accipere ex dicto phi dicit enim phis in littera qz illud prim^o de quo lz aut negō aut affirmatio uā est primum prim^o inter oīa complera s; non est dignitas s; complera prima nisi quia simplicia eius p^a sunt simplicia eius sunt ens et non ens et ideo p̄z p̄m qz ens est primo apprehēsum ab aīa iter omnia que app̄henduntur ab ipsa. s; omne qz posterius apprehēdit se habet per additionē ad illud qz primo ap prehenditur. Sed quid sit illud qz addit vnus si ens si ne dubio hoc est difficile. dicit enim Auicē. ut sibi impo nit cōmentator qz sicut album & muscū addunt aliqd re ale si aliud sine super naturam rei sic vnus addit aliquid reale super ens sed hoc stare non pōt. nam si hoc est uez tunc ens et vnus separari possent incorruptione ita qz pos set corūpi ens vnus et tamē non corūperet ens. quoniā quecunqz aliqua ita se habēt qz vnus addit aliqd reale super aliud vnū potest corūpi alio remanēte. s; cut patet pōt corūpi hō albus cuz tamē remaneat hō et sic esset de ente et vno simū adderet aliquid reale sup ens sicut po. auicē. et ppter hoc opz alium modū inueni re et hunc ponit cōmentator dicens qz vnus non addit aliquid reale sup ens sed tantum rōnis. et dicit sic cōmen tator qz in sp̄alibus est ita qz lz vnus sp̄ale addat aliquid reale sup alterum bene pōt esse qz vnus illorū conuer tatur cum reliquo sicut p̄z de homine et de risibili. Sed in generalibus et trāscendentibus non est rōnale qz vnus addat aliqd reale super aliud et tamē conuertat eum eo. Et ad hoc declarandum est intelligēdum. duas p̄pōnes 6°. qz trāscendens ad trāscendēti differt in duobus p̄mo quoniā trāscēdens p̄ter de oibus non trāscēdens at de oibus predicari non potest. et i^o p̄positio est per se ue ra. scda p̄positio est. qz illud qd inest alicui rōne trāscē dentis. illud non tantū inest ei et omnibus talibus ue rum etiā inest omnibus que continentur sub eo respectu trāscēdentē sicut patet. si enim aliqd inest homini non rō ne hominis sed ratione aīalis illud non tantū inest oibus hominibus imo inest oibus que sunt sub aīali. ex his du abus p̄positionibus arguit cōmentator. sic qz si vnus ad deret aliqd reale sup ens tunc quero de illa reali. sup ad dit utrum sit vnus aut non. si tu dicas qz illud sup addi tum non ē vnus. tunc hoc ē pura primā p̄positiones. s. qz trāscēdens p̄ter de oibus. Si tu dicas qz illud super additum ē vnus. tunc q̄ro utrum sit vnus per aliqd sup additum aut non. si tu dicas qz tale sup additū aut nō. si tu dicas qz tale sup additum non est vnū per se s; per ali quid sup additum tunc etiā querā de alio sup addito et sic esset ab ire in infinitū. C. Si tu dicas qz illud sup ad ditum reale ipsi enti nō sit vnus per aliqd sibi per addi tum s; sit vnus per illud qz est ens. tūc eadem ratione di cam de primo ente. nam scda p̄positio dicebat qz illud qz inest alicui rōne trāscēdentis inest oibus alijs et ideo si illud vnū super additum non ē vnū per aliud sibi addi tum. sed ē vnū ratione qua ens tūc illud inest oibus enti bus. ita. s. qz vnū qd est ens erit vnus per illud per qz est ens. vñ illud arg^m quicunqz non est standū in primis est procedere in infinitum nō est bonum nisi comparatio sit vniformis interea. vñ si sit comparatio vniformis iterea optimū arg^m est. s. qd si non est standum in primis er go est procedere in infinitū. et sic est in p̄posito et ideo si aliquid ens non esset vnū per se. sed per aliqd sup addi tum tunc in infinitum esset p̄cessus in illud vnus sicut di cit cōmentator in lra. Similiter argumentū illud. s. qd si statur in aliquo ergo i p^o. non ualet ubi ē sit comparatio vniformis interea et tūc si sit comparatio vniformis iter ipsa optime ualet et ideo cum in p̄posito si sit vniformis comparatio si sit accipere aliqd vnus sup additū qd non sit vnus per aliqd aliud s; sit vnū ratione qua est ens tūc eadem ratione standū est in primo cum sit ubi vniformis

si vnus.

Predicat^o

Predicat^o

comparatio et sic p3 qd vnum non addit aliquid reale supra ens. et qd cum ente queritur.

Ad rationem p3 solutio. nam cum pbus ait qd non addit aliquid reale cum addit aliqd reale cum non separat in generatiōe nec incorruptione non excludit qn addat aliqd rōis. et c.

Questio Octava.

Queritur vtrum vnu addat aliquid rōis supra ens et vñ qd non quoniā ens et vnu importans eandem nām. ergo cum ens nō importet aliqd rationis vñ

q vnum nō addat aliqd rationis supra ens. C. S. ratio vnius sumit ab indiuisione s; indiuisio est pmo multitudinis ergo vnu est priuatio multitudinis. s; pnatō cognoscitur per habitū ergo vnu cognoscitur per multitudinem. ergo multitudo est prior vno.

Ad istam questionē intelligendū est. qd sicut dicit Auicē. ens ad. et res. pmo imprimunt in aīa et omnia alia ab ente posterius imprimuntur in aīa. et ideo cū vnum sit posterius ad ens et omne posterius addat aliqd super illud dicit cuius est posterius oportet qd vnum cū posterius se habeat ad intellectum qd addat aliqd super ens. nūc autē ita est qd vnum posterius se haberi ad intellectū entis hoc pōt dupliciter esse vel ita qd vnu sit aliqd modus spālis essendi vel ita qd vnum addat aliqd super ens. Nūc autē ita est qd vnu non potest se habere posterius ad intellectū entis. ita qd sint qd spālis modus essendi. quoniā si vnum esset modus spālis tunc straberet ens et tūc non posset conuerti cum ente relinquatur ergo qd vnum sic sit posterius ad intellectum entis qd addit aliqd super ens. Nūc nūc ita est qd omne qd additur alicui est preter nām eius cui additur et illud cui sit additio non pōt predicari de eo qd addit sibi et ideo cum sint duo que sunt preter rōnem entis de quibus ens nō possit predicari. s; rōnes et priuatiōnes q; priuatiōnes de se non sunt aliqd s; sunt non aliqd. vnde dicit pbus. p. phisicoz qd priuatio de se est non ens. R. rōnes et de se non sunt aliqd. sed sunt ad aliquid et ideo opz qd vnum addat tale qd super ens qd illud sit preter rōnem entis et hoc non pōt esse nisi illud sit priuatio vel rō. Et tunc dico qd vnum non addit aliquid relationis sup ens immo bonuz et vez addunt hoc. s; aliqd relationis super ens. Nam verū addit relationem ad intellectum. bonū vero relationē ad appetitum. vnu autē addit sup ens priuatiōnem. s; indiuisiōnem. vnde ratio vnius accipit ab indiuisiōne. nam ex hoc aliqd dicit esse vnum qd est indiuisum in se et diuisum ab omni alio et ex hoc p3 quid veritatis hēat illa distinctio que fit cōmunitate qd vnum et ens cōuertuntur qstum ad supposita sed non queruntur qstum ad significata. nam ista distinctio et est vera et est falsa. quoniā si tu intelligas. qd aliqua ne ra significatur nō al' noīe vnius per vnum que nō significatur per es. falsum intelligis. Si autē intelligas qd nō cōuertuntur in significato sic intelligēdo qd est aliqua nā subiecta cui nē competunt ille due proprietates a quibus accipitur ratio vnius et ratio entis. nam rō vnius est ratio indiuisiōnis. ratio autē entis est ratio essendi et sic debemus intelligere qd ens et vnu non queruntur in significato non q; sit alia nā vnius et alia entis significata. s; q; alia est ratio aqua accipit nomē vnius et alia rō est aqua accipit nomen entis. Et tūc ad rationē primam cū tu dicis si vnum adderet aliqd sup ens non esset eadez natura entis et vnius dico qd debemus sic intelligere qd entis et vnius est eadem nā s; non sub ea rōe p̄siderata vel significata sicut dicit pbus in littera. Ad aliud tu dicis vnum dicit priuatiōnem multitudinis. dnt aliq qd vnu dicit priuatiōnem diuisiōnis et nō priuatiōnem multitudinis. ita qd intellectus primo intelligit rē esse et postea intelligit rē non esse et intelligēdo hoc dnt qd intellectus intelligit rē esse vnam. Sine dubio illud nō videt esse ad intentionem pbi et cōmentatoris. Nam pbus et cōmentator dnt qd vnu dicit priuatiōnem multitudinis et ideo cū sint cre-

dendi vñ mihi melius possumus dicere. s; qd vnu dicit priuatiōnem multitudinis. s; illa priuatio multitudinis magis est fm modum intelligēdi et intellectū q; fm rem et veritatem. Nam si esset lapis vnus et non eēt aliqd aliud in toto mundo nisi solus ille lapis adhuc sequeretur qd esset ille lapis vnus et ideo s; vnu dicit priuatiōnem multitudinis. illa priuatiō magis fm intellectū q; rem et veritatem. vel possumus dīe sicut dicit Auicē. qd multitudo est notio: fm ymaginatiōem et sensuz q; sit veritas tñ vnitatis est magis nota fm intel^m q; sit multitudo ideo. et c.

Questio Nona.

Queritur vtrum differat vnu qd est pmo numeri ab vno qd queribile cum ente q; ens videt cōiter assignari talis dīa. s; qd vnum qd est cōuertibile

cum ente nō addit sup ens nisi priuatiōnem. vnu at qd est pmo numeri nō dicit priuatiōnem. s; dicit aliqd ponitur ideo q; vtrum hoc hēat veritatē. s; qd vnu qd est pmo numeri non dicit aliqd priuatiōnis. s; aliqd pōnis. et vñ qd non qm qd querit cum ente dī importare priuatiōnem multitudinis si ergo vnum qd querit cum ente dī importare priuatiōnem et non aliqd positum cum importare priuatiōnez multitudinis cum vnu qd est pmo numeri importet priuatiōnem multitudinis: vñ qd talis dīa non debeat assignari inter vnu qd est principū numeri et vnu qd queritur cum ente. C. S. dicit pbs in 5. meth. qd vnitatis nullo dīuisione importat nec pōnes et vnitatis est principū numeri q; vñ qd est pmo numeri nō dicit aliqd positum. g. et c.

Ad istas quōnem dico qd vnu qd est principū numeri non addit aliqd priuatiū s; ens s; aliqd positum. rō cuius est. q; illud qd est per se nō ens non pōt eē principū entis p se. cū gō qstus sit ens per se vt dicit pbs in 5. meth. et vnu qd est principū numeri et numer^o sit qstus tunc vnu qd est principū numeri ē principū entis p se. s; qstus gō vnu qd est principū numeri non pōt importare priuatiōnem. C. S. spēs entis non pōt p̄stitui ex nō ente p se ergo cum numer^o sit spēs entis ipsius entis non pōt p se esse principū aliqd. s; qd sit non ens cū gō vnu sit principū numeri iposibile est qd vnu qd est principū numeri importet priuatiōnem cum pnatō sit non ens p se. sicut dicit pbs in p. phis. p3 ergo qd vnum qd est principū numeri non importat priuatiōnem. tū q; est principū entis p se. tūz q; spēs entis ex nō ente p̄stitui non pōt s; qd sit illud qd importat vnu qd est principū numeri sine du^o valde difficile est. cōmētator tñ et multi alij vident dīe qd illud positū qd importat vnum est mēsuratio quodā et hoc pp istā rationē qm ratio qstus sumit a mēsuratiōne. vñ de ratione qstus est mēsurare et cum ratio mēsure maxie saluet in qstus discreta et vnu est principū qstus discreta. pp hoc dnt ipsi qd illud positum qd vnum qd est principū numeri importat vnu est mēsuratio quedā. C. Sine du^o credo qd hoc non sit bñ dictum quoniā mēsuratio est rō qdam. ergo cōmēsuratio est rō qdam. Nūc at ita est qd numerus est spēs entis absoluta. tunc arguo sicut arguebat p3. s; qd vnu non possit importare aliqd priuatiū q; spēs entis ex nō ente p̄stitui non pōt sicut arguo hic qd cum vnum sit spēs entis absoluta et cōmēsuratio sit qdaz spēs entis non absoluta q; rō qdam est que est p cōmpatiōnem ad aliud et id sicut spēs entis non pōt p̄stitui ex nō ente. sic spēs absoluta non pōt p̄stitui ex nō ente. sic spēs absoluta non pōt p̄stitui ex nō absoluta siue respectue gō numer^o qui est spēs entis absoluta et sic vnu qd est principū numeri non importat cōmēsuratiōnem et ideo credo qd meli^o p̄t dici alr. Et p^o intelligēdum qd res q dī qstus forma qdam est et p̄t p̄siderari i^a forma duplr. vno^o fm qd i^a forma p̄ficat rem in se et absolute. Alio^o s; qd p̄ficat rē non in se s; per cōmpatiōnem ad suas pres. vñ sile est de sensu et de intellectu q; sensus sicut pbat p̄spectus fert in totam rē p^o aspectu et postea fert in rē cōmpatiōnem ad suas pres sicut est de intellectu. Nam intellectus p^o fert in rē totaz. non q; pmo

feratur in rem per comparationem ad suas partes s; feratur ipse intellectus in re totaz primo aspectu re ipsam cognoscens & postea cognoscit re per comparatione ad suas partes. Sic dico q; illa forma que est vl d; q;titas que cuq; sit illa p^o pficit rem in se subiecta. sicut intellect^o p^o intelligit rem in se & illa eade forma non tm pficit rem in se s; pficit rem per coparatione ad suas ptes. Sicut est vna & eadem res que d; actio & passio differens fm re & illa eade res est ab agente & est in patiete sic dico q; est vna & eade forma fm rem quecuq; sit illa que pficit rem in se & pficit rem per coparatione ad suas ptes tuc dico q; illa forma fm q; pficit rem in se no per coparatione ad suas partes. illa forma sic psiderata d; vnitas que est principiu numeri. sicut res ipsa dicit actio fm q; est ab agente. Illa aut eadem res fm q; pficit rem per coparatione ad suas partes d; q;titas continua. sicut eade res s; q; est in patiete d; passio & sub istis rōnibus vna & eade res psiderata facit diuersa pdicamēta. vt pdicamētuz actus & passionis & tm est vnus & idē actus realiter actio & passio. Similr est vna realiter forma que pficit re in se & pficit rem in comparatione ad suas ptes & fm q; illa forma intelligit ab intellectu vt pficiens rem in se d; vnitas que est prin^m numeri s; at q; illa eade forma intelligit ab intellectu actu pficiens rem subiectā. s. ipm subiectū per comparatione ad suas partes. d; illa forma sic psiderata q;titas continua. Ita q; sicut actio & passio sunt vna & eadem res differt tm fm rōnem prout est ab agente & prout in patiete sic est vna & eadem forma fm rez quecuq; sit illa que dicitur vnitas que est prin^m numeri & que est q;titas continua sed differt fm rōnem q; sicut visum est illa forma dicit vnitas que est principiu numeri fm q; pficit rem in se d; etiā q;titas continua fm q; intelligit vt pficiens rem in coparatione ad suas ptes. Et si sic dicat credo q; pt per hoc reddi causa oim eoz que dnr de vno. dicit enim q; q;titas discreta est prior q; sit q;titas continua quoniā prius est intelligere re in se q; per coparatione ad suas partes. q; illa eade forma dicit vnitas que est prin^m numeri vt pficiens rem in se que d; q;titas continua fm q; intelligit illa forma vt pficiens rem in coparatione ad suas partes. pp hoc q;titas discreta dicit prior q;titate continua sicut actio d; esse prior q; passio nāliter: quoniā esse ab agente s; numerum prius est q; esse in patiete. & pp hoc actio prior ē passione ip est discrete ex^o pte & sic d; q;titas discreta eē prior continua. Et hoc et pot reddi causa q; indiffinitione priui ponunt partes & indiffinitione vnitatum ponit priuatio partiu: & rō assignari potest per illud q; dictus est. dictum est. n. q; illa forma d; q;titas continua fm q; intelligitur vt pficiens rem per coparationem ad suas ptes & propter hoc in diffōne priui ponunt partes. v; q; contum est cuius partes copulant ad aliquē cōmunez terminum. vnitas vero que est prin^m numeri diffinit per priuationes partiu cuius rō est. quoniā illa forma fm q; intelligitur vt pficiens rem in se d; vnitas que est prin^m numeri & pp hoc nō diffinitur per ptes s; per priuationem partiu. dicitur et q; vnitas nō est sba posita punctus autē est sba posita cuius rō est q; pot importat sū partiu & ordinem partiu. vñ pō nihil aliud est q; quedā ordinatio & situs partium in toto. & idē cū illa forma dicatur quātitas continua fm q; intelligit vt pficiens rem in coparationem ad suas partes & punctus est principiu q;titatis continue & videt esse quedā ordinatio partiu pp hoc dicit esse sba posita: vñ non d; punctus sba posita q; sit in re materiali sed d; sba posita pp illud q; dictū est. vnitas autē non d; sba posita pp non q; vnitas non sit in re māli sed dicit vnitas non esse sba posita. q; vnitas nihil aliud est q; forma intellecta vt pficiens rem in se: non in coparatione ad suas partes & q; non videt quodāmodo importare ordinē partium. ppter hoc vnitas dicit sba non posita. punctus aut dicit sba posita & sic pot reddi causa oim eoz que dicunt de vno & q;titate. Est autē intelligenduz q; circa rōnem sunt 4. vnitates. Illa enim forma fm q; dat rei subiecte esse in se. dicit vnitas que est principiu numeri & ista vni-

tas que est principiu numeri non reducitur in vnuz q; conuertit cum ente. quoniā vnuz q; pueritur cum ente dicit priuatione. hoc autē vnitas non est prin^o immo est quedam forma & idē illa vnitas non reducitur in vnuz q; conuertitur cum ente s; reducitur in entitatem. Ita et forma dicit vnitas quedā fm q; pficit rem in comparatione ad suas partes & ista vnitas non reducitur in vnuz q; pueritur cum ente. quoniā ista vnitas nō est priuatio s; est q;titas. vnuz autē q; conuertit cum ente est priuatio quedā & ppter hoc ista vnitas nō reducitur in vnuz q; conuertitur cum ente s; reducitur in ens. Sunt autē & alie due vnitates. Nam sicut sunt due vnitates fm q; ista forma dat duo esse hoc & hoc. & ille due vnitates non reducunt in vnuz q; conuertitur cum ente sic sunt due vnitates fm q; illa forma dat duo esse hoc & hoc & iste due vnitates fm q; dat illa forma duo esse nō hoc & h; reducunt in vnuz q; pueritur cum ente quoniā sunt priuationes quedam. Est autē vltorius intelligendū q; vnitas que est principiu numeri & vnitas que est q;titas continua sit vna & eadem forma sicut actio & passio sunt vna & eadez res. tm vnitas que est principiu numeri nō mētur dici q;titas s; principiu q;titatis. quoniā de rōne q;titatis est habere partes. & q; forma intellecta fm q; pficit rez cui inest ab solute nō in comparatione ad suas partes ppter hoc vnitas que est principiu numeri nō d; q;titas sed principiu numeri. Illa autē vnitas que dicit fm q; pficit rem in comparationem ad suas partes dicitur q;titas.

Ad rationes pz solutio 7c.

Questio Decima.

Veritur vnuz q; est prin^m numeri inueniatur in substantijs separatis & v; q; sic qm vnuz q; est principiu numeri v; importare quādam cōmensurationem. s; cōmensuratio inuenit in substantijs separatis ergo &c. C. vnitas non h; positione. ergo in illis videt esse vnitas que nullā h; positione & talia sunt sba separate. g^o &c. C. vnitas est indiuisibilis g^o in illis v; posse inueniri talis vnitas que sunt maxime indiuisibilia sbe autē separate sunt maxime indiuisibiles. ergo &c. C. Ad opp^m ar sic si vnuz q; est prin^m numeri inueniret in oim ente. sequit q; arithmeticus determinet de oī ente. cum ergo arithmeticus nō determinet de oī ente & tm determinat de oibus que se extendit numerus. videt q; vnuz q; est principiu numeri nō inueniat in substantijs separatis.

Ad istam qōnem dnt quidam q; vnuz q; est prin^m numeri conuertit & puenit oib; entibus & s; s; separatis & h; fuerūt platonici qm platonici posuerūt q; numeri erant sbe ipsaz rez & ppter hoc cum ipsi ponerēt numeros eē sbas oim rez dixerunt q; vnuz q; est prin^m numeri inuenit in substantijs separatis. C. Ita pō non pot stare. Impossibile enī est q; numeri sint sbe rez q; numerus est spēs q;titatis & species q;titatis est accēs & ideo numerus est accēs & ideo cum iposibile sit accēs esse substantiā rei impossibile est numerus esse substantiā oim rez sicut ipsi ponebant. Nosuerunt etiā quidam alī sicut Auicē. dicit Auicē. q; vnuz q; est principiu numeri iportat quoddaz accēs q; in omnibus entibus inuenit & ppter hoc inueniebat in substantijs separate & in oibus entibus. Ita positio stare non pot cū inueniat aliqd ens in quo non inuenit aliquid per accēs. C. illud per accēs q; importat vnuz nō est nūq; cu; ergo ens transcendit q;titatem & vnuz q; est principiu numeri nō transcendat q;titate apparet q; vnuz nō inuenitur in oī ente. C. Sme dubio q;tm ex verbis Auicē. possumus apprehēdere. bñ sentiebat auicē. q; vnuz. s. dicebatur ab indiuisione s; illud q; deceptus ipsum Auicē. fuit. s. q; credidit q; ad rōne accidentis sufficeret illa priuatio aqua priuatione sumit rō vnuz & hoc non videtur esse uerū. nam illa priuatio nō est nisi fm modum intelligendi vel ipse forte fuit sic deceptus in hoc. s. q; credidit illam priuatione aqua accipit ratio vnuz significari noie

vnus. Alij tñ aliter dñt q in substantijs separatis non inuenitur vnũ q est prin^m numeri quoniã dñt ipsi vnus q est prin^m numeri dicit aliquid per accñs ⁊ omne per accñs est per mãm. cum ergo in sbijs separatis nõ sit mã dñt ipsi q vnũ qd est principiu numeri nõ poterit esse in substantijs separatis. ¶ Sine dubio p^o isti^o positionis natura est sicut credo. s; rō non est bona quoniã in sbijs se paratis bñ inuenitur aliqd per accñs s; careant omni mã sicut esse eaz q est accñs. Nam sbe separate sunt compo site ex infinito ⁊ finito vñ sicut forma materialis recipit i mã. sic esse in eis recipit in mã. vñ vnũ q est principiu numeri. al non q; iporat qdñq; accñs s; iporat prin^m qñtatis accñs in eis nõ inuenit. sed q; dicit ⁊ est princi pium qñtatis. Nũc aut ita est q qñtatis in substantijs se paratis inueniri non pōt ⁊ pp hoc sine dubio melius est dō sicut mihi videt q vnũ qd est prin^m numeri non in uenit in substantijs separatis quoniã numerus nihil aliud est q; vnitas replicata. cū ergo vt cōmentator dicit in 2°. huius numeratio fiat. per materiaz ⁊ mã non sit in ipsis sbijs separatis p; q vnũ qd est principiu numeri in substantijs separatis inueniri non potest.

ad rationem primã cum tu dicis. vñ qd est prin^m numeri vñ ipor/ tare cōmensurationē. qualr aut in sbijs separatis inuenia tur mensuratio hoc patebit in. xi. ¶ Ad aliud tu dicis vni tas non h; pōm dico q vnitas per se non hab; pōm per accñs tñ bene h; sicut fuit vñũ in pcedenti qōne. sed q; sbe separate nec per se nec per accñs hñt pōm. ppter hoc ⁊c. Similiter dō est de alio. ⁊c.

Questio Undecima.

Veritur vtrum de vnitate q est pñ cipiu numeri possit predi cari qñtatis ⁊ vñ q sic quoniã sicut se hñt prin cipia sbe ad sbam ita se habent principia qñtita tis ad qñtitatē s; de principijs sbe predicat substantia. g^o de principijs qñtatis predicabit qñtatis. ¶ S. si de principijs qñtatis non predicaret qñtatis aut q; ma gis h; esse q; substantia aut q; min^o h; esse sed qñtatis nõ habet magis eē q; substantia ⁊ ideo nõ dicit qñtatis nõ predicari de suis pñcipijs q; ipsa habeat maxime esse. g^o si non predicat de suis principijs hoc est q; h; mĩme esse sed hoc non pōt esse q; relatio inter cetera entia est mĩme ens ⁊ tñ predicat de suis principijs. Nam sicut dicit pbs pñcipia rōnis sunt relationes. ergo ⁊c. ¶ Ad op^m ar. sic de ratione qñtatis est hēre partes s; vnitas que est pñ^m numeri ⁊ punctus non habet partes. ergo ⁊c.

ad istam qōnem est intelligendũ q latent equi uocationes in generibus. nunc ar ita est q quedã est ano^a que tollit nãm generis. quedam aut est que non tollit imo sequit genus ⁊ predicat etiaz vni noce. s; est intelligendũ q triplex est ano^a est e^o quedam ano^a que est fm qd illud nobilis saluat in vno q; in alio sicut color nobilius saluat in albo que in nigro. Nam ar ita est q aliquid sicut g^o predicari non pōt de principijs ⁊ principiatũ cū in principijs ⁊ principiatũ non sit aliqd eōe qd equaliter predicet de principijs ⁊ principiatũ ⁊ ideo non est sic dō qd substantia que est genus predicetur de materia ⁊ forma ⁊ cōposito sicut genus s; predicatur de eis sicut analogũ. Substantia enim que est genus non predicat sicut gen^o nisi de substantijs cōpositis s; de istis principijs ⁊ principiatũ bñ predicat aliqñ aliqd anolo^m ita q aliqñ sic ⁊ aliqñ non: qñ enim aliqd competit prin cipius ⁊ principiatũ. itaqd principiatũ per naturã prin cipioz ⁊ principijs per naturã principiatoz tñc de ipsis principijs ⁊ principiatũ pōt aliqd predicari analogice ita qd rō analogice illi^o accipit ab eo q erat vnus per se ⁊ alterius per naturã alterius ⁊ sic de mã ⁊ forma pñdicari pōt h nomen sbe sed hoc est analogice ex hoc q materia ⁊ forma aliquomō pueniunt rōni aqua accipit nomē sbe Nam nomen sbe accipit ab substare vel aliquo huius ⁊ q; mã ⁊ forma cōueniunt in rōne i^a pp bec mã ⁊ forma que sunt pñcipia sbe cōposite pueniunt analogice in noie

substantie s; qñtatis non predicatur de vnitate nec de pñ cto sicut ergo sicut dictũ est prius. nec etiã analogice qñi oporteret tñc q vnitas ⁊ punctus puenirent in rōne aqua accipit nomen qñtatis. Nunc aut ita est qd nomē qñ tatis vñ sine ex diuisione. Nam de rōne qñtatis est ha bere partes ⁊ id dico cū vnitas ⁊ punctus nullo mō con uenirent in rōne ista aqua accipit nomen qñtatis dico q nec analogice. nec sicut genus pñdicatur qñtatis de principijs qñtatis.

Ad rationem primã cum tu dicis prin^a sbe ⁊c. dico q nõ est simile de principijs sbe ⁊ de principijs qñtatis. quoniã pñcipia substantie. s. materia ⁊ forma quodãmodo participant de rōne aqua accipit nomen sbe. principiu autē qñtatis non pueniunt in rōne aqua accipit nomen qñtatis sicut dictũ est. ¶ Ad aliud dō q qñtatis non predicat de pñ cipijs qñtatis q; hēat maxime eē. nec q; habeat mĩme esse s; pp hoc illud q dictũ est. Si tñ vellet dñe aliq; q nomē qñtatis accipit ab aliquo sine ab aliqua pñcipia te in qua puenire pñt vnitas ⁊ punctus possit dici q qñti tas diceretur de his analogice ⁊ puenirent analogice in nomine qñtatis sed vel illã proprietatez non bñ video nec forte est possibile. ⁊c.

Sunt autem quidam qui vt diximus di cebant contingere idem esse ⁊ non esse ⁊ exi stimare. ⁊c. **Tex. ix.**

Questio Duodecima.

Veritur vtrum circa illud principiu impossibile est aliqd simul esse ⁊ non esse. possibilis sit error. ⁊ vñ q sic qñ prin^a in speculabilibus se hñt sicut finis in agibilibus ⁊ primũ prin^m in speculabilib^o vñ se hñt sicut primus finis in agibilibus in p^o sicut possibilis est erro: sicut p; p^o moral^o ergo vñ q in p^o prin^o in speculabilibus pōt esse error. ¶ S. nõ sit q impossibile ē fieri s; Eract^o ⁊ anaxa^o errant est circa illud pñ^m g^o circa ip; ē error possibilis.

Ad istam qōnem est intelligendũ q sit erro: lateat ipm qui errat sicut dicit pbs in littera. Ois decipiunt circa que ignorant. ¶ Nũc dico q si nos inspiciamus ad i^atria non est possibilis error: circa illud principiu quoniã intellect^o in actu non pōt intelligere intelligibile nisi prius iforme tur spē illius intelligibilis ita q cū aliqua spē sibi apposi ta nõ informet ⁊ cum intellectus in actu. p^osupponitur principiu illud. s. q impossibile est aliqd esse simul ⁊ nõ esse. ppter q non est possibilis error: circa illud pñcipiu si non aspiciamus ad intellectũ in actu: quoniã sicut vnus est intellectus in actu non pōt intelligere nisi p^osupponat illud pñcipiu. ¶ S. si aduertamus ad scdm p; q circa illud principiu nõ possumus errare qñ non hēmus aliq rōnem in pñcipiu. Nam cum ois ratio sit ex p^opositionib^o ⁊ ois prop^o inittur isti prin^o ⁊ ipm p^osupponit patet q circa ipm non possumus errare directe per aliquã rōnez que faciat nos assentire opposito hui^o principii. ¶ S. p; q nos non possumus errare circa illud principiu si nos aspiciamus ad 3^m. scilicet q illud qd circa q sit erro: la tet illum qui errat. Nam sicut dicit cōmetator in 2° de aia sensus nõ errat circa cōia ⁊ int^o simili non errat circa cōia ⁊ maxime circa illud cōissimũ ad q oia alia reducuntur int^o veritate oia alia radicanē. s. pñ^a ⁊ sic p; q non est pos sibilis error: circa istud principiu directe tñ q; non pōt int^o in actu itelligere nisi prius p^osupponat veritas h^o tñ q; non possum^o bñe rationē in pñcipiu tñ q; qd illud

principii non latz sz maxime appet et est sicut locus ianne in domo. Sed est ne pot' error: circa ipsum indirecte dicendum est q' sic. et b' duplr. vel quia aliquis ponit aliquid ad qd' seqt' negatio istius principij et concessio oppositi ipsi? et sic erravit circa ipsuz Anaxa. qui posuit q' lz in quolibet et quodlz de quolz vificari. et sic quicunqz ponit aliqua pp'one' falsam negat illud principiu. sicut ille qui ponit aliqua pp'one' vera ponit illud principiu. Ita sicut ois pp'o va quecunqz sit illa aut p' aut principiu initie isti p'n. s. de quolz et. et cu ois pp'o falsa quecunqz sit illa aut p' aut oppo' principij initie principio opposito illi? principij. ita qd' q' ponit aliquod falsu ponit opposituz isti? principij alio modo errare puenit circa illud principiu indirecte sicut qm aliquis ignorat aliqua p'ditionem que regitur ad aliqua vera p'dictione sic erravit Eraclet' et illud p'n' no enim ponit ipse aliquid simul esse. et non esse sed posuit eracletus entia. esse intanto fluxu et intata transmuta tione. q' si dixisset aliquis. for. e. ita cito eet transmutatus q' veru fuisset dicere de ipso for. no e. ita dicebat ipse q' non contingebat loqui. sed tm digito monstrare nisi esset mentiens. Ad r'one' primam ddm q' est sile et non est sile. e. eni sile q'm ad b' q' sicut int' p'ncipus incipit ab vltimo fine et vadit ad alia sicut int' speculatiuus incipit a p'o principio et vadit ad p'ctones. sed est dissile qm veru et falsu sunt in aia bonum et malum sut in reb' et io b'n' conuenit q' aliquis hunc finem q'rat in aliquo p'iculari et circa particularia b'n' est error. ista at p'n' sunt coia apud animaz et circa coia non est error sed circa p'ria pp' b' igit' est error circa p'mu finem. circa at p'mu principiu non. vñ cuz h'o stat in isto fine vlt' nunqz ad hoc errat. nullus enim e qui vellet esse beatus. sed cum homo descendit ad p'iculare ad querendum b'itudinem tuc circa istum vltimu finem bene errat et decipitur sicut p' in p'mo moral. et c.

Volunt autem et hoc demonstrare quidaz propter in eruditionem. est. n. in eruditio non cognoscere quorum opz querere demost'rationem. et quozu non opz. et c. Tex. viii.

Questio Decimatertia

Veritur vtz illud principiu ipote e aliquid simul esse et non ee possunt dem'fari. et v' q' sic. dicit enim ph'us in p'mo posterior' q' silis dem'fati' est silis

faciens scire. ergo vt videtur illa sunt demonstrabilia q' maxime faciunt scire sed illud principiu et alia consimilia maxime faciunt scire. ergo maxime pnt dem'fari.

Ad istam questionem intelligendum e q' que dam pp'ones sunt que non sunt per se sed per accidens sicut pp'ones que sunt contingetes. vt homo albus currit: et istarum p'positionum contingetuz vt contingentes sunt non est demonstratio qm dem'fo est ex bis que necessaria sunt et semp et io contingentium vt contingetia sunt non est dem'fo sed ipoz p'ingetium sz q' habent in se aliquid necessitatis bene pot' esse demonstratio. Sunt alie pp'ones que sunt per se sed no sut p se et primo siue per se et immediate sicut ista pp'o ysochel' habet tres b' aut' pp'o ysochel' et c. bene est per se sed no immediate qm habere tres inest ysochel' per triangulum et talium pp'onum que non sunt per se et immediate. sz sut per se tantu bene pot' esse demonstratio. Sicut ois triangulus habet tres ysochel' est triangulus. ergo yso. habet tres sunt alie pp'ones que sunt per se et p'ns siue immediate et b' duplr aut immediate in genere sabi. aut immediate in genere cause. Ita enim p'positio triangulus h'et tres e per se et immediate in genere subiecti quonia tri'ngulus est primum subiectum cui inest habere tres et no inest triangulo per hoc qd' inest alij subiecto et talium p'positionum que sunt per se et immediate in genere subie eti potest esse demonstratio per aliud genus cause qz per illud genus cae in quo sunt immediate. Sicut omnis figura plana tribus lineis concepta tres triangulos est figura et c. ergo triangulus habet tres. Sunt autem et alie p'

positiones que sunt immediate in genere cause et hoc e duplr aut eni sut immediate in genere cause et sic sunt petitiones in sciens speculabilibus et iste pp'ones que sunt immediate in tali genere cause non possunt demonstrari quoniam demonstratio est per alteram cam: et ideo cuz iste propositiones que dicuntur petitiones sint immedia te in genere cause non possunt demonstrari in scientia specialia per aliquid aliud sed iste propositiones bene ingre diuntur demonstrationem et et substantiam sic p'z consideranti. Sunt alie propositiones in genere cause immedia te que sunt ex bis q' insunt enti fm qd' ens aut fut ex ente sicut sunt iste propositiones. de totum et c. de quolibet autem negatio aut affirmatio et c. et quecunqz insunt vni et eidem sunt equalia et c. et istarum p'positionum q' sunt bis que insunt esse fm qd' ens non potest esse demost'ratio quoniam demonstratio est per causam. Iste aut' propositiones que dicuntur coes coceptiones non habet causam et ideo non possunt demonstrari: sed opz sicut dicit ph'us de bis p'imo scientes venire ad scientias et audi entes istas coes conceptiones non opz querere rationes de ipsis sicut fuerunt quidam qui voluerunt eas demon strare et hec fuit sicut dicit commentator et ph'us p'pter paucitatem instructionis in logica et iste propositiones lz non possunt demonstrari ingrediuntur tm demost'rationes non fm sui substantiam sicut faciunt petitiones: sed tantu fm virtutem vnde sicut virtutes inferiores inistur virtuti superiori sic omnes demonstrationes speciales ini untur principis communibus que dicuntur communes cu conceptiones et omnes demonstrationes ingrediunt' iste p'ctones cum conceptiones vtuat' non tm fm p'rias formam. vnde dicit comentator q' si geometra vellet ost' dere de linea q' no sit recta non accipiet illud principiu d quolibet aut neg' vel affir' va. sed accipiet illd p'n' ois linea aut recta aut curua: et sic p'z i multis alijs dim'ionis.

Ad rationem patet solutio per iam dicta et cetera.

Qo Decimaquarta.

Veritur vtz sic sit demost'ratio. non vtz suba ingredia tur demonstrationem: hoc enim certum e qz de ipsa aliquid demonstratur. sed querit' vtz

ipsa de aliquo demonstratur et videtur q' sit quia demost'ratiois et diffinitiois est aliqua analogica. vt dicitur p'o posteriorum est enim diffinitio aut demonstrationis principium aut p'cto demonstrationis aut tota demonstratio p'ositione differens sed substantie est diffinitio impositi mo esse diffinitionis. quare et c. P'p'eterea demost'ratio est sillogismus faciens scire quare magis scibilib' erit magis demonstratio sed substantie sunt magis scibiles qz magis entes. ergo et c. Contrarium dicitur in principio sexti methaphysice. Dicendum est q' vt dicit Auer' et roys super principium. 6. methaphysice substantie non est demost'ratio. quia si substantie esset demost'ratio d' monstraretur de aliquo subiecto et ita sube eet substantia et sic in infinitum. vt comentator arguit et ph's. q' si pncipium esset principium iretur in infinitum. Non tm q' b' non est satis generaliter dictum quia saltim non sufficit pro secundis substantijs vt sunt genera et species que sunt in alijs que pro tanto non habent plenam rationem substantie quia vt dicitur septio huius vniuersalia non sunt substantie vt putauit plato. vnde adhuc dubium de bis secundis substantijs vtrum possint demonstrari. Unde dicendum est q' duo sunt que principaliter ingrediuntur demonstrationem vnam scilicet medium. medium enim est illud q' substantialiter ingreditur demonstrationem. Aliud est principium q' ingreditur virtualiter solum sicut principium q' est dignitas per ipsum enim predicatum de ipso subiecto in maiori et ipsum predicatum i minori predicatur passio in subiecto de p'one vt per virtute dignitatis. s. dici de omni vel huius dignitatis. vt quando alterum de altero predicatur vt d' subiecto et c. hec autem dignitates non ingrediuntur demonstratione suba

liter sed virtualiter et continent in se dignitas generaliter
 quod concludit 3° spalius per mediu dignitatis. vbi gra. non
 est h^o duo repire vbi non est possibilis demonstratio hoc
 aut non est inuenire in suba. q^o p^o per mediu in demon
 stratione q^o sic se o^o habere q^o ipsum sit alteru a passione
 igitur per p^o mediu sit immediatu sic in sbo q^o eius non sit
 altera causa in subo per q^o demonstraret. sed per ipsum
 demonstratur passio et per passionem demonstrat que sit
 causa sede passionis et per secunda t^o ita q^o prior passio sit
 ca posterioris passionis inherens in suba. Nunc autem
 ve q^o d^o de ee et sba vniuersaliusq^o non est altera ca q^o sit
 subo imo seipsa ma^o et ideo ro medij demonstratiua de
 ficit in suba: et io no pot concludi de aliquo demonstrati
 one et ex p^o dicit dignitas que deberet virtualiter igre
 di demonstratione quia hic concludit in se in generali et
 demonstrationis in spali. exprimit per p^o nexione p^o missa
 rum per mediu q^o e ca. his igitur de cas suba de nullo
 demonstrari pot. vt d^o in 6° metaphice. Ad primum q^o
 illa diff^o que e tota demfo pone differens non competit
 sbe vt dicit Auic^o. sed accidenti q^o est demostrabile cui^o
 non e diff^o va per additamenta. Ad aliud sba ppe no
 e eadem quia scia est complexi. s. p^o conis demostratiue.
 Intelligibile vo loquedo de intelligibili q^o e hitus et co
 gnitio principiorum que cognoscimus in quantum ter
 minos cognoscimus quia hui^o intelligere e incoplexi et
 huic cognitioni ridet diffinitio sbe ynde firuissime ens
 non est ca demonstrabile. et e.

Explicit liber Quartus methaphice.

Principia et cae queruntur entiu palā autē
 q^o iquantuz sunt entia. 7c. Tex. i.

Liber Sextus methaphice. Questio Prima.

Veritur de illo vbo in p^o h^o sexti
 monstrat sine declaratur qd^o e si est vel ee.

Ex quo sciendū est q^o cu vna cognitioe vtrun
 q^o declaratur pp hoc illa scia demrat subm suū ee sed vt
 supponit ipm ee vel accipit ipsum assignari vel a superio
 ri scia vt d^o in predca lura. sed cu d^o q^o vna cognitione
 declaratur qd^o quid e suba et sbi ee non est intelligendum
 de quocūq^o subo sic vt accipiatur oē illud de quo potest
 aliqua passio demonstrari sed pprie est intelligenduz de
 illo sbo qd^o est s^o in aliqua tali scia. cui^o ro est q^o subm i
 scia non est illud in quo est scia nec in sbo: vt intellect^o no
 eni intells in quo est scia est subm scie sed e subm illud de
 quo est scia. subm enim scie verius e obm int^o scientis ad
 et in scia sit actus vel hitus quida act^o d^o et habit^o reci
 piunt spm ab obo sicut vlr po^o passiois terminat p act^o
 et actus p obo. pp qd^o scia recipit spm et ee ab obo q^o s^o
 scie. Ad hoc igit q^o aliqs sciens per suam sciam de subo
 cie aliquid demostat. o^o ipam sciam preexistere et esse
 scia aut cu sit actus vel hitus entitatem suam et specie het
 sab obo q^o est subm scie quia opz subm posse. vnde no po
 test ee demfo de ipso q^o tuc sequeret subm sit esse et non
 ee. s^o sciam de ipsa simul esse et non esse. Sed sciendum
 q^o illud esse q^o non est demstrabile de subo est ee sumptuz
 in suo habitu simplr et no p^o etum q^o sit sumptum idem e
 cu eo q^o quid e cui^o ro est q^o s^o Auic^o. in sua metha^o h^o
 fut de primis pceptionib^o intells et io nihil an ea per q^o d^o
 monstrat. nam s^o eum q^o quide et ee ide sunt s^o et pot i
 telligi de esse tali p^o. s. de esse talis suba. Si enim de tri
 angulo eglatero debeat demonstrari aliqua passio no so
 lum oportet ipsum ee triangulum sed et eglateruz esse
 aut qd^o est esse actuale q^o h^o quodamō in hoc nam acci
 dentis q^o est preter essentia subiecti vt nota accntis comp
 bendatur esse qd^o est preter nam subiecti. q^ouis esse actua
 le compositi quodammodo reduci possit in genus sube
 sicut motus ad naturam quia via est in vnam tale esse po
 test demonstrari.

Questio Secunda.

Quoniam itaqz multipliciter dicitur ens:
 primum de eo quod scōm accidens est dicēdū

q^o nulla e circa illd speculatio. 7c. Tex. iiii.

Veritur vtrum p^o accna habeant
 aliqua entitatem et naz. et
 vi q^o sic: quia que habent esse per se in genere
 habent quidditatem et naz accna aut sunt hui^o

quia habent pnta dutincta 7c. C^o motus cis het fieri
 ad n^o aliqua sed ad accna fiet mot^o. vt p^o 5° p^o ycoz. q^o
 motus est in trib^o predicamentis. s. in q^o tate vt angimen
 tum in qualitate. vt alteratio. et in vbi. vt motus localis.
 ergo 7c. C^o Solo h^o augmentu verum pcludit. nam acci
 dentia hnt aliquam entitatem et aliqua nam dixerunt t^o
 quidam q^o nullam penitus entitatem et moti sunt hac ro
 ne. Cu enim faz. 4° metha. ens de subijs et accntib^o di
 cat analogice et p attributionem ita qd^o de sba d^o p^o et p
 se q^o sba est q^o p se h^o esse de accnte vo non nisi q^o attribui
 tur vni ent^o p^o et p se. sbe sicut sanitas primo et nae d^o
 de sanitate q^o est in aialia vel in humorib^o. de cibo autē d^o
 sanitas p attributionem ad illa eandem sanitate numero
 que est in ali silr in yrina non q^o sit in ipsa aliqd sanitate
 q^o est significatiua sanitatis ita d^o ipi in accntibus q^o dir
 entia non quia in eis vt in sbo sit aliqd entitatis: sed quia
 attribuuntur sbe que sola est ens tanqz diuerse dispōnes.
 C^o Istud stare non pot. s. q^o nullo modo habeat aliqd en
 titatis quia tuc nulla haberent diffōnem nec simplicit^o nec
 p additamenta. C^o Alij d^o q^o hnt essentiam et entitates
 eadem q^o h^o sba eadem. et sicut suba simplicit^o: simplicit^o
 h^o q^o d^o ita et accna. C^o Istud enā stare non pot quia
 tuc sic accns accidit sbe similiter et sba accidit accnti q^o in
 probatur quia vt dicit in p^o phicoz q^o nae est vnter
 sali accidit. Itē Arist. dicit in 7° h^o loquens de accntibus
 dicit q^o no est dāda q^o d^o simplr sed s^o in qd^o. s^o in q^o sit
 entia o^o eniz qd^o latitudo s^o monis sit vnaqueq^o re s^o in q^o
 o^o et nec magis nec min^o danda est igit^o accntib^o et entitat^o
 et nā vt ei ppetit. C^o Dicendū igit^o est Arist. s. q^o accntis h^o
 entitate s^o diminutam et istud diuersimode exponitur a
 q^o b^o dā qdā sic d^o q^o sicut in quolibet g^one est repire vnt^o
 p^o et vni in vni ad qd^o reducit^o oia illius g^onis q^o g^odez
 et mensura oium illius g^onis. vbi gra. Albedo que e mi
 nimū i g^one coloris et ideo q^oto quide magis p^oicipat de
 albedine tāto plus vel min^o p^oicipat de nā coloris. ita est
 et in ente. et io necesse e ponere ens vni in quo p^oio salne
 tur ro entis et q^o p^oingozia sunt illi s^o plus p^oicipatis ens
 vt intelligentie post p^oimū immediate q^o sunt incorpales.
 et imāles p^o hos corpa celestia que s^o in p^oimū nec s^o ge
 nerabilia nec corruptibilia. sūt t^o corpalia et mobilia sal
 tum ad vbi p^o h^o elaria corpa et sensibilia vni^o habentia nō
 nae entitatis q^o sunt generabilia et corruptibilia. sic igit^o
 s^o in hoc accntia hnt entitate s^o diminutionē sed h^o via nō
 e s^o in mente phi qui ponit 4° metaphice ens non dici de
 subijs et accntib^o non penitus equoq^o sicut dixerunt qdā
 asserentes accna nulla. p^osus hēre nām nec penitus vni /
 uoce sicut dixerunt quidā alij ponentes ea hēre eandem
 nām et quidditatem q^o et suba h^o diminuta esset respectu
 sube non t^o ita diminuta quin sufficeret ad rōnem entita
 tis sed media via que ponit ens de substatijs et accidenti
 bus analogice et per q^odam attributionem. Nam in nu
 mero pprie est veritas predicationis et vntas nature
 in genere quidem vnius nature reperte in pluribus licet
 illa natura complexius sit i vna spē q^o in alia. quare qdā
 aialia d^o p^oca quedā imp^oca ppter q^o latet equinocatio
 nes et analogice in g^oibus. vntas autem attributionis e
 ad vni nūero vt frequēter diximus nisi p accns aliq^o alr
 inueniatur non t^o q^o illa natura p^oicipet ab his que attri
 buuntur ei: sanitas enim qua cibis dicitur sanus per at
 tributionem ad vnam sanitatem scilicet ad illam que est
 in animali. nec est aliquid illius sanitatis in cibo nisi sic in
 effectiuo silr et yrina per attributionem ad illam eadem
 sanitatem que est in animali dicitur sana quia significatiua
 sanitatis. Similiter est in accidente habet enim acciden
 tia entitatem s^o diminutua h^o modo sicut et h^o diffōnes
 s. ex additamento et h^o est entitatis nō simpliciter denomiat

accētia. quia qđ est s̄m quid non denominat simpliciter & absolute: sed cum additamento. s. qđ quid & diminute. Si enim nullo modo nominaret ita qđ illa entitatis inueniretur in accidentibus tunc ens de suba & accētib. dice- retur positus equiuoce quia vnum nomen & diuerse ra- tiones sicut homo de homine vero non dicitur per eādē rationem & formam qua dicitur de homine mortuo. dī enim de homine vero per formam & nām suam. sed de homine mortuo non per illam rationem sed per mās qđ aliquando fuit sub illa forma. Sed ppter h̄ vellet aliquis dicere qđ accidentia habent entitatem diminutam sed nō tanta diminutione quin in ipsis sit aliqua nā in qua be- ne saluatur rō entis q̄uis non incomplete vt in subī sic di- cens non euadit aliquid inconueniens qđ ens sit gen^o vni- uocum ad subam & accidens. genus enim p̄tur de sp̄ib^o p̄ vnā nām reptam in ipsis speciebus q̄uis illa natura i vna sit complete & in alia incomplete. ppter qđ dictus ē latēs equocationes in generibus & analogice. h̄ enim di- minutio nē in altera specie comparatur secum vnionem generis. Qđ igitur non vadit via Arist. dicendo. s. ens eē ad subam & accēns analogum necessario incidit in alteruz dictoz inconuenientū & qui dicit ens ad subam & accēns oīa equiuoce aut omnino vniuoce &c.

Explicit liber sextus meth.

Ens igitur qđ principale ē non illud qđ est aliquid ens: sed ens qđ ē simpliciter ē sbā. Et principale dicit multis modis. &c. Tex. iiii.

Liber septimus metaphice. Questio prima.

Veritur

qđ est prior accidente cognitio ne diffinitōe & tpe. Et querit̄ vtz sbā sit prior accēte tpe. & vī qđ non. qz tūc eēt tps ante tps in infinitum. s̄līr tps post tps in infinitum. g^o &c. Itēz s̄m hoc tps in tpe eē aut in tpe est mensurari tpe qz qđ est in tpe mensuratur tpe ea autē que mensat tēp^o & pcedit & seq̄t quia sicut ea que sunt in loco claudunt loco. ita ea que sunt in tpe claudunt & sic tempus claudere tpe: & ita añq̄ eēt tps & postq̄ eēt tps eēt tps. Itē hoc dem̄ pbi aut intelligit̄ de accēte simp̄r aut d̄ illo accēte qđ ē i sbā a qua cātur. Si intelligit̄ de quolibet accēte hoc stat nō pōt qz aliqua accētia sūt eterna s̄m viā pbi. vt mor^o & tē pus & eterno ē nihil prius. Si aut̄ intelligit̄ de accēte qđ in subo existit p se. adhuc hic suba non est prior tpe qz si ē sbā ipsa h̄z eē s̄m esse actu est accēns. qz s̄m Aut. esse non in- gredit̄ diffōnem. & iō si h̄ eēt suba esset añq̄ esset. Si aut̄ dicatur qđ suba est prior tpe accēte p accēns siue cōi nō ta men accēte p se adhuc h̄ nō vī qz q̄uis suba sit p̄o: hic accēte puta qđ h̄z h̄z sit p̄i^o h̄z q̄ sit albus: nō tñ dī acci- dente est p̄o: tpe. qz q̄ cito ē h̄z tam cito h̄z aliqđ acci- dens ē cōe qz si fact^o est ex non albo & non quocūq̄z s̄z ex nigro. & sic prius fuit nigro. & ita vltimus potest pcedi. **Solutio** s̄m quosdam est qđ temp^o potest s̄m ppue & s̄m qđ est mensura oīum motuum vel p quacūq̄z du- ratione. similiter suba pōt s̄m s̄m qđ generalis & corru- ptibilis est prout habet esse hic & nunc & h̄ modo sbā nō pcedit accēns qđ est tempus. Vel suba pōt s̄m s̄z eē eēntie ita q̄tum. s. est vīe. non qđ vīe s̄m rem sit in intellectu. i mo vīe est in rebus & accidit tali vīe esse in intellectu & talis substantia & si non tpe aliqua tamen mensura eē mē suratur. quia oī qđ est vīe est mensura vel est mensurati & sic accipiēdo tps p quacūq̄z mensura hoc modo sbā pcedit accēns tpe & quia eēntia & nā sic accepta nō eger ad sui eēntiam aliquo accidente. p̄men. tñ & Aut. aliqua q̄ s̄m dant hui^o v̄bis dicentes qđ suba pcedit accēns tpe hoc eē vtz de subijs ppositis de his qđ pcedūt tpe accētia qđ adueniūt sibi post p̄pōem eoz de his ēt que sunt s̄lī cū ipsa p̄pōne sube adhuc est vtz. qz suba. s. ma^o pcedit acci- dentia h̄^o tpe in eodē p̄posito pōt ēt dici alī qđ multa sunt vā p se q̄ sunt s̄m per accēns h̄ enī ē nā h̄z per se non est al- bus. nec p se niger. nec per se medio colore coloratus. s̄līr h̄ ē vā suba ē p̄o: accēte tpe & in hoc qđ sbā sepabilis est i

hoc fundat̄ p̄būs in declaratiōe illi^o dī. & si b̄n̄ inspiciat̄ in trib^o expōnib^o illi^o dī apparet qđ oīm pōnum radix & fundamētū est illud idēz qđ dicit Arist. Qđ h̄z suba nulla vñ si sensil̄ sit sine accēte tñ qz nō eger p se accēte q̄tū ad suā essentia & p se possit separi p̄ t̄o: d̄z intelligi qđ p̄ce- dat accēns tpe vnde substantia rōne sue essentie p̄cedit accēns tpe & eē actuale &c.

At vō neq̄z hoc ē ex eozū numero que p se eē dicit̄: aut nō s̄cōm se. &c. Tex. xii.

Questio Secunda.

Veritur p̄ter vtz accētia habeant diffōnem p additamenta.

Ad istā qōnem aliq̄ sic r̄derunt. qđ sicut in subijs repit̄: aliqđ qđ est cōe. vñ sumitur rō ḡnis. & aliqđ sp̄ale. vñ sumit̄ rō dīe ita & in accētib^o ali- quid ē cōe & sp̄ale. vñ pōt sumi rō ḡnis & dīe & tunc con- iungendo gen^o ad differētia h̄m̄s diffōnem aliqua q̄ que nō erit p additamenta cū sit abiq̄z pōne subī q̄tū ad aliqđ. p ista pōne vī esse Ari. in h̄^o 7° metha. qđ vult qđ in diffō- ne accētib^o cōium nō apponat̄ subm̄ Nam cū accētia non sint entia entis nisi p̄p̄atōez ad subm̄. Lū igr̄ qđ quidē rei sit n̄i int^o obm̄ in oī qđ ditate accētis explicite vel i- plicite ponit̄ s̄m. Ad cui^o euidētia aduertendū qđ si h̄ dcm̄ dubiū h̄z & maxie vī eē dubiū in accētib^o cōibus qđ dicit p̄būs diffiniri abiq̄z pōne subī qđ satis apparet ex diffōnib^o datus de ipsis. d̄m̄s enīz qđ albedo est color dis- gregati^o visus i qua diffōne nullū subz ponit̄. Et iō est notādū qđ etiā in ista diffōne apponit̄ s̄m iplicite. nā & si h̄^o accētia cōia nō determinēt sibi s̄z rōne sui deter- mināt sibi s̄z rōe sui ḡnis. sicut albedo determinat sibi s̄z ratione coloris pp̄ qđ eo ipso qđ color ponit̄ in diffinitio- ne albedinis ponit̄ ibi s̄m vī coloris. s. corp^o terminatus. Itā cū sp̄ p̄ noie possum^o accipe diffinitōne rationis ma- xime vbi ratio idem ē nomini & diffinitioni. vñ sicut dici- tur qđ albedo est color disgregati^o visus ita possum^o di- cere qđ albedo est extremitas p̄spici in corpe terminato disgregatiua visus. p̄z igr̄ qđ semp̄ idiffinitōne accētis ponit̄ s̄m iplicite vel explicite. Et ratio at̄ q̄re accēns h̄z diffinitōne p additamenta ex trib^o coltr. nā diffō p se ad tria vī h̄z p̄p̄ationem. s. ad diffinū ad n̄m̄ intell^o & ad ptes diffōnis ad diffinū p se p̄pat̄. qz oīz diffōnem esse p̄p̄tionabile diffō. qz s̄m p̄m̄ oīz eē p̄p̄tionē totius s̄m̄onis ad totā rē. i. totū diffōis ad totū diffinū. Itē diffō vī h̄z p̄p̄ationē ad n̄m̄ intell^o. Itā qđ qđ ē vī eē obm̄ int^o qđ ē at̄ per diffinitionem exp̄mit̄ pp̄ qđ diffi- nire intell^o simplicis est accētia. Itē dif^o vī h̄z per se p̄p̄ationem ad suas ptes. scribit̄ enī in h̄ septio qđ diffō est s̄mo oīs aut̄ s̄mo h̄z ptes vī ergo per se diffōni cōpete- re qđ sit p̄tium p̄tētia. Ex his igr̄ trib^o ad que diffō p se p̄pari vī arguere possum^o diffinitionem accētib^o ex additamento eē. p̄o: enim appet̄ p̄pando diffinitionem ad ipm̄ accēns e^o est. nā cū ipm̄ accēns non habeat entitatē sed sicut oīa sana attribuūt vni sano sic oīa accētia attribu- untur vni enti & sicut non p̄nt̄ intelligi alia sana inq̄: tñz sa- na nisi per attributionē ad illud sanū resp̄cū e^o dicit̄ oīa alia sana ita non p̄nt̄ intelligi accidētia eē entia nisi per at- tributionem ad illud ens resp̄cū e^o d̄nt̄ entia. cur appet̄ qđ semp̄ indiffinitionem accētia oīz expōni illud subz per qđ accēns h̄z eē vt sit ens cum non diffinat̄ nisi s̄z qđ est ens. Itā aut̄ veritas qđ diffinitio accētis est per addita- menta. nō solū appet̄ p̄parando diffinitionē ad accidens cui^o est sed h̄ appet̄ p̄pando eē ad intell^o a quo format̄ nā semp̄ intellect^o intelligendo aliqđ format̄ illud forma- tū p̄ intell^o vel erit enūciatio cū intelligit̄ p̄posita vel est diffinitio cū intelligit̄ simplicia. ita aut̄ diffō qđ format̄ ab intellectu cū intell^o terminet. ideo d̄z termin^o cognitio- nis d̄z vt h̄z s^o h̄z. cū ergo aliqđ qđ non terminet q̄d̄iu est ipm̄ dependens. & cū ipm̄ accēns sit semp̄ dependens ad subm̄ nūq̄ accētis itell^o terminabit nec erit termin^o & p̄ oīs diffō nisi ibi apponat̄ subm̄ p̄ e^o apponit̄ illa dependentia terminetur. Itē. cum n̄ra cognitio incipi-

at reb⁹ o⁹ q⁹ sicut res se hēt ad eē ita se hz ad cognosci ea
 vero que neq³ s⁹ esse actuale nec s⁹ esse essentie habet
 esse separatum nullo modo ea intellectus intelligit:
 s⁹ q⁹ accidentia nō habent eē sepatū nec sepantur et si ens
 nec s⁹ esse actuale nec s⁹ esse eētie: quia posteriora sunt et
 ad aliā depēdētā hēt intellectus intelligendo intelligit ac
 cidētia per subm: et q⁹ intellectū informat in intelligen
 do. illud ē diffō iuxta illud q⁹ h⁹ in fine. 4. p³ ergo q⁹ cō
 parādo diffōnem ad intellectū. diffō accidentis est p ad
 ditamenta. ¶ **C¹ p³ et r^o.** s. p³ando diffōnem ad suas par
 tes. Nam diffō que non ē per additamenta tanq³ ex par
 tibus constat ex genere et dīa. ita q⁹ illud q⁹ se hz vt pole
 se hz vt genus et illud q⁹ est ibi vt actuale est ibi vt diffe
 rentia. Cum igit^r diffinimus simū et dicimus q⁹ simus est
 nasus canus. si ista diffō esset non per additamenta cū na
 sus sit ibi pole. canitas vero actuale. quia nasus est mā in
 qua fundatur canitas: et semper mā et subm se habent vt
 possibile respectu actualitatis et forme sequeret q⁹ se ha
 beret vt genus et canus vt dīa et si hoc eēt accideret incon
 ueniens: et si concederemus q⁹ canus eēt dīa simi seque
 reretur canus sig^rret eēt idēz q⁹ simus. Itē si concederem⁹
 q⁹ nasus canus eēt genus et dīa cōcauū ad simū. dicendo
 nasum simum bis dīetur nasus. q⁹ si tamen concederem⁹
 simul vterq³ coniunctim. s. q⁹ nasus eēt genus et dīa cauū
 dicendo nasus simus. inficies dīetur nasus et quia ista tria
 inconuenientia sunt. nam inconueniens est cauum eē idēz
 q⁹ simum cum simū non possit intelligi sine naso. cauum
 autem possit et cum cauum possit esse in aliquo subiecto i
 quo non possit esse simus. Itē cuz recte possit addi pprie
 tas subiecto. ppter h⁹ licite potest dici nasus simum. incō
 ueniens est q⁹ in tali dicto cōmittatur nugatio. s. q⁹ bis dī
 catur visus. vel q⁹ magis est inconueniens. q⁹ s. inficies
 dīcatur nasus q⁹ aut hoc sequatur sic p³. Nam si canū eēt
 differentia ad simum cauum conuerteretur cum simo. et
 esset idem cum simo. Nam cum semper diffinitio pstat
 ex vna dīa solum. illa dīa de necessitate conuertitur cum
 diffinito et rō est quia si aliqua ratio constās soluz ex dua
 bus partibus conuertitur cum aliquo nomine si vna illa
 rum partiū se habet vt contrahens solum et alia vt cōtra
 eta solum illa que se habet vt contrahēs de necessitate cō
 uertitur cuz illo nomine. vt si animal rōnale conuertatur
 cum hoīe et rōnale solum contrahit al ita q⁹ non contrahi
 tur. quia nulluz diuidētū vel diuidēs excedit aliquod rōna
 le. Unde cum aīal diuidatur per rōnale et in rō
 nale. impossibile q⁹ rōnale excedat animal q⁹ igit^r rōnale
 solum contrahit al et non p^rabitur de necessitate conuer
 titur cum homine. Si enim non conuertitur aut est q⁹ ex
 cedit aut quia excedere. sed excedit ergo est aliquod rōna
 le q⁹ non est homo. Et tunc quero de illo q⁹ non ē homo
 vtrū. s. sit animal aut non. Si diceretur q⁹ sit animal ha
 betur contrariū dicti. s. q⁹ ē aliquod rōnale q⁹ non ē homo
 q⁹ fuit h⁹ hypostasim cū dicebatur q⁹ aīal rōnale conuer
 titur cum hoīe. si autem illud rōnale q⁹ non est homo non
 sit animal adhuc habetur contrarium hypostasis. suppo
 batur enim q⁹ rōnale ita contraheret aīal q⁹ aīal non p^ra
 beret rōnale qd si tñ aliquod rōnale non eēt animal seque
 retur q⁹ animal contraheret rōnale et si homo excederet
 rōnale ad hoc haberetur contrarium ypostasis. quia. s. re
 periret aīal homo qui non eēt rōnalis et si non esset rōnal
 non esset rōnale animal et ita haberetur contrarium dīi.
 Supponebatur enim q⁹ rōnale animal conuerteret cum
 homine. p³ igitur q⁹ quotienscunq³ in aliqua diffōne po
 nitur genus et vna dīa q⁹ illa differentia de necessitate con
 uertitur cum diffinito. si igit^r eēt bōa diffō ipsius simi na
 sus canus et non eēt per additamenta esset ibi solum vna
 dīa. s. cauum. et ita conuerteretur cum simo q⁹ declarare
 volumus. ¶ Postq³ enī declarauim⁹ p³m⁹ declarē⁹ s⁹ m
 s. q⁹ si nasus eēt ibi vt genus: dicendo nasus simus bis dī
 ceretur nasus. Nam semper loco noīs cuiuslibet pōt acci
 pi diffō: vt p³ per p³m. si ergo loco simi accipiatur diffō
 simi. s. nasus canus. et ita dicendo nasus simus ē dīe na
 sus nasus canus. et ita bis dīcitur nasus. Si concedimus

q⁹ nasus sit genus ad simum. q⁹ si tñ concedim⁹ vtraq³ si
 mul. s. q⁹ nasus genus et q⁹ canus sit dīa. tunc dicendo na
 sus simus. inficies dīcitur nasus. Nam loco simi accipia
 diffinitionem eius. s. nasus canus et tunc bis dīcitur nasus
 et erit dictum nasus nasus canus. et quia canus cū sit dīa
 vt dictum est conuertitur cum simo et est idem cū simus
 tunc loco cum accipiam simum et loco simi accipiam dif
 finitionem simi. s. nasus canus et tunc cur diceret ibi na
 sus et quia semper pro cauo accipiam simum et pro simo
 diffinitionem simi: inficies ibi diceretur nasus. et ita vt
 p³ q⁹ si nasus simus non eēt diffinitio per additamenta q⁹
 sequeretur tria inconuenientia que narrat p³bus in l^ra. s. in
 h. 7°. s. q⁹ cauum sit idēz q⁹ simum q⁹ sequeretur ex eo q⁹
 cauum ponitur dīa simi q⁹ dicendo nasus simus bis dīce
 retur nasus q⁹ sequitur ex eo qd nasus ponitur gen⁹ simi:
 et q⁹ inficies dīcatur nasus q⁹ sequit^r ex vtraq³. s. ex eo qd
 nasus est ibi vt genus et canus vt dīa. sed si sic dicimus si
 cut credo bene esse dictum: vt nunc dictum est ex ista vl
 tima declaratione tria dubia consurgunt. primum est qd
 non videtur q⁹ oporteat q⁹ nasus ponatur genus simi ad
 hoc q⁹ sit nugatio dicendo nasus simus. Nam semper p
 simo possum accipere diffinitionēz simi. s. nasus canus et
 ita nasus canus absq³ aliqua ypostasi implicabitur nuga
 tio et idem erit q⁹ nasus canus. ¶ **C²m** dubium est quia dī
 cebatur q⁹ si cauum esset differentia simi q⁹ si conuertere
 tur cum simo et idem esset q⁹ simum et qd semper pro ca
 uo possemus accipere simum q⁹ non videtur verum. nā
 si rationale esset vltima differentia hominis est bona dif
 finitio hominis animal rōnale bene sequeretur q⁹ rōnale
 conuerteretur cum homine: sed non sequeretur q⁹ rōna
 le esset idem q⁹ homo et q⁹ vnum possemus accipere lo
 co alterius quia tūc sequeretur q⁹ sicut homo est animal.
 ita rationale esset animal rationale et tunc genus predica
 retur de differentia q⁹ est contra Arist. 3° metaphice et in
 7° thopicoz. vbi dīcitur q⁹ si genus predicaretur de dif
 ferentia tunc vñū animal esset multa aīalia. ¶ **C³m** dubiū
 ēt ex isto dubio trahitur certum. Nam dicendo hō ani
 mal inficies dīcitur animal. sicut dicendo nasus canus
 inficies dīcitur nasus q⁹ non est verū quia non semper
 pro rationali possum sumere hominem q⁹ nūis pro homi
 ne possum ponere diffinitionem hominis. ¶ Circa p³mū
 notandum q⁹ aliquid dat intelligere aliud dicit^r vel ex eo
 q⁹ est de primo intellectu: vel ex eo qd est de secundo. d
 primo intellectu rei dīcuntur esse ea que sunt de essentia
 rei. sicut genus q⁹ est de primo intellectu rei dīcunt^r esse
 ea que sunt de essentia rei sicut genus qd est de primo in
 tellectu speciei de secundo intellectu rei dīcuntur esse ea
 que non sunt de essentia rei tamen propter dependentiāz
 q⁹ ad ea res dantur intelligi per rem differentia antez in
 ter ista et illa est h⁹ quia ea que sunt de primo intellectu q⁹
 tuncunq³ apponantur semper intelliguntur. Nam q⁹ tū
 cunq³ apponatur animal dicendo animal homo semper
 ibi intelligitur animal et ratio ē quia cū sit de eētia hoīs
 h⁹ q⁹ dico animal propter appōnem animalis ad hominē
 non tollatur esse hominis ab homine propter talem ap
 positionem non remouetur ea qua animal intelligitur in
 hoīe. et ideo cum apponitur aīal hoī adhuc animal intel
 ligitur in homine. Ea autem que sunt de secundo intel
 lectu siue apponantur intelliguntur: sed si apponantur nō
 vltius intelliguntur. vnde dicendo duplum per se dat
 intelligere dimidium. sed dicendo duplum dimidium.
 vltius dat intelligere dimidium. ita dicendo simū dat
 intelligere nasum: sed dicendo nasum simum non vltius
 dat intelligere nasum. et ratio huius est quia vnum rela
 tiuoz non est de eētia alterius sed solum per se habet d
 dependentiam ad illud et ex tali dependentia dat intellige
 re ipsam et quia vt dictum est subiectum non est de eētia
 ita passionis sed solum passio per se habet dependentiāz
 ad subiectum. et ideo quādo ponitur sine subo et vnuoz re
 latiuoz sine alio ppter dependentiam que est ibi: quia
 talis depēdētia nō ē terminata passio dat intelligere s⁹ m et
 vñū relox aliud sed aliquando relatiuoz addit relatiuoz

Questio

Tertia

et passionem additur sibi quia dependentia quae habet unum
relativum ad aliud relativum terminata est et amota est pro
appositione alterius quia dependentia erat in causa quare daret
intelligere aliud rationem et amota causa. scilicet dependentia amonet
effectus. scilicet intelligi alterum relativum et ideo dicitur Aristoteles in
libro ethici quod non debemus concedere quod idem significet nomini
et obiecto. ut quod idem significet duplum per se sumptum et du-
plum dimidium additum quia duplum per se sumptum dat intel-
ligere dimidium sed addito dimidio non amplius dat intel-
ligere dimidium et sicut est ex parte relativorum ita est ex par-
te passionis quia passio per se sumpta propter dependentiam
quam habet ad sibi dat intelligere sibi sed passio sumpta
cum sibi quia illa dependentia est amota non ulterius dat in-
telligere sibi et ideo non debemus concedere quod idem si-
gnificet sibi per se sumptum et sibi cum sibi. scilicet cum
quod sibi per se sumptum dat intelligere sibi sed sibi
cum sibi non ulterius dat intelligere sibi et ideo obiecto na-
sus sibi in quantum ponitur quod sibi sit quedam ratio et pro-
tas nasi nullum inconveniens sequitur nec aliqua nugatio est
ibi cognoscitur sed si nasus ponatur genus sibi tunc nasus est
de primo intellectu sibi et ideo quantumcumque ponatur sibi in-
telligitur et ideo obiecto nasum sibi non est nugatio sibi
plurimum loquendo nisi hac suppositione. facta quod nasus sit genus ad si-
bi quod primo tanquam dubitabile ponebatur. Ad sibi dubi-
um declarandum est notandum quod genus et ratio in diffinitione
ne accidentium non sumuntur sicut in diffinitione substantiarum
Nam in diffinitione substantiarum quod est ibi potentiale se habet genus ut
et quod est actuale se habet ut ratio ut ratio se habet ut genus et ratio
le ut ratio et ideo diffinitio et quod est ibi potentiale cadunt di-
recte in eadem linea predicamentali ut homo et ratio tamen
diffinitum cum eo quod est ibi actuale non cadit in eadem li-
nea ut homo et ratio. Nam homo cadit in recta linea.
rationale vero a latere sed in diffinitione accidentium est mo-
dus contrarius: quod illud quod est actuale est ibi ut genus et quod
est ibi potentiale est ibi ut ratio unde causus est ibi ut quod pro-
prie loquendo. Nam sicut ratio in se acceptum stat genera-
liter et cum additur sibi ratio specificatur et stat pro ho-
mine sic causus in se acceptum stat generaliter pro omni ca-
no et cum additur sibi nasus specificatur et stat pro simo et ideo
sicut in diffinitione substantiarum diffinitum et quod est ibi
potentiale sicut genus cadebat in eadem linea ut homo et
ratio ita et in diffinitione accidentium diffinitum et quod est ibi
actuale ut genus cadunt in eadem linea ut sibi et causus et ideo
sicut in diffinitione substantiarum non valebat rationale con-
vertatur cum homo quod erat idem quod homo et quod unum
poterat accipere pro alio et loco alterius quod rationale et homo
non cadunt in eadem linea sed si ratio converteretur cum ho-
mine esset idem quod homo et unum posset accipi loco alte-
rius quia tunc non differret nisi sicut vestis et indumentum. cum
igitur causus et sibi cadant in eadem linea si sibi conuer-
teretur cum cano esset idem et unum posset accipi pro a pro
quod per quod illa ratio bona erat in tali materia. scilicet in diffinitio-
ne accidentium non tamen valet in diffinitione substantiarum pro-
pter quod et secundum dubium remanet. Cum autem 3° dubi-
tatur quod obiecto ratio homo quod animal infinites dicitur. du-
pliciter responderi potest primo quod si hoc contra concederet nihil ha-
beretur contra nos. sibi quod spectat ad presens negotium.
Nam uno inconvenienti dato multa sequuntur et quia incon-
veniens est specie addere generis si ex inconvenienti sequa-
tur inconvenienti. nihil inconveniens. Sed quia propria pas-
sio proprie additur sibi proprio ex tali additione non sequitur
inconveniens nisi ad aliud quod esset inconvenienti esset sup-
positum et illud inconveniens erat propter quod sequebatur in-
conveniens dicebat enim nasus simus. et addebat pro-
prietatem. sibi ex eo quod supponebat accidentia habere dif-
finitionem simpliciter tamen quia obiecto ratio tamen quia obiecto alio homo
non dicitur ibi infinites alio. et alio homo: homo non dicitur infi-
nities et ideo possumus respondere per interpretationem. scilicet
obiecto nasus sibi infinites dicitur nasus tamen obiecto homo alio
non infinites dicitur ratio et est ratio. quia si pro simo acci-
perem diffinitionem sibi. scilicet nasus: causus obiecto nasus simus
tunc bis haberet nasum et quia semper pro cano possum acci-

perere sibi et pro simo diffinitionem sibi in infinitum po-
neretur ibi nasus sed obiecto homo alio. pro hunc accipere alio
rationale et ita bis haberet alio sed quia pro rationali non posset
accipere hominem sicut pro cano poteram accipere sibi ita
non esset processus in infinitum in appositione alio sicut in ap-
positione sibi non erat hac processus in infinitum. Idem factis
dubijs concludamus tripliciter esse declaratum accens non
habere diffinitionem simplicem pro comparando diffinitionem ad
diffinitum cuius est diffinitio. secundo comparando eam ad in-
tellectum a quo format. tertio comparando ipsam ad pres-
entem in quas dividitur. scilicet ad genus et differentiam per que de-
claratum quod proposuimus et questionis huius veritas
elucescit. etcetera.

Utrum autem idem est aut alterum quod quid
erat esse et unumquodque perscrutandum est:
est enim aliquod. etc. *Tex. xx.*

Questio Tertia.

Consequenter queritur utrum res
sit idem cum sua quod
ditate ita quod ipsa sit sua quodditas. et videtur quod sic
quia in substantijs idem predicatur de se ipso et hoc
precipue in individuis sibi quod si pro nomine ponatur diffini-
tio que dicit quidditatem videtur quod in talibus idem dicitur de
diffinitum est sua quidditas. Item predicatum stat pro nomine.
sed quidditas dicitur nam quod potest predicari de eo cuius est
quod erit idem cum eo de quo predicatur. Item diffinitum di-
citur totum similiter diffinitio siue quidditas dicitur formam que
est totius et totum autem de toto potest predicari. ergo
etc. Contra si huius quidditas est sua quidditas. tunc quod-
ditas habet quidditatem et sic in infinitum et ideo huius quiddi-
tatem non ipsa sua quidditas. obiecto quod difficultas in hac
questione est ex eo quod non videtur quod sit idem quidditas
cum eo cuius est quidditas. Antequam enim dicitur 7°. meth.
sue quod in his que sunt per se. scilicet in substantijs est idem
quidditas cum eo cuius est quidditas. In alijs autem non
propter quod difficultas est et de per se et de esse idem aliquid
cum alio. Nam esse idem aliquid cum alio ut hoc esse idem
hinc est dupliciter. Aut quod nihil sit in hoc quod non pertineat
ad naturam. scilicet cum quo est idem et hoc est dicere quod non
habeat aliquid extraneum quod non sit de natura illius alio
modo intelligitur hoc esse idem hinc. scilicet quod hoc sit huius
etc. Similiter esse per se dicitur intelligitur aut quod aliquid non
habet esse in alio ut in sibi sicut accens in sibi habet esse. aut per se
enim est quod non habet aliquid accens nec implicat aliquid accens in
his que non sunt in sibi ut accens. quidditas est idem cum eo
cuius est. et non comprehendit aliquid quod non sit de nomine eius cu-
ius est quidditas. sed per hunc modum illud cuius est quidditas
non oio est idem quidditati. quia in se. tamen ratio suppositi sin-
gularis. scilicet implicat aliquid quod non est de nomine quidditatis. scilicet
hanc figuram que est per accens idem quidditati. Item propter
quod advertendum quod implicare aliquid accens. hoc est tripliciter. que-
dam. n. sunt que non per se habent accens nec per aliud impli-
cant ut est causa prima. Aliqua vero sunt que per oem mo-
dum implicat aliquid accens ut sunt sibi sensibiles. quedam autem
sunt que medio modo. scilicet que partim implicat et partim non ut
intellectus. Que primo nihil implicat nec per se nec per accens
de huius per oem modum potest predicari sua quidditas et oio idem
sunt sua quidditas et suum esse que vero per esse in modum im-
plicat aliquid accens ut sibi sensibiles ista non sunt penitus
idem cum sua quidditate abstractivè loquendo quia implicat materiam
que non solum est aliquid quidditatis sed in ratione suppositi ma-
teria huius singularis que est extra naturam quidditatis. Que autem
medio modo se habent ut intellectus. que in medio modo idem sunt
cum sua quidditate et non oio idem. sed plusquam sibi sensibiles
propter quod dicitur quidam quod intellectus non sunt sua quidditas sed
tamen Aver. expresse velit quod sic. et etiam Antiqui. huius quodam
modo inuit sed verba sua possunt expōi ut haberet vide-
ri supra 8°. metha. quod autem in substantijs sensibilibus non pos-
sit predicari sua forma in abstractione ut dicatur homo est
humanitas. ut tamen causa huius appareat advertendum.

q̄ totum & pars oppositos modos habent in cōcludendo & excludendo q̄to enim totum plura includit & pauciora excludit tanto verius h̄z rationes totius econuerso. de parte q̄ q̄to p̄z pauciora includit & plura excludit tanto verius habet rōnem partis. Ex quo patet q̄ cōtra rationem partis est de aliquo p̄ri. Nam predicatio sbalis est ratione inclusionis & p̄sentie & totalitatis. & ideo quādo genus vt al̄ p̄tur de homine tunc non habet rationes partis s̄m rem sed s̄m rōnes. & ideo dicitur 4°. topicorū q̄ si genus esset pars sp̄ci non predicaretur de sp̄ci. Nunc autē quedam sunt que non solum nō excludunt sed includit et per accidens vt s̄be sensibiles singulares. quedam autem sunt que nec includunt nec excludunt per accidens aliquod implicat t̄n ratione supposito per accidens in quo supposito habent esse q̄ per se implicat accidens nec h̄nt repugnantia ad illud licet non includat nec excludant de se. vt natura sumpta in cōcreto vt homo & aīal que in predicamento stant pro n̄. que quidē in se homo & aīal non solum significant formā sed etiā aggregatum & q̄ in p̄creione minus excludit eo q̄ nō repugnant alicui per accidens magis h̄nt rationes totius. Quedam autē sunt que non includit sed excludit per accidens. non t̄n repugnant accidenti eo q̄ p̄nt esse in aliquo q̄ includit per accidens vt humanitas. humanitas esse per accidens excludit vt in abstractione significatur p̄pter q̄ h̄z magis rationes partis & ideo non p̄tur nisi in p̄creione. s̄. aīal vel homo q̄ quidem nō tot excludit. plura tamē includit & ideo magis rationem totius. & q̄ in primo eē non p̄t esse in supposito eius aliqua natura que repugnat s̄e quidditati ideo ip̄m in abstractione & in concretionē est omnino sua quidditas & entitas. &c.

In dictis vero sc̄dm se semper necesse est idem esse. &c. **Tex. xx.**

Questio Quarta.

Veritur q̄r. vtrum quidditatis sit quidditas vt dicit Auer. super 6°. meth. & videt q̄ non q̄ q̄ quid est terminus cognitionis vt dicit 5°. metha. quia non resoluentur ulterius ab intellectu. & ideo cum nō resoluitur in aliquā s̄abit igit̄ in prima q̄dditate ita q̄ eius non erit a^o quidditas. Item q̄ quidē est de intellectu simplicium. simplicia autē non resoluntur in aliud ergo &c. **C̄p̄.** omnis actio intells est s̄ills aut diffinitio. que actio est ratio quedam. diffinitio autē est prin^m s̄illi quare diffinitio est prima actio int^o que ulterius in vltiore non resoluetur. **C̄lōra** s̄i primū p̄h̄ycoz. dicit cōmentator. q̄ quid est. intra materiā primam & formā vltimam est materia & forma cōpositi quare forma iter media poterit resolui in vltiore formam quare & in quidditatem. **C̄irca** hanc questionē diuersimode sentit̄ a pipareticis Empedocles enī volens ostendere q̄ noster intells pot̄ sit intelligere substāias sep̄atas dicit q̄ possumus abstrahere quidditatē a quidditate & ab illa aliā donec tandem deueniamus ad quidditatē omnino simplicē & h̄ erit intelligentia sep̄ata Auer. aut̄ super 3°. de anima illud arg^m partim p̄cedit & partim negat dicens q̄ verū est q̄ conuenit abstrahere quidditatē a quidditate donec perueniamus ad quidditatē simplicem s̄z erit eiusdem generis cū prima quidditate a qua fit abstractio. erit enim s̄be sensibilis. vñ non p̄pter h̄ intelligit̄ s̄ba separatas q̄z alia est q̄d ditas substātie separate & alia s̄be sensibilis. videtur ergo velle cōmentator. q̄ quidditas possit h̄ere aliam quidditatem vltiore Aris. t̄n p̄r̄p̄atē. dux vñ in 1° 7°. negare q̄ quidditas sit quidditatis. vt igit̄ pateat ista diuersitas. d̄d q̄ essentia quidditas & nā idēz sunt. d̄ia forte s̄m rōnem. s̄. vt dicatur eēntia inq̄stum dat esse quidditas. put est obm̄ intellectus. n̄ vero inq̄stum in se cōsideratur vel prout est prin^m motus vel saltim alicuius operationis. & q̄ essentia est idē q̄ quidditas. ideo h̄ essentia potest dupliciter cōsiderari vel inq̄stum res quedam vel inq̄stum quidditas. s̄. inquantū intellectus negociatur circa ipsam

primo mō quidditas non habet quidditatē. sedō mō p̄t ulteriozem h̄ere aliquo mō. primū p̄z ex hoc. q̄ quidditas dicit formā substantiāle que si haberet aliam quidditatem h̄eret aliam formā substantiālem in ipsa re. s̄. in ipso composito. essent igit̄ due forme sbales in ipso composito q̄ est impossibile q̄z sicut vnus rei vniciū esse ita & forma s̄m rem est vna. **C̄p̄** forma sbalis h̄z subiectum in po^a. s̄z accidens h̄z s̄bm in actu quare si in cōposito aliqua alia forma sbalis adueniret supra aliā formā substantiāle illa vltima esset accidēs q̄ h̄eret s̄bm in actu iam p̄stituti per formā precedentē sbalem. q̄ non p̄t esse. essentia igit̄ s̄m rem. s̄. inq̄stum est res quedā non h̄z quidditatē aliāz & hac via p̄cedunt oia argumenta Aris. 7° meth. q̄ p̄z ex rōnibus s̄ris quarum prima fuit si quidditas h̄eret aliāz quidditatem & h̄ns quidditatē h̄eret aliam quidditatem tunc quidditas h̄ns aliāz quidditatē & quidditas habētis quidditatē essent diuersē q̄dditates s̄z quoz quidditates sunt diuersē ipsa sunt diuersa. quare q̄dditas habēs quidditatē esset diuersa ab eo cuius est q̄z h̄z per incōuenienti cōstat autē q̄ non est incōueniens q̄ illud cuius est quidditas s̄m rōnem differūt a sua q̄dditate. differre vero s̄z rez h̄nt esset incōueniens. ita. s̄. q̄ aliqd esset in quidditate q̄ nō esset de nā eius cuius est q̄dditas. **C̄p̄** Item alia rō Aristo. est in 7°. q̄ q̄dditatis inducūt aliāz quidditates accidentiū ad q̄dditates sbaz q̄z recipiunt s̄bm in sui diffinitione. **C̄p̄** In quibusdā autē quidditatib^z statim p̄uent stare ita q̄ nō reducūt ad alias vt est in sbis & h^o rō ē. q̄ nō est realiter in s̄bo composito nisi vna forā s̄m rem ideo s̄m rē non reducūt ad aliam quidditatē sed s̄m rōnem sunt ibi plures forme. Similiter accidēs h̄z quidditatem dependentēz s̄m rem a s̄ba & idē s̄m rem reducūt ad eam. **C̄p̄** Tertia ratio p̄bi est. q̄ si quidditas h̄eret quidditatem pari rōne & illa h̄eret aliam quidditatē & sic iret in infinitum p̄z autē q̄ hec ratio nō valet nisi intelligeret: si q̄dditas h̄eret quidditatem in eo q̄ quidditas & per se sicut et arguit p̄h̄s 3°. meth. q̄ si prin^m h̄eret principiz iret in infinitū. Intelligit enī in eo q̄ prin^m. vnde licet plures forme s̄m rationē sint in composito si t̄n sumatur forma s̄m rez q̄ t̄n non sumit̄ forma nisi s̄m q̄ forma: forme autē non potest esse forma in eo q̄ forma sed rōne compositi. & q̄ forma est cōposita s̄m rationem inq̄stum potest resolui in formā magis ab abstractam & cōmunes sed bene forma s̄m rationē h̄z formā ideo quidditas abstracta s̄m rem nō h̄z quidditatem iret enī in infinitū. Si autē p̄pter hoc dicat̄ q̄ quidditas s̄m rationē habet quidditatē in eo q̄ quidditas a per se dico q̄ non: imo hoc deficit dupliciter & per se. primo q̄z non est vñ non enim est vñ verum oēm quidditatem & s̄m rationē habere quidditatē: q̄z iret in infinitū deficit etiā a per se nō est s̄m q̄ ip̄m vel in eo q̄ tale q̄z si dicat̄ homo est al̄ ibi aīal q̄ est quidditas hominis accipit̄ pro nā sed inq̄stum suppositū: terminū enī est terminus & mediū mediūz sed non in eo q̄ terminus vel mediū. **C̄p̄** Ad primū ergo d̄d cum dicit̄ q̄ qd est: est terminus cognitionis. uex est q̄ est terminus cognitionis que fit per acc̄na: q̄z acc̄na magnas partes cōferunt ad cognoscendū q̄ quid est. vnde habita prima cognitione accidentiū & s̄be ut s̄bi in quodam confuso & indeterminato. istam impossibile est intelligere acc̄dens sine s̄bo vel determinato vel ideterminato postea deueniamus in cognitionē s̄be d̄terminate & ibi sistimus. & ideo q̄ qd est: est terminus cognitionis. **C̄p̄** Ad sc̄dm d̄d q̄ quidditas est de intellectu simplicium s̄m q̄ simplex nō h̄z vltiores quidditates inq̄stum h^o. sed s̄m q̄ cōposita. **C̄p̄** Ad tertius d̄d q̄ diffinitio est actio intells respectu s̄lli vel enūciationis nihilomin^o vna diffō est p̄z alia &c.

Quoniam autem diffinitio rō est: & omnis ratio partes habet. &c. **Tex. xxxiii.**

Questio Quinta.

Veritur vtrum diffinitio h̄eat partes & vñ q̄ non q̄z formā diffinitio s̄m intelligentiā simplicium quare nō

Questio Sexta.

Veritur incorruptibile vel immo-
bile et vix quod non. quia eum omne mathe-
maticum sit immobi-

le quia dicitur sexto methaphice quod quedam mathe-
matica sunt du-
pliciter immobilibus quodammodo mobilibus ut astro-
logia. Item in primo de generatione causa de tactu dicitur quod opus mathe-
maticum dare locum quare si sic opus est ipsis dare motum quia non que-
reretur locus nisi esset motus. ut dicitur 4. phisicorum. sicut si
non esset transmutatum non quereretur materia ut dicitur 8. me-
thaphice. Item in actione et passione est motus tactus aut
est eorum que agunt et patiuntur. mathe-
matica autem debetur ta-
ctus ut dicitur primo de generatione ergo etc. Contra
omne quod mouetur huius materia mathe-
matica non habet veram
sensibilem sed intelligibilem non quidem intelligibilem in se-
lectu possibili qui est per se rationalis sed intelligibilis. id est
imaginabilem quia imaginatio est intellectus passivus quare
particularia mathe-
matica non mouentur deorsum quod sicut dicit Auer-
rois in solutione questionis Joannis grammatici quod tota ratio cor-
ruptionis sumitur a generatione. scilicet ea quod aliquid habet
extrinsecum vel quod est compositum ex extrinsecis scientia in
homine corrumpitur corruptio hominis secundum dictum eorum qui
dicunt scientiam non manere post hanc vitam. scilicet post mor-
tem extrinsecitas proprie est in qualitate et est possibilis probare
quod proprie non mouetur secundum naturam. aliqua de quibus considerat
methaphisicus mouerentur hoc maxime videtur de astrologia
que considerat de corpore celesti. quod est mobile et motus huius
ipsi corpus non considerat astrologus in quantum mobile ut
plane dicit Auer. super 2. methaphisice dicitur quod huius subiecta
astrologie mota sunt scilicet corpora celestia non tamen
considerat in eis astrologus secundum quod sunt mota sed considerat
de forma et situ eorum secundum qualitates eorum nihil igitur confi-
deratur mathematicus in quantum tale quod sit mobile. Sed
surgunt hic due dubitationes de partibus maiorum quoniam
an esse particulare in quantum particulare secundum huius et nunc est esse
in tempore et quod est in tempore mensurat tempore est quod mensuratur
tempore modo in tempore casus igitur particularia mathe-
matica habent esse hic et nunc erunt mobilia. Item particularia mathe-
matica non abstracta sunt a quibus
quibus abstracta sunt a materia sensibili. scilicet a plantis et animalibus et
hinc in quibus est materia naturalis non tamen abstracta sunt a materia intelligibili
scilicet a parte que est materia intelligendi. Mathe-
matica igitur sunt con-
tinua et quanta per se. per se autem quantitas est illud quod per aliquid
est in loco per se. sed que per se sunt in loco per se sunt mo-
bilia quare mathe-
matica pariter sunt mobilia sicut dicit Auer. insu-
ficientia sua per id per quod adest in loco per se per illud
non est materia nisi materia huius opus sit aliquid per accidens scilicet
quantitas et ideo dicit Ari. 4. phisicorum. quod ponere locum dimensionem
separatam et ponere in ipsa cepti corpora est ponere duo contradi-
ctoria simul. Et tunc ad primum dubium quod cum dicitur parti-
cularare esse huius et nunc licet nunc non dicitur proprie scilicet non tempore.
vel esse in tempore sed esse hic et nunc sumitur ibi ut dicitur esse si-
gnificati. dicitur enim de particulari suba huius celi quod est hic
et nunc non quod suba celi mensurat tempore immo est incorrupti-
bilis secundum omnes philosophos et eternus vel eterna. scilicet ex parte parte. sed
dicit ibi quodammodo significationem materiae ita et particulare mathe-
matica. non
est hic et nunc non quod sit in tempore. sed dicit esse signatum et est ratio
quia mathe-
matica non abstracta sunt a parte quod huius hec autem est materia
imaginabilis imaginatio virtus corpora et organica est omnis
autem talis virtus quicquid reperitur reperitur sub esse signato.
ideo in hunc modum intelligitur esse hic et nunc. Ad
aliud dubium deorsum quod mathe-
matica proprie in loco et ideo non sunt mo-
bilia per se. Et hec est sic videtur quantitas enim et qualitas du-
pliciter potest accipi vel secundum modum considerandi vel quantum
ad esse suum actuale. primo modo. scilicet quantum ad modum confi-
derandi quantitas potest esse sine qualitate. secundo autem modo secundum
quantum ad esse actuale non potest esse quantitas sine qualitate.
hinc aliqua qualitas bene potest habere esse sine quantitate ut sunt
hinc et dispones et alie perfectiones non intelligibilis. qua-
rum multe. scilicet perfectionum sunt in genere qualitas. quanti-
tas. ergo secundum modum considerandi potest esse sine qualita-
te. quia ut videtur Theophilus et Auer. super. ii. methaphisice.
substantia quantitas et qualitas per ordinem se habent sicut

babet partes. Item diffinitio dicit quod quod est hinc in intellectu
quod quidem non sunt partes. quia non est ibi propter quoniam non est
ibi nisi nisi verum nisi falsum. ergo etc. Item si diffinitio hinc pres-
entem uniuersalem partem diffinitio possumus nomen imponere uniuersalem
usculisque partis erit diffinitio quia ut dicitur septimo hinc hinc trans-
lationem committit. qui non diffinit non imponit nomen et sic
de partibus illius diffinitio ultimam in infinitum in accitibus
intellectus autem non itur in infinitum quia tunc non esset scire quod etc.
Dicendum quod diffinitio est proprie actio intellectus quia intelle-
ctus semper aliquid format et agit: ut intelligendo simpli-
cia format diffinitio. et intelligendo composita format enu-
ciationem actio autem est medium inter virtutem et obiectum. quod
actus potest trahere conditiones suas ex utroque. scilicet vel ex ob-
iecto vel ex ipso intellectu ex parte ipsius intellectus con-
siderando actionem diffiniendi illa solum et proprie habet
diffinitio quod intellectus directe intelligit et quia naturaliter in-
tellectus non intelligit aliquid sine fantasmate. ideo cum so-
la opposita ex materia et forma habeant fantasmata hinc sola dif-
finitur et ideo dicitur committit. quod simplicium non est diffinitio.
Item ex parte obiecti quia cum diffinitio sit terminus rei illa tunc
diffinitio ad que cognitio est resolutio hinc autem sunt substantie
re. et ideo genera et actio non diffinitur quia hinc ab his in-
cipiat cognitio non tamen sicut in his nec terminat ad hoc. vix
non est his dare terminum vel diffinitio hinc nostra cog-
nitio incipiat ab accitibus non tamen sicut: sed vadit ulterius
proprie quod accitibus non est diffinitio nisi terminis. Item hinc hinc de ge-
neribus species enim specialissime sunt a homine et forme indi-
uisibiles quia non diuiduntur ulterius per formam vel formas
genera autem diuiduntur. et ideo hinc a generibus incipiat nostra
cognitio quia a confusis non tamen sicut: sed vadit ulterius
genera a quibus incipit nostra cognitio ut dicitur in primo phisicorum
non tamen in his sicut nostra cognitio ideo non dicitur eis termi-
nus neque diffinitio quoniam in eis non est status cognitio in spe-
cie sunt specialissima est status et ideo hinc proprie est diffinitio in quantum diffinitio
hinc hinc terminis et non generis. Aduertendum tamen quod
proprie est incognitione nostra generis loquendo de genere in quantum
est quoddam totum. genus. n. et totum est et pars ergo in quantum
est totum est proprie simpliciter specie quantum ad cognitioem nam quia
sic est quod dicitur confusum a quo nostra cognitio incipit. ut dicitur
in quantum autem est proprie diffinitio specie sic est posterior et sic dicitur di-
stinctam cognitionem et quia species specialissima in rebus sen-
sibilibus est quoddam oppositum hinc presens et sola species diffinitur
tur. ut patuit et talia non disticte cognoscunt nisi disticte co-
gnoscantur partes eius ideo diffinitio dicitur cognitionem quod
quid est hinc presens. Sed queritur cuius presens habeat diffinitio vide-
tur vera materia et vera formam que ut dicitur est diffinitio
diuidat distinctam cognitionem primum diffinitio sed partes
diffinitio sunt vera materia et vera forma quare hec presens po-
nuntur in diffinitio. Contrarium tamen videmus quia in diffinitio
non ponit materia et forma. sed genus et dicitur autem non est materia
hinc dicitur aliquomodo possit dici forma que est altera proprie oppositi.
Ad hinc videndum notandum quod in diffinitio non ponuntur presens rei
sed partes rationis presens non sicut dicitur non ponuntur sed si po-
nantur hoc est indirecte quia partes rationis oriuntur quodammodo
a re et ratio. quia res non habent diffinitio nisi in quantum cir-
ca eas versatur intellectus et negociatur. opus igitur quod dif-
finitio habeat partes rationis presens autem rationis sunt genus et dicitur
et hinc partes rationis sumuntur a re. quia genus sumit a mate-
ria dicitur vero a forma et per hunc modum presens diffinitio cor-
rident partibus rei. et sic quodammodo indirecte indiffinitio
one sumuntur presens rei. scilicet per quodam respondentiam quantum
ob ipsas sumuntur partes secundum rationem quia si partibus secundum ra-
tionem vel corrident a parte rei essent proprie figurata. quia diffinitio est
rerum incorruptibilem et immobilium quia quod est diffinitio
et scia scia autem est immobilium et incorruptibilem et quia quod
dam particularia sunt incorruptibilia ut corpora celestia et ma-
thematica ut hinc circulus et hinc triangulus et celum incorrupti-
bile est. etc.

Est autem ut neque elementa omnia syllabe
in ratione in sunt: ut hec certa aut que sunt in
aere. etc. Tex. xxxiii.

pentagonum tetragonum et trigonum ita qd substantia est principium entium huic autem per mām immediatus inest vel aduenit q̄stas & hac mediate aduenit qualitas & quia prius naturaliter potest abstrahi a posteriori. ideo q̄stas p̄t considerari sine gñalitate & q̄stā sine gñali. s; si accipiantur q̄stas & q̄stas q̄stū ad eē sunt actuale ep̄ est. & q̄ vt dictum est aliqua q̄stas p̄t eē actu sine q̄stā tate q̄stū ad eē actuale nulla tñ q̄stas p̄t eē actu sine q̄stas q̄stas ē inq̄stū q̄ in subijs spūalibus vbi nulla ē talis q̄stas multa sunt per accidē q̄ p̄nt eē qualitates nō. n. ē p̄t q̄ quicqd est in talibus subijs sit idem in re cum ipsis h̄ solam in primo ente p̄t veritatem cum oē q̄ mouetur h; eē actu ideo cum pri^o mathe^o accipiantur scōm modum considerandi & sic sint sine qualitate & non hēant eē in actu quia vt dictum est q̄stas h; q̄stū ad modum considerandi possit eē sine qualitate tñ quātum ad eē nō p̄t ex hoc igitur p; q; talia p̄t nō mouēt nec habent esse i loco vt sic p̄siderata & per hoc p; solo ad argumenta &c.

Quoniam vero aīaliū aīa ē forma ipsorū. hec n. subā ē aīati q̄ scōz rōem subā ē: & spēs & qd quid erat eē tali corpori &c. **Tex. xxxv.**

Questio Septima.

Veritur vtz particularia possit diffiniri & vt q sic q; 10°. methaph. dī q; q nō diffinit non pōit nomen. g^o a pōne antecedentis qui imponit nomen diffinit re sed oī particulari pōt imponi nomen ergo &c. **¶** Itēz si particularia non diffiniūt nō est hic alia de cā nisi quia sunt mobilia & corruptibilia quia vt vult Arist. 7° methaphice particularia non hnt diffōnem sed cognoscūtur cognitione sui vltis & q; particularia non manent sed corumpūt & cū recedūt a sensu nō est manifestum vel certū de eis si sint aut nō. cū igit p̄t mathe^o sint icorruptibilia & imobilia q; abstrahunt a mā subā motui nāli saltem talia habebunt diffōnem. **¶** Itēz de qbus p̄t eē scīa & diffō: sed d̄ eterius & icorruptibilibus ē scīa q; & diffō: sed qdā particularia vt celum signatum & corpora celestia sunt huiusmodi q̄re &c. contrarium dicit Arist. 7° methaphice. **¶** Anaxagoras in 7° methaphice vt dicere q; particularia non sūt subā quia implicat significationem mē h̄ aut significatione est accidē q; particulare est aggregatio ex subo & accidēte q; non h; diffōnem sicut nec homo albus & iō homo sig^o nō diffinit. **¶** Dicēdū q; cum q̄rit vtz particularia habeant diffōnem non ē qd. vtum habeant diffinitionē quocūq; modo large accipiēdo diffōnem. s; q; oīs q̄tum significat nomē dī diffō sicut historia troiana tota est diffō quia significat idem q; vnum nomen si illi historie imponat. Sic enim oīa large loquendo p̄nt habere diffinitionē quodāmodo & particularia & alia. sed de hoc non ē questio nec de hac diffōne loquit Arist. in 7° methaphice. **¶** Remoueamus igit a q̄stione p̄cedā hanc equocationē diffōis & h̄ equocatione amota vltērius dōm q; ut non qd vtum particularia habeant diffōnem in suo vli & vām diffōnem. quia certum ē q; sic. nam sicut quodāmodo in suo vli cognoscūtur sic ēt in suo vli diffiniūtur. S; est qd vtz particularia habeāt p̄p̄iam diffinitionēz verā. **¶** Circa q; aduertendum q; sicut in oīb; ē considerandum illd q; est per se. sic et in hac qōne. **¶** Nam g^o q; vtz particularia habeant p̄p̄iam diffōnem considerandū est quid sit illud a quo sumitur p se tota iō diffōis h̄ aut est forma q; p; q; vt d; in primo de aīa aīa egrediente vel remota a corpe corpus macrescit & corumpit. cui^o ratio ē quia licet adhuc dicatur corpus h̄ tñ est equoce. quia iāz est ibi alia forma q̄re est diuersa rō & idem nomen. q; est ibi vā equocatio ex quo p; q; diuersa diffinitio sumitur a diuersa forma. ergo per se tota rō diffōis sumitur a mā vt in his in qbus materia ingreditur diffinitionem vt in nālibus dicitur in primo d̄ anima. q; h; naturalis abstracta ab hac materia & ab illa significata non tñ abstrahit a materia. sine sensibili simplr. non p; hoc ratio diffinitio.

nis in talibus sumitur a materia nisi inq̄stam facit ad esse talis rei h̄ aut est vt materia est informata quia igitur hoc est per se q; ratio diffinitionis sumitur a forma. querere est vtz hēat formam p; q; q; Quidam autem dixerunt q; habent formam p̄p̄iam & h̄ oīdunt auctoritate & ratione auctoritate quia dicit Anax. sup s; in metha^o in illo capto qm̄ infundamento nē: q; mā p̄ima recepit formas vniuersales & postea mediātū^o bis vnus vltis. & sic descendendo vsq; ad formas indiuiduales ex qbus vt dicit p; q; sicut competit habere p̄p̄iam vltibus sili & indiuiduis & particularibus. **¶** Item per rationē quia solus actus vel distinguit vel diuidit a nā autem potentialitatis nulla est distinctio particularia autem habent esse distinctū non enī ē aīa foris aīa platonis quia habent formas p; **¶** Et dicēdū est q; particularia non habent formā p; q; & hoc declaratur tribus modis primo considerando ipsā formam in se. secūdo comparando formam ad spēm & tertio comparando spēm ad particularia pmo igit modo considerando spēm in se nō hēnt particularia formam p̄p̄iam quia vt dicitur 8° methaphice forme sunt sicut nūeri. in nūero autem sic est q; addita veritate in nūero non est eadem species cū numero p̄oī. Non enīz differunt spēs nūeri quoz vnus habet tot veritates quot altere. vbi dicitur in fine q̄rti phicoz q; idem est nūerus d̄cē hominūz & q̄tuor equoz: sed non est idem denarius. & est ratio q; q̄cūq; d̄nt dīa differunt & ideo que cadunt sub eadez dīa ex vno latere non differūt. q̄re cum homo & asinus cadant sub dīa vna corporis. sciatum quia corp: pus diuidit per aīatūz & in aīatum & hō & asinus sunt animata iō hō & asinus sunt idem corp;. sed non sunt idem al^o q; cadunt sub appositis dīis aīalis. s; vnum sub rōnali & aliud; sub irrationali. sic nūerus sine sit equoz siue hōim cadit sub eadem dīa nūeri. & idem est nūerus h̄ & ibi. sed non idēz denarius. Ad hoc igit q; sint diuersi numeri spēs op; esse plures vlt partiores vnitates in vno nūero q; in alio & ut dictum ē forme sunt sicut numeri & ideo q; differunt forma d̄nt et spēs. sed particularia non d̄nt spēs nec d̄nt forma. & ppter hoc particularibus n̄ r̄idet forma p̄p̄ia. **¶** Item hoc idem p; comparando formam ad spēm q; vt d; septimo phicoz. compatio vera est solum in spēs spālissima non aut in gñibus & h̄ ratio est quia in spēs spālissima cū non diuidatur vltērius per formas alias est verissima vnio & conceptui spēs specialissime respondet vnitas ypostaf & vnūm fundamentum. In gñibus autem non est sic immo latent equocationes in gñibus quia ppter diuisiones forme gñis per formas conceptui generis non respond; vna ypostafis nec vnūm fundamentum. particularia igit n̄ habent p̄p̄iam formam quia tñc differēt per formas et tunc in spēs spālissima non esset vera vnio nec vna forma. et non ibi vera comparatio cuius contrariuz d; septimo phicoz vt dictum est. **¶** Item hoc idem appar; cōparando spēm ad particularia oīa hec ē dīa iter spēs & particularia quia species directo aspectu intelligit particularia aut non nisi q; intellectus vnūm sensui & hui^o cā est quia omne agens agit per formam suam eo modo quo est in forma tum. op; igit q; intelligere egrediat ab intellectu secū dum formam que est in intellectu. **¶** Nunc autē forma diuersimode ē in intellectu et in sensu & in imaginatione cū enīz s; vt oculus vel imaginatio sint virtutes in corpe & in organo quicquid in oculo vel in imaginatione recipit sub esse significato recipit. & quia q̄tum ad esse signatus differt vnum indiuiduum eiusdem speciei ab alio ideo ppter hanc speciem signatē receptam informatur oculus vlt imaginatio & cognoscit duo particularia vt diuersa quia informatur his conditionibus particularib; q; sunt hic et nunc in intellectu autem non sic est forma quia est imaterialis sicut forma imaterialis non ergo informatur cōditionibus materialibus & particularib; que sunt hic & nūc & a mō inde oīs significatio forma autē d̄tio intellectu cognitionem eo modo quo est in intellectu ipsa forma. iō hoc modo agit intellis incognoscendo & ideo solum directo aspectu intelligit speciem que est in intellectu a quo

non nota est ois significatio. Si aut pri^a heret ppriaz for
mam directo aspectu intelligeret vt diuersa per suas for
mas. s. q non est verum. Ad rones aut dñtum parti
cularia hie ppriaz formas dico t primo ad auctori com
metatozis cu dicit i 2° methaphice q ma p^a recipit for
mas vliozes t bis mediaticibus min⁹ vles t sic vsqz ad
formas individuales h⁹ vbi non est ille t intentionis nec
pot ee illud q ipsi dnt qz forme vles non recipiunt in ma
in modo quicqd recipitur in materia sub ee significato re
cipitur t q Auer. dicit pus recipi formas vles intelligit
gularare forme vliozis t fz hoc vey est. Mas emba pus
vniuit vita plate vt plante simpliciter qstum hmoi plate
t per consequens plante qz hominis. t per consequens
hois qz huiusmodi hois t quod dicit viter⁹ t sic descen
dere vsqz ad formas idiuales non intelligit formas
gularares immo sepe consuevit Arist. formas specificas
atbées individuales vocare t sic decipiuntur illi propter
equiuocationem huius qz est idiuualis. Ad aliud di
cendum q licet particulari eiusdem spci distinguantur p
formam aliquomd hoc non est per formas per se sed per
accidens. s. inqstum forma est in materia signata: forma e
tunc non per se distinguitur vnde si esset abstracta a mate
ria signata non distingueretur t ideo lz vna t eadem res
fit ille ho t ho t vnus homo vult th Arist. in septio me
taphice q vnus t eiusde rei vno modo est diffõ aliomd
non: differtur enim inqstum e non sig^ata non autem diffi
nitur inqstum est signata t est ad hoc rõ Arist. q particu
la non determinatur per formã. immo accidit forme deter
minari t distingui in particularibus spci aut spaliissime e
diffõ quia determinatur per formam. ddm ergo ad que
stionem q parti^a pprie non diffiniunt quia non habent
ppas formas. Ad argumenta in oppositu ddm q du
plex est ee. s. eẽntiale t ee actuale. ee vero eẽntiale est ma
gis pprium spci t vlium. ee autem actuale pprium indi
uiduorum qm individualia sunt pprie que corumpuntur
fm esse actuale. vte autem non corripit fm ee sibi ppuz
s. fm ee eẽntie sed corripit fm accñs. s. inqatũ ee
actuale inuiduo corripit. quia esse actuale non e sine
ee q corripitur p accñs inuiduo h p tanto quia e meũ
t inum actuale non sicut idem: esse aut eẽntie est ides iõ
in re corrupta esse eẽntie non dicitur simplr corrumpti
quia non fm esse sibi pprium corripit. sed per accñs
s. corripitur cum esse actuali particule autem mathe^m
t si corripit: corripit per accñs non th sic per accñs
vt vniuersale quia cum corripit fiat quantũ ad ee actua
le q est pprium inuiduoz t pticularium particulare au
tem mathe^m particulare est. ideo cum corripit quã
tum ad esse actuale corripitur quomodo quantum ad
esse sibi pprium magis. t ideo minus per accidens corrip
pitur quã vniuersale quia cum illud esse actuale non se
habet fm q est in re naturali quia non est dare in ee actu
ali quantũ sine quali. ideo per accidens corripitur. ma
gistamen fm esse sibi proprium quã vniuersale. ideo
non est hmõ pticularium diffõ. Aliter dicitur quia
cu q qd e fit obiectus intellectus per se ea solum habent
diffõne vel q quid est que directo aspectu apprehendũ.
tur ab intellectu b aurem sunt vniuersalia eterna t incor
ruptibilia t ideo quãuis particulare mathe^m fit eternuz
t incorruptibile quia tamen particulare est t in eo q ta
le non directe cognoscitur ab intellectu ideo tale non dif
finitur imo si fit etiam particulare aliquod naturale incor
ruptibile t eternum vt hoc celum eius non est diffinitio
quia qui dicit hoc celum dicit formam in materia signa
ta t per hoc pz rñsio ad aliud arg^m tẽ.

Sed rones pres quespei solũ sunt: Rõ vò
ẽ iph⁹ vniuersalis. Circulo. n. eẽ t circulus et
aie eẽ t aia ides. tẽ. Tex. xxxv.

Questio Octava.

Queritur vtrum partes qstitatue i
grediantur diffõnes sui to
tius t videtur q sic quia sicut se habet acutus

ad rectuz ita se habet rectum ad obtusum. sed acutus dif
finitur per rectum dicendo acutus angulus est minor re
cto quare t obtusum diffinitur per rectum dicendo ob
tusum est minor recto sed rectus est pars quantitativa ob
tusi ergo tẽ. Item partes que ingrediuntur diffinitõ
nem sunt partes piores simpliciter quia sunt partes forma
les t essentielles. naz forma est que per se pertinet ad dif
finitionem. fm autem Auerro. in de substantia o: bis di
mensionem indeterminate pcedunt formam substantiales
in materia qz cum pcedant formam multo magis pre
cedunt rez qz cum dimensiones dicant partes quantita
tuas que quidem sunt piores re ingrediuntur diffinitõ
nem rei. Item circulo est eẽntiale continuũ sed eẽ
ntiale est continuo habere partes quãtitativas cu continu
um sit q est per se diuisibile quare partes quantitatie
erunt eẽntiales circulo quare poterunt ingredi diffinitõ
nem circuli. Contrarium dicit Ari. septio methaphysi
ce et arguitur per rationem sic sicut non est circulo dmo
strare ita non est circulo diffinire. non enim est circulo de
mostrare quia pbans aliquid pbat illõ esse pbatum ab
illo vterius. si igitur q pmo pbat: pbat pmo pbã
prium pbat seipm q est inconueniens quare filr non est
circulo diffinire cu igitur ptes quãtitatie diffiniuntur p
suum totum. non diffiniunt suum totum. Ad videndũ
istam questionem sciendum primo q duplex est sbstãtia
sensibilis t intelligibilis: substantia sensibilis est que com
ponitur ex duab⁹ naturis. si ex materia t forma recepta
in materia ideo b substantia que significationem habet t
est hic t nunc t est quãta. substantia intelligibilis est que
non habet significationem nec est hic t nunc nec quãta
ppter quod queritur vtrum partes quantitatie ingredi
antur diffinitionem rei non habet hic locum in huiusmo
di substantijs intelligibilibus que et non habet diffõnes
nec ptes quãtitativas quia non competit ipsis sig^atio ma
terie sed competit substantie primo mõ dicte. Et ad
hoc notandum est q quicquid competit sube compositi
ex materia t forma. competit ei rone componentis. s. naz
ratione materie qz rone forme. t in hoc nulla est differen
tia qzuis enim aliqua pncipaliter competant rone forme
vt actio t aliqua pn⁹ ratione materie vt passio vtraqz th
competunt cõposito rone vtriusqz partis cõponentis. s.
materie t forme ei mãlis non agit nisi vt est in mã pro
pria. similiter passio nõ est per mã nisi inqstuz est sub for
ma. vt dicit Auer. sup 8°. physi. qzuis igit aliqua compe
tant cõpõ t pncipaliter rone forme t aliqua rone mãe
oia th que competunt cõposito competunt ei ratione taz
materie qz forme t iõ q subiecta materia est forma est
causa oim accidentũ. Ulterius aduertendũ q est ac
cipere triplices partes. s. partes rõis sine eẽntie que cõ
sequunt totam spem subesse signato. partes autez mãles
non psequuntur totam specie nec oz q accipiant subesse
signato t in hoc hnt similitudinẽ partes qstitatue cu parti
bus rõis: qz vnumqzqz compositum diuiditur th per
partes rationis qz per partes qstitas t qz diuisio p vtraf
qz partes competit cõposito tam rone materie qz ratione
forme diuisio per ptes essentielles competit cõposito etiã
ratione materie: qz hui⁹ diuisio fit in materia t forma sili
ter t diuisio per partes qstitas competit cõposito et rone
materie t forme. qz forma nõ diuidit per partes qstitas
nisi habeat ee in materia sig^ata nec materia potest diuidi
nisi sit sub forma nihilomin⁹ th per partes essentielles di
uisio competit rei pncipaliter ratione forme qz tota rõ eẽ
pncipaliter sumit a forma. qz forma pncipaliter facit
adesse. e⁹ aut est de partibus qstitatuis: qz ex hoc q in
telligit partes qstitatuis in cõposito necessario est sig^ate
partes in pri^o. Aliter eni non intelligit partes qstitatuis
cu aliquid diuidis in qstitatuis partes nisi cu signas par
tes. t qz signas. sig^atio at proprie competit materie. qz
diuisio per partes qstitatuis competit cõposito per ma
teria t ex hoc iam pz qz partes qstitatue non ingrediunt
diffinitionẽ. Nam cu diffinitio sit actio intellect⁹ circa res
solum hoc modo hnt diffiniri put obijciuntur intellectũ

non autem obijciuntur intellectui nisi per formam cuius ratio est q: n̄ intellectus solum est in po^a. est enim in genere intelligibili iſimus & vltimus & ideo cū sit de se in po^a. non vadit ad actum nisi per aliqd ens in actu q: res intelligibiles non educunt in intellectu de po^a ad actum nisi fm q: sunt in actu. hoc aut est solum per formam suā q: res per formā suam hēt actum. **C** Ex his relinquitur q: ille partes que cōpetunt rei per formā per se & principiāliſſime ingrediunt diffinitionem. in oibus enim est attendendū illud q: est per se & dimittendū q: est per accidēs. partes que cōpetunt rei per materiā non ingrediuntur ex his que dicta sunt patent. 4. que dicit Aristo. 7°. metha. & sunt cōmetato: de partibus q̄titatis. s. q: partes q̄titatiue sunt posteriores cōposito q: consignatio presupponit esse cōpositi & cuius partes quātitatiue sumant penes signationē individui suppositi. partes huius sunt posteriores supposito suo. partes autē essētie sunt priores q: dāt esse. **C** Item aliud pz. s. ad aliud dicitur Auer. q: huius partes sunt priores suo toto. in via generationis & tps rōne potentialitatis posteriores aut ratiōe actus & cōplementi. **C** Itē q: huius partes subesse signato psequitur totas speciē s; propinquiores sunt sp̄i & forme & sunt vn^o per accidēs q̄ partes materiales cupiū enim est prius respectu circuli non enī est inuenire hunc circulum sine cup^o. **C** Ad primū dō est q: s; pars quātitatiua sit posterior toto & hoc mō sumēdo ipsam vt partē quātitatiuam nunq̄ diffinit totum. Si tñ pars quātitatiua sumat fm aliqd modum. fm quē est primo obiectū intellectus. sic potest diffinire totū & hoc modo rectum quāuis sit pars obtusa p̄ obtusum diffinire. in quātum quidez rectum est habitus respectu obliquitatis que importat per obtusum & acutum que obliquitas & priuatio non hz cognosci nisi p̄ habitus. **C** Ad aliud dicendū q: dimensiones indeterminate non pcedūt formam simpliciter in mā de quo tñ poterit videri suo loco. s; formā particulare in materia hoc non hēt diffiniri. q: particularis non est diffinitio. id ē. **C** Itē dato q: dimensiones indeterminate ingrediunt diffinitionem forme sig^ate in materia. ille tñ dimensiones nō ingrediunt diffinitionē fm partes quātitatiuas sed s; suū totum imo sicut visus fert p^o super totum visibile & per psequens fertur sup partes visibiles ita intellectus sup tale totum fertur & per p̄s super partes. rē.

Dubitarur aut merito que speciei sunt partes & que non: s; simul sumpti: hoc. n. non manifeste existente. rē. **Tex. xxxvii.**

Questio Nona.

Ende querit vtrū genus indiffinitōe ponatur vt materia & vī q: non q: q: uē forma est ratiōe materie non hēt. sed oēs partes diffinitionis sub forme vt dicit 7°. meth. q: rē. **C** Item si genus hēret ratiōe materie hoc non est nisi respectu dīe sed respectu dīe non potest hēre ratiōe māe. probō oē q: est magis abstractū simplicius & formalius est & magis hz esse actualitatis genus antez magis est abstractum q̄ dīa q: respectu dīe non habebit ratiōe materie. **C** Item hēret ratiōez materie: aut est hec que est pars cōpositi aut que est totū nō materie que est pars q: tñ genus non p̄dicaret de toto. sicut nec mā que est pars vt corpus que est altera pars hoīs cōpositi. non p̄dicat de homine. **C** Item aut hz rōnem materie at aut artificialis. hec enī materie differunt in hoc q: mā naturalis non dicit totū sine totā subam rei naturalis. materia aut artificialis dicit totā subam artificialiuz propter q: dicit Auer. supra p^m p̄h. q: oēs forme artificiales sunt accēta s; neutra haruz materie: p̄ predicatione essentiali de eo cuius est q: si genus hēret rōnem alterius hz materiarum non predicaret de sp̄e. hoc aut falsum q: g^o non habet ratiōnem materie. **C** Contrarium dicit commentato: 7°. methaphi. & etiam ipse Aristo. dicit genus esse materiam.

Ad istam questionē. dō q: cōmentator in pluribus locis soluit istam q̄nē & in scdo meth. in illo ca. qm̄ in fundamento nature nihil est distinctum rē. & in 8°. & dat tres dīas inter genus & materiā prima dīa est qm̄ genus est mediū inter potentiam & actum. materia aut po^a simpliciter. hanc ponit Auer. in 2°. metha. 2° ponit in 8°. meth. & est. s. q: genus est pars in po^a. materia vero est pars in actu. **C** Ex his duabus elicitur 3^a. differentia quā ponit & in 2° & 8°. eiusdem & est. s. q: genus p̄dicatur materia aut non q: at elicitur ex prima dīa & scda sic pz q: cum mā sic in po^a simpliciter. genus aut aliquid hz actus qm̄ est mediū inter potentiam & actū genus est totum quōdam totū aut de toto predicatur vñ genus p̄tur de toto nō aut mā. Similiter ex scda dīa pōt elici 3^a. q: res fm suis esse actuale hz ptes reales. s. materia & forma que sunt ptes cōpositi & res per has partes p̄tura hīs esse actuale solum est intelligibilis in po^a. & q: res hz esse itelligibilis in po^a & hoc mō genus est pars rei genus enī est pars rei in portia: & sic dīe p̄t in potentia est dīe partē fm rōnem que est totū ideo hoc genus p̄t mā at non. **C** Ex his igitur duabus differentiis elicitur 3^a d^o que est q: genus p̄t materia vero non supra u^o dicit illud totū q: spēs materia aut partē simpliciter dicit s; genus vt dixi dicit illud totū q: spēs. s; per modū cuius dā p̄fusi. pp hoc est mediū inter potētiā & actū. vñ q: scda dīa p̄ra dīe prime q: p̄siderādo in se dicit mediū inter potentia & actum mā vero dicit p̄t in actu. vñ aduertendum q: genus est ps rei fm q: res sunt apud intellectuz diffinientē & id genus ps rōnis tñ. Nam res fm q: sunt in actuali suo esse sic habent esse. q: solum sic sunt intelligibiles in potentia q: qui est ps vt est in actu sed est pars in actu q: aut est pars rei vt est intelligibilis est pars rei i potentia & est pars fm rōnem. quia intellectus facit genus esse partem. & ideo genus predicat quia dicit illud totū q: dicit species s; indistincte. materia vero non predicat quia dicit partem que est pars rei fm q: res ē supra aut rōnem talis partis est predicari eēntialiter non dico dno minatiue. Nam pars realis reali differt a suo toto & ideo non predicatur de suo toto gen^o autem differt a re fm ratiōnem non fm rem ideo essentialiter predicatur de re & est idem cum subiecto fm rem de qua predicatur eēntialiter aliter differens tamen fm rōnem. realis autem pars vt materia differt realiter a re. ideo materia nō p̄dicatur sic pz q: ex hac scda dīa. s. q: gen^o est pars fm rōnem est pars in potentia & q: mā est pars fm rem & est ps in actu. sequitur tertia dīa. s. q: genus predicat. materia vero non. **C** Itunc videndū est quō genus assilatur materie. **A**d qd sciendū q: materia pōt considerari dupl^r. s. scdm essentia: suam vel vt est sub forma primo modo sumēdi mān m^o est oīum vna. sumendo aut mān 2° modo vt est sub formis hoc potest esse dupl^r aut prout est sub formis accidentalibus vel substantialibus. si prout est sub accidentalibus ad hoc dicitur est sub cōi aut ē sub ppria p̄ p̄rio & per se si sub cōi. illud accidens p̄sequitur materiā. Si sub pprio illud accidens consequitur formam sine speciem. si autem prout est sub forma substantiali ad hoc dicit Auer. s. sub formis substantialibus habentibus ordines ad inuicem & tunc m^o methaphysice forma vltior recipit fam vt dicit Auer. sup 2^m methaphysice aut sub formis substantialibus cōtrariis tunc materia est in potentia ad utraqz nec est actu aliquid horz sed fit actu per alterum p̄ formam in actu. In his quattuor p̄p̄tatiuis genus assilatur materie: nam sicut materia fm suam essentiam est vna oīum non per vnam formam sed per indifferētiā q̄dam ad omnes formas. sic genus est vnum nō p̄ formam vnā sed per q̄dam indīam ad plures formas non enim intellectui generis respondet ypostasis vni^o forme fm Auer. in p̄mento super primū de anima qui dicit cōceptiū generis non respondet ypostasis vna quia non rīdet ei forma vna sed plures est enim concept^o generis extenui silitudine singulariū sumptus speciem autē spe vult vnā formam eē & nām. Item sicut

accētia cōia sequitur materiā. ppria vō spēm sic est in gñe
 quia gen⁹ psequitur accētia cōia cuz enim videt qd a remo
 tis quid terminat vñū & pñstentis scit qd est aliquod cor
 pus non autē corpus nāle cuz autē ppinquius videt per
 se moueri scit qm aīal. **C** Item mā sub formis spālibus
 ordinatis pñs recipit formam gñis qd spēs & in hoc gēns
 magis appropinquat ad mām qto qdez est abstractum
 & cōms tanto plus ē immensū māe pp qd est triplr pñs
 vñit vita plante quā aīalis & quā hoīs. **C** Itē qto mo
 do considerando mām vt est ad formas substantiales con
 traria est in potentia ad vtrunqz recipit autē deteriatōez
 per alteram formā exāpta & gen⁹ est in potentia ad vtrū
 qz dñam & accipit dēterminationē a dñis est enim gen⁹
 mā totius qd est quoddam totum. dicit enī idem qd totūz
 lz alio mō & in hoc differt a mā artificium quia licz dicat
 totam subām artifi^m non tñ dicit totum illud qd res artifi
 cialis aliquid enim addit forma artis super mām artifi^m
 pp qd & illa mā nō pōt dīrecte p̄dicari de artificialib⁹ & c.

In hoc nāqz hō & albū multa quidem sunt
 cū alterū nō in fit alteri. &c. **Tex. xxxii.**

Questio Decima

Veritur

cōsequenter vtrū dñā hēat
 rōnem actualitatis & dicit
 quid in actu & vī qd non sūm enim pmentato
 rem quo methaphice & mā dicit potentia pu
 ram & ideo nō p̄dicat aīal si dñā dīet actum purū non
 p̄dicaret qd ad hoc qd p̄dicet opz qd dicat mediū inter
 potentia & actum quare erit quid potēiale sicut & genus.
C Item spēs constat ex genere & dñā qd vtrunqz est in
 potētia. quia dī in septimo methaphice qd ex plurib⁹ eri
 stentib⁹ in actu non fit vñum. **C** S. dñā est ps diffōnis qz
 dicit quid potēiale cū pars sit in po⁹ in toto. **C** Itē ad
 istam qōnem dōm qd dñā illud qd dicit dicit per modūz
 actus & lz pz triplici rōe. Nam dñā distinguit. dīs autem
 distinctio a forma & ab actu est solus act⁹ distinguit et
 a po⁹ vñ est distinctio & ex hoc enim contraria non distin
 guunt cum sunt in potentia imo eadem est mā p̄riorioz
 & ideo cū dñā distinguat lz rōnem actualitatis. Itē dñā
 dēcomplementū diffōnis & lz rōnem complementi & rō
 dñe sumit a parte que ē actus. Nam sūm Arist. partes q̄
 sunt pores via gñationis & tps & p̄tes quātūtatue & mā
 les posteriores via cōplemētū sunt posteriores gñatiōe
 & tpe. **C** Itē rō differentie sumit non a toto sed a parte &
 ē rō quia cum gen⁹ sumat a toto si enī dñā sumeret a to
 to non eēt contra rōnem dñe inq̄stūm dñā qd genus p̄di
 caretur de ipsa cum totum possit p̄dicari de toto. sicut
 nō est p̄tra rōnem gñis qd p̄dicet de spē quia vtrunqz su
 mitur a tota nā. sumit igit a parte lz nō a parte que ē mā
 quia sic non haberet rōnem p̄plemētū sed sumit a parte
 que ē actus & a forma partis & quia forma lz rōnez act⁹
 & ideo dñā habet rōnem act⁹. Aīatum enī non significat
 totū imo solum significat idem qd aīa differunt tñ in mā
 significandi sicut idem significat album & albedo. differē
 tia tñ implicat totū genus autem significat totū sed mate
 rialr quia q̄to aliquid ab intellectu considerat sub esse ab
 stractioni tanto magis consideratur sub modo magis con
 fuso & indistincto & hoc ē magis māliter considerare. dif
 ferentia vō per modum forme dicit totum non qd dicat
 significatū sed implicatiue. spēs dicit totum per modum
 totius. s. materie & forme. Ex his igit que dca sunt patēt
 illa quattuor que cōiter solent dici de genere & dñā dī enī
 qd de ipsa nō p̄dicat genus. Item qd dñā non cadit in re
 cto ordīe i lz p̄dicantīali sed cadit a latere. Item qd sem
 per p̄dicat dēnominatiue. Item qd dñā ē illud a quo dif
 finitio lz veritatem. **C** Itē dñā pz sic. s. qd genus nō p̄di
 cat de dñā quia dñā sūm qd dñā significatiue dicit formā
 vt aīatum significat aīam. si igit genus sine aīal p̄dicaret
 de dñā sūm qd dñā anima eēt animal. sed hō non est anima
 sed aīatum & per p̄ns illud al qd p̄dicat de dñā vt dñā.
C Itē hō ē aīal p̄positū ex aīa & corpe. quare hō eēt plu
 ra aīalia si genus p̄dicaret de dñā. **C** Alio modo potēt

homo p̄bari quia si genus p̄dicaret de dñā. totū p̄dicare
 tur de pte sed si totū p̄dicat de pte cum vñum totū hēat
 plures ptes tunc vñū eēt multe tota vna domus multe a
 domus & vñū aīal multa aīalia. **C** Item nō cadit dñe in
 recta linea p̄dicantīali qz que in recta linea cadunt vñifor
 mit sumit a toto dñā at non sumit a toto nec gen⁹ & spe
 cies. iō gen⁹ & spēs cadunt in recta linea non autem dñā.
C Item semp dñā p̄dicat de noiatiue quia cum differē
 tia sumat a forma que ē pars vt dictū est forma autē que
 ē ps non ē totum p̄positū. iō dñā sūm in predicatione vel
 rōne p̄cretionis p implicatiōe dicat quoddam totum.
C Item pz 4^m. s. qd dñā sit illud per qd dīffō lz vñita
 tes. quia diffinitio nō lz vñitātē nisi ex eo qd est vñus na
 ture & a mā vna diffinitū vñitas autem diffinitū ē ab enti
 tate & vñitate rei entitas autem est per formam que ē ps
 cōpositū & que ē p̄fectio & p̄plemētū & tota dīffō sumit
 per respectū ad hanc formā. iō cum dñā vt dictū est suat
 a forma. pz qd ipsa est cā vñitatis dīffōnis eo ē de genere
 qz genus nunqz p̄dicat de noiatiue eo qd ipsū sumitur a to
 to. & ideo non dēnotatē sed eētūalr p̄dicat. **C** Item ca
 dit genus in recta linea quia sumit a toto sicut spēs lz dif
 ferentia & vtrunqz cadit directe in linea. **C** Item gen⁹
 cōmp̄hendit sicut totū p̄tem. gen⁹ enim dicit totum. diffe
 rentia autē p̄tem. Itē gen⁹ p̄dicat suas partes non ē aliqd
 nisi sicut mā quia gen⁹ idem sūm rem totū qd spēs lz diffe
 renter quia spēs dicit totū sūm modū māe & forme gen⁹
 autē dicit idē totū per modū māe. et iō genus est aliud a
 toto sūm rōnem & nō sūm rē: dñā autē quidaz qd rō dīe su
 mit a tota nulla significatiue sed forte lz modo non ē faci
 le videre cām q̄re semp p̄dicet de noiatiue et q̄re pōa
 tur a latere nisi dicat eo modo quo dictum est superius
C Ad argumentū in oppositū dicendū et ad primum qd
 quia ego non possum aliqd eē nisi per illud qd in me est
 realr illud autē qd in me est: ē per qd totalr sūz illud qd sū
 iō illud totū per qd totalr sūm totūz qd sū potest de me
 p̄dicari. dicendo for. ē aīal for. est homo et ex hoc est qd i
 p̄pōne affirmatiua & vā p̄dicatūz & sūm sunt idēz sūm
 rem. dñā sūm ratiōne non est igit incōueniens genus esse
 totum sūm rem respectu spēs & esse partē sūm rōnem & c.

Si itaqz hec si seba ent palā. qz finalis dif
 ferentia subā rei erit & dīffō: &c. **Tex. xlv.**

Questio Undecima.

Veritur

q̄r vtrū addēdo dñāz ge
 neri differre fiat nugatio &
 vī qd sic. qz si ex dñā addita generi & gñe non
 fit vere vñum sicut nec dō hō albus fit vere
 vñum eo qd albū dicit aliā naturā ab hoīe hoc autē est in
 conueniēs lz dicit illud totū qd dñā & plura vñ addēdo
 alteri idē dicit bis & erit nugatio. **C** Itē ratio q̄ dō al
 homo est nugatio est qz rō aīalis sumit ab eodem toto a
 quo nā hoīs qz cum quelz pars diffinitionis dicat idē qd
 totum qd dñā addita q̄ faciet nugatiōe. **C** Itēz genus &
 qdēcūqz altēz ipsoz exprimas sp̄ alterum in altero intelli
 getur q̄ erit nugatio. causa enī q̄ simus dat itelligere na
 sum est qz dōo natus sumus nō amplius dat itelligere na
 sum qz vñū. s. natus non est de p⁹ intellectu sūm. **C** Lō
 trariū dicit Aristō. & arguit per rōne qz nā diffinitio non
 conuenit supflunz nec dūminatū. lz natura diffinitio fit ex
 genere & differentia qz per ipsoz cōiunctionem non erit
 superfluitas neqz nugatio.

Ad istam qōnem dōm qd indiffinitio addō
 dñam generi. nō fit nugatio & hoc
 pz duplici via. p⁹ via sumit am⁹ que lz dñā. habz enim
 modū accētis. Accētis autē sp̄ est p̄dicari & nūqz sba vt in
 nūit. 4. meth. qz pz qz terius in p̄o stat p̄o forma in sbo
 n⁹ p̄o supposito. albū autē solam qualitātē sig⁹ ideo p̄tra
 rōnem accētis est sba nō dico qn bñ subijciat generi suo
 lz non tanqz accētis lz inq̄stū spēs est & ita de dñā: dñā enīz
 inq̄stūm dñā nō subijciat generi nec spēs. **C** Si enīz dicat
 aīatū est al cum hoc dñā aīatum nūbil aliud est qz aīa vel

nihil significat nisi animam in quibus dicitur nec quod anima sit animal: sed
 quod subiectum cuius est actus anima est animal. **C**Item huiusmodi acci-
 dentis et provenit cum ipso in hoc quia sicut sumus cum dicitur na-
 sus sumus expressio naso non dat amplius ipsum intelligere. nec
 est si non exprimeret dat ipsum intelligere quous sumus na-
 so non addito det ipsum intelligere. **E**t quia ista via non
 videtur sufficiens ad emadendum nungonem credendum est ma-
 gis per aliam viam. scilicet considerando genus et differentiam quous
 ad ea a quibus sumitur ratio ipsa. unde est genus ut prius vi-
 sum est sumitur a toto siue a natura tota specie. differentia
 vero ab eo quod est pars. scilicet a forma et ex hoc est quod vno addi-
 to alteri non erit nungatio. et hoc est sic videre. nungatio enim fit
 duobus modis. aut scilicet cum idem sub eadem voce bis dicitur
 et explicite aut cum aliquid additur alteri in quo addito illud
 enim additur: additur est actualiter intelligitur ut in homine actualiter in-
 telligitur animal. dicendo animal homo et tunc a parte eius quod additur
 alteri non fit nungatio quod ipse sub sua voce bis dicitur. scilicet homo:
 homo scilicet apte ei cum sit additio dicitur idem bis. unde animal
 homo est idem quod animal. animal fit igitur ista nungatio ex quo
 quod animal actualiter intelligitur in homine si. n. aliquid intellige-
 retur in aliquo potentialiter ex talium additio ad invicem
 non fieret nungatio nec sufficeret talis intellectus unius in aliquo
 ad nungationem. genus autem non intelligitur actualiter in dicitur: nec dif-
 ferentia in genere et ideo ex additione unius ad alterum non
 fit explicata nungatio ut dicitur explicite animal: animal bis. nec est
 sit explicite nungatio ita quod intelligatur unus in alio. quia
 nec unum intelligitur in alio nec eorum. animal enim non intelli-
 gitur intelligibili quia ratio generis sumitur a toto. unde ani-
 mal dicitur totum ratio vero differentie sumitur a parte. scilicet quod
 est forma vel pars rei. unde rationale dicitur partem realem
 totum est integrale nunquam intelligitur in sua parte. si enim sic
 esset cum totum integrale plures haberet partes in quibus qua-
 libet intelligeretur in actu circa unum totum esset multa to-
 ta et una domus esset multe domus. **C**iliter enim si ge-
 nus actualiter intelligeretur in differentia quod dicitur parte
 integralem totius tunc unum animal esset multa animalia vel
 plura genus igitur non predicatur de dicitur nec actualiter intelli-
 gitur in ea. nec dicitur intelligitur in genere. quia quous dicitur includatur
 actu in genere ut prius integralis in suo toto scilicet quod dicitur Ari-
 stotele genos comprehendit dicitur non tamen intelligitur dicitur actu in
 genere et ratio est. quia forma rem totum intelligitur in toto actu
 liter si tamen idem siue unum totum sit maioris abstractionis
 et aliud minoris abstractionis ut idem totum forma res dicitur
 homo et animal. illud quod est maioris abstractionis et actu-
 aliter intelligitur in eo quod est maioris abstractionis et ani-
 mal actualiter intelligitur in homine. eorum autem potentialiter homo
 intelligitur in animali quous dicitur idem totum forma rem dicitur
 autem unum abstracta est genere et ideo in dicitur includatur in genere
 quod est totum ut prius integralis non tamen in ipsa actualiter intelli-
 gitur quia igitur genos nunc actualiter intelligitur in differentia
 quia totum non actualiter intelligitur in parte integrali nec
 eorum dicitur non actualiter intelligitur in genere sed potentia-
 liter sicut minus abstractum in magis abstractio non est actu-
 aliter intellectus et ex hoc est quod differentia addita generi non
 facit nungationem. Sed hoc occurrit magni dubii quia in dicitur
 ex additione unius differentie ad genos non fiat nungatio ut
 dicitur est tamen si in una definitione cadant plures diffe-
 rentie per ordinem que addantur suprema generi et dicitur cor-
 pus animatum sensibile rationale per additionem postero-
 ris dicitur ad priorem videtur fieri nungatio quia iste diffe-
 rentie sic sumpte per ordinem prior sumitur a parte. scilicet a
 forma sicut et posterior cadit enim in una linea. scilicet a late oes
CItem predicantur de nominative quare nulla dicitur to-
 tum sed quicquid dicitur una dicitur alia sicut genus quia ab
 eodem toto a quo sumitur homo sicut animal unde fit
 non dicitur ad dicitur se habeant sicut magis et minus abstra-
 ctum ita erit sicut de priore et posteriori pluribus positus
 ordinate in eadem definitione. scilicet quod faciant nungationem su-
 muntur enim oes ab eadem natura in forma maiorem et mio-
 rem abstractionem ad istam autem rationem non videtur
 nisi unus modus evadendi quod annuit Aristoteles. in libro 7° me-
 taphisice dicit enim quod sola ultima differentia dicitur totam

rei subam et hec sola tunc locum vnde dicitur oes autem dicitur iter
 medie tenent locum et rationem generis primi. Si enim non
 sciret nomen generis primi ad hominem accipe generis remotus
 et aggregare singulas dicitur in uno latere ordinatas que cum
 genere illo oes circumloquuntur unum genus primi hominis ut cor-
 pus animatum sensibile quod totum circumlocutio generis est quod est
 animal. quod quidem est genus primum hominis cui additur dicitur vlti-
 ma. scilicet rationale que sola habet locum differentie oes autem
 alie rationes generis et sic perficitur definitionem hominis. un-
 de ille differentie protra genus non debet distinguere ut partes
 differentie. quare unum fit genus et aliud dicitur sed debet ac-
 cipi ut totum illud sit nomen unius generis per hoc igitur quod
 dicitur sunt ista patet. 4. que dicit Aristoteles in libro de differentia
 . 7° in libro 7° metaphisice dicit enim quod non refertur plures
 differentias ut per unum diffinitum. quia oes inter medie
 supplet vicem unius generis primi ad speciem. **C**Item dicitur
 quod differentia comprehendit a genere. scilicet sicut pars integralis
 includitur in suo toto. **C**Item sola vltima differentia dicitur
 totam subam et solo est vera differentia. **C**Item dicitur quod oes
 quod ille plures differentie in diffinitione ponantur ordinate ita quod
 non ponatur unius abstracta prius et magis abstracta post
 quia hoc modo ex additione unius ad aliam fieret nungatio et
 maxime si vltima differentiam poneret que constituit species
 fieret nungatio ac si speciem adderes generi. **C**Ad argumen-
 tum in oppositum dicitur quod differentia est aliud et non est
 aliud a genere. est aliud quia non est ipsum totum in quo prius est
 non est autem aliud per illa parte totius. scilicet forma que ipsa est quod
 genus dicitur. si est aliud quod non fit ex ipsa et genere unum. sicut nec
 ex homine et albo dicitur quod non est sic oimoda diversitas iter
 differentiam et genus ut inter subam et accidens. ut dictum
 est ideo et cetera.

**Quoadmodum igitur dicitur est latet quod ipso
 fibile diffinire in sempiternis: maxime vero quod
 quod unica: ut Luna et Sol: etc. Text. lv.**

Questio Duodecima.

Veritur consequenter de subiectis sim-
 plicibus separatis. videtur quod sic quod subiecta maxime et per
 se est diffinitio huius autem maxime sunt se et per se et ma-
 xime subiecta sunt quare etc. **C**Item si ille subie non ha-
 beant diffinitionem hic non est pro aliud nisi quia carent parti-
 bus. sed hoc non impedit. pro genos. n. et dicitur sunt partes diffi-
 nitionis et hec non sunt partes reales quia tunc non predica-
 rent de re sed sunt partes numerus quia partes partes diffini-
 tionis competere possunt huius simplicibus quare poterunt diffini-
 ri partes rationis quous in ipsis non sunt partes reales. **C**Item
 cum diffinitio sit actio intellectus illa sola diffinitur que dicitur
 et vnde in intellectu cognoscunt. Si igitur ista non diffinitur
 hoc esset quod non cadunt in intellectu nisi sed quod cadit intel-
 nostrum vnde. Intellectus enim non simplex est et plus que
 nit simplex tamen simplici quod cum compositum quod si non intellectus co-
 gnoscit compositum multo magis et simplex cum cognoscen-
 do illa intellectus formet diffinitionem. **C**Contrarius dicitur
 Aristoteles in libro 7°.

Ad istam quoniam est advertendum. pro ac videndum
 quod in subiectis separatis sic accipit finitum
 et infinitum ut infinitum et finitum que quous agrunt. sciendum quod
 quod ois forma materialis que recipit in materia. tamen materialis quod accidit
 talis ex eo quod recipit in materia cum receptio fiat per modum
 recipientis non rei recepte non recipit in terio sine perfecti-
 onis finitum quod total forma in specie sed finitum participatione et finitum
 plus et minus et a et in formis quidez accidentalibus que
 ratio proprie intendunt et remittunt in se ut calidum ma-
 nifestum est enim. quod in igne et in aere finitum esse minus intensum
 et in igne finitum magis intensum. in formis vero materialibus re-
 ceptis licet non intendunt nec remittunt in se intenduntur
 tamen et remittunt in accidentibus supra. tamen suppositi in quo
 sunt. unde unum homo magis operatur opera humana
 quod alius quia magis disposita est materia corporis in com-
 plexione. Si autem esset aliquod calidum separatum

penitus a materia et non participaretur in aliqua materia illud calidum esset infinitum. scilicet secundum omnem perfectionem calidi in eo quod tale. ita quod quicquid in partibus calidis esset perfectissimum secundum quod calida essent perfectissime per essentiam in illo calido separato. versus tale calidum esset in ultimo sue perfectionis et esset infinitum. non quod esset ens infinitum sed esset ens tale infinitum. scilicet calidum et ideo in eo quod ens est habens esse penitus non participatum. sed a se separatum et purum. ut primum in quo sunt omnium entium perfectiones secundum quod sunt entia per essentiam. his visis intelligendum ad quoniam sicut visum est supra. diffinitio habet comparationem ad tria. scilicet ad suas partes. scilicet genus et differentiam et ad intellectum diffinitum et ad illud cuius est diffinitio. scilicet ad diffinitum per comparationem ad hec tria. patebit quod simplicium substantiarum separatarum non est diffinitio proprie. Nam ut dictum est genus sumitur a toto. dicitur vero aperte. scilicet a forma quod forma est pars compositi. Item genus sumitur a potentiis ipsius rei differentia vero ab actuali in quibus non est invenire rationem totius et partis vel potentie et actus. In his non est accipere genus et differentiam et per consequens nec diffinitionem. Et est sciendum sicut est reperire triplices substantias. scilicet primas etiam intelligentias et sensibiles. ita in his convenit diversimode accipere naturam et esse. In primo quidem principio natura que esse sunt infinita per omnem modum. nec esse primi est receptum in natura nec nam recepta est in aliquo imo in sua natura est suum esse et ideo est omnino simpliciter in quo non est accipere nec ratione totius nec ratione partis. nec potentie nec actus a quibus sumitur genus et dicitur. ideo primum nullo modo est difficile nec finibile nec terminale per diffinitionem. In substantiis vero sensibilibus compositis ex materia et forma. tam nam que esse sunt finita quod utrumque est receptum esse quidem in eis est receptum in natura. nam antequam recepta in materia propter quod in his proprie est invenire rationem totius et partis et potentie et actus et ideo talia sunt proprie diffinitio quod in eis est invenire unde sumitur ratione generis et differentie que struunt diffinitionem. sicut autem mediate. scilicet intelligentie medio modo se habet et quodammodo habet diffinitionem. simpliciter autem non. quod in eis non est nisi natura. scilicet forma que non est recepta in materia ut receptibilis et esse receptus in natura propter quod in libro de causis dicuntur compositione ex finito et infinito. scilicet ex esse recepto in natura ex infinito. scilicet ex natura penitus non recepta in aliquo et ideo cum non sint adeo penitus simplices sicut primum est per aliquem modum invenire convenit. versus sumitur genus et dicitur cum in eis nam siue forma sit simplex omnino ab ea non potest sine ratio generis secundum quod genus sumitur a toto quod in tali natura non est totum nec pars cum sit penitus simplex. similiter differentia non potest siue ab eoque esse non ingreditur diffinitionem quod esse est receptum in natura et omnis receptio quodammodo reducitur ad materiam et ad potentialitatem non sit in eis illud potentiale pura potentia quod ipsa natura in eis forma est que sit et universali et secundum quod huius est delicti quod actum impositum unde non est pura potentia nec etiam actus purus omnino sed est actus aliquo modo permixtus potentie et quantum ad hoc est in eis aliqua ratio potentialis. scilicet ratione nature et aliquid actualitatis ratione esse receptati. secundum igitur quod natura intelligitur imposita rationem actualitatis sic ab ea potest sine ratio generis que sumitur a potentiis ab esse vero recepto quod imposita rationem actualitatis sumitur differentia. sed igitur in ipsis substantiis non possit aliquid inveniri. unde sumitur genus in quantum genus sumitur a toto nec aliquid unde differentia in quantum sumitur a parte et sic simpliciter non habent diffinitionem quod tamen genus sumitur a potentia differentia vero sumitur ab actu et est in ipsis substantiis invenire aliquid potentiale et aliquid actuale ideo sub aliquo modo diffinibiles. Ex his ergo patet quod huius substantie non habent diffinitionem simpliciter. Si enim haberent diffinitionem simpliciter sequerentur tria inconuenientia. primum quod differentia sumeret in talibus a toto sicut genus a toto et ex isto sequeretur ulterius quod differentia predicaretur de diffinito essentialiter sicut genus et ex hoc sequeretur quod differentia poneretur in eadem linea cum genere et

ex hoc ulterius quod genus predicaretur de differentia et ex hoc ulterius quod addendo differentiam generi fieret nugatio vera. Quod autem in talibus differentia sumeret a toto sicut genus patet. differentia enim sumitur a forma siue a natura in his autem substantiis natura simplex est non habent partem et partem et hoc sequeretur et tunc cum sumeret a toto predicaretur essentialiter sicut genus quod sumitur a toto et ex hoc sequeretur quod caderet in eadem linea cum genere quod dicitur idem totum et ex hoc ulterius sequeretur quod predicaretur de differentia. Item addendo differentiam generi in talibus esset nugatio quod patet ad hoc enim quod fiat nugatio requiritur quod illud cui sit additio actu intelligatur in eo cui additur ut dicitur aial homo quod enim in specie quod est homo non autem animal. ideo fit nugatio quod bis dicitur animal dicit idem quod genus in ipsis quod utrumque dicit totum unum intelligitur in a quo unde non habent proprie diffinitionem. Hoc idem patet per respectum ad intellectum nostrum quod cum diffinitio sit actus intellectus ea sola diffiniunt que directe cognoscuntur ab intellectu. hec autem sunt que habent fantasmatum que fantasmatum non habent intelligentie. et per dicta potest patere responsio ad oba. etc.

Explicit liber septimus methaphisice.

Ex predictis itaque syllogizare oportet et colligentes capitulum finem imponere oportet autem. etc. **Tex. i.**

Liber octavo methaphisice.

Questio Prima.

Genitur de illa questione que queritur per philosophum in libro 8. methaphisice

scilicet quid significat per nam utrumque forma aut aggregatum. Et de hac questione breuiter se

expedit Aristote. dicens quod per nomen significat utrumque scilicet forma et aggregatum. sed non uniuoce et non equiuoce sed ad unum. id est per attributionem et analogiam unius ad alterum. sed non dicit quid est quod significat per huius prius et quod posterius sed quod nomen significat utrumque. scilicet formam et aggregatum per analogiam. versus autem est analogia ibi est prius et posterius ideo oportet dicere quid per nomen significat prius et posterius. dicit autem commentator. ad hoc quod per nomen per prius significat forma et per posterius aggregatum. scilicet per attributionem ad formam et est ratio quod res non significat per nomen nisi secundum quod cognoscitur. non autem cognoscitur nisi secundum quod est actu. res autem per formam suam est actu ideo res per formam significat et forma prima significat. et sicut dicit commentator super hunc passum. super 8. meth. quod quia aliqua duo sic se habent ut causa et effectum. si aliquid competit utrumque dignum est ut per prius competat cause que causato. et quod forma est causa que aggregatum significatur ideo prius significat ipsa. Sed hec solum videtur habere calumnam. Nos enim videmus quod res sunt causa veritatis in anima et tamen veritas per prius dicitur de veritate in anima que de veritate est in rebus. Item dicitur sanus quod efficit sanitatem in alio et tamen sanitas per prius dicitur de sanitate que est in animali que de illa que est in cibo. Dicendum quod si bene intelligatur commentator. verum est quod dicit si autem male intelligitur non est verum. causa enim et causatum dupliciter possunt considerari vel in se: vel in comparatione ad nois participationem et competentiam. Si in se considerantur non est inconueniens quod aliqua duo se habeant sicut causa et causatum et tamen aliquod nomen per prius attribuat unum. scilicet causato que cause ut patet in exemplis positum in obiectione. Si autem comparentur causa et causatum quantum ad competentiam nominis. ita quod aliquid sit causa que alteri. scilicet causato attribuat nomen aliquid. oportet quod per prius tale nomen cause attribuat. De hac questione Aristote. non potest dicitur nisi quod per nomen significat utrumque. scilicet formam et aggregatum. sed ad unum. id est unum per attributionem et analogiam ad alterum et non distinguit utrumque forma significet per attributionem ad aggregatum vel e contra. contingit autem formam accipere dupliciter. scilicet ut est quoddam totum et una et forma totius

vt in homine humanitas. Alio modo est forma partis vt anima et vno modo. scilicet partis significat per aggregationem ad aggregatum. s. suppositum. alio modo aggregatum. s. suppositum figuratur. per attributionem ad formas. s. naturam. que est forma totius vt iam patebit vtriusque via. vñ vey est dictum Aristo. s. q. nomen figuratur et formam et aggregatum s. per prius et posterius. comentator tñ videtur intellexisse non nisi altera istarum viarum. s. q. nomen figuratur naturam et formam per prius et per posterius aggregatum vel suppositum vel si intellexit per verba non tñ expressit. Ad hoc autem aduertendum est. cum res non habeat significari nisi si in q. intelligit. nec intelligunt res nisi si in q. sunt res in intellectu. Intellectus enim vñ magis est receptivus et magis actiuis. igitur oportet scire qualiter res habeat intellectum agere. si oportet scire qualiter res habeant significari. Actiones autem intellectus non possumus cognoscere nisi ex alijs actionibus naturalibus quod enim male apti sumus ad intelligendum oportet res ex actionibus sensibilibus deuenire in rationem accidentis intelligibili. In actionibus autem naturalibus videmus quod aliquid agit. ita quod ipsum non est ratio quod alia agant vt lignum ignitum calefacit non tñ est ratio ignis que calefacit. quod est quoddam calidum et tñ ens. per se compositum ex materia et forma et est ratio calefactionis in altero. s. in ligno ignito. quod. s. lignum ignitum calefaciat. calor autem est ratio quod ignis calefacit ipse tñ per se non calefacit quod non potest habere esse separatim per se. s. semper est in se. ita quod in talibus est tria considerare. vnum quod agit. s. quod calefacit. non tñ est ratio calefaciendi alteri vt lignum ignitum. 2^m est quod calefacit et est ratio calefaciendi alteri vt ignis. Et 3^m est quod est solus ratio calefaciendi vt calor ignis. et ligni igniti. qui calefactionis causa est et ratio non tñ calor agit per se quod non est per se s. in se. Sicut est de primo mouente quod est mouens tñ et de ultimo moto quod est motum tñ et de inter medio quod est mouens et motu diuersis respectibus. Similiter quoddam intelligibile agit in intellectu et non est ratio agendi vt aggregatum vel suppositum quoddam agit in intellectu per se et est ratio agendi alteri in intellectu. s. natura et forma totius que est quidditas signata per definitionem que est proprius obiectus intellectus et est ratio intelligendi suppositum et 3^m est forma partis que non proprie intelligit. Si igitur coparemus aggregatum. s. suppositum ad formam et naturam totius ad figuram in nobis. cum forma talis sit id quod per se obicitur intellectui et sit ratio quod suppositum obicitur hoc modo comparando nomen per prius figuratur formas et naturam et ex parte aggregatum. s. suppositum et hac via processit Auer. d. quod nomen prius significat formam. sed o aggregatum intelligendum per hoc de forma totius et de natura et de aggregato. s. supposito per quod dixit quod res calide non habent nomen caloris nisi per calorem ignis qui est in fine. non enim dixit per calorem simpliciter s. per calorem ignis qui est in fine. i. qui est ratio aliquorum calefacientium. Si autem coparemus aggregatum. s. suppositum et formam partis. s. animam ad figuram in nobis tunc est e contrario. quod suppositum per se figuratur quod ipsum tanquam ens per se in ois et agit in intellectu forma autem partis significat ex parte quod habet forma non proprie figuratur nisi in quantum est aliqua pars suppositi. vñ humanitas non significat animam nisi existenti. scilicet quod est pars compositi.

Ad rationes in oppositum. potest patere per iam dicta. etc.

Et hanc sequuntur alie mutationes. Aliarum vero vt vnam aut duas: hoc non sequitur. etc. **Tex. iiii.**

Questio Secunda.

Veritur per vtrum in corporibus celestibus sit materia. quod quodone per tractat Auer. in duobus locis. s. in 8. metba. et in de sba orbis ipsam eandem pertractat diffusius. venat enim 4. de corpore celesti. s. quod ipsum sit compositum ex duabus naturis et quod ibi sit potentia et actus. Itz quod ibi potentiale non metur nomen in se. sed potius sibi. Item quod illud quod est ibi actuale metur nomen a se. Item quod celum sit sibi simplex. primum venat sic quod nihil vnum et ides s.

quod tale est simul in potentia et actu. videmus autem in corpore celesti potentiam et actum. quod ois dare nam aliam per quod sit in potentia et aliam per quod sit in actu quod autem ibi sit potentia et actus per quod est prima tale. ipsum est magis talis quod alia. corpus celeste est primo mobile et mouet. primo quod ipsum motum est per se. sed ois motus ex se vt dicitur 8. physicoz dimidetur inter alia duo quorum vnum est per se mouens reliquum est per se motum. quod in corpore celesti est inuenire duas naturas. s. mouens et motum et per plerumque potentias et actum. Ex his vterius venat formam quod illud quod est ibi potentiale non meretur nomen materia. quod cum duplex sit transmutatio. quedam. s. in sba et ex hic sit diuersitas s. speciem alia est in accidentibus et hoc transmutatio non diuersificat spem. hec due transmutationes in hoc pueniunt quod vtriusque transmutationis sibi est materia. sed differunt in hoc quod illud quod est sibi in transmutatione diuersificare specie est in potentia pura et ideo est materia vel potentia vere. cuius esse est esse in potentia. Subiicit enim vt dicitur per posse. materia autem que subicit alteri transmutationi aliquando est in actu et ideo verius dicit sibi materia. ideo cum corpus celeste sit incorruptibile et intransmutabile non potest diuersificari specie sed solum transmutabile transmutatione que est in accidentibus. s. sba et sicut. ideo quod ibi subicit non est materia. sed sibi et ex his venat quod formam celi non est vbi aia tñ et non forma corporalis. quod si esset formalis et celum vtriusque esset compositum ex naturalis sibi repugnantibus ad inuicem quantum ad motum. ita quod celum moueret motu circulari contra inclinationem motus sui naturalis quod necesse esset tandem in eis mouens fatigari et laxari hoc enim est tota causa fatigationis in animalibus quod anima mox ad omnem differentiam impositionis. corpus compositum ex elementis in quo necessario dominantur gratia. quorum motus naturalis solus est in vnam differentiam positionis. s. deorsum. est igitur forma celi non forma corporalis vel corporis. sed aia tñ quod pro tanto dicitur anima in quod insuit opera vite. s. appetitus et alia. Ex hoc sequitur vterius quod cum celum habeat aiam ipsum mouet ex se sola enim aia mouet ex se. dicit tamen quod propter hanc compositionem celum non oportet dici compositum sed simplex sibi. quod illa aia non facit ad esse celi tñ sed ad motum celi tñ. Unde ipsum corpus celeste est materia intelligente et est materia sue anime quod vterius non componit. alud tamen non videtur bene dictum. s. quod aliqua materia corporalis possit esse sine forma hoc enim non videtur intelligibile. hoc non bene comentatoris quidam improbant per hanc rationem quod cum intelligibilia illa sicut dicit Auer. non faciat ad esse corporis celi s. ad motum. si autem ouerat illa intelligentia non mouebit quod celum nihilominus tamen erit. quod intelligentia nihil facit ad esse quod cum tunc sit sibi simplex sibi Auer. esset sibi quod tale intellectum in actu. hoc enim est de proprietate ois simplicis. sed hoc est falsum. coniuncta enim ei intelligentia non esset ibi compositio materie et forme esset tñ ad hoc ibi compositio accidentis scilicet quantum ad substantiam celi quod autem est actu quantum non intelligit in actu vt tale est vtrum autem ista ratio vñ improbet dictum Auer. reliquat. Dicendum autem contra comentatorem alio modo quod qui querit de compositione alicuius querit de quidditate rei ad hanc autem quidditatem cognoscendam deuenimus per effectum aposteriori. cuius materia subiecta materia cum forma causa sit omnium accidentium materia et forma in compositio causant aliqua accessio sibi proportionalia et hec sunt via ad sba per que deuenimus in cognitionem ipsius quidditatis que quidditas dicitur terminus vel definitio quod terminat cognitionem inchoatam ab accidentibus. propter quod dicitur primo de anima quod accidentia consistunt magis ad cognitionem quod quid est rei in quantum habent analogiam a proportionem ad rem. quod omnia que sunt rei proportionalia poterunt ducere nos in cognitionem quidditatis. quidditatis autem rerum sensibilium competit tria scilicet quod ab eis sunt accidentia. Item quod sunt potest obiectum intellectus nostri ex eo quod habet fantasmatum esse est quod potest nostro intellectui obiectum necesse est hinc fantasmatum

Questio.

per que mouere possit fantasiam. Tertium est qd plura
riferentur per individua sub vna spe. cuius ergo corpus ce-
leste sit sensibile oibus istis vijs possimus uenari quiddi-
tatem suam. Dicendum igitur qd corpora celestia habent vnam
materiam. Ad qd notandum qd quedam acc^o consequitur ma-
teriam tanq^m proprie passiones eius et hoc sunt esse h^o et nec
sub esse signato et hec sunt principia individua et qz non
est propriu sine eo cuius est propriu in celo est inuenire h^o
et nunc cu ista sint proprie passiones materie in celo pro-
prie erit materia et hoc forte voluerunt intelligere qui co-
mentatores duxerunt ad impossibile in illa ratione dices. qd
inconuenienter dicit Auer. dicens celu sibi simplex seque-
retur tunc qd esset intellectus in actu qd inconueniens. et qz si
sp^o manet qstum si sibi habeat intelligentia qstum autem
in actu non intelligit in actu. Isti enim vident in actu qstum
esse signatu sub hoc et n^o. Item qd celum habeat materiam
p3 ex eo qd intellectus oium substantiarum sensibilium for-
mat quidditates et diffinitiones quas necesse est habere par-
tes que faciunt ad esse spei qz necesse est difficile habere par-
tes que faciunt ad esse. cu ergo oes quidditates rez sensi-
bilium a nro intellectu intelligantur et hoc non sic sine partibus
op3 et substantias h^oe partes qz et materias. Item qd
celum habeat materiam p3 ex sensibilitate eius dixerunt enim
aliqui magis improbantur opinionem comentatoris qd si ce-
lum esset forma simplex et non esset forma in materia qd ce-
lum esset quid intelligibile non quid sensibile. Sed ad hoc
respondit comentator qd h^o celum non sit compositum ex diuer-
sis substantijs vt ex materia et forma est in compositum ex
sua et quantitate ratione cuius est quid sensibile. Et id aliud
est d^o qd si celus esset forma in materia et simplex qd non
esset susceptibilis quantitate nec sensibile qualitatu et ali-
ud est simplr asserere qd si celus esset forma non in materia
qd esset quid intelligibile non sensibile. Si enim posset esse for-
ma substantialis cuius quantitate et cuius qualitatus sensibili-
tas sine materia sicut posuit comentator de celo illud esset
quid sensibile. Sed dicemus contra comentatores qd forma
sine materia non est suscep^o qualitatus sensibilium vt vult
C^o. in p^o ce. et mun. vbi ait qd cuius celum sit quid sensi-
bile est pars partiu mundi et o^o sensibile vt ait est sensibi-
le per materiam vnde comentator ibidem ab ipsa veritate co-
actus ait qd o^o sensibile est sensibile per materiam et ibidem
dicit qd o^o sensibile est compositum ex materia et forma nec
p3 qd comentator diceret celus est compositum ex materia qz
intelligentia est ibi tanq^m forma et celus tanq^m materia nam
amora intelli^o adhuc celu esset quid sensibile et celu senti-
retur a nobis et videret. Si ergo o^o sensibile est compo-
situm ex materia et forma et adinota intelligentia adhuc ce-
lum remaneret sensibile q^o preter intelligentiam adhuc in
ipso corpore celi oportere ponere compositum ex materia
et forma sicut istam rationem. vbi proponendo non minus ad
profundum intenu pbi nam. C^o. no t^o arguit compo-
situm in celo ex materia et forma ex sensibilitate celi qstum
ex individuatione eius vult ipse ibidem qd cum dico celum
dico formam et cu dico hoc celum dico materiam intellectus
vltis rei est per formam paruculatio per materiam dicemus
ergo qd quedam forme individuante ex eo qd recipiuntur in
materia et sunt forme sensibiles et tales sunt apte nate mul-
tiplicari per diuisione materie celum aut non est celum s^o
est hoc celus particularit^o et sensibile. Omne tale est forma
in materia vult. C^o. qd ex particularit^o et individuatione
celi qd celum sit forma in materia et qd sit multiplicabile ratione
forme in multiplicabile ratione materie qz p^oat ex tota ma-
teria sua ergo si p^oderetur quantitas celi et si consideret spissi-
tudo et dyaphanitas eius et eius individuatione p3 qd celus
est forma in materia. et c.

Ad rationes pura nos factas a comentator
re dico b^o sequit illa habent
materiam. ergo possunt esse et non esse s^o non e^o ex vno illo
rum. s. ex no posse non esse non sequit non habere materiam
sed ex vtroq^o simul sumpto illud quo res non pot^o esse et
non p^o non esse no est materia. Ad aliud qd dicit Auer.
qd materia est in potentia pura s^o in corporibus celestibus ma-

Tertia

est i po^o pura. d^o per intentionem qd in celo est aliquo mo-
po^o pura. vel d^o qd in celo non est po^o pura veruz de ma-
que est sibi transmutationis s^o non est verum de materia
que facit adesse. et c.

De materiali aut sub a oz non latere: qz et si
ex eodem oia primo: aut eisdem aut primis: et
eadem materia. et c. Tex. xi.

Questio Tertia.

Veritur p^o vtruz eadem sit ma^o in
corporibus celestibus et in
istis inferioribus et v^o qd non. qm vt d^o a com-
mentatore in p^o. 11°. meth. corruptibile et in-
corruptibile no hnt idem p^o. s^o ma^o h^o rones principii
vt d^o in p^o. 10. et 5°. meth. vbi d^o qd quot modis d^o ca-
tot modis d^o p^o. ca^o at d^o de forma et ma^o et de alijs qz
ma^o d^o p^o ergo ma^o non erit eadez in celo et in istis infe-
rioribus. Item s^o comentatores 8°. meth. ma^o equivoce
d^o de celestibus et inferioribus. qz idem qd prius. Item
vntas generis est qz vntas ma^o. s^o celestia et h^o inferiora
differunt g^o differunt in ma^o. Contrariu at p^o rones
qz qd per superabundantiam d^o vni soli puenit pp qd Aris. in
9° h^o dicit qd vni vni t^o est h^o qz sua sunt que maxie
distat qui ergo ponit plures ma^o primas ponit appositu
in adiecto qz d^o prima ponit vna t^o d^o plures ponit
non primas. Item hoc pbat per file in alijs cas puenit
enim in causis efficientibus ponere efficiens p^o filr in causis
formalibus forma primas et in causis finalibus fin^o p^o vel
vltimu. qd canqz magis pl^o vel p^o vel vltimu dicit. n.
Auer. sic sup meth. 10. qd d^o est in triplici g^o caliditatis
respectu oium rez. s. efficientis formalis et finalis qz erit
imponere vna primam ma^o oium habentiu ea d^o qd de
hac qone si b^o v^o dixisset Themistius sicut imponit ei
Auer. sup 11°. meth. no esset difficultas in hac qoe. dixit
enim Themistius qd corpora celestia de se sunt corruptibi-
lia s^o suant et et pmanencia per virtute esse p^o et coact^o
fuit hoc d^o pp rone Joanis gramatici qui dicebat qd
o^o qd in infinitu suafinesse hoc no sit nisi per potentia exi-
stent^o in eo infinita in celo aut non est potentia infinita qz ce-
lum est corruptibile et qz Themistius no p^oit hoc ena-
dere. et vidit qd Aris. hec corpora posuit incorruptibilia id
qz adheres vtriqz dixit ea esse corrupti^o de se se incorrupti^o
per virtute primi. s^o iste modus ponedi no sap^o p^o. qz si
celum esset p se corruptibile corruperet vtriqz aln. qz o^o
corruptibile necessario corrupt^o. Item si illa incorruptio
inesset celo a p^o ab extra esset celo violentia nulluz aut^o
violentuz est ppetuum. nec cogit ro Joanis gramatici vt
sic dicamus vt Themistius. corpora enim celestia durat in
infinitu per potentia infinita positione in ipsis existentem
qz non est in eis potentia infinita posita. s^o est in eis infinita
potentia priuatio Adotus aliqd corruptione et qz nos s^o
p^o ponim^o corpora celestia simplr incorruptibilia de
se ideo difficilis est ista q^o. s. vtrum sit eade materia in ce-
lestibus et in istis inferioribus. De hac qone sunt tres opi-
niones. quaz due tenent extrema directe apposita. tertia
vero tenet viam media: prima positio est sequentiu Aui-
cebi: o^o qui d^o in oibus esse materiam vna per formam
vna d^o enim qd aliud est forma qua qd est corpus et alia
qua quid eal et aliqua qua quid est ho et ita exponunt qd
qz ignis generatur ex aere corrupt^o forma specifica ae-
ris sed non corrupt^o forma corporis et e^o ita qd in vtra
que transmutatione forma corporis manet vna etia nunc
quia hnt ergo modum omniu habentium materiam non
solum eoru que generant ex se inuicem erit vna materia p
formam vnam. Sed hoc p^o non est ronalis. qz posito or-
dine plurium formarum secunduz rem non posset reddi
causa quare diffinitio esset vna quia tunc diffinitum non
esset vnum in actu ab vno actu immo a pluribus cum
vna quam daret aliquod esse enim sint omnes sensibiles.
Item posteriores forme post primam essent acciden-
tia: quia aduenirent rei complete inesse. Item secun-
dum hoc cuius genus remaneat idem nunc formis specifi-

eis corruptis & verissima tunc invocatio esset in sic in specie specialissima. q̄ est p̄ra pbūm 7°. pbisicoꝝ genere respondet enim tunc generi vna p̄positis. i. Intellectuꝝ vnius forme q̄ contra Theuistum super primo de anima. p̄pter q̄ alij dñt tenentes viam opposita in alterum extremū q̄ in omnibus habētibus materiā per nullum modum est materia vna: nō vna per formas nature vna per indifferentiā. dñt enī q̄ si a materia corporis celestis & a materia corruptibiliū fm q̄ huius tollitur qua si totus appetitus eius nō est terminatus per formas pp̄ hoc ad formā q̄ bz actu nō hēt appetitum ideo subijctalis materia transmutationes de vna forma ad aliā. Si igit materia illa esset eadē de se tū materia corporis celestis ipsa nō esset nata de se terminari per formam vnam q̄tum ad sū totum appetitum. cum non habet oēs formas corporales in actu appetit eas quas homo hoc natura appetitus non potest esse frustra ex quo sequitur duo in cōi nam. primū q̄ celum esset corruptibile de se scdm q̄ materia celi fieret aliqñ sub forma corruptibili q̄ est incōueniens oportet igit dñe q̄ ille due materie indifferentes nec valet si tunc cōtra arguā per q̄ ergo differunt ille materie cū solus actus distinguat vt dicit in 7°. huius iste sunt materie scdm suppositiones separate sunt ab omni actu distinguente tunc dñt ip̄i q̄ non s̄p̄ distinguunt aliquid per actum qui est s̄z etiā per actum qui pot inesse vt p̄z in aure & in oculo qui lz non actu videt vel audiat in se tamē distincta sunt per actitudinem ad tales actus. Sed isti sic dñtes vtimur ignorare naturā materie h̄ nō dicendū q̄ in corpore celesti & in istis inferioribus est vna materia & h̄ per indifferentiā. id est subtracta omni forma nō haberent ille materie per qd differrent. C Ad cuius euidentiā vnū est principaliter declarandā. primū s̄. qualiter se habeant illa que differunt per essentias. 7c. C. Primū patet sicut in oibus que differunt per essentias oportet dare gradū minorū euz numeri sint: sint forme & 2° impossibile enī est aīa duo diuersa per essentiam eam distare a p° ymaginabimur. ergo q̄ sint omnes numeri procedunt ab vnitāte ita oīa entia procedunt adeo ita q̄ ipse solus est vere vnum & oīno simplex. Sicut ergo non sunt duo numeri essentialiter differentes nisi qz vnus magis distat ab vnitāte q̄ alius & ideo quaternari⁹ differt essentialiter a quaternario qz plus distat ab vnitāte q̄ quaternari⁹ sic nūq̄ sunt duo entia essentialiter differentia nisi vnū plus distat ab vno q̄ aliud & loquimur de habētibus ordinem essentialē qz interca que sunt idē speciei pp̄rie & p se non est essentialis ordo. Si ergo materia proprie est p° pura & est prope nihil & per consequens tñ distat a primo principio quantum distare potest ip̄ possibile est q̄ materia absoluta ab omni forma dñat ab alia materia sic absoluta vel q̄ vna p° pura dñat ab alia. Nam si ordo essentialis sumit rex fm analogiam & distantiā ab vnitāte. s. ab actu primo due pure potentie fm se non possunt essentialiter differre qz habēt eandē distantiam ad primū principū respectu vnius & eiusdē actus puri nec poteris dare duas primas potētias puras essentialiter differentes qz si velles saluare duas primas nature essentialiter differentes ponas duos actus puros et duo principia. p̄ma & duos deos & dicas q̄ hoc mō hec potētia pura differt essentialiter ab illa potētia pura quia hec derivatur ab illo actu primo & ab illo dō sed quādin ponis vnū actum purū & vnum deū q̄ necesse est ponere ponis vnam materiā primā & potētiam puram q̄ necesse est etiā ponere. Ex hac aut via declaratur q̄ dicebatur in precedentibus preambulis dicebat q̄ si in genere intelligibiliū non possumus ponere potētiam puram que non sit eiusdē rōnis cum alia potētia pura q̄ multo magis non poterimus hoc ponere in genere entiu. Itaqz potētia pura in genere intelligibiliū non est potētia pura simpliciter sed bz actum admixtum sed potētia pura in genere entiu nullum habz oīno actum admixtum ideo Inter talia nullam differentiam essentialē assignare poterimus. ex hac autē scda via fortificatur magis prima. Ad

soluendū omnia argumenta de hac materia est sciendū q̄ aliquorū esse vnam materiā multipliciter est primo quādo vnū generatur ex altero & 2° vt dicitur 8°. metb. que generantur ad invicem habent materiā vnam. s. que est subm transmutationis & sic omnia que sunt in spa actiuorū & passiuorū habent materiā vnam ali⁹ dicit ali⁹ quorū materia vna per vnam analogiā & per formam scilicet in quibus inuenit vna ratio recipiendi formam & sic omnia inferiora habēt vnam formā inter se & omnia corpora celestia inter se non autē comparando inferiora ad super celestia. 3° modo dicuntur aliqua habere vnam materiā per indifferentiā ita q̄ sublata omni forma non haberet vna materia per quid differret ab alia & isto mō tam corporū celestium quē inferiorū est & mā materia simpliciter & per hoc p̄z ad rationes veritatem quia illa ratio est in qua mouent ad dicendū mās celestiu & inferiorū differre inter se. pot aliter solui per dimensiones in de non solū vt supra soluta est sed qz p̄inet in se p̄cās p̄fectōez omnīū formarū virtualiter. Restat specialiter tractare de dimensionibus indeterminatis quō. p̄cedant formam substantialem in materia. 7c.

Dubitatio autem quedam emergit: & qua re vinum non materia aceti. nec potentia acetum: quāuis ex ipso fiat acetum & viuens potentia mortuus: aut non. 7c. **Tex. xiiii.**

Questio Quarta.

Veritur

vtum dimensiones indeterminate precedat formā substantialem in materia & videt q̄ non qz suba priorem accidēte cognitione diffinitione & tpe vt dicit 7°. metba. dimensiones siue determinate siue indeterminate sunt accidētia qz 7c. C. Item subiectā materia cum forma tam accidētū oīum que sunt in ea vt dicitur p̄mo physicoꝝ qz cum causa sit prior causato substantia erit prior dimensionibus. C. Itē si dimensiones indeterminate precederent formas substantialem in materia sequeret q̄ diffinitio substantiā esse per additamentū q̄ p̄z qz diffinitio principaliter sumit a forma & quicquid cadit in diffinitione siue materia siue aliud cadit ratione forme qz qz prius est quaz forma poneretur indiffinitione constat aut cum sint accidentia q̄ sunt extra naturā substantie qz indiffinitione substantie cadit aliquid q̄ nō est de essentia talis substantie: talis autē diffinitio est per additamenta vt p̄z indiffinitione accidētū qz 7c. C. Item yle & materia propriū est subm transmutationis subm autem in transmutatione. opz manere in transmutatione et aeris in igne nihil manet 2° nihil mā p̄ que non v̄ h̄e esse nisi q̄ formā sbales qz 7c. C. Contrariū dicit cōmē. inde sba orbit vbi p̄tractans istaz q̄onem ip̄onit Auicē. q̄ dixerit sbalem formā p° recipi in mā & postea dimensiones & ex hac q̄e duxit ip̄z cōmē. ad tria incōueniētia q̄uis posset eū ducere ad plura. Itaqz si p° reciperet forma sbalis in mā ex h̄ sequeret q̄ for⁹ illa nō eēt diuisibilis diuisione mē nec p se nec per actus ita q̄ tota for⁹ esset in toto & tota in parte. C. Itē sequeret q̄ tale cōpositus esset eternum & oīo in gnāle & incorruptibile. C. Itē sequeret q̄ mā non reciperet nisi hanc vitā formas tanq̄ sibi pp̄rias & nō plures nec sit nec successiue: qualr aut sequant ista tria incōueniētia nō declarat Auerroꝝ s̄ p̄cedit sibi satis oblat re. C. Ad oīdēdū aut qualiter hec sequant opz declarare vnū quo viso patebunt oīa h̄. Ita ei est q̄ qñ aliquid recipitur in aliquo alio mediante quodā alio recipit receptū per modū & nam rei illius mediāte qua recipitur vt p̄z de albedine de se indiuisibilis est. tñ diuisibiliter recipit ita q̄ omne in p̄cipale si recipit in aliquo mediāte partūculi participat recipit. Si igit diuisio eēt modus fieret 2° v̄ si aliqd̄ p̄cipale reciperet imediāte in p̄cipali illd̄ partūcule reciperet in p̄cipali. cū igit mā de se sit in p̄cipali nec h̄eat p̄tē. & partē imo est per nā p̄ nullum actū h̄ns vel distinctionē s̄ q̄ntitas est illud per q̄ diuidit similiter

forma substantialis in se indivisibilis est. Si igitur medi-
ante forma substantiali preexistente in materia quantitas vel di-
mensiones recipere. recipere indivisibiliter esse itaque
aliquid compositum indivisibile ex quo iam patet primum quod forma
illa non divideret divisione materiae que omnino est indivisibilis
ex hoc autem sequitur quod tale compositum esset immobilitate
quonia omne mobile est particula et est. Ex his duobus
sequitur. 3^m. scilicet quod in materia non esset nisi una forma pe-
nitus et non plures nec simul nec successive quod sic patet secundum
Averroes super principium secundi metaphisicorum. Nullus appetitus natura-
lis est frustra nec otiosus. materia autem naturaliter appetit for-
mam quam non appeteret formam nisi illam quam possibile est ha-
bere si enim appeteret quam habere non posset esset otiosus ille
appetitus. successiva autem pluralitas formarum non est sine
motu et transmutatione mouemur autem non potest tale compo-
situm cum sit in particula cum non possit esse partem in toto a
quo et partem in toto ad quem. quod nec haberet plures formas
nec appeteret plures et cum in omnibus habentibus materia
materia sit una sicut supra est dictum: eo quod non habet per quod
differatur tota materia non habet nec appeteret nisi formam
ynam in numero. Cum igitur hec omnia sint inconuenientia et
sequantur ex dicto Avice. et visum est quod sequitur. opus
dicitur quod dimensiones indeterminate precedant formam sub-
stantialem in materia. Sed tunc quid ponemus istas dimensio-
nes indeterminate esse vel realiter aut secundum imaginationem
nec solum et rationes aut qualiter. Ad quod notandum quod materia
de se solum est potentia nec habet aliquid actum de se et ideo quod
materia sit tantum vel tanta multa vel pauca hoc non habet de
se sed a quantitate operis quod quando generatur ex aere ignis vel est
quod utriusque de perdit de materia. imo tamen de materia
et adeo multa et equaliter erit in igne generato sicut sub for-
ma aeris corrupta et est non quod occupet locum maiores
quod generans quantum datur de forma tamen datur de loco. sed opus
quod tamen sit de materia in generato sicut quantum fuit in corru-
pto sicut dicitur in libro de generatione quod ex uno pugillo
aque fuit. 4. aeris nunc autem quantitas materie non est a forma
aeris: quod tunc corrupto aere non tanta maneret materia nunc
autem manet eadem quantitas sub forma ignis. Similiter per
eandem rationem illa quantitas non est a forma ignis ex corpore patet
quod illa multitudo vel paucitas materie eadem est prior que
erat cum forma ignis vel aeris quod non corrumpitur ad corru-
ptionem eorum. Sic igitur est intelligendum in materia prece-
dere dimensiones indeterminate formam substantialem in materia
vel autem soluat a ratione aliqua unum cogere. est materia quod in dimen-
siones in determinate precedit formam substantialem in materia pre-
cedunt quidem secundum essentiam: non secundum esse. Item precedunt eam
modo accidentali non essentiali primum patet sic quod accidentia non
sunt entia nisi per adtributionem ad unum ad primum ens. scilicet
substantiam. ita quod sint entia accidentium est ab entitate substantie
ita esse accidentium est ab esse substantie sine ipsius supposito pro-
pter dicimus plura accidentia esse eodem numero sed per acci-
dens. quod sunt in eodem supposito vel propter unum esse unum
suppositi. Sicut igitur variatur substantia per generationes
et corruptiones sic et accidentia variantur et sicut materia manet
eadem secundum essentiam in generatione: et corruptione variatur
tamen secundum esse diversa que acquiritur sub formis diversis sic et
accidentia. scilicet dimensiones indeterminate manent secundum essentiam
sed eadem et variatur secundum esse et sic secundum esse non precedunt for-
mam substantialem in materia. Secundum patet sic quod ut visum
est dimensiones iste non precedunt formam substantialem
nisi propter hoc ut dent forme esse particule et transmuta-
bile hoc autem sunt accidentalia forme quod forme de se in parti-
culares et in transmutabiles. unde accidentaliter precedit ille
dimensiones formam substantialem et non essentialiter: quod non
eam precedunt nisi ad hoc ut forma possit corrumpi: et ge-
nerari quod non est in natura forme per se et per hoc patet re-
sponsio ad argumenta. etc.

Questio Quinta.

Huc queritur quomodo dimensiones
indeterminate precedant formam
substantialem in materia. Et est dicendum quod est re-
perire duplices dimensiones indeterminate

que precedunt formam subalem in materia. Ad quod de-
clarandum opus duo videre. scilicet quod ibi sint dimensiones
et quod ille sint indeterminate. primum patet sic quia quod unus pu-
gillus terre sit densior uno pugillo aque hoc non est ex eo
quod aqua sit magis porosa. Nam ignis qui minus porosus
est: est rarissimus: nec est ex hoc quod partes magis propin-
que iaceant ad invicem quam aqua equaliter: cum utriusque sit co-
tinuus sed est ex hoc quod in pugillo terre est magis de materia
quam in pugillo aque et propter hanc convenientiam in aliquo
cui dicitur 2°. de generatione Aristotelem. contra Empedoclem
elementa esse comparabilia et ex hoc patet quod in materia est in-
uenire multum et paucum sicut quantitas est secundum quod dicitur equa-
le et inaequale: que quantum sunt in predicamento rationis fun-
dantur tamen in quantitate. Similiter multum et paucum
sunt in puncto rationis fundantur tamen in aliqua quantitate.
Cum autem materia de se sit penitus in potentia: a se non habet
quod sit multa vel pauca: opus igitur quod hoc habeat ab aliqua
quantitate habet ergo quantitas est in materia: et ante omnem for-
mam subalem: quod sic patet natura non est ratio a qua natura non
potest facere ex genero milij montem nisi quod plus est de
materia in monte quam in milio. Si ergo nec posset super mul-
tum et paucum de materia: ita quod posset facere de pauca
materia multum tunc posset etiam facere ex grano milij mon-
tem faciendo de pauca materia multum penitus nullo ad-
dito et sine rarefactione quod ergo de minori faciat maius vel
conuerso nullo addito nec rarefactio vel densio nec con-
demperatio: est omnino contra rationem augmento et diminuti-
onis igitur natura non potest super multum et paucum materia
immo limitat consistit actionem ad formas substantiales et
determinate in materia quas potest successive in materia in-
ducere et remouere et in hoc etiam natura differt ab arte:
quod ars solum potest subim transmutare: quantum ad formas
accidentales: non autem quantum ad formas substantiales: sed
natura quantum ad utrasque se extendit ultra autem formam
substantialem et sibi consequentia non se extendit natura vel
actio ipsius: ex quo patet quod quantitas in qua fundatur multum
et paucum materie non est de accidentibus consequentibus for-
mam substantialem in materia est igitur illa quantitas ante for-
mam subalem in materia. Restat igitur videre qualiter
illa quantitas sit indeterminata et hoc patet sic nam quod quanti-
tas indeterminata que interminatam locum occupat: mul-
tum enim et paucum in materia sunt per que potest occupari
locus: non autem locum determinatum occupatum in actu: quod
eadem multitudo materiae aliquid occupat minorem locum ut
in uno pugillo terre: aliquid maiorem ut quod ex illo uno pu-
gillo sunt quattuor aeris pro tanto igitur dicitur dimensio in-
determinata. igitur habemus unum modum dimensionum
in terminatarum precedentium subalem formas in materia
et hunc modum dimensionum interminatam non videtur venari
Averroes in de substantia orbis. Tunc videndum est de secundo
modo dimensionum indeterminate et hunc magis venari
Averroes unum quod itaque corpus et est corpus est tale
corpus ut ignis est corpus et est tale corpus. Si igitur ge-
neratur ex aere ignis et conuerso. aer corrumpitur: quod hoc cor-
pus corrumpitur sed non corpus simpliciter. similiter de igne cor-
rupto est: manet corpus utriusque corpus. ergo hac materia est
prius hoc corpore et quod corpus sequuntur dimensiones. cor-
pus simpliciter sequitur. dimensiones simpliciter et hoc corpus has
dimensiones et dimensiones simpliciter sunt priores his di-
mensionibus sicut corpus hoc corpore. Sunt et interminate
quod non videtur eis locus determinatus: sed locus simpliciter
quod corpus est in loco: sed non in hoc loco determinato: hoc
autem corpus est in hoc loco determinato: nam quantum agens
vel generans datur igitur vel aere de forma specifica tantum
dat eis de hoc loco determinato. Sic igitur habet duplices
dimensiones indeterminate precedentes formas substan-
tiales in materia. Differunt autem in hoc quonia prima di-
mensiones indeterminate precedunt omnem formam in
materia tam specialem quam generales: quod quocumque forma
recipit in materia opus ipsam diuisibiliter et partibiliter
recipit hoc autem ut visum est supra non potest esse ni-
si dimensiones indeterminate precedant omnes formas

substantiales tam generales q̄ speciales in materia. Sed sc̄de dimēiones indeterminate non precedūt omnes formam in materia q̄ non p̄cedunt formas corporis simpliciter imo sequūtur sed solum formā specificam. s. huius corporis puta ignis. vel aeris. **Ex** hac d̄a sequūt sc̄da differentia inter has dimēiones q̄ prime dimēiones in determinate fundant in materia prima. simplr. vt in s̄bo q̄ precedunt oēm formam substantialē: sc̄de aut dimēiones non fundant in materia prima vt in subiecto s̄ in cōposito ex m̄a ⁊ forma: non enim precedūt corpus simpliciter s̄ corpus tale. **Ex** hac d̄a tertia d̄a sequunt. s. q̄ prime dimēiones indeterminate realiter precedūt formam substantialē. sc̄de autem non nisi s̄m modum p̄fide rari nā in omni cōposito non est nisi vna forma s̄m eē specifiē si enī in vno cōposito essent plures forme substantiales quelz daret aliqd̄ esse substantiale: ⁊ tunc non esset cōpositum vni ⁊ quelibet ingrederet diffinitionem: ⁊ tūc non esset diffinitio vna. Si enī generet ex aere ignis nulla forma realiter esset in igne que prius fuerit in aere: cōceptui enī generis non r̄det aliqua p̄positalis vnus forme realis: q̄ intellect⁹ generis sumit extenū similitudine singulariū: manet igni corpus i trāsmutatōe aeris in ignē vt prius quoddā. s. vt genus qd̄ realiter non est pri⁹: nec aliud a suis speciebus: s̄ solum s̄m rationē ⁊ moduz considerādi q̄ p̄sideras ignez ⁊ aerē in quātū corpus vtraq̄ non corrūpitur nisi aliqd̄ in quo h̄ duo d̄nt sic considerata: ⁊ sicut corpus s̄m rationē sic cōsideratum est prius. s̄m rationē t̄m: similiter ⁊ dimēiones simpliciter que ipsum sequūtur sunt priores his dimēionibus non realiter s̄m rationē. **Ex** his sequitur 4^a. d̄a. ⁊ est q̄ prime dimēiones indeterminate realiter d̄nt a dimēionibus determinatis. Si aut dimēiones in terminate non d̄nt s̄m rem a dimēionibus determinatis s̄ solum s̄m rationez non enim realiter differt v̄le a particulari nec distinguit ab eo nisi s̄m rationē: ⁊ sicut determinata dimēio est que determinatū locū occupat: sic est indeterminata que determinatum locum non h̄t: nec occupat. Prime autē dimēiones indeterminate a terminatis realiter d̄nt quia materia eius de multitudinis vel paucitatis est sub vno pugillo terre ⁊. x. aque facte. ex illo vno pugillo. Determinate vero dimēiones occupant maiorē locum determinatum sub forma aque q̄ terre. Cum igit in trāsmutatione terre in aquā dimēio indeterminate maneat q̄ eadem est multitudo vtrōbiq̄ materie. non aut manet dimēio determinata eadē: q̄ non idē locus aque determinatus manet. p̄ q̄ dimēio indeterminate realiter differt determinata. **Ex** his sequit̄ q̄nta d̄a q̄ prime dimēiones indeterminate comparant̄ ad terminatas sicut m̄a ad formam. sc̄de vero indeterminate comparant̄ ad terminatas sicut forma p̄fusa magis ad formā particularem. Et ulterius sequit̄ q̄ sicut materia que realiter ⁊ essentialiter diuersa est a forma terminat̄ per formā sic dimēiones p̄prie indeterminate que realiter ⁊ essentialiter sunt diuersae a terminatis. terminant̄ per terminatas. Itate sunt igit̄ prime dimēiones indeterminate terminari successiue per oēs dimēiones terminatas q̄ vna forma substantialis adueniens materia nō inducit nisi vnā dimēionem talem q̄ sequit̄ altera ⁊ alia aliā ⁊ ex hoc est q̄ ex vna forma substantialis recepta in m̄a non est determinat⁹ appetitus materie. Ad illaz formā substantialē q̄ sequunt̄ alie dimēiones terminare per quas dimēiones indeterminate p̄cedentes formā in materia nate sunt terminari non est aut sic de m̄a celi que q̄uis abstracta sit ab oī forma sit eadē cū materia corruptibiliū in ydēpitatem que per p̄inationē d̄e q̄ tunc non haberet ille materie per q̄ differret multum t̄m ⁊ vnicū rei materia corruptibiliū est alterius rōnis a multo et paucō in m̄a celesti q̄ p̄ q̄ multum de m̄a facit dēpsam in istis inferioribus. Autē vero facit rarē in celestibus aut paucum facit transparentia siue dyaphanitatē multum nō facit spissitudinem et lūnositatez s̄m q̄ dicimus q̄ stella est densior pars in orbe. v̄ indeterminate ille dimēiones non sunt nate terminari a

quibuscūq̄ dimēionibus terminatis. ideo adueniente vna forma substantiali que inducit vnā dimēionem tale terminat appetitus illius materie s̄ igit̄ m̄a per indifferentiā sit vna i istis et in illis. non p̄ hoc op̄z corpora celestia esse corruptibilia vt hec inferiora p̄ appetitum ad diuersas formas quas nata est habere materia et non h̄z et causa per tam dicta est etc.

Explicit liber octauus metaphisice.

Unum q̄ multis modis dicitur indiuisibile de quotiens dictum est prius. 7c. Tex. i.

Liber decimus metaphisice. Questio prima.

Heritur igit̄ de ipsa mēsurā. s. v̄ritate sit in eodem genere cū re-

bus mensuraz h̄ribus. et videt̄ q̄ sic q̄ mensura sit eū eo cuius est mēsurā. scribit̄ enī 4°

physicorū q̄ nāq̄ que res mensuratur per aliqd̄ sui generis q̄m vnitates vnitatem mensurat. **C. S.** Aristo. dicit de cō metaphisice q̄ si omnia entia eēntē colores albus eēt mēsurā eoz sed album ē in ḡne colorū. ergo mensura ē in eodem genere cum eo cuius ē mēsurā. **C. S.** s̄z Aris. ibidē mēsurā sp̄ est v̄nigē mēsuratō. s̄ q̄ est v̄nigē alicui videt̄ esse eiusdem generis cū ipso quare 7c.

Contra s̄m Aris. 10. metab. op̄z querere vnam mēsurā oīum substantiaz hoc aut est substantia prima. s. p̄ causa s̄m cōmentatorē ibidē non est aliqd̄ p̄ principium eius respectu cuius est mēsurā s̄ principii ⁊ participatiū non est necesse esse in eodē genere q̄ 7c.

Ad hanc q̄nōnem dicendū s̄m cōmentatores

in. 10. metab. q̄ mēsurā primo ⁊ p̄ se reperit̄ in quātitate ⁊ maxime in quātitate discreta ⁊ a quātitate discreta trāssert̄ ad aliam q̄ in quātitate discreta per se ⁊ primo reperit̄ cumulus partium que per vnitatem mensurant̄ ⁊ si in alijs mensurā accipimus. hoc est in quātum induit̄ rōnem numeri nō enim est descendere a genere in genere nisi magnitudines numeri sint vt dicit̄ primo posteriorū ⁊ ideo oīa alia inquantū h̄nt propōnez nobis natas hoc est. put in eis reperit̄ nā numeri ⁊ ex h̄ enim d̄nt̄ aliam quātitatem esse mensurabile ⁊ p̄p̄riōnabile alij quātitati ex eo q̄ reperit̄ aliqua quantitas cōis vtriusq̄ que s̄m aliqd̄ metis vtraq̄ ⁊ id q̄ cum spaciū est nobis notum hoc est rōne numeri. in quātum. s. scimus quot stadiorū vel miliariorū sit. v̄n l̄ ratio mēsure per se ⁊ primo reperit̄ in quātitate discreta t̄m ex quātitate discreta trāssert̄ ad alia genera vt dicit̄ Auer. in hoc. x. Ista autē translatio pōt esse duplex q̄ vnitates dupl̄ comparat̄ ad numerū vt intelligimus vnitatem numerū mensurare p̄ enim comparat̄ ad numerū ex eo q̄ per sui replicationē metitur numerū ⁊ id Aris. in hoc. 10. ait q̄ op̄z q̄ mēsurā mensuratū sine numeri sunt vnitates ⁊ non vnitates per q̄ possumus itelligere q̄ vnitates nō plurificata per replicationem vel per reiterationē saltem numerū non mēsurat̄.

C. Secōdo modo comparat̄ vnitates ad numerū vt mēsurā illius tanq̄ illud per q̄ cognoscit̄ numerus ⁊ ideo Aris. in eodem. 10. et ait. q̄ mēsurā est illud per q̄ cognoscit̄ quātitas. ⁊ ideo ibidem subdit q̄ oēs numeri cognoscunt̄ per v̄nū ḡ potest esse duplex trāslatio vel ex eo q̄ mensura iterat̄ ⁊ replicatur in mensurato. vel ex eo q̄ mēsurā est causa q̄ ipm mensuratū cognoscatur primo trāssert̄ nomen mēsure ad quātitates ⁊ ad pondera ⁊ ad binōi si milia ⁊ ideo videmus q̄ vna per sui replicationē mēsurat cannā ⁊ similiter videmus libram per sui replicationē mensurare aliud pōdus ⁊ vnicā libram. **C. Secōdo modo trāssert̄ ratio mēsure ex eo q̄ aliqd̄ est ratio q̄ alia cognoscant̄ ⁊ q̄ oēs res in aliquo genere h̄nt esse s̄z aliqd̄ ordinem graduū. s. s̄m maiorē vel minorē appropinquationē ⁊ remotionē in respectu ad aliud in quo mensuratur nā illius generis simplr ideo si oīa entia essent colores album esset mēsurā eoz q̄ ex cognitione eius possumus deuenire in cognitionē aliorum tanq̄ ex cognitione ei⁹ q̄ magis participat naturā lucis que est p̄positalis colorum ⁊ s̄m istam viā possumus d̄e principii ens esse**

Questio

mensuram omnium entium. q: ex cognitione primi entis habet cognitio aliorum et q: diuersimode transfertur non mensurae et non reperit uniformiter in rebus. ideo oportet per distinctionem dicitur ad questiones. Nam si loquamur prout mensuras per sui replicationem et iterationem tunc mensura non est in eodem genere cum mensurato per se loquendo nec tamen est extra genus mensurati q: h' mensura est in genere mensurati ut prin^m prin^d enim non sunt extra genus q: reducunt ad genus principiat et inq: tum talia non sunt in genere. q: inq: tum talia non sunt in genere. q: inq: tum talia non cadunt per rectam lineam et ideo unitas q: est mensura numeri est in genere per reductionem ad unitatem discretam et si aliquam mensura sit vere q: unitas et sic in eodem genere s' in rectam lineam cum alijs q: unitatibus continuis sicut pondus vnicie est in eodem genere cum alijs ponderibus. hoc est per accidens q: non h'et inq: tum est mensura. Nam inq: tum mensura quid indiuisibile existit et indiuisibile prout indiuisibile est non est q: unitas sed ad unitatem reducatur. ideo Aristoteles. uolens soluere rationem mensurae in talibus distinguit in decimo hui⁹ duplicem indiuisibilitatis modum q: aliqua sunt indiuisibilia q: ipsa sunt ut q: unitas et aliqua sunt indiuisibilia q: voluntas hoc est per institutionem nostram et sic alicui continuo ut linea et alicui poteri ut vnicia competit ratio mensurae et ita p: q: mensura per replicationem cuius mensuratum est plures mensurae per se loquendo non est extra gen⁹ mensurati sed non cadat s' in rectam lineam in illo genere. Unde commentator dicit. 4. phisicorum circa finem q: mensura in quolibet non est extra genus mensurati de qua autem mensura intelligat p: per hoc q: sequitur sed totum mensuratum est plures mensurae. q: non est nisi in mensura per replicationem. C' Secundo modo dicebat q: fiebat translatio mensurae ad alia a quantitate discreta ratione cognitionis. Istud autem ex h' habet esse q: in aliquibus reperit analogia q: dam s' in qua analogiam vnu aliqd' facit ad cognitionem aliorum et tunc h' analogia accipiendo genus proprie non s' p: h'et veritatem g'nis nisi velle vnus accipere esse in eodem genere quocumq: h'et unitatem et p: portione ad unitatem ad nos sed loquimur de genere proprie dicto et p: h' sciendum q: aliquid s' in analogiam q: dam et p: portione potest facere ad cognitionem aliorum et per consequens esse mensuram eorum tripliciter s' in triplicem analogie modum quia aliquid h' analogiam ad aliquid q: non est extra genus ipsorum s' in est in genere eorum s' in rectam lineam et isto modo album analogat cum alijs coloribus in calore. secundo modo potest esse analogia inq: tum q: h' analogia non est in genere eorum que respicit s' in rectam lineam et est extra rectam lineam et est extra genus ipsorum et s' in istum modum est analogia puncti ad lineam et instantis ad tempus. C' Tertio modo potest esse analogia. ita q: habens analogiam non est in genere s' in rectam lineam cum alijs et etiam est extra genus ipsorum et sic est analogia que est inter primam s' b' que est dens et alia que prima s' b' non est in genere substantie s' in rectam lineam nec reduci h' ad genus substantie. Et omnibus his modis analogie aliquid potest dici mensura alterius et ideo propter primum modum habemus ab Aristotele in 10. huius. q: album est mensura colorum aliorum. propter s' in habemus ab eodem. 4. phisicorum q: instans mensurat tempus et etiam potest et hoc etiam ab eodem in 5. phisicorum. et alibi q: punctus est terminus lineae. et si quis accipiat p: imaginatione sua lineam finiam accipiet eam stare ad duas decisiones sive ad duo puncta. C' p: propter 3. habemus in 10. h' ab ipomet. q: o: querere vnus substantiam mensuram omnium aliorum substantiarum et ista substantia est motor primus et principium primum et actus purus et vltimus cui non est admixtum aliquid de potentia animo ut commentator. exponit et ita p: solo. q: non op: mensuram esse in eodem genere cum mensurato nisi accipiamus genus pro o: eo in quo reperitur vnicitas t' mensurat aliquam s' in rectam lineam in genere mensuranti aliquam per reductionem aliquam neutro modo. C' Ad primum ergo dicendum q: mensurari per aliquid sui generis intelligit ibi de eo

Secunda

q: per replicationem est mensura ut numerus equorum vnitatem equina mensuratur et h' est in genere mensurati altem per reductionem ut per accides ut patuit. C' Ad 2. dicitur q: aliqua mensura potest cadere in genere s' in rectam lineam cum alijs mensuratis. sicut puenit in albo respectu aliorum colorum sed non arguit oem mensuram simpliciter eadem. C' Ad 3. dicitur q: mensura h' vnicitatem ad mensuratum non q: sit eiusdem generis sed quia est quedam p: portio et analogia in mensura et mensura. et c.

Mensura enim est illud per quod cognoscitur q: unitas: et quantitas cognoscitur sicut quod est q: unitas aut p: vnu aut p: numerum. et c. **Tex. ii.**

Questio Secunda.

Veritur virum oia que mensurantur mensurentur aliquavna mensura et videtur q: sic quia ut potest haberi ex sententia Arist. in hoc decimo oia mensurantur minimo

sui generis sed minimum in aliquo genere non potest esse nisi vnu q: q: supabundantiam dicit vni soli puenit ergo et c. C' Contra Arist. arguit in 10. h' q: o: nos querere mensuram substantiam vniam oium aliarum substantiarum. ergo a simili de quibus cumq: op: nos querere vnam mensuram aliorum. C' S' si cat se h' tempus ad ea que mensurat tempore. ita se h'et mensura que h' ad ea que mensurant illa mensura sed vnus est t' mensura omnium tempore ut dicit phisicorum. 4. phisicorum. igitur vna erit mensura omnium habentium eam. C' Item s' in Aristotele. 4. phisicorum. non est dare duas mensuras si vna nisi vna p: teneat aliam. sicut annus p: tinet die ergo non est dare. d. mensuras simpliciter. C' Incontrarium est q: s' in phisicorum. 10. metaphisice mensura non est vnus numero s' in magis forte plura. C' Item commentator super. 4. phisicorum dicit. q: o: q: tempus istius motus. s' primum sit prima temporibus. s' alijs et enumerat illa ergo non est dare solum vnum tempus sed est etiam dare multa tempora et ita non est vna mensura temporis omnium habentium talem mensuram. C' S' mensura videtur esse quedam perfectio mensurati. sed op: multiplicari perfectionem s' in multiplicationem perfectibilium cum ergo sint multa perfectibilia alia. s' mensurata o: esse multas mensuras.

Ad istam questionem dicendum q: de diuersitate mensurae et eius unitates sit diuersae sicut quidam attendentes ad hoc q: mensurata aliquo modo vniuntur cum omne q: mensuratur. mensuratur aliquo minimo sui generis ut dicit Aristoteles. 4. phisicorum et cum omnis mensura sit vnicitatem mensuratio ut dicitur. 10. metaphisice dixerunt q: genus generalissimum in quo omnia illius generis convenientiam analogiam h'et est mensura omnium eorum que sunt in illo genere et si ista via bona esset tunc mensura respectu habentium ipsam esset vna non unitate numerali sed unitate generis. sed ista potest stare non potest. q: cum s' in phisicorum. 10. metaphisice vbi loquitur de tali mensura dicat quod vnu in quolibet genere scilicet mensura que est natura aliqua simpliciter et non est vnus natura alicuius eorum que mensurantur per eam. Et hoc autem dupliciter improbare istam positionem possumus. primum q: natura generis generalissima non est vna nam simpliciter cum conceptui generis non respondeat p: postalis vnus forme ut dicit Themistius super primum de anima in prologo et ideo h' natura specifica possit habere rationem mensurae eo q: species natura quedam vult esse ut ibidem Themistius dicit. et ideo propter sui unitatem que excedit unitatem generis potest habere rationem mensurae generis t' non potest cuius in eius nam non sit unitas per se s' in vnu gradum essentie sed solum s' in ordinem graduum. C' Rursus possumus improbare istam positionem ex eo q: in eodem. x. dicitur h' ei ibi q: natura mensurae est differens a natura mensuratarum. nam generis est eadem natura cuiuslibet entis sub eo. q: vbi a particulari non differt C' Improbatur etiam ista potest ab aliquibus q: cum eo non videatur certificare nec definitam cognitionem dare eorum que sunt in genere. mensura vero non est h' q: certificat. Sed h' improbo non est bona quia mensura est illud q: nobis p: i

us vnitioe scit q̄ ipsam mensuratum & postmodum ex cognitione mensure per quādam solertiam & acumen ige-
 nij denentemus in cognitionē mensuratoꝝ & q̄siū adhuc
 satis apparet q̄ nā generis dbeat dici mensuratum q̄ sunt
 nobis nota p̄fusa magis vt dicit p̄o p̄hysicoꝝ in prin^o tñ
 etiā q̄ ex cognitione huius p̄fusoꝝ in cognitionez magis
 distinctoꝝ deuenimus & vt sut ad vñū dīe cognitio in en-
 furatorum in mensura aīq̄ applicet mensura ad mensu-
 rata est cognitio in vñū & in p̄fusione quadam sicut est co-
 gnitio eoꝝ que sunt in ip̄o genere anteq̄ per cognitionē
 generis pcedamus in cognitionem distinctā existentium
 in genere. **C**Alius modus autē dōm iest respectu vni-
 tis mensure eoꝝ qui dñt mensuram esse vñā respectu mē-
 suratoꝝ q̄ mā est vna. vñ fm rationez istoꝝ ipsa materia
 est vna mensura rez habentium materiā & fm istam vñā
 materia est vna vnitatis essentie: & nō vnitatis esse. que vni-
 tas est prout materia vna abstracta ab oi forma non hēret
 per quid differet ab alia sic accepta isti autē sic opinantes.
 3° motuo moueri vniunt. p̄o enim mouentur q̄ mensu-
 ra per se & primo reperit in vnitatis respectu numeri vt
 visus est. vnitatis autē non h̄z q̄ sit mensura numeri nisi ex
 eo q̄ reiterat & per reiterationē mensurat numerū & ni-
 bil est q̄ in enib⁹ reiterari videamur preter materiā q̄
 materia est illud q̄ fm essentiā idēz manens itēz & iterū
 aliud & aliud esse accipit. **C**Sed m aut motuūz est eoꝝ
 q̄ vnitatis in potētia est omnis numerus vt dicit Boeti⁹
 in arithmetica sua. & materia est in potētia omne illud q̄
 ex materia fit. **M**az primo est iste modus fm q̄s Aristō.
 docet ymaginari materiā p̄p̄hysicoꝝ. s. si volumus intel-
 ligere materiā debemus intelligere ad q̄ nō habeat for-
 mam s̄z in potētia ad oēm formāz. & in 2° methaphisice
 dicit de scribendo naturā materie prime q̄ in fundamen-
 to nature nihil est distinctū nec s̄ba. nec quale. nec q̄tum
 nec aliquid oīno. debemus tñ intelligere q̄ materia sit in
 potētia ad oīa illa. **C**Tertū motuū eoꝝ est. q̄ mā
 est illud ex quo alia entia fiunt & vnitatis sunt ex quibus
 p̄stituitur numerus & ideo materia pōt dici mensura om-
 nium materializ. p̄pter dicta tria. propter que vnitatis di-
 citur mensura numeroꝝ. **C**Sed hoc stare non pōt quia
 fm Aristō. in. 10. meth. mensura est illud per q̄ aliud mē-
 suratur & ideo mensura est magis nota q̄ ipsa mēsurata.
 Si igit mensura hēret rōnez mensure tunc materia esset
 magis nota q̄ res materiales & forme cuius oppositū vi-
 deimus q̄ fm Auer. super 2^m methaphisice mā est indro-
 uia cognitionis & p̄o p̄hysicoꝝ. scribit q̄ materia non co-
 gnoscitur nisi per analogiā ad formam p̄pter q̄ ali⁹ mo-
 dus dicendi est. s. q̄ vnitatis mensure est ex vnitatis primi
 entis. Nam primū eius per lumen intellectus sui mensu-
 rat omnia & ideo sicut per lumen in dyasano receptū sub-
 stantificat colores ita per lumen pentis oīa entia inesse
 subsistunt & licz istā pō vera & bona sit cui cōmentator ad-
 haberet in. 10. tñ sic accipiendū vnitatis mensure non satis
 facit ad q̄onem. q̄ qō nostra est non solūz de mēsurā om-
 nium entiz s̄z etiam de mensura cuiuslibz generis in se cō-
 siderando per diuersas partes entis. **C**Et p̄pter hoc dō
 q̄ illud q̄ per se & primo in mēsurā p̄siderare debemus
 est q̄ mensura debet esse illud in quo ē status. vñ & p̄s
 in. 10. methaphisice ait q̄ illud q̄ extimat sine dimini-
 one & additione est mensura nā sed oē tale in quo ē status
 est vnum numero p̄pter q̄ cōmentator dicit ibidez q̄ il-
 lud q̄ est mensura ē vnum non vnitatis cōi ergo per se lo-
 quēdo mensura semp ē vna omnū habentium eaz tamē
 ista vnitatis per accidēs impedit. hoc autē impedimentūz
 triplr̄ puenit. primo enim impedit h̄i vnitatis ex eo q̄ il-
 lud cui cōpetit. ratio mēsure est quid in materia receptū
 & ideo si album est mensura colorū non opz vnum album
 esse numero sed si colo: haberet esse nō in materia rece-
 ptum ita q̄ non diuersificarent per diuersa esse tūc quot
 sunt colores tot essent colorū species & tunc mensura colo-
 rum esset vna numero. 2^m p̄pter q̄ impeditur h̄i vnitatis
 mensure est ex eo q̄ mensura sine sui reiteratione & rece-
 ptione non s̄z mensurat mensuratum & propter hoc dicit

Arist. in hoc. 10. huius q̄ non s̄z est mensura vñū nūmero
 sed magis forte plura. q̄ potuit esse appositū ex eo q̄ h̄i
 pluralitas videt per accidēs p̄tingere & de hoc ipse ibi
 dem ex^m subdit q̄ dyamet mensuratur per duo vt est in
 penultimūz. 4. geometrie latus exagoni q̄ est mensura
 dyametri opz bis iterari vt mensurare habet dyameter.
 3° modo impedit h̄i vnitatis ex eo q̄ illud q̄ h̄z rōnem
 mensure non est indiuisibile simpliciter sed est indiuisibi-
 le q̄ volumus. i. per institutionē nostram & vt vncia vel
 libra vel est indiuisibile fm sensibiliūz vt pondus generi
 vel ordei vt cōmentator ponit ex^m. Istos autē duos mōs.
 indiuisibilitatis innuit Aristō. in eodem. 10. & q̄ h̄i men-
 sure non habent rōnem mensure hoc est per se q̄ quicum-
 que ponunt mensuram aliquā ponunt eam rōne indiuisibi-
 litatis & ideo in talibus maior mensura reducitur ad mi-
 nozem vt libra ad vnciam nec h̄z per quod mensuratur li-
 bra nisi ex eo q̄ certificat per vnciā & si esset aliqua men-
 sura minor vna puta dragma vncia nō mēsuraret nisi per
 illam mensuratā esset & ita. per se loquēdo vna est mensu-
 ra per accidēs autē mensura plurificari potest. **C**Ad pri-
 mum dicendū q̄ arguit de vnitatis per se tñ non propter
 hoc remouent quoniam possunt esse multe mensure per acci-
 dens q̄ vero in omnibus reperitur minimū simpliciter
 vt mensura sed aliquādo aliqua est mēsurā q̄ volumus
 q̄ sit minimū & per hoc p̄z solutio ad alia argumēta que
 hoc cōcludebant. **C**Ad primū incontrariū dōm q̄ men-
 sure sunt plures m^o quo diximus vt q̄ dyameter men-
 suratur per duo. **C**Ad 2^m dōm q̄s diuersa sunt tempo-
 ra temporalū considerando de mensuris intrinsecis de
 quibus non loquimur. **C**Ad 3^m dicendum q̄ mensura
 non est perfectio mensuratoꝝ vt dependens ab eis sed
 magis mensurata dependens ab ip̄o sicut motus qui est
 mensura omnū motuum aliorum non hēt esse vt in s̄bo
 in omnibus alijs nec dependet ab eis sed magis ipsa mo-
 bilia dependent a tali motu & ideo motus ille est vnus
 simpliciter non ex vnitatis omnū mobilium sed ex vni-
 tate primi mobilis. &c.

In oībus autem his metrum & principūz
 vñū aliquid & indiuisibile: quoniā & i lineis vñ
 mur quasi indiuisibili pedali. &c. **T**cx. iii.

Questio Quinta.

Veritur **Q**uestio Quinta. **V**eritur p̄sequenter vtrum omnia
 mensurantur mīmo sui ge-
 neris & videtur q̄ non. Nam sicut dicitur 7°
 p̄hicoꝝ motus diuiditur fm partes ē igit ma-
 ioris magnitudinis inter plures partes cum maiore ma-
 gnitudo q̄ & motus maior sed primus motus siue pri-
 mobile cuius motus est diuturnus est maximū corp⁹ ce-
 lestium corpōz erit ergo eius maximus motus si illo mo-
 tu oēs motus mensurantur vt dicitur decimo methaphisice
 quare non mensurant motum mīmo sui generis sed ma-
 ximo. **C**Item album est mensura oīm colorū. sed albe-
 do plus continet de luce que p̄p̄ofasis oīm colorum q̄
 alij colores quare alij colores non mensurantur mīmo
 sui generis sed maximo. **C**P̄. oīa habent mensuram q̄
 omnia facta sunt in numero pōdere & mensura sed in oī-
 bus non est inuenire numerū ad mīnus inq̄titate p̄tina-
 quia ipsa diuiditur in infinitum quare idēz q̄ prius con-
 trarium dicit Arist. **C**Item pbatur h̄ per rōnem Arist.
 in decio q̄ mensura vera ex h̄ est nūeri q̄ in ea mīn⁹ est
 deceptio & erro: hēant est in minimo nūeri quare &c.
Ad hanc q̄onem dōm q̄ rō mensure primo
 est inq̄titate & inq̄titate discreta ex
 vnitatis que est principium numeri & ex hac transferet ad
 alia qm̄ quando transferet subm transferunt & proprietates
 per se p̄ntes ad illud subm: quare rō numerū est ratio
 mensure & transferatur ad alia ex vnitatis que est principium
 numeri transferatur autēz ratio mensure ex vno duplr̄. s.
 inq̄tum per sui replicationem numerat vel mensurat nū-
 merū fm analogiam q̄dam & iō videndū est quomō
 p̄petat vni q̄ sit mīnūz respectu numeri & ita transferatur

Questio

vnū ad alia sūm hūmōi diuersas rōnes vñ aduertendūz
q̄ vnū inq̄tūm est minimum respectu numeri cōsequē
tia. primum est q̄ vñ est quid simplex numer⁹ autem
est quid compositus. scdm ē q̄ vnitas quia simplex est. ē
ā vniformis difformitas enim est de multitudine & plu
ralitate numer⁹ autem est difformis. 3^m est q̄ vnitas est
indivisibilis numer⁹ vero diuisibilis. qñ igitur volum⁹
vnitatem transferre ad mensurā aliaz rerum non o3 sūm
oēs tres mās transferre sit autem translatio mensuræ ad
tria ḡna rez. s. ad motum vel ad esse successiuum & ad eē
pmanens & q̄tūm. C Item ad ea que actualiter perma
nent non vt q̄ta sunt. C Ad hoc igit̄ tria genera rerūz rō
mīni non transfertur sūm vnū modūz quia ad successio
nem & motum rō mīni transfertur sūm vniformitatez et
ordinem quendā quia ordo est vniformitas quedam sed
adesse q̄ manens q̄tūm transfertur rō mīni sūm indivi
sibilitatē. C Ad tertū autem. s. ad esse pmanens non in
eo q̄ q̄tūm transferē sūm simplicitatem sic enī reperitur
mīnū q̄ est mensura inq̄titate & in alijs. oē āt q̄ mensu
ratur. mensurā sūm q̄ est actu non po^o qm̄ cū h̄ria sint eadē
potentia si ens in po^o mensuraretur qua ratione vnūz cō
trariū ens in potentia mensuraret aliud eadē ratione
mensuraret ab illo & eo^o cūz in potentia sint eadē. Itē ens
sine entia non mensuratur nisi sūm q̄ habent esse distinctū
in suis generib⁹ solus āt act⁹ distinguit vt dicitur septio
methaphysice igitur actus cum dicat esse respicit esse. aliq̄
igitur mensurantur sūm q̄ h̄t esse cūz ergo s3 ē succel
suoꝝ consistat in ordine p̄tium nō s̄itare quia p̄teritū
ordinatur ad futurum sic sumitur mensura ex ordie & vni
formitate. Inuenitur autē triplex difformitas. vna q̄tūm
ad introductionem actus h̄i qui est successiuus. videm⁹
etiam q̄ aliqñ aliqua quiescunt & aliquando mouentur
alia difformitas quo ad variationem moti sūm qd̄ mota
nāliter velocius mouentur in fine q̄ in p̄ncipio. eo^o est d̄
violentiū mouebus vel de violentem motis. 3ª difformitas
est ex pluralitate motus in eodem mobili vt vnū & idē
mobile. s. vnus orbis celestis nūero motu diurno ab ori
ente in occidentem. & motu alio proprio ab occidēte ver
sus orientem. Nunc autem mensura debet continere vni
formitatem & debet nos certificare q̄ q̄to aliquid est ma
gis difforme tanto minus certificat. op3 igitur q̄ si men
sura in successiuis debet esse vniformis q̄ ille motus qui
debet esse mensura sit a virtute que moueat sine laxitudi
ne vt motus ille vn⁹ cum sit continuus & non interrupt⁹
ex hoc enim q̄ sūm Arist. & Auer. in de suba orbis motū
quiescit aliqñ quia motus illius mobilis mouet mobile
sūm fatigationem. Item op3 q̄ ille motus sit a virtute in
uariabiliter mouente non q̄ nunc moueat velocius & po
stea tardius. C Item q̄ sit a virtute que sit prima in ḡne
motorum ad hoc vt non sit in illo mobili sub illius motu
penitus difformitas nec diuersitas nec pluralitas motū
& quia motus primi mobilis est a virtute sub oibus con
ditionibus. ideo ille motus ē mensura & minimum oīum
motū alioꝝ & non obstantē q̄ illud pri^m mobile sit cor
pus maximū & hoc innuit Arist. in 10. methaphysice bre
uib⁹ verbis dicens q̄ ille motus ē minimus inuitate tē
poris. h̄ autē esse non potest nisi sit a virtute valde excellē
ti que est primū in genere motorū cui non accidit laxitudi
do. C Diuidit̄ autem in sexto pbicoꝝ duplicē sūm rē mo
bilez & sūm diuisionē tēporis & h̄ scdo^o dionis est ille pri
mus motus & minimus. Tunc ē videre q̄mō mīnūz inq̄
tis permanentibus dicat indivisibilitatē & satis p3 ex hoc
q̄ q̄to minor est quātitas que o3 esse mensura tāto mi
nus decipimur & erramus. vnde sciendū q̄ indivisibile
dicitur dupliciter. s. indivisibile simplr & hoc mīnūz nō
est in talibus q̄tis permanentibus. vel indivisibile scd3
nostraz institutionē. s. quia volumus & hoc modo rō mī
nīni transfertur ad alia q̄ta & quia in eis sic est mensura
q̄tis non sit simplr indivisibilis mensurat̄ tñ sub ratione
q̄ta qua indivisibilis. Scd3 autē q̄ sumitur minimū ali
is rebus q̄tis q̄tis non tñ vt q̄tis ibi accipitur minimū
p̄ simplicissimo vt in coloribus albedo & bis vijs solū

Quarta

tur arg⁹ quia primūz argumentum arguit in successiuis
vbi non sumitur minimum q̄tūm ad corpus subiectū. s3
minimum in tēpore. C Ad aliud argu^m de minimo sim
plicitate. s. q̄ est simplicissimum C 3^m argumentūz p̄ce
dit de minimo simplr inq̄tis autē non inuenitur min^m
simpliciter sed bene inuenitur s3 nō^o ram institutionēz &c.

Secundū substantiam vero & naturaz que
rendum est vero modo se habeat quemad
modum. &c. Ter. vi.

Questio Quarta.

Iso de mensuris in generali hic que
ritur de eis in speciali & pri
mo de mensura subaz & querit̄ vtrum oīum
substantiarum sit vna mensura. & videt̄ q̄ nō
quia vt dicit p̄mentator super vndecio methaphysice. mo
bile & immobile non habent idem principū cōe mensura
autem videtur esse principium mensuratorum quare sbe
immobiles non habent eandem mensuram cū mobilib⁹
C 3^a. non est vna talis mēf̄ p̄mūnis nisi eorum que cōi
cant in genere corruptibile autem & incorruptibile non
solum differunt genere plusquā genere. vt dicitur decio
methaphysice quare substantiarum corruptibilium & in
corruptibilium non erit vna mensura cōis quia differunt
plusquā aliqua que vniuntur in aliqua mensura. C Itēz
si esset aliqua mensura oīum substantiaz h̄ maxime esset
prima causa vt dicit expresse p̄mentator super decio me
thaphysice. sed ista non potest esse mensura quia inter men
suram & mensuratum aliqua est proportio. infiniti autēz
ad finitum nulla est p̄portio. causa autem prima est infini
ta simplr. quez autē substantia est finita. quare &c. Si di
catur vt cōiter solet dici. q̄ verus est q̄ deus est infinitus
& ideo alie substantie non habent proportionem ad ipm̄
p̄portio que est mensurationis sed habent proportionēz
ordinis quia oēs substantie ad ipsūz habent aliqūe ordi
nez. Contra h̄ arguo quia mensura dicit q̄sdam p̄mensu
rationēz mensuræ ad mensuratum. cūz igitur deus sit infini
tus quāuis ad ipsūz remaneat proportio ordinis ad alias
substantias. deficit tñ proportio cōmensurationis in qua
consistit ratio mensuræ. C Contrariūz dicit Arist. decio
methaphysice & arguit per rationēz q̄ illud q̄ facit ad co
gnitionēz rerūz. videtur esse mensura earūz. causa autem
p̄ria facit ad cognitionēz oīum substantiarūz quia vt dicit
p̄mentator super. 7^a. methaphysice non cognoscitur substā
tia demonstrata sensibili nisi cognoscatur prima causa qua
re &c. C Ad h̄c quēstionē tria sunt specialiter declaran
da. s. q̄ mensura oīum substantiarūz non sit in genere sub
stantie. C Item q̄ ipsa sit vna substantia. C Et 3^a decla
randum ē q̄ illa substantia sit deus. C 3^a. per modū Ari
sto. p3 in decimo methaphysice vbi veatur substantiaz que
sit mensura in genere substantie. dicit enim q̄ si ē in vno
quoq3 genere sumere aliquid q̄ sit minimum q̄ sit men
sura oīum in illo genere vt in coloribus album & nūerus
vnitatem & in figuris trigonum s̄l̄r & de alijs generibus
predicamentoz. op3 igitur in substantijs inuenigare sub
stantiam vnā que sit vna mensura oīum substantiarūz in
quo diligenter aduertendum q̄ in alijs generibus venā
do mensuram non accipiebat genera que sunt in illo ḡne
generalissimo & comparando ad suum genus generalissi
mū: sed vt diuersa in illo genere genera accipiens venā
batur in vnoquoq3 ipsoꝝ speciale suā mensuram vt in
genere colorū q̄ est sub qualitate albū accipiebat pro mē
sura eorum que sunt de 3^a specie qualitatis & similr pos
set fieri in prima specie qualitatis que ē habitus & dispō
In genere sciarum methaphysica. In virtutibus autēz p̄
dentia non sic autēz facit Arist. in predicamento substātie
ibi enim quēsiuit vnā mensurā substantiaz que eēt mē
sura totius generis substantie & oīum substantiarum exi
stentium in genere sube. hanc autem differentem mensu
re inuestigationem & mīnīmū in alijs p̄dicamentis & in p̄
dicamento substantie non videtur fecisse Arist. sine causa
Est autē h̄ ratio & cā quia non eodem modo descensus a

genere in speciem et ab ente in decem predicamenta. **Na**z descensus generis in species est per differentias que differentia est aliquid preter rationem generis. unde genus de differentia non predicatur. **Di**a autem est perfectio et forma species. **Ens** autem non descendit sic in decem predicamenta per diuinas quia tunc ens esset genus ad decem predicamenta et tunc non predicaretur de differentia et illa diuina tunc non esset ens immediatus igitur est descensus entis in predicamenta per se et non per diuinas. unde secundum commentatores in 10. metaphysice ens non est genus quia tunc significaret decem predicamenta per diuinas siue mediate differentia. **Si** autem ponantur aliquando differentie entis ille diuine sunt secundum rationem solum et nihil ponunt in re ut ens verum quod est in proprie aut sunt diuine entis alie ad diuersos modos essendi non in ipso ut in decem predicamentis. **Ad**du species super genus diuina et perfectionem de qua non predicatur genus non sic autem est dicitur ente respectu predicamentorum et quia mensura habet rationem actualitatis et perfectionis ut visum est supra. ideo potest mensura competere speciei sub aliquo genere generalissimo que tamen non competit ei ratione illius generis sed ratione sui per se ut colori competit aliqua perfectio unde color que non competit ratione qualitatis que est suum genus generalissimum. **Ex** his patet quod est substantia si vere et simpliciter ens mensura que requiritur in subiectis conuenit enti in quantum ens quare competit toti et ex his apparet. 3. vel tres rationes quare nulli aliarum a substantia debet queri mensura totius illius generis quoniam nullum predicamentum conuenit ut entitatem nisi substantia. **Item** quia alijs predicamentis non respondet habet mensura nisi secundum quod sunt entia. non autem sunt entia nisi quod sunt entis. et ideo habet mensura quantum ad totam non competit nisi soli substantie. **Item** illud est per quod alia predicamenta habent est et omne simpliciter sed est simpliciter est solius subiecte quare soli substantie competit talis mensura que fit totius et vniuersaliter. **Item** ad hoc adaptatur et 4. scilicet quod mensura habet rationem principij nulla autem principia appropriantur alicui predicamento que sunt principia totius entis. scilicet nisi soli subiecte quare solius totius substantie debet queri mensura. **Et** ex his consequenter apparet quod illa substantia que est mensura in genere subiecte non est per se nec directe nec per reductionem in illo genere nec in genere. quia illa substantia est principium subiecte per se autem non est directe in genere cum principio nec per reductionem est in genere tale principium quod est mensura substantiarum per hunc. n. modum est limitatum ad illud genus ad quod reducuntur prima autem causa habet vniuersalitatem causalitatis super omnia entia et ideo non limitatur ad aliquod genus. **Con**sequenter ex his declarat secundum quod erat declarandum. scilicet quod illa substantia est vna. **Om**ne enim mensurans aliqua in aliquo genere est tale et est primum tale ut albedo est color et est color primus quia ens mensurans substantiam est ens et est primum ens. ex hoc autem quod est primum ens est simplicissimum simpliciter. sicut et albedo quia est primus color est simplicissimus sed non simpliciter sed in genere colorum quare simplicissimum erit vltimus ens et quia simplicissimum erit. ideo et mensura non plurificatur secundum speciem sed secundum numerum ut de mensura in colore que est albedo que et si multiplicem habet solum est secundum numerum illud igitur quod est mensura in genere substantie secundum essentiam et secundum esse et secundum speciem est vna mensura mensurans omnes substantias et quia si mensura multiplicet hoc solum est secundum numerum habet plurificatio non est nisi per essentiam in illa autem prima substantia non est materia quia tunc esset compositum quid et non simplicissimum quare omnino non plurificatur immo est vnum. **Item** mensura semper est vna per se nec plurificatur nisi per accidens in primo autem principio non est accidens quia accidens superponit aliquam compositionem habet autem mensura substantiarum est deus quod patet per quattuor que de deo solent dici. scilicet quod est actus purus cui omnino non amiscetur aliquid de potentia ut commentator super decimo metaphysice. **Item** quod in ipso sunt ut dicitur commentator super undecimo metaphysice.

perfectiones omnium generum. **Item** quod habet virtutes infinitas ut dicitur commentator super octavo philosophorum et Aristoteli. ibidem. **Item** quod ipse causa omnis entis. **Pr**imum patet sic quia omnis mensura est tale et primum tale quare et habet mensura substantie et est ens et est primum ens: ens autem habet esse quare illud ens aut est suum esse aut aliud: non aliud quia tunc esset compositum et non primum sicut diuinas intelligentia composita ex finito. scilicet esse receptioni est et non intelligit et ex infinito. scilicet ex natura intelligentie quare primum est suum esse et non aliud quare est actus purus sine potentia penitus quia in eo idem est potentia et actus. **Sec**undum patet. scilicet quod illud primum congregat in se perfectiones omnium generum. **It**am numerus informis et inquantitate discreta habet modum compositum. nam numerus inquantitate discreta quanto fuerit actio tanto habet plures numeros in se et est magis compositus et quanto fuerit minor tanto magis simplex ut dicitur octavo metaphysice est 2. **It**am quanto forma posterior est continens in se virtutes et perfectiones omnium formarum tanto est continens in se virtutes et perfectiones omnium formarum: **Pr**ecedentium unde negatiuum est in se sicut trigonum in tetragono et ideo sensitiua posterior continet virtutes vegetatiue et est simplicior: ea similiter est de sensitiua quod conuenit in intellectum sicut tetragonum in pentagono quod intellectiua habens virtutem in se minoris numeri continet omnes perfectiones causa sensitiue que etiam vegetatiue ita quod prima forma que in materia recipitur est minime simplex et minime habet de perfectione alie autem posteriores secundum quod plus et minus recipiunt et plus et minus multiplicancur sunt simpliciores et quod substantia prima est forma sine actus simplicissimus in infinitum distans a quacumque forma recepta in materia ideo illa forma habet rationem numeri infiniti et in ipsa sunt perfectiones infinite non solum perfectio nec omnium entium existentium. immo plures. scilicet omnes que esse possunt. quod secundum commentator: em super 3. philosophorum in infinitum non solum continet omnia que sunt sed etiam que esse possunt habet arguitur est solius dei proprietatis que hoc erit mensura substantie. **Item** sequitur ex hoc. scilicet ipsum habere virtutes infinitas quod cum ipsum sit purum esse illud esse est infinitum tamen nihil sit ibi nisi suus erit virtus eius suus esse erit igitur virtus infinita sicut et cetera. **Qu**artum dictum de deo. scilicet quod sit causa omnis entis sine entitatis. patet quod causa quare calor non est causa omnis calidi est. quod calor est in materia. **L**u igitur causa prima sic ipsum esse penitus separatum ab omni materia et potentia ipsum erit causa omnis entis et per hec dicta patet solutio ad argumenta. **Ad** primum dicendum quod licet mobile et immobile non habeant ideo commune principium intrinsecum habent tamen principium extrinsecum. scilicet primam substantiam que est mensura substantiarum mobilium et immobilium.

Opponuntur autem vnum et multa secundum plures modos quorum vno vnum et multitudine et indiuisibile. **zc.** **Tex. ix.**

Questio Quinta.

Veritur de vno et multo et primo

quod quomodo apponantur et videtur quod apponantur priuatiue quod ut dicitur 5. metaphysice et vnum et multa apponuntur ut priuatio et habitus que et cetera. **Item** dicitur indiuisiorem. multa vero diuisione sed indiuisio diuisiioni opponitur priuatiue que et cetera. **Pr**imum numerus est species multitudinis que sicut est oppositum in specie ita opus quod fit in genere sed multitudine vniuersaliter opponitur indiuisiioni priuatiue que et cetera.

Ad hanc questionem sciendum quod est multitudo ita commune eas tripliciter inuenire. inuenitur enim in predicamento rationis et est in predicamento quantitatis et est extra genus. **It**am multitudo secundum quod dicitur excedentiam que dam multitudinis non secundum quod dicitur multitudinem simpliciter sicut est in predicamento relationis et opponitur paucis sicut est videre in longitudine et breuitate in linea. non.

omnis linea est longitudo et tñ fm q̄ linea dicit excessus longitudo et breuitatis ad illud q̄ exceditur ab alio s̄z longitudo sic vtrunq̄ est in predicamento relationis et fundatur in lōgitudine simpliciter et hoc modo dicitur que daz linea longa quedā breuis licet oīs linea sit longitudo simplr̄ s̄r̄ multitudo fm q̄ sumitur p̄ excessu in multitudine et paucitas que opponitur vtrunq̄ est multitudo simpliciter vnde et tā in teatro q̄ in uico sunt multi homines simplr̄ in uico tñ pauci dicuntur respectu multozū i teatro s̄r̄ est de magno et paruo et desursus et deorsum spōne multuz igitur dicitur super excessus in multitudine et paucuz s̄z hunc moduz ei apposituz est vtriusq̄ relatiui ad alteruz fundatur in multitudine simpliciter et apponitur relatiue sicut relatiua realia. i. q̄ videtur q̄ i vtroq̄ relatiuozū ponantur relā fm rez respectu alterius vnde sunt vere relatiua s̄z esse et est s̄r̄ de similitudine que s̄r̄ datur super albedines indiuerfis suppositis inuentā que s̄r̄ modo ē in predicamento relationis et albedo in qualitate. Si autē ista relatio que est similitudo notaretur nomine entis in quo fundatur vt diceretur albedo sicut h̄ relatio que est excessus in multitudine notatur noīe multitudinis licet equivoce q̄uis ista equiuocatio distinguat quodam modo per eius p̄p̄uz cor̄elā apposituz qd̄ est paucuz tunc magis lateret in quo ḡne esset albedo. Est alia multitudo que cōponitur ex vno q̄ est p̄ncipiuz nūeri et hui⁹ multitudinis spēs est nūerus q̄ est quedā multitudo et h̄ multitudo est in predicamento q̄ntitatis et hec oppōitur vni q̄ est p̄ncipiuz numeri sicut mensura ad mensuratū et ista non referuntur ad inuicēz contrarie ita q̄ re lo fundatur s̄z rē in vtroq̄ extremo ita q̄ vtrum ad alterum referatur per se sed talis multitudo que est mensura p̄ vni referuntur. vnum autem q̄ est mensura talis multitudinis non refertur ad multuz per se sed quia multuz per se referuntur ad vnum. ideo vnum referuntur ad multum sicut scitā per se referuntur ad scibile econuerso vero soluz s̄z ratio nem est relatio quia non potest scientia itelli referri ad scibile nisi quodāmodo et ex consequenti intelligatur scibile referri ad scientiam. vnde in talibus non ponitur relatio fm rem in vtroq̄ extremo:um sed in altero fm rem et in altero secundū rationē. ideo posita scientia ponitur scibile sed non econuerso. similiter et in proposito posita multitudo ponitur vnu sed non econuerso. Est et tertia multitudo que componitur ex vno secundū q̄ vni conuertitur cum ente et h̄ multitudo non ē in genere sicut et vnitas nō est in genere imo est extra genus et hec multitudo apponitur sue vnitati sicut habitus priuationi. vnum enī s̄z q̄ conuertitur cum ente a natura priuationis originē trahit. Nam ex ea q̄ aliquid habet esse ens ex eodem habz q̄ sit in se indiuisum idest idem sibi et diuisus ab alijs ab ista autem indiuisione vnscuiusq̄ entis a se que ē priuatio diuisionis vel diuisibilitatis sui ipsius assumitur id vnitatis que vnitas consequitur totum ens ideo hic vnitas conuertatur cum ente a natura tñ priuationis habet ortuz non sic autem de vnitate que est p̄ncipiuz nūeri q̄ ipa dicit rem suam positine et veriori modo dicit entitatē q̄ vnitas cū ente conuertibilis et ideo non directe reducitur in vnam q̄ conuertitur cum ente quia habitus non directe reducitur in priuationem sed reducitur primo in ens et ex consequenti in vnum tale et illud vnam q̄ est p̄ncipiuz nūeri est p̄p̄rium nomen illius entis s̄z q̄ ens tale acquirat esse per aduentum q̄ntitatis omnis enī forma tam accidentalis quā substantialis dat aliquod ēē cōposito et aliqua perfectionem et per consequens tale esse. Nam sicut h̄ forma sap̄a dat esse et perfectionem aliquaz sapienti. s. esse sapiens et per hoc ipsum q̄ dat sibi ēē tale dat sibi q̄ sit diuisum ab alijs. s. stultis et q̄ sit in se indiuisum. i. q̄ sit idem sibi cum hec sequatur omne ens id vni sic acceptum conuertitur cum ente. Similiter quantitas adueniens composito dat sibi esse tale. s. esse vnum nūerāliter q̄ vnum est p̄p̄rium nomen talis entis et hui⁹ et tale esse q̄ dat q̄ntitas fm qd̄ perficit rem in se et absolute q̄ dicitur vni tale q̄ est p̄ncipiuz numeri ma-

gis ē ens positine dictum q̄ priuatiue fm autem q̄ per sicut rem in comparisonem ad suas partes sic est diuisibile omne enim diuisibile q̄ diuiditur non diuiditur nisi in q̄ntum habet partes et sic dat sibi aliam vnitatem que est esse continuum q̄ est p̄imum diuisibile ex hoc autēz habet q̄ sit indiuisum in se. i. idem sibi et ab alijs diuisus idest non continuus et vnum q̄ est p̄ncipiuz numeri nō transcendit genus q̄ntitatis. si enim excederet gen⁹ q̄ntitatis tunc mathematicus posset se introumittere de substantijs quas consequitur q̄ conuertitur cum ente q̄ quidez excedit dē genus non est mirum in vna q̄ntitate fundari diuersa genera q̄ntitatis. s. continuam et discretam cū diuersa predicamenta ariatur ex nō motus vt actio et passio hanc autem distinctionem triplicem de vno et multo ponit Aristo. decimo methaphisice in fine illius capituli. querenda est hic questio de vno et multo. et per hoc pot patere ad argumenta etc.

Questio Sexta.

Via dictum est p̄imum p̄ncipiū unum est mēsurā omnium substantiarum et omnium entium. ideo q̄ vtrum hec ratio mēsure competat deo proprie vel transumptiue et v̄ q̄ transumptiue per hoc q̄ videtur dicere Aristo. decimo methaphisice q̄ rō mēsure transfertur ab vnitate et discretis ad omnia q̄re etc. **¶** q̄ est proprie mēsurā per sui replicationem habet mēsurare mēsuratum vt de vnitate que replicata mēsurat numerum quare cum p̄imū p̄ncipiuz non sic habeat mēsurare competit ei ratio mēsure transumptiue. **¶** Itē perfectiones omnium generum sunt in primo sicut dicit p̄mentator in quinto methaphisice sed tales perfectiones non competunt ei nisi in q̄ntum habet rationēz numeri q̄ transumptiue erit mēsurā. **¶** Incontrarium arguitur qm̄ de ratione mēsure q̄ sit actu ergo q̄ maxime ē actu maxime et p̄p̄riissime habet rationem mēsure sed p̄maxime est in actu quare proprie et non transumptiue cōpetit sibi mēsurā.

Ad hanc questionem dicendum q̄ cū querit v̄z mēsurā competat deo p̄ transumptionem vel proprie dicendum q̄ questio est d̄ hoc non est mēsurā potest autem considerari dicit vel q̄ntuz ad omnis impōnem vel q̄ntum ad nominis significatiōnem sicut est videre in hoc nomine natura vt dicitur quinto methaphisice q̄ imponitur ab actu quia forma non notificatur nobis nisi per actum q̄ntum tamē ad significatiōnez significat magis forma quia natura est p̄ncipiuz mor⁹ etc. ratio ē p̄ncipiij magis competit forme. ideo nomen magis significat formam et h̄ significatio est q̄ natura intenditur in nomine p̄pter q̄ Aristo. in eodem quinto methaphisice reducitur omnia ad formam que sūt dicta nomine nature. vnde materia est natura per respectuz ad formam que est nā et motus in naturā quia est via in nāz. Sic dicendo dico q̄ nomen mēsure p̄rio q̄ntum ad ipsā nominis impositionem competit q̄ntitati discrete quia composita et sensibilia p̄us nobis innotescunt ideo ab his sumimus nominis impositionem. Si vero q̄ntum ad significationem nominis loquamur sic dico q̄ per omnez modum p̄imo p̄ncipio competit ratio mēsure et non transumptiue per omnimodā similitudinem quia si illd̄ ad quod sit translatio et ea aquo essent omnia similia tūc non esset translatio q̄ntum ad illam similitudinem cū translatio fiat per similitudinem defectiuam. Sic autem non transfertur ad dñi imo omnis mēsure proprietates perfectissime inuenitur in eo q̄ patet per ea que competunt nomini mēsure. s. q̄ sit manifesta vel notissima propter q̄ Aristo. decimo methaphisice dicit q̄ mēsurā est per quā cognoscuntur alia. **¶** Item q̄ habeat ordinē ad mēsuratum et q̄ sit minimū propter hoc enīz fuit dictū p̄us q̄ quia hec omnia inueniuntur in vno. s. q̄ est minimum indiscretis q̄. s. habeat analogiam ad nūer⁹. Item per replicationem sui mēsurat numer⁹ ideo ab ipsa transference batur ad numerū et ad quedam alia per replicationē mi-

simi cuiusdam ut in ponderibus vicia ad quedam alia per analogiam ut albus in coloribus quia alij colores referuntur ad ipsum non quod per replicationem albi aliquotiens albi colores habeantur. De ratione igitur mensure est quod sit manifesta et per hoc competit quod sit in variabilis et quod sit prima primum autem principium est manifestissimum quia cum sit ipsum primum vix sicut vult philosophus et Aver. secundo methaphisice cum volumus videre si quid sit primum oportet videre si alia sint talia propter illud et si sic illud est primum ut patet in igne propter quem quia alia omnia sunt talia: est primum tale omne autem verum est verum propter verum primum ut dicitur secundo methaphisice et ex hoc patet quod ipsum est manifestum in se quia oportet omne vix sibi esse maximum ut dicitur primo priorum capitulo de reduplicatione. Item primum est penitus in variabile et immobile ut probatur octavo philosophorum et propter hoc etiam philosophus in ethicis ponit iusticiam et virtutes mensuras propter sui invariabilitatem. primum autem non movetur per se sicut moventur corpora nec movetur per accidens sicut moventur forme corporales nec movetur ab intellectu sicut moventur substantie separate que moventur ab intra per desiderium et appetitum ad finem ultimum cui intendunt se quantum possunt assimilari et ideo primum est penitus invariabile. Item quantum ad ordinem quem habet mensura ad mensuratum et quantum ad hunc competunt mensure tria, videlicet quod non dependat a mensurato. Item quod possit esse sine mensurato et quod sit minimum in quolibet genere propter primum quia scientia nostra dependet a rebus sensibilibus, ideo non est mensura scibilium sed magis e converso et similiter et scientia quarundam substantiarum separatarum quibus non dependeat a rebus res tamen non dependent ab illorum scientia ideo nec eadem scientia est mensura scibilium primum atque scientia est causa res et ab eadem dependent res propter quod dicit Aver. super undecimo methaphisice scientia primum est causa rerum, nostra autem est causata a rebus. Item oportet quod mensura possit esse sine mensurato non est et propter hoc punctus non potest esse mensura quia non potest esse sine linea, et ideo nostra scientia non potest esse mensura scibilium quia non potest esse sine scibilibus nisi omnes res competant ad nostrum intellectum sicut artificialia ad scientiam artificis et tunc omnis nostra cognitio sua scientia esset mensura omnium rerum, et tunc non dependeret nostra scientia a rebus istis autem modo non comparantur nec ad nos nec ad aliquam nisi solum ad primum ad cuius intellectum omnes res comparantur sicut artificialia et causata ab eo et ideo scientia sua potest esse sine scibilibus. Item oportet quod mensura sit minimum in quolibet genere in primo autem principio est omnimoda uniformitas et omnimoda simplicitas et penitus indivisibilitas et hanc proprietates mensure diversimode transfertur ratio mensure ad alia omnia ab illa mensura quia omnia alia aliquo modo sunt divisibilia et est ipsa unitas aliquo modo propter hoc, quod est in continuo sic igitur quantum ad significationem nominis quod est mensura omnia sed sunt de ratione mensure proprie et principaliter sunt in primo et ab ipso transferuntur ad alia quantum ad nostras significationes, sed quantum ad nostras prepositiones et quantum ad nos quia primo nobis sunt nota composita et sensibilia transfertur nomen mensure a quantitate discretas ad alia et propter hoc per ad primum argumentum. Ad secundum dicendum quod omnia que sunt in primo sunt ibi ut omnimoda unitas et non plura nisi per respectum ad intellectum nostrum et quantum ad hoc ponimus ipsam sub ratione numeri infiniti cuius divisio quod in eo sunt perfectiones omnium generum et plus, unde sic ipsam ponere numerum non tollit in eo rationem unitatis et simplicitatis. Ad tertium dicendum quod per replicationem sui non inest mensure, unde mensura est sed tali mensure que est minimo inquantitate respectu mensurati ut unitas respectu numeri. Nam unum tempus quod est passio primi motus non mensurat omnes simul incertos et determinatos, et dico quod mensure magis est proprium continere quam contineri ut patet in primo principio et in alijs simul et omnium spiritualium proprium.

est magis continere quam contineri, unde dicitur in libro de anima quod anima magis continet corpus quam e converso, id est primum principium non est mensura transumptive propter hoc quod non mensurat per sui replicationem et non obstante hoc potest esse proprie mensura.

Explicit liber decimus methaphisice.

De substantia quid est theoretica est: nam substantiarum principia et esse queruntur dubitabit autem utique aliquis ex quali non entis genere. Tripliciter enim non ens. Si itaque est aliquid positum: attamen non ex quocumque sed alterum ex altero: neque sufficiens quia simul res omnes: etc. Tex. i.

Incipit liber undecimus methaphisice.

Questio prima.

De substantia quidem theori.

De illo verbo quod dicit philosophus contra Anaxagoram quod si materia est una et agens intellectus est unus quod effectus sit unus quia diversitas effectus presupponit diversam materiam et videtur quod sic quia ut dicitur nono methaphisice quod terra non est potentia ad statum sed corpus: quia unicuique effectui adaptatur propria materia sua quae est. Preterea dicitur in libro de causis quod omne quod recipitur in aliquo recipitur per modum recipientis: sed omnis receptio reducitur ad numerum quare si diversi debent esse effectus oportet diversas esse receptiones et diversa recipienda quare et diverse materie. Incongruum est quoniam unus artifex potest ex eadem materia facere scannus et arborum que sunt diversi effectus.

Ad istam questionem quidam sic dicunt quod unus agens primum similiter et esse patiens vel materia ad unam materiam primam et tunc habens unum agens primum et unam materiam primam et hec duo primum sufficienter ad diversitates effectuum et hic patet quod materia nihil facit ad factum sed diversitas rerum est ab agente quia materia non se extendit ad substantias separatas quia in eis non est materia, oportet igitur quod huiusmodi diversitas effectuum non sit a diversitate materie sed ab agente. Itaque quanto agens superius est tanto minus presupponit subiectum in sua actione ut per in agente per artes quidem agens debilius est inferioris, quod nulla ideo presupponit in actione sua compositum ex materia et forma, et ideo omnes forme quas induit artifex sunt accidentia natura vero que est agens potentius et superius non presupponit in sua actione nisi tantum materiam, et ideo potest inducere formas substantiales in materia cum igitur primum agens nihil omnino presupponat in sua actione quod diversitate rerum in suo primordio poterit producere absque diversitate materie, sed isti sic dicentes bene dicunt in hac scilicet quantum ad primordium omnium rerum non tamen est in viam philosophi nec tamen per omnem ymaginem negare viam Aristoteli, modus enim platonicoz et peripateticorum oppositus fuit in investigando platonicoz cuius ad intelligendum incipientes volebant investigare sensibilia per ypateticorum vero est, scilicet semper a sensibilibus et ab his que eis apparuerunt in sensu precesserunt ad intelligibilia et id omnes positiones Aristoteli semper inveniuntur vere saltem quantum ad aliquas vias eorum que apparent in sensu et hanc Aristoteli non ponat factum mundum secundum quod oporteret ponere posuit tamen omnia causata ab ipso primo et facta sed non incepisse in duratione et licet illud sit factum non impossibile dixit: dixit autem ex hoc quod ex apparentibus in sensu non potuit videre nisi mundum eternum quibus etiam ex his non possit plus probari hoc quam illud. Et propter hoc pretermisimus primis rerum primordiis loquamur sicut loquitur Aristoteli, in rebus iam factis: qualiter ex his rerum investigat diversitatem. Inveniunt vel videntur per ypateticorum duplex agens in

Questio

nam a vniuersale. scilicet et particulare. vniuersale corpo-
ra celestia particulare vt hunc hominem et hunc asinum. vt
genus viderant quod agens vniuersale nihil est eorum que
sunt perfecta in genere generaret perfecta quidem vt homo
vel equus et quod nihil ageret de fine agente particulari con-
ueniente cum generato in specie propter quod dicit Aristoteles. 2°
physicorum quod homo generat hominem et sol quod hinc vniuersale
dicit quod possibile esset hominem virtute stellarum generari
ex terra vt matre quod deridet commentator. Aialia vero im-
perfecta in genere bene generaret agens vniuersale sine parti-
culari vt bibiones de vino et apes de vaccis sine parti-
culari agente conueniente in specie. scilicet ape. vel bibione et
hi^o. per hoc denegerunt in hi^o quod ista non fiant sine transmuta-
tione et motu. vterius diuiserunt motus in duo. scilicet in
motus ad formam et in motum ad finem ita quod motus illum
in quo est plus transmutationis ad tribuerunt agentibus par-
ticularibus inferioribus et hic est motus ad formam. Alii
autem motus in quo est minus transmutationis. s. motus
localem qui non transmutat substantiam mobilis ad tribuerunt
substantiis separatis vniuersalibus. vnde dicit quod ab agentibus
illis non potest in materia aliis motus vel transmuta-
tio egredi nisi motus localis ad finem et mediate ista cant
alias formas et diuersos effectus in inferioribus et ita quod
sicut corpus vniuersale non potest in effectum maxime
in genere nisi determinetur per agens particulare. Simi-
liter ponebant quod intelligentie separate non possunt in trans-
mutatione ad formas nisi determinetur per motus localem
corporis celestis qui motus mediate agente particulari potest
perfecta causare. vnde dicit Auer. sup 5°. in metaphysice
quod vel transmutat materiam nisi per aliud quoddam prius
transmutatum. s. corpus celeste. fm hoc igitur oportet quod
ad diuersitates rerum. vt iam visum est non solum requiratur
diuersitas agentium particularium et vniuersalium verum etiam
diuersitas materie que hinc fit vna fm subiectum in omnibus ha-
bitibus eam. est tamen diuersa fm diuersas habilitates or-
dinate quodammodo recipit omnes formas ad quas est in po-
tentia. vnde expmate equi non fit homo. nec e^o. vni ma-
teria proximorum diuersa est et quia Anax. posuit diuersi-
tates rerum esse ab agente intellectu ex pre-suppositione ma-
terie et hanc materiam posuit vna. scilicet vni chaos ideo
arguit hac via directe contra eum Aristoteles. quod non erit hinc hoc
nisi effectus vnus. **¶** Notandum autem quod fm commenta-
torum materia dicitur medium inter ens actu et non ens
purum quod nihil est. et quod creatura est finita et comparata ad
primam causam est interea finita distantia eo quod primum est
infinitum positum. id est habet esse vel entitatem in intensione
vel vigore in infinitum comparata vero ad nihil comparatur
ad infinitum primum quod nihil penitus. nihil ponit. **¶** Hinc
autem ita est quod creatura comparata ad primam causam cum pri-
ma causa sit infinita in appropinquando ad ipsam non est sta-
tus. vnde non est ponere aliquam intelligentiam adeo simpli-
cem et propinquam pro. quin sit ponere propinquior et sic
in infinitum quod in infinitum distat primum simplex. vnde in
creatura non est status in appropinquando ad primum sed
indistans est status vt ad primam materiam. vnde est 2°
de creatura comparata ad nihil. quod non potest esse aliquid
propinquum quod dicitur esse medium in oino nihil et ens
actu sed non est status indistans quia infinita possunt esse
media inter nihil et materiam primam et causas primam que
a nihil distat in infinitum per consequens et quod est simpli-
cissimum in fine et ideo quod ens oino est vnus simplex in-
finitus aut intellectus. quod nihil intelligat nisi se intelligit
tamen se esse ens quoddam inmutabile ab alijs entibus in motum
ipsam est similes et excedit omnium entium. Et ex dictis
est videre quod cum bonum dicat quid positum et a natura di-
minuta positum vadit ad magis positum et tandem deue-
nit ad naturam sine positum in fine propter quod conuenit
poterit bonum simpliciter cui nihil amiscetur de malo pe-
nitus. e converso autem est de malo quod cum dicat naturam pri-
matinam vadit deficiendo a natura deficiente positum et quod
nunquam erit peruenire ad nihil immo quod amicum sit prima

Secunda

tio est tamen carentia in aliquo subiecto quod dicitur primum
aliqua natura et ideo non est ponere simile malum cum nihil
sit admixtum de bono. **¶** Ad argumentum incontrarium non
arguit defactione naturali sed artificiali. et c.

Postea queque ex vniuerso fit substantia.
Nam et que nature sunt substantie et alia: aut
enim arte: aut natura sunt: aut fortuna: aut ca-
su. Ars igitur principium est in alio: natura aut
principium in ipso: et c. **Tex. xiii.**

Questio Secunda.

¶ **Veritur** vtrum generatum a simili
et non generatum a simili
sed e eiusdem speciei et quidam dicit quod vniuersa
liter sunt eiusdem speciei quod homines qui gene-
rantur ex terra sine hoie generante et hoies alij sunt eius-
dem speciei cuius opinionis fuit Auer. vt Auer. sup 8°.
physicorum et hoc falsum est quod celum per se non potest sine
agente particulari in aialia perfecta. agens enim particu-
lare comparatur ad agens vniuersale non solum ad hoc quod
citius producat generatum sed aliquando etiam quod produ-
catur. quod aliqua potest agens vniuersale cum agente parti-
culari que non possit agens vniuersale per se solum. Ideo
dixerunt alij directe via oppositam. scilicet quod generatum
a simili et generatum non a simili nunquam sunt eiusdem speciei
vt vnus vnus generatus ex terra et vnus generatus ex coe-
lu et verum est quod Auerro. dicit hunc mundum et illud non esse
eiusdem speciei. sed propter hoc vniuersaliter dicit non est
conueniens non enim vniuersaliter conueniens est dicit quod
ignis generatus ab alio igne et generatus a motu non sit
eiusdem speciei. imo omnis ignis omni igni est idem spe-
cie sicut omnis aqua omni aque propter quod videtur esse te-
nendus viam meam. vnde aduertendum quod sicut homo ge-
nerans hominem ex hoc quod perfectus est in specie hominis
quia generans habet actu formam generati et in materia
producit sibi similes formas et similitudines. propter quod tunc
dicitur perfectus cum potest in generationem sibi similes.
Sic similiter in prima causa vt dicit Auerroys super 11°
metaphysice congregantur omnes perfectiones quorum
cunqz generum ita quod est forma omnis forme ita quod potest
quicquid potest quicquid forma ideo per se et sine agen-
te particulari potest in productionem cuiuscunqz speciei si-
milis in specie ita quod productus ab ipso per se solum et pro-
ductum ab agente particulari per se sunt eiusdem speciei
penitus. Sed tamen quod non videmus istum modum ad sen-
sum in natura ideo dicendum est aliter. Sciendum igitur
vniuersum sic est ordinatum quod semper suprema inferiorum
attingitur infima superiorum vel suppremorum et ideo hinc
ysaac nosser intellectus dicitur esse in umbra intelligentie
et sensus in umbra rationis. vnde dicendum quod corpus celeste
per se non potest in aialia perfecta sed potest in imperfecta
Sed ratio est quod alij imperfectus est sicut non aial vel in sen-
sibile perfectus et quod celus potest in productionem in sen-
sibile et non animalis perfecti. scilicet ignis qui est sicut
animal imperfectus ideo potest in productionem aialis imper-
fecti et hoc est vltimum posse celi per se sine agente particu-
lari et ideo licet animal quantumcunqz vile sit nobilius
igne non tamen est perfecte animal sicut ignis est ignis
et ideo generatus per motum celi est eiusdem speciei cum
igne generato ab igne et ita perfectus est in specie ignis
vnus sicut alter quod per quod vtrumque vel vterque preter sibi si-
miles eiusdem speciei producere non sicut est animal per
motus celi generatum solum. quod est animal imperfectum et
ideo non est eiusdem speciei cum animali quod potest genera-
re et ideo vnus generatus ex terra per motum celi sine cor-
poris celestis non est eiusdem speciei cum mure generato
per coitum. propter quod hi^o animalia non a simili genera-
ta nunquam generant et ideo cum omnis mala sit ita

illis multis non est eiusdem speciei cum asino qz asinus generat & est ratio. qz quando passum non pot propter repugnantiaz materie oio assimilari agenti assimilatur quo quomodo etiā qstum vicinus pot. sicut est videre qz corpus celeste agens in hoc inferiora cum inferiora non possunt assimilari oino corpori celesti participant saltem forma qz per se habent corpus primo illud efficere per motum. scilicet calorem. Similiter causa prima agens in inferiora. cum inferiora non possunt assimilari ei participant sicut possunt ee tale. Sic ergo qdam generata non a simili in specie. sunt eadem in specie cum generatis a simili in specie & quedam non tē.

Questio Tertia.

a **Unde** ultimo queritur de hac propositione Aristo. qz oē q fit: fit a cōueniente in spē de qua Thomastus reprehendit Aristo. dicens eū esse diminutū in pro-

positione hac. qz aialia generata per putrefactionem non sunt a simili in specie. dicit tñ Alexander vt recitat Auer. in cōmento super. ii. metaphisice qz iste propositio verificatur tribus cōditionibus appositis. scilicet qz illud q non fit a casu & hoc dicit ppter aialia predicta que ponit fieri a casu. Itē qz nō fiat illud q fit ab agente qz quidē agens fit qz instrū. vnde non oportet q si corrigia faciat dolorem in vmbilico q corrigia sit dolor sed bñ esset forma doloris in agente principali nisi forsan ageret a casu. & non ex intentione. Item qz non fiat illud q fit ab agente mediato. sed immediato. qz dixit propter primū qz est agens mediātū. ideo cuz his que sunt non cōuenit in spē & primo quidem illud vltimū verum non est qz omnia que sunt h inferius. sunt quedā similitudo primi agentis & qz Aristo. habeat propositionē. s. omne q fit: fit a simili siue cōuenienti in specie sibi. cōcessit simpliciter ideo nō oportet sic verificare quibusdā appositis. causa autem qz Alexan. his conditionibus appositis ipsam verificauerit ē qz in his omnibus que sunt ad ea a quibus sunt querēbat omnimodam similitudinē in specie. hanc autem non opz querere in omnibus sit enim ex viro femina & mulus ex asino. aialia etiam generata per putrefactionē non sunt a casu qz nulla species in nā est a casu dicunt autem fieri a simili quoniā a corpore celesti in quo quodāmodo sunt omnes forme corporales & corruptibiles & per tanto qz forma celi terminat totum appetitū materie celi ad alias & ideo illa forma facit illi materie quodāmodo qz facerent omnes forme corporales si essent & ideo sunt a simili quodāmodo. Iterū non vidit Alexan. qz forma artis similis est artificiato. ita. s. qz in quātum in omni instrū reseruat ratiō artis sū intentionem qz instrumentum non agit nisi in virtute forme artis que in agente principali. scilicet in artifice tē. Hoc consideratur in 2º metaphisice. Qd difficultas nō venit ex parte rei sed ex in dispositione intellectus nostri. Qd prima veritas est causa omnis vnitatis. Qd non est procedere in infinitum in aliquo genere causarū neqz sūm rectitudinē neqz sūm speciem. Que & quot impedimenta adiscendi ver-

ritatē. Qd ydee nō sunt viles generari in sed nocivē. Qd ydee non sunt. Qd ydee non sunt aride res naturales. Qd inconueniens ipsas ydeas ponere substantias separatas. Qd inconueniens ipsas ponere eternas Qd non sunt apud res artificiales. Qd ydeas quas pto dixit inforis non sunt principia rerū naturalū. Qd non sunt principia rerū mathematicarū. Qd non sunt principia rerū geometricarū. Qd ydee non sunt causa essendi. Qd non sunt causa cognoscendi.

f J M S

Questionibus super nonnullos libros metaphisice Aristo. stragerte. clarissimi ac excellentissimi Doctoris Egidij ex sancti Augustini ordine nuper impressis. Venetijs per Petru de quarengijs Bergomensem Anno salutis. 1499. die. 23. Decembris.

Registrum huius Operis.

a Prima vacat
b Questiones manifeste qz oēs nis: super additur
c ti autem magis dens & substantie contraria est in
d forma ipsius ad fantasmata sicut mouere cōmetato:ē

d in vno qz in alio ista propositio feratur in rem
e habet partes. amota est oīs accētia cōmunia
f mensura omnium vnum ad alia omnis linea est

Tabula

Incipit tabula q̄onū methaphysicalius Egidij romāi archiepi ordinis diui Augustini sup libros meth. Aristo.

Liber primus

Utrum methaphisica sit finis sine beatitudo ipsius ho- minis.	1.
Utrum vnūquodqz nāliter feratur in suum finē.	2.
Utrum hoīes nāliter appetitu scientiā desiderent.	3.
Utrum omnes homines appetāt methaphisicā.	4.
Utrum deus sit s̄bm in meth.	5.
Utrum idem sit esse de cōsideratione alicuius scientie ⁊ esse s̄bm illius scientie.	6.
Utrum deus sit s̄bm alicuius.	7.
Utrum deus sit de p̄sideratione alicuius scie spāli.	8.
Utruz deus possit esse de p̄sideratione methaphisici.	9.
Utrum scientia sit nobilior ex eo q̄ non p̄siderat deū pro s̄bo sed considerat ip̄m inq̄stuz ens.	10.
Utrum causa sit s̄bm istius scientie methaphisice.	11.
Utrum sensus preter utilitatem vite debeat diligi.	12.
Utrum probare dilectionē scientie per dilectionē sensus. sit probare dilectionem scie per signum.	13.
Utrū visus sit magis diligēdus inter oēs sensus.	14.
Utrum visus dīas plurium rez nobis ostendat.	15.
Utrum bruta habeant prudentiam.	16.
Utrum solus auditus sit sensus disciplinabilis.	17.
Utrū experimentum sit: ex pluribus memorijs.	18.
Utrum ars generetur experimento.	19.
Utrum artifex sic melior experimento.	20.
Utrum artes mechanicę sint meliores speculatiue.	21.
Utrum sapientis sit omnia scire.	22.
Utrum sapientia sine methaphisica sit difficilis.	23.
Utrum scientia ista sit certissima.	24.
Utrum ista scientia sit libera vel serua.	25.
Utrum ista scientia habeat regulare alias.	26.
Utrū substantiis cōpetat suscipere magis ⁊ minus.	27.

CSup secundum librum. hee questiones tanguntur.

Utrum veritas sit possibilis.	1.
Utrum veritas habeat esse in ipso intellectu.	2.
Utrum aliqua veritas sit incomplexa.	3.
Utrum veritas ⁊ scientia differant.	4.
Utrum veritas incomplexa sit difficilis ad cognoscen- dum.	5.
Utrum veritas sit difficilis.	6.
Utrum veritas sit impossibilis ad cognoscendū.	7.
Utrum difficultas in cognitione veritatis sit ex parte no- stra an ex parte rerum.	8.
Utrum intellectus humanus corpori corruptibili p̄m- tus possit deus ⁊ s̄bas separatas intelligere.	9.
Utrum dato q̄ intellectus esset preparatio quedāz sicut posuit Anax. possimus per talem preparationē intelli- gere substantias separatas.	10.
Utrum intellectus n̄r per intellectum istaz. quidditatz inferioz possit s̄bas separatas intelligere.	11.
Utruz intellectus noster per hoc q̄ seip̄z intelligit possit hi⁹ substantias intelligere ⁊ ēt materiales.	12.
Utruz dignus sit ip̄m intelligendū intelligere substantias materiales q̄z imateriales.	13.
Utrum ex vnione. n̄ri intellectus ad intellectū agentē pos- sumus s̄bas separatas intelligere.	14.
Utrum hō in hac vita possit hi⁹ s̄bas intelligere.	15.
Utrum sit vna aliqua veritas simplex.	16.
Utrum ab vna veritate oīa vera possint dici vera.	17.
Utrum sit status in causis efficientibus.	18.
Utrum sit status in causis materialibus.	19.
Utrum sit status in causis finalibus.	20.
Utrum sit status in causis formalibus.	21.
Utrum sit eadem dispositio rei in sua veritate. ⁊ in sua entitate.	22.

CSuper quartum librum. hee questiones sunt.

Utrum aliqua scia possit p̄siderare ens s̄m q̄ ens.	1.
Utrum ista scientia sit vna.	2.
Utrum ens sit equiuocum an analogum.	3.
Utrum omnia que d̄nr analogica dicantur. ⁊ per analogi- am ad vnum numero.	4.
Utrum vnum q̄ est principium numeri p̄uertatur cum ente.	5.
Utrum possit esse aliqd vñ q̄ p̄uertatur enz ente.	6.
Utrum vnum addat aliquid supra ens.	7.
Utrum vnum q̄ est principium numeri differat ab vno q̄ conuertitur cum ente.	8.
Utrum vñ addat aliquid rōnis supra ens.	9.
Utrum vñ q̄ est principium numeri inueniatur in substā- tiis separatis.	10.
Utrum de vnitatem que est principium numeri possit p̄edi- cari q̄ntitas.	11.
Utrum circa illud prin ^m impossibile est aliqd simul esse ⁊ non esse possibilis sit error.	12.
Utrum illud principium impossibile est aliquid simul esse ⁊ nō esse possit demonstrari.	13.
Utrum substantia de aliquo demostretur.	14.

CSuper sextum librum. hee sunt questiones.

Utruz vna cognitione declaret quicqd est vel esse.	1.
Utrum accidentia habeant aliquā entitatem.	2.

CSuper septimum librum. hee sunt q̄ones.

Utrum s̄ba sit prior acc̄te tempore.	1.
Utrum acc̄ta hēant diffinitionem per additamēta.	2.
Utrum res sit idem cum sua quidditate.	3.
Utrum quidditas sit quidditas.	4.
Utruz diffinitio habeat partes.	5.
Utruz particulare mathematicū sit incorruptibile.	6.
Utrum particularia possint diffiniri.	7.
Utrum partes quātitatiue īgrediantur diffinitionem sui totius.	8.
Utruz genus indiffinitione ponatur vt materia.	9.
Utrum dīa habeat rationem actualitatis ⁊ dicat quid in actu.	10.
Utrū addēdo dīaz generi indiffinitōe fiat negatio.	11.
Utrum s̄be separate habeāt diffinitionem.	12.

CSuper librum octauum. hee sunt q̄ones.

Utrum per nomen significet forma ante aggregatū.	1.
Utrum in corporibus celestibus sit materia.	2.
Utrum eadem sit materia in corporibus celestibus ⁊ in istis inferioribus.	3.
Utrum dimensiones indeterminate precedant formam substantialē in materia.	4.
Utrum quomō diuisiones interminate precedant formā substantiales in materia.	5.

CSuper decimum. hee sunt questiones.

Utrum mensura sit in eodez genere cū mensurato.	1.
Utrum omnia que mensurantur: mensurantur vna men- sura.	2.
Utruz oīa mensurentur minimo sui generis.	3.
Utrum omnium subaz sit vna mensura.	4.
Utrum quō opponantur vnum ⁊ multa.	5.
Utrum ratio mensure competat deo proprie vel tran- sumptiue.	6.

CSuper vndecimum. hee sunt questiones.

Utrum si materia esse vna ⁊ agens q̄ esset semper esse ctus vnus.	1.
Utrum generatum a simili ⁊ generatus non a simili sine eiusdem speciei.	2.
Utrum illa propositio Aristo. q̄ omne q̄ fit: fit a simili in specie sit vera.	3.

1	De generatione hominis	1	De generatione hominis
2	De nutritione hominis	2	De nutritione hominis
3	De motu hominis	3	De motu hominis
4	De sensibus hominis	4	De sensibus hominis
5	De vita hominis	5	De vita hominis
6	De morte hominis	6	De morte hominis
7	De resurrectione hominis	7	De resurrectione hominis
8	De immortalitate anime	8	De immortalitate anime
9	De unitate anime	9	De unitate anime
10	De simplicitate anime	10	De simplicitate anime
11	De indivisibilitate anime	11	De indivisibilitate anime
12	De incorruptibilitate anime	12	De incorruptibilitate anime
13	De impassibilitate anime	13	De impassibilitate anime
14	De immutabilitate anime	14	De immutabilitate anime
15	De eternitate anime	15	De eternitate anime
16	De aeternitate anime	16	De aeternitate anime
17	De immortalitate anime	17	De immortalitate anime
18	De unitate anime	18	De unitate anime
19	De simplicitate anime	19	De simplicitate anime
20	De indivisibilitate anime	20	De indivisibilitate anime
21	De incorruptibilitate anime	21	De incorruptibilitate anime
22	De impassibilitate anime	22	De impassibilitate anime
23	De immutabilitate anime	23	De immutabilitate anime
24	De eternitate anime	24	De eternitate anime
25	De aeternitate anime	25	De aeternitate anime
26	De immortalitate anime	26	De immortalitate anime
27	De unitate anime	27	De unitate anime
28	De simplicitate anime	28	De simplicitate anime
29	De indivisibilitate anime	29	De indivisibilitate anime
30	De incorruptibilitate anime	30	De incorruptibilitate anime
31	De impassibilitate anime	31	De impassibilitate anime
32	De immutabilitate anime	32	De immutabilitate anime
33	De eternitate anime	33	De eternitate anime
34	De aeternitate anime	34	De aeternitate anime
35	De immortalitate anime	35	De immortalitate anime
36	De unitate anime	36	De unitate anime
37	De simplicitate anime	37	De simplicitate anime
38	De indivisibilitate anime	38	De indivisibilitate anime
39	De incorruptibilitate anime	39	De incorruptibilitate anime
40	De impassibilitate anime	40	De impassibilitate anime
41	De immutabilitate anime	41	De immutabilitate anime
42	De eternitate anime	42	De eternitate anime
43	De aeternitate anime	43	De aeternitate anime
44	De immortalitate anime	44	De immortalitate anime
45	De unitate anime	45	De unitate anime
46	De simplicitate anime	46	De simplicitate anime
47	De indivisibilitate anime	47	De indivisibilitate anime
48	De incorruptibilitate anime	48	De incorruptibilitate anime
49	De impassibilitate anime	49	De impassibilitate anime
50	De immutabilitate anime	50	De immutabilitate anime
51	De eternitate anime	51	De eternitate anime
52	De aeternitate anime	52	De aeternitate anime
53	De immortalitate anime	53	De immortalitate anime
54	De unitate anime	54	De unitate anime
55	De simplicitate anime	55	De simplicitate anime
56	De indivisibilitate anime	56	De indivisibilitate anime
57	De incorruptibilitate anime	57	De incorruptibilitate anime
58	De impassibilitate anime	58	De impassibilitate anime
59	De immutabilitate anime	59	De immutabilitate anime
60	De eternitate anime	60	De eternitate anime
61	De aeternitate anime	61	De aeternitate anime
62	De immortalitate anime	62	De immortalitate anime
63	De unitate anime	63	De unitate anime
64	De simplicitate anime	64	De simplicitate anime
65	De indivisibilitate anime	65	De indivisibilitate anime
66	De incorruptibilitate anime	66	De incorruptibilitate anime
67	De impassibilitate anime	67	De impassibilitate anime
68	De immutabilitate anime	68	De immutabilitate anime
69	De eternitate anime	69	De eternitate anime
70	De aeternitate anime	70	De aeternitate anime
71	De immortalitate anime	71	De immortalitate anime
72	De unitate anime	72	De unitate anime
73	De simplicitate anime	73	De simplicitate anime
74	De indivisibilitate anime	74	De indivisibilitate anime
75	De incorruptibilitate anime	75	De incorruptibilitate anime
76	De impassibilitate anime	76	De impassibilitate anime
77	De immutabilitate anime	77	De immutabilitate anime
78	De eternitate anime	78	De eternitate anime
79	De aeternitate anime	79	De aeternitate anime
80	De immortalitate anime	80	De immortalitate anime
81	De unitate anime	81	De unitate anime
82	De simplicitate anime	82	De simplicitate anime
83	De indivisibilitate anime	83	De indivisibilitate anime
84	De incorruptibilitate anime	84	De incorruptibilitate anime
85	De impassibilitate anime	85	De impassibilitate anime
86	De immutabilitate anime	86	De immutabilitate anime
87	De eternitate anime	87	De eternitate anime
88	De aeternitate anime	88	De aeternitate anime
89	De immortalitate anime	89	De immortalitate anime
90	De unitate anime	90	De unitate anime
91	De simplicitate anime	91	De simplicitate anime
92	De indivisibilitate anime	92	De indivisibilitate anime
93	De incorruptibilitate anime	93	De incorruptibilitate anime
94	De impassibilitate anime	94	De impassibilitate anime
95	De immutabilitate anime	95	De immutabilitate anime
96	De eternitate anime	96	De eternitate anime
97	De aeternitate anime	97	De aeternitate anime
98	De immortalitate anime	98	De immortalitate anime
99	De unitate anime	99	De unitate anime
100	De simplicitate anime	100	De simplicitate anime